

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 517
Παρασκευή
19 Μαρτίου 1993
Δρχ. 250

Ο καννιβαλισμός των καταπατήσεων

Κάτω στον Πειραιά, στο λιμάνι...

Ο Αντ. Σαμαράς «προ τών πυλών»

Γιατροί χωρίς σύνορα - Γιατροί του Κόσμου

Οι βαλκάνιοι διανοούμενοι συναντώνται

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 — Τηλ. 36.09.712, 36.02.007

60 ΧΡΟΝΙΑ ΕΘΝΙΚΟ ΘΕΑΤΡΟ 1932-1992

Εισαγωγή ΑΛΕΞΗ ΣΟΛΟΜΟΥ

60 χρόνια Εθνικό Θέατρο, ένα αφιέρωμα του Κέδρου στις έξι δημιουργικές δεκαετίες του Εθνικού Θεάτρου, με εισαγωγή του Αλέξη Σολομού, καλλιτεχνική επιμέλεια Σπύρου Καραχρήστου, με την ευγενική παραχώρηση στοιχείων από το πολύτιμο λεύκωμα *Χρονικό ενός Θεάτρου* (έκδοση περιοδικού *Θεατρικά*, 1973) του Γιώργου Χατζηδάκη και της Ελένης Παπασωτηρίου.

Η ιστορία του Εθνικού Θεάτρου ζωντανεύει μέσα από τις σελίδες του λευκώματος με το πλήθος των φωτογραφιών από τις παραστάσεις, τα κείμενα από τον Τύπο της εποχής και τον χρονολογικό πίνακα παραστάσεων.

Στο εκτενές του εισαγωγικό σημείωμα ο Αλέξης

Σολομός κάνει μια αναδρομή στην ιστορία του Εθνικού από την ίδρυσή του (Μάης του 1930 από τον υπουργό Παιδείας Γιώργο Παπανδρέου) μέχρι τις μέρες μας, επισημαίνοντας πως «Οι άνθρωποι που το δεμέλιωσαν ήταν οι άξιοι ηθοποιοί που πρώτοι τού χάρισαν τη δημιουργική πνοή τους και, πλάι σ' αυτούς, σκηνικοί μάγοι όπως ο Πολίτης, ο Ροντήρης, ο Κλώνης, ο Φωκάς. Χωρίς αυτοδιαφήμιση, χωρίς μωροφιλοδοξίες και χωρίς ιδιαίτερο υλικό συμφέρον, οι καλλιτέχνες αυτοί μόχθησαν στο σανίδι του, για να φτιάξουν μια θεατρική πραγματικότητα σχεδόν ανύπαρκτη ίσαμε τότε. Κι όχι λίγοι απ' όσους το υπηρέτησαν αργότερα φάνηκαν αντάξιοι εκείνων».

Ιερίδος Β'
Έρνος 19ος
εύχος 517
ασκενή 19 Μαρτίου 1993
! 250

**ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ**

γάρους 60 • 115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.49.300
72.32.819 - 72.48.240
72.26.107 TELEX: 214179 ANTI

δότης:
ΉΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ινοκράτους 131
5 21 Αθήνα

αφημίες:
ΛΥΝΑ ΓΚΙΟΚΑ
αμματεία-Λογιστήριο:
ΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
λδοποίηση, Μοντάζ:
ΣΙΑ ΛΕΒΟΝ

ποστοχειοθεσία-
εκτρονική σελ/ποίηση-Φίλμς:
ΓΑΤΟ ΕΠΕ
λκοκονδύλη 9
36.03.607 - 36.02.392

τύπωση:
ΘΟΥΠ Α.Ε.
ίου 5 - Περιστέρι
31 Αθήνα
5722201

ε ενυπόγραφο άρθρο
ράζει τις απόψεις του
γραφέα του.
όγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ορικού
2.700 δρχ.
5.400
Οργανισμών,
ζών, κτλ.: 25.000 δρχ.
ική ετήσια: 4.800

οικού
η - Μεσογ. χώρες:
η: δολ. 27
δολ. 54
- Καναδάς - Αν. Ασία -
λία - Ωκεανία:
η: δολ. 30
δολ. 60

ίσματα, επιταγές:
ΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
γάρους 60
1 ΑΘΗΝΑ
ΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 250
ΤΕΥΧΗ: δρχ. 350

ΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

Για τα βιβλιοπωλεία
της Αθήνας:
Ιεριοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημογάρους 60
72.32.713 - 72.48.240
Για τα βιβλιοπωλεία
Β. Ελλάδας:
έντρο του βιβλίου.
νυλονκστή και Σια Ε.Ε.
Λασσάνη 9,
Τηλ. (031) 285.857
4 622 Θεσσαλονίκη

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΑΤΑΠΑΤΗΣΕΙΣ ΔΑΣΩΝ12

Εργολάβοι και ιδιώτες κατά κατεδαφιστών. Κοινοτικές αρχές καθησυχάζουν τους εξεγερμένους πολίτες και υπόσχονται τακτοποίηση του προβλήματος. Όλα αυτά εναντίον του περιβάλλοντος, από καταπατητές, και εργολάβους σε συνεργασία με την πολιτεία,, καθώς οι πάντες δουλεύουν με τη λογική του τετελεσμένου.

ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η «οικονομική δραστηριότητα» των τρομερών παιδιών20
Όταν εξελέγει ο Στ. Λογοθέτης ως Δήμαρχος Πειραιά, όλοι πίστευαν ότι νέος άνεμος θα φυσήξει στα δημοτικά πράγματα. Σήμερα όμως πυκνά σύννεφα μαζεύονται πάνω από το δημαρχείο και πολλά είναι τα ερωτηματικά που υπάρχουν. Τι είναι τα 393 εκατομμύρια φάντασμα; Ο Δήμος βαδίζει προς τη χρεωκοπία; Τι έγιναν οι εισφορές των ασφαλισμένων του Δήμου στα ταμεία τους; Για όλα αυτά γράφει ο Γιάννης Κωστάκης.

Σενάρια «κλεφτοπολέμου» στη Ν.Δ.14

Εδώ και μήνες το κόμμα του Αν. Σαμαρά προαναγγέλλεται αλλά δεν εξαγγέλλεται. Η μάχη τακτικής αποκαλύπτει την κρίση που υπάρχει στο κυβερνών κόμμα, καθώς δυνάμεις του κόμματος αποσύρουν την εμπιστοσύνη τους από το πρόσωπο του πρωθυπουργού. Για την κατάσταση που επικρατεί στη Νέα Δημοκρατία γράφουν οι Τ. Παπάς και Παν. Μαχαίρας.

**1ο Μεσογειακό
Φεστιβάλ Λάρισας**

Η οργάνωση ενός φεστιβάλ κινηματογράφου σε μια πόλη της Ελλάδας χωρίς παράδοση είναι σίγουρα ένα μεγάλο ρίσκο. Το 1ο Μεσογειακό Φεστιβάλ Νέων Κινηματογραφιστών, που έγινε στη Λάρισα, ανταπεξήλθε με μικρές μόνο αβαρίες στις ανάγκες λειτουργίας του. Βέβαια χρειάζονται πολλές προϋποθέσεις για να δικαιολογηθεί η ύπαρξή του, αν όμως υπάρχει η βούληση, η συνέχεια θα είναι πιο δημιουργική.

ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ

ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ..... 5

Γήσης
ΠΟΛΙΤΙΚΟ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ 6

Η απάντηση Γκλιγκόρωφ
ΑΝΤΗΝΩΡ

ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ 8

ΒΟΥΛΗ 13

ΚΕΡΜΑΤΟΔΕΚΤΗΣ 24

ΤΥΠΟΣ 27

ΔΙΕΘΝΗΣ ΣΚΗΝΗ 29

Δημοψήφισμα για την αλλαγή του πολιτικού συστήματος στην Ιταλία. Στη Ρωσία, ο Γέλτσιν ηττήθηκε στο Κογκρέσο των Λαϊκών Αντιπροσώπων και απειλεί. Συνέντευξη του Διευθυντή του Διεθνούς Πνστιτούτου Στρατηγικών Μελετών Μπο Χουλντ. Οι διανοούμενοι των Βαλκανίων συναντώνται στους Δελφούς. Κοσμοδρόμιο.

ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ 49

Ποιές οι νέες τηλεοπτικές προτεραιότητες; Η Άννα Βιχ φωτογραφίζει την καθημερινότητα στις πόλεις. Η μόδα και η αρχιτεκτονική: οι συνήθειες στο θέατρο.

ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΟ ΔΑΣΟΣ

ΟΥΔΕΝ κακόν αμιγές καλού. Το πόρισμα του πρώην δασάρχη Πεντέλης κ. Πανέτσου μπορεί να δίνει με εφιαλτικές διαστάσεις την καννιβαλική συμπεριφορά που επιδεικνύουν πλείστοι όσοι κάτοικοι της πόλης στις σχέσεις τους με την «ουδενί ανήκουσα» φύση, όμως έχει και μια μείζονα αρετή: αναδεικνύει ανάγλυφα το μηχανισμό, το εφιαλτήριο για την επίτευξη του κατ' ιδίαν, εις βάρος του συνολικού, συμφέροντος. Στις πράξεις «αποχαρκτηρισμού» δασικών εκτάσεων έχουμε ένα πανόραμα εμπλεκομένων, από τον ενδιαφερόμενο ιδιώτη μέχρι τις επιτόπιες ή τις περιφερειακές αρμόδιες αρχές, οι οποίες ενεργούν συντόνως και με πλήρη αναισθησία, ισορροπούντες μεταξύ της ανομίας και της περιγραφής του Νόμου, επιδιώκοντας μεγιστοποίηση ενός ποικιλόμορφου αμοιβαίου οφέλους.

ΤΑ ΟΣΑ δημοσιεύθηκαν αυτές τις ημέρες για την αποδάσωση της Αττικής δύσκολα θα μπορούσαν να εξοικονομηθούν ταξινομούμενα σε ένα αδίκημα οριζόμενο στον ποινικό νόμο. Η «καταπάτηση των δασών» και, οπωσδήποτε, η μαφιόζικη συμπεριφορά που επέδειξαν –συνεπέστατοι προς τον εαυτό τους– πρόσφατα οι «οικοπεδοφάγοι», συνιστούν ένα κρίσιμο κοινωνιογραφικό ανάγλυφο, έναν χάρτη στον οποίο αποτυπώνονται ευκρινώς οι διαδρομές και οι «τόποι» όπου συνυφαίνεται το *συμφέρον*, οι φορείς του και οι σχέσεις τους με την ιεραρχία των κέντρων λήψης και απονομής αποφάσεων.

ΠΙΣΩ από την καταπάτηση των δασών υπάρχει η λογική της με κάθε τρόπο και έναντι ευλόγου τιμήματος υλοποίηση ενός ατομοκεντρικού σχεδίου για τη δημόσια σήμανση της κοινωνικής ανόδου, με την προσοικειώση ενός στερεότυπου: η δεύτερη κατοικία μπορεί να συνιστά την απλή απόδειξη της ανταπόκρισης του κατόχου της στις προδιαγραφές μιας μεσοαστικής «επιτευγματικής κοινωνίας» ή να κατατίθεται ως δείγμα ενός υλικού περισσεύματος, ικανού να προσδώσει άνεση, διαφορά και «ανάσα» στον διαγκωνιζόμενο μικροαστό.

ΓΙΑ να επιτύχει το σχέδιο όμως, είναι απαραίτητη η στήριξη και συνδρομή από ένα ολόκληρο δίκτυο ανθρώπων, παραγόντων, σχέσεων· από τον κατώτερο κρατικό υπάλληλο, τον εργολάβο, τον δασικό μέχρι και τον υπουργό. Και προϋπόθεση για μια επιτυχή «συνάντηση» όλων αυτών είναι η ύπαρξη μιας συμπεριφοράς κερδών, ιδιοτελούς, αντισυμβατικής, αντιθεσμικής και παραβατικής των ηθικών αρχών που διέπουν σχέσεις προς αγαθά τα οποία «είναι εκεί για να είναι και όχι για να ανήκουν».

ΕΙΤΕ ως προϋπόθεση είτε ως αποτέλεσμα, η κτήση του αγαθού, του δάσους, που δεν ανήκει σε κανέναν, είναι ο πυρήνας που γύρω του δένεται το μωσαϊκό της ανομίας. Σε άλλες περιπτώσεις, ο ωφελιμισμός και η χρησιμοθηρία οδηγούν ή προϋποτίθενται στην κατάχρηση κάποιου κοινώς ανήκοντος αγαθού – όπως το δημόσιο χρήμα. Και προκειμένου να συντελεσθεί η κτήση απαιτείται μια σειρά άτυπων συμβάσεων, σιωπηρών συμφωνιών, ανεπίσημων συγκαταθέσεων, που όλες είναι συνώνυμες της διαφθοράς, της επωφελούς συναλλαγής και της δημιουργίας όλων των όρων που θα καταστήσουν ανενεργή την ηθική επιταγή, την κατακύρωση της ευθύνης, τον επιμερισμό της ενοχής, την επιμέτρηση ποινής

ΠΡΙΝ ξεκινήσει η σύλληψη εκτέλεσης του ονείρου για τη δεύτερη κατοικία, πρέπει να υπάρχει εδραία βεβαιότητα, υπεσχημένη συμπεριφορά πάσης φύσεως αρμοδίων ότι όχι μόνο θα περαιωθεί το σχέδιο αλλά και θα εξασφαλισθεί η δυνατότητα απόλαυσής του – η οποία δεν μπορεί να υπάρξει πίσω από τα σίδερα της φυλακής. Και δεν έχει σημασία ότι η βίλα στον Αγ. Στέφανο αποτυπώνει τη μιζέρια του τσιμέντου και της «μεταφοράς του συντελεστού δομήσεως». Σημασία έχει να εξακολουθήσει απρόσκοπτη η δυνατότητα διαστροφής και παράβασης όλων εκείνων των κανόνων που ορίζουν κατ' ουσίαν μια κατάσταση πραγμάτων διαφορετικά από τον καννιβαλισμό. Είναι αυτή η δυνατότητα που εξασφαλίστηκε γι' άλλη μια φορά ύστερα από τη θλιβερή πρωθυπουργική σύσκεψη για τα δάση· είναι αυτή η δυνατότητα που ορίζει σήμερα τον μόνο κανόνα παιχνιδιού.

ΤΟ ΑΣΤΕΡΙ ΤΟΥ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΥ

Ο ΡΟΜΠΕΝ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ

Όταν καίγονταν τα δάση, το καλοκαίρι, εκείνος αντέδρασε συγκαλώντας μια οπερετική σύσκεψη για τη σωτηρία τους. Όταν πήγε στην Αμερική, έσπευσε να ζητήσει από την ομογένεια να βοηθήσουν οικονομικά την αναδάσωση με αντάλλαγμα να ονομασθούν οι περιοχές που θα φυτευθούν με το όνομα των χορηγών της αναδάσωσης. Τώρα, που το Μαρίκειο, το οποίο, αν γινόταν, θα συντελούσε στην αποψίλωση μεγάλου μέρους της Πεντέλης, ναυάγησε, συναινεί στον εντυπωσιοθηρικό λαϊκισμό της μπουλντόζας. Στ' αλήθεια, πολύς ο καννιβαλισμός γύρω από το ιδιωτικό συμφέρον που εξευτελίζει θεσμούς, ηγεσίες, πολιτικές, ακόμα και τον κοινό νο. Και, βέβαια, το κοινό συμφέρον.

Η απάντηση Γκλιγκόρφ

ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ, η επιχείρηση «Mani Pulite» (= Καθαρά Χέρια) συνεχίζεται ακάθεκτη Στη Ρωσία, ο Μπόρις Γιέλτσιν –μετά την ολοσχερή ήττα του στο Κογκρέσο των Λαϊκών Αντιπροσώπων– απευθύνει δραματικές εκκλήσεις προς ΗΠΑ, Γερμανία, Γαλλία: «Βοηθήστε με, άλλως καταρρέω!» Στη Βοσνία, τα αμερικανικά μεταγωγικά συνεχίζουν τη ρύψη εφοδίων στις αποκλεισμένες περιοχές. Και το *Νιούσγουικ* αποφαινεται: «Η Αμερική, χωρίς να έχει ρίξει ούτε μια τουφεκιά, επεμβαίνει ήδη επιθετικά στη διένεξη» Και στην Ελλάδα;

ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, η προσοχή όλων εστιάζεται τώρα, στην «απάντηση Γκλιγκόρφ» που –ως το πρωί της Τετάρτης– δεν είχε φθάσει ακόμα. Και ενώ ο πρωθυπουργός Κ. Μητσοτάκης ανέβαλε την επίσκεψή του στην Αυστρία («για να βρίσκεται εδώ, όταν θα φτάσει η απάντηση»), οι «προβλέψεις», οι «αναλύσεις», οι «εκ προοιμίου τοποθετήσεις», άρχισαν ήδη να μας αγχώνουν! Για ορισμένους αναλυτές –φιλα προσκείμενους στο ΠΑΣΟΚ–, άπαξ και έχει συντελεσθεί η «προδοσία» (η καταρχήν, δηλαδή, αποδοχή της διεθνούς διαιτησίας), η όποια απάντηση Γκλιγκόρφ δεν έχει πλέον σημασία. (Όλοι εσείς οι «ενδοτικοί» –μας λένε– θυμίζετε τον ήρωα του Μπέκετ, που «περίμενε τον Γκοντό», δηλαδή τον «άγνωστο», τον «κανένα», το «τίποτα») Για άλλους πάλι αναλυτές –φιλα, επίσης, προσκείμενους στο ΠΑΣΟΚ, αλλά νηφαλιότερους από τους πρώτους– «η τύχη της κυβέρνησης θα εξαρτηθεί από την απάντηση Γκλιγκόρφ». Αν είναι στοιχειωδώς θετική, «ο Μητσοτάκης μπορεί και να σωθεί!» Αλλά και αν σωθεί, «πάλι θα βρεθεί αντιμέτωπος με τον Α. Σαμαρά και την Κοινοβουλευτική Ομάδα του κόμματος». (Με την ευκαιρία, η εφημερίδα *Τα Νέα* μας πληροφορεί ότι ο Α. Σαμαράς «έχει δημοσκόπηση στα χέρια του –που παράγγειλε ο ίδιος– και που δείχνει ότι το ένα δέκατο των ψηφοφόρων φέρεται διατεθειμένο να ψηφίσει ένα κόμμα που ακόμα δεν υπάρχει». Αυτό, μετα-

φραζόμενο, σημαίνει ότι 670.000 ψηφοφόροι –το ένα δέκατο δηλαδή, των 6.700.000 που ψήφισαν στις εκλογές της 8ης Απριλίου 1990– είναι έτοιμο να στηρίξει το νέο κόμμα που θα ιδρύσει ο Α. Σαμαράς. Όπερ έδει δείξαι!)

Η (ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΗ) απάντηση Γκλιγκόρφ και η καταρχήν αποδοχή, από την κυβέρνηση, του σχεδίου ψηφίσματος του Συμβουλίου Ασφαλείας απασχόλησε και την ΚΠΕ του Συνασπισμού. Η οποία –προς οδυνηρή κατάπληξη των πολλών φίλων του Συνασπισμού– έκρινε ότι το σχέδιο αυτό πρέπει να απορριφθεί! Διότι, πρώτον, ασχολείται κυρίως με το θέμα της ονομασίας και διότι, δεύτερον, θέτει «σε δεύτερη μοίρα» τις προϋποθέσεις ουσίας, βάσει των οποίων η χώρα μας διεκδικεί την εφαρμογή του «πακέτου Πινέρο». Μάταια μέλη της ΚΠΕ –όπως οι Μ. Παπαγιαννάκης, Θ. Γεωργακόπουλος, Στ. Νέστωρ, Δ. Χατζησωκράτης, Γ. Παπαπέτρος, Θ. Μαργαρίτης κ.ά.– υποστήριξαν (με διάφορες αποχρώσεις) ότι ο ΣΥΝ θα πρέπει να τοποθετηθεί θετικά απέναντι στο περιεχόμενο του σχεδίου (που υποστηρίζεται και από το Ευρωκοινοβούλιο και από τη Σοσιαλιστική Διεθνή) και ότι –παρά τα σφάλματα και την αντιφατικότητα των κυβερνητικών χειρισμών– η κυβέρνηση θα πρέπει να μετάσχει στη διαπραγματευτική διαδικασία, για να επιτύχει την καλύτερη δυνατή λύση.

Η ΑΠΟΦΑΣΗ της πλειοψηφίας της ΚΠΕ εξέπληξε ακόμα περισσότερο, γιατί ήλθε να ανατρέψει προηγούμενη απόφαση του ίδιου οργάνου, που προσήγγιζε θετικά την πρωτοβουλία των τριών κοινοτικών χωρών (Βρετανίας, Γαλλίας και Ισπανίας), στο πλαίσιο μιας πολιτικής συμφωνίας «που ανακούφισε τον κόσμο του ΣΥΝ». Το τι μεσολάβησε, το τι επέβαλε αυτή την «ανατροπή συμφωνηθέντων», κανείς δεν γνωρίζει, επακριβώς. Η Καθημερινή έγραψε για «νέες ισορροπίες και συμμαχίες που άρχισαν να διαμορφώνονται στα ηγετικά κλιμάκια του κόμματος» Και φαίνεται ότι οι νέες αυτές

«συμμαχίες» καθόρισαν πολλά: Να υπάρχει, π.χ. στο «Μακεδονικό», αν στοιχεία θέσεων μεταξύ ΣΥΝ και ΠΑΣΟΚ. (Αυτό θα μπορούσε να το βεβαιώσει και η Νίκη Λαλιώτη, η 10χρονη κόρη του Κώστα Λαλιώτη...) Να μην ηχεί «παραδοξολογία» το ότι σε αντιπροσωπεία του ΠΑΣΟΚ, που επέδωσε προσωπικό νύμα του Α. Παπανδρέου στον Μιλόσεβιτς, μετείχε και βουλευτής ΣΥΝ! Όταν για ορισμένα μέλη του ηγικού πυρήνα του ΣΥΝ «προέχον» είναι συνεργασία (προεκλογική ή μετεκλογική) με το ΠΑΣΟΚ –και στο όνομα της «εμπειρίας» αυτής ροκανίζουν εκ των έμπροηγούμενες ομόθυμες αποφάσεις– τι τα πλέον δεν πρέπει να εκπλήσσει!

ΚΑΙ ΟΜΩΣ, η επίθεση που δέχθη Λεωνίδας Κύρκος, από τους λεγόμενους «νεοκομμουνιστές» του ΣΥΝ, με αφορμή το βιβλίο του *Το αδιέξοδο βήμα του εθνισμού*, κατέπληξε ακόμα και τους Σαμαρά Μάρτη -Παπαθεμελή -Σαρτζετάκη, οι αυτούς τους σύγχρονους «νεοκομμοδόχους», υπερ-εθνικόφρονες, μηχανοκίνητους «προαιωνίων εχθρών» και επίθεση ήταν χυδαία και προσωπική. Αλλά και στρεφόταν εναντίον των συνφών τους, μελών και στελεχών σήμερα ΣΥΝ, που προέρχονταν από το Εσωτερικού ή την ΕΑΡ. «Ο Α.Κ. –έγραψαν– είναι εδώ. Μαζί με την ΕΑΡ». Καγο παρακάτω: «Θα ήταν τραγικό να μ ξελιχθεί ο ΣΥΝ σε ΕΑΡ». Σωστά, ή; Αυτό που δεν είπαν είναι πόσο τραγικό ήταν αν ο ΣΥΝ μετεξελισσόταν σε ένα οσταλινικού τύπου ΚΚΕ, και αν ο ΣΥΝ αυτοδιαλυόταν, για να βουλευθούν «εί στους κόλπους του Αβραάμ και του Ισάκ» – διάβαζε στους κόλπους του πρώτου ΠΑΣΟΚ!

ΚΑΤΑ ΤΑ άλλα, η επίθεση κατά Α.Κ. εξηγείται. Διότι στο βιβλίο του στηρίζει ότι για τη σημερινή κατάσταση πραγμάτων, στο θέμα των Σκοπίων, ευθύνεται μόνο ο πρωθυπουργός Μητσοτάκης ή μόνον ο πρώην υφυπουργός Εξωτερικών Α. Σαμαράς, αλλά και ο εδρος του ΠΑΣΟΚ. Α. Παπανδρέου. πλειοδότησε –και πλειοδοτεί– «εθνοφοροσύνη» και εξαλλοσύνη. Ε δεύτερον, τονίζει ότι «η πληγή μ Σκόπια πρέπει να κλείσει το ταχύτερο τρόπο εθνικά επωφελη και αποδεκτό από τις δυο πλευρές». (Άρα, προ-

Γραφτείτε,
τώρα συνδρομητές στο ANTI

ουσον! άκουσον!- αξιοπρεπή συμβι-
μό...) Τέλος, διότι, απέναντι στην
ιτική των κάθετων πολώσεων, της
αγωγίας, του σοβινιστικού μαξιμαλι-
ύ (αντί των γνωστών «δεν διαλέγομαι»,
«μετέχω», «δεν γίνομαι συνένοχος»
...), προτείνει την πολιτική των μεγάλων
κινήσεων - μια πολιτική που, ενώ δεν
κλείει τις πολιτικές ή ιδεολογικές αντι-
θέσεις, «προωθεί μια εθνική
οδό».

* * *

Ο ΠΙΘΑΝΟΤΕΡΟ: Την ώρα που θα
λοφορεί το τεύχος αυτό του Αντί, η
Γκλιγκόρφ να έχει ήδη επιδο-
στον νεοζηλανδό πρόεδρο του
βουλίου Ασφαλείας. (Άρα, θα έχει πε-
θει σε γνώση και της Αθήνας.) Όπως
αν έχει το πράγμα, ο σχεδιασμός
χει. Πρώτη κίνηση: ο πρωθυπουργός
ερώνει το υπουργικό συμβούλιο, το
και αποφαινεται σχετικά. Δεύτερη
η: ο πρωθυπουργός ενημερώνει τον
δρο της Δημοκρατίας και εισηγείται
ντηση των πολιτικών αρχηγών. Ο αρ-
του κράτους -κατά την τρέχουσα
τική- βολιδοσκοπεί (μέσω Π.
βιάτη) τους πολιτικούς αρχηγούς. Ο
δρος του ΠΑΣΟΚ, για μια ακόμα φο-
ρνεύεται να μετάσχει, «για να μη θεω-
συνένοχος», «για να μην προσφέρει
» κ.λπ. Τρίτη κίνηση: ο πρω-
ργός ενημερώνει τη Βουλή, σε μια
ημερησίας διατάξεως» συνεδρίαση,
ίπεδο αρχηγών. Εφόσον η απάντηση
κόρφω έχει εκτιμηθεί (από το

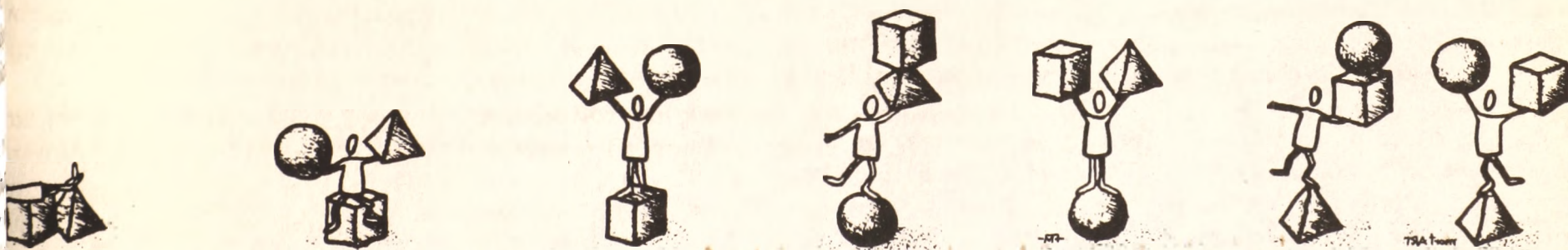
υπουργικό συμβούλιο) «θετική», ο πρω-
θυπουργός αναπτύσσει γιατί πρέπει να
προωθηθεί η διεθνής διαιτησία, κ.λπ.
Τέταρτη κίνηση: Εφόσον, από τη συζήτη-
ση στη Βουλή, δεν προκύψουν
«ανεπιθύμητες καταστάσεις» (δηλώσεις
κυβερνητικών βουλευτών που πα-
ραιτούνται ή διαχωρίζουν τη θέση τους
κ.λπ.) -πάντως, καθ' όλες τις ενδείξεις, η
κυβέρνηση δεν θα ζητήσει ψήφο εμπιστο-
σύνης-, ο πρωθυπουργός θα προχωρήσει
στη σύγκληση της κοινοβουλευτικής ομά-
δας του κόμματος. Διαφωνίες φυσικά θα
υπάρξουν. Αλλά το κεντρικό επιχείρημα
του Κ. Μητσοτάκη θα είναι ένα: Αν δεν εί-
χαμε δεχθεί το σχέδιο ψηφίσματος του
Συμβουλίου Ασφαλείας, η FYROM θα εί-
χε ήδη γίνει δεκτή στα Ηνωμένα Έθνη, με
την επωνυμία «Μακεδονία» (σκέτο).

Η ΠΑΡΑΠΑΝΩ διαδικασία θεωρείται
περίπου δεδομένη. Και επί μέρους εικα-
σίες -για το «τι θα κάνει» λ.χ. ο Α.
Σαμαράς, ειδικότερα για το αν θα προχω-
ρήσει στην εξαγγελία του νέου κόμματος
κ.ά.- μπορεί ν' αναπτύσσονται. Το κρίσιμο
ερώτημα είναι ένα: Αν ο Πρόεδρος της
Δημοκρατίας θα θελήσει να συμβάλει
πρακτικά στη λύση του σημερινού αδιεξό-
δου. Επί ενάμιση χρόνο, προσπαθήσαμε
να πείσουμε τους συμμάχους μας, τους
εταίρους μας, τη διεθνή κοινότητα, ότι «η
Μακεδονία είναι μία και ελληνική». Όμως
η Μακεδονία είναι όρος όχι μόνο ιστορι-
κός αλλά και γεωγραφικός. Και αν η
Ελλάδα κατέχει σήμερα το 53% του πα-
λαιού μακεδονικού γεωγραφικού χώρου
και η Βουλγαρία το 7,5-%, η σερβική Μα-
κεδονία (η σημερινή «πρώην Γιουγκοσλα-

βική Δημοκρατία της Μακεδονίας») εξ-
ακολουθεί, από τα χρόνια των βαλκανι-
κών πολέμων, να «ακουμπά» στο 37% του
εδάφους αυτού. Αυτό το γνωρίζουν οι πά-
ντες. Ακόμα και οι Κινέζοι που όταν θέ-
λουν να προσδιορίσουν την περιοχή που
κατέχει σήμερα η FYROM γράφουν τη
λέξη «Μακεδονία» με ιδεογράμματα.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ της Δημοκρατίας, με
πλούσια πολιτική πείρα και σοφία, ξέρει
ότι από αυτή την απολυτοποίηση του ονό-
ματος, χάσαμε πολλά. Και προπαντός τη
μοναδική ευκαιρία που είχαμε (ιδιαίτερα
μετά την κατάρρευση του «υπαρκτού») να
διαδραματίσουμε, στα Βαλκάνια, το ρόλο
που μπορούσαμε να διαδραματίσουμε, ως
η μοναδική βαλκανική κοινοτική χώρα.
Όμως, αντί γι' αυτό, πετύχαμε να δεσμεύ-
σουμε ολόκληρη την εξωτερική μας πολιτι-
κή στο θέμα της αναγνώρισης (ή μη ανα-
γνώρισης) των Σκοπίων, να γνωρίσουμε
μια ασφυκτική απομόνωση, να γίνουμε
-σε επίπεδο Κοινότητας- «ένα εκ των δύο
εμπλεκόμενων μερών». Αλλά γι' αυτούς
και πολλούς άλλους λόγους, αυτή η έξαλλη
«εθνικοφροσύνη», που εμφανίζει και
όλους τους κοινοτικούς εταίρους ως
«ανθέλληνες» κ.λπ., θα πρέπει να πάρει τέ-
λος. Ο πρόεδρος Κ. Καραμανλής μπορεί
να βοηθήσει. Άλλωστε, η δια-
πραγμάτευση, ο έντιμος, αξιοπρεπής
συμβιβασμός είναι στοιχεία της τρέχουσας
πολιτικής πρακτικής. Και η χώρα δεν
αντέχει ούτε εθνικιστικές ευφυολογίες ού-
τε άλλες δοκιμασίες.

ANTHΝΩΡ

ΟΜΙΚΗ - ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΙΑ

ΕΥΤΥΧΙΑ ΠΑΠΑΤΖΑΝΑΚΗ Πιτάνης 3, Λυκαβηττός, τηλ. 6457124

Το «τσαλάκωμα» των θεσμών

Η πρόσφατη καταδικαστική απόφαση του Μικτού Κακούργουδικείου Βόλου με την οποία επεβλήθη ποινή ισόβιας κάθειρξης στον τέως πρόεδρο ΟΝΝΕΔ Αχαΐας και δημοτικό σύμβουλο Γ. Καλαμπόκα για τη δολοφονία του καθηγητή Ν. Τεμπονέρα στην Πάτρα (8 Ιανουαρίου 1991), έφερε στην επιφάνεια και πάλι το πρόβλημα του σεβασμού των θεσμών - ή, καλύτερα, τη «δυσκολία» σεβασμού τους.

Τόσο το ΠΑΣΟΚ όσο και η Ν.Δ. έσπευσαν να «ερμηνεύσουν» τη δικαστική απόφαση, τοποθετούμενοι αντιστοίχως υπέρ ή κατά. Ακολούθησαν και οι εφημερίδες προσκείμενες στα δύο κόμματα: καταδίκη του «παρακράτους» ήταν η απόφαση κατά του Τύπου της αντιπολίτευσης, προϊόν «λαϊκού φασισμού» και «μαρξιστικής» τρομοκρατίας «ό,τι υποστήριξε περίπου και ο Καλαμπόκας» κατά της εφημερίδας της συμπολίτευσης.

Ωστόσο, θα έπρεπε η κυβερνητική πλευρά πρωτίστως να δείξει ευαισθησία στο ζήτημα αποφεύγοντας ανάμιξη. Και συνέβη το ακριβώς αντίθετο. Ο κοινοβουλευτικός εκπρόσωπος της Ν.Δ. κ. Νικολόπουλος (που έχει πλειστάκις καταγραφεί ως στέλεχος με πρωθυπουργική εύνοια, είναι της συγγενικής σχέσης με τον κ. Μητσοτάκη) θεώρησε ότι η δικαστική απόφαση είναι σύμφωνη με το περί δικαίου αίσθημα των... οπαδών του ΠΑΣΟΚ! Καταλαβαίνουμε την ευαισθησία του κ. Νικολόπουλου ως βουλευτή Αχαΐας...

Όμως καλύτερα να είχε υπολογίσει ότι δεν εκπροσωπεί το φέουδό του απλώς, αλλά το σύνολο της Κ.Ο. της Ν.Δ. Όμως, εκείνος που δεν γίνεται καθόλου κατανοητός είναι ο εκπρόσωπος της κυβέρνησης, ο κ. Μαγγίνας: κατηγόρησε το ΠΑΣΟΚ για «απροσχημάτιστη παρέμβαση στο έργο της Δικαιοσύνης», για το ότι με τα σχόλια του για την απόφαση στη δίκη Καλαμπόκα «εκθέτει την ελληνική δικαιοσύνη», ενώ δηλώνοντας... κατ' αρχήν αναρμόδιος για συναφείς ανακοινώσεις κατά της απόφασης που εξέδωσε το κόμμα της Ν.Δ. «παρότρυνε» τους δημοσιογράφους να τις συγκρίνουν με τις αντίστοιχες του ΠΑΣΟΚ (!) και το ίδιο έπραξε όταν ρωτήθηκε για τις δηλώσεις του κοινοβ. εκπροσώπου της παράταξής του, κ. Νικολόπουλου.

Μήπως ο κ. Μαγγίνας προσπάθησε με το γνωστό στρουθοκαμηλικό τρόπο να εκφράσει τη δυσαρέσκεια της κυβέρνησής του για την απόφαση; Μήπως, με τον ίδιο τρόπο, επιχείρησε ταύτιση του δικαστηρίου του Βόλου με το ΠΑΣΟΚ;

Μήπως ο κ. Μαγγίνας εκπροσωπεί απλώς μια κυβέρνηση που θεωρεί κτήμα της πρόσωπα, θεσμούς και αρχές του δημόσιου βίου, αντιδρώντας συμπλεγματικά σε ό,τι βγαίνει έξω από τα όρια του κτήματός της;

Μ.Γ.

Δικηγορικά

Πολυσήμαντα τα αποτελέσματα των εκλογών στον Δικηγορικό Σύλλογο της Αθήνας και Θεσσαλονίκης. Οι υποψήφιοι του ΠΑΣΟΚ απέδειξαν νικητές μέσα σε συνθήκες καταματισμού των δυνάμεων του συντηρητικού χροού αλλά και έντονου ανταγωνισμού στο φάσμα επέκεινα του κέντρου.

Παρά τις ανοήτου περιεχομένου επεμβάσεις του ίδιου του πρωθυπουργού στον β' γύρο τις αντιστοίχου περιεχομένου εκτιμήσεις-ηλσεις του κυβερνητικού εκπροσώπου κ. Μαγγίνας περί «διατήρησης των δυνάμεων της Ν.Δ.», γεγονός είναι ότι οι προσκείμενοι στο κυβερνητικό κόμμα υποψήφιοι στους δύο αυτούς συλλόγους κατέδειξαν εναργέστατα την κρίση η οποία διτρέχει έντονα σήμερα τις συντηρητικές δυνάμεις.

Το «πολιτικό μήνυμα» που έλαβε η κυβέρνηση από τις εκλογές αυτές διαβεβαιώθηκε και επιβεβαιώθηκε.

Όμως, το μήνυμα των εκλογών αυτών αφορά και τους ίδιους τους νικητές. Αν θελήσουν να θεωρήσουν εφελτήριο προς την εκλογική εκκράτηση της αξιωματικής αντιπολίτευσης και την επόμενη αναμέτρηση, θα παρασιτήσουν και λειτούργημα της ηγεσίας των δικηγόρων, αφήνοντας άλυτα τα εκρηκτικά προβλήματά τους. Επιστούμενοι έτσι με αναξιοπιστία. Για δε ελ Αριστερά, η περιουσία της οποίας στον α' γύρο ήταν παραδεκτά αξιοπρεπής, το μήνυμα μπορεί να είναι ότι, κατά την ερχόμενη εκλογική αναμέτρηση, αν δεν πράξει ό,τι πρέπει για την ανασυνγκρότησή της, δεν θα της μείνει ίσως άλλο από το να οικτρίζει για άλλη μία φορά τον εκλογικό νόμο.

Χ

Για να μην ξεχνάμε

Στις 16 Μαρτίου 1993 έκλεισαν 5 ακριβώς χρόνια απ' τον φριχτό και απάνθρωπο βομβαρδισμό της Κουρδικής πόλης Χαλαπτζά με χημικές βόμβες απ' τον χασάπη των Κούρδων Σαντάμ Χουσεϊν. Αποτέλεσμα της αεροπορικής επιδρομής και της εγκληματικής αυτής πράξης ήταν να θρηνηθεί ο ηρωϊκός Κουρδικός λαός, χιλιάδες νεκρών και τραυματιών μεταξύ του αμάχου πληθυσμού.

Η Δύση, ιδιαίτερα η Βρετανία και η Αμερική, έκλεισαν τότε τα μάτια τους μπροστά στο αποτρόπαιο αυτό έγκλημα από τον αιματοβαμμένο τύραννο της Βαγδάτης κάτω απ' το γνωστό δόγμα «ο εχθρός του εχθρού μου είναι φίλος μου». Εμαίνετο τότε ο πόλεμος Ιράκ - Ιράν και η Δύση ήταν στο πλευρό του Σαντάμ τον οποίο και τροφοδοτούσε με όπλα που στράφηκαν βέβαια αργότερα εναντίον της.

Με σχετική τους ανακοίνωση οργανώσεις των Κούρδων στην Ελλάδα.

1) ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ-ΙΡΑΚ-ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

2) ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ-ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

3) THE UNITY PARTY OF KURDISTAN

4) ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ ΙΡΑΝ - ΟΠΑΔΟΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

5) ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ - ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

6) ΕΝΙΑΙΟ ΛΑΪΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

7) HEVGIRTIN - (ΕΝΟΤΗΤΑ) - ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΚΟΥΡΔΙΣΤΑΝ - ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΛΛΑΔΑΣ

μας θυμίζουν τη θλιβερή αυτή επέτειο και τονίζουν:

Το τελευταίο έγκλημα του Σαντάμ είναι η είσοδος των μυστικών υπηρεσιών του στην απαγορευμένη από διεθνείς συνθήκες ζώνη, στο χωριό Heveina στη Νομαρχία Holer, πρωτεύουσα του Κουρδιστάν Ιράκ στις 13-1993 και η δολοφονία 30 αγροτών μεταξύ των οποίων 6 γυναίκες και παιδιά, που τα πτώματά τους βρέθηκαν αποκεφαλισμένα.

Από την άλλη μεριά των συνόρων το αποικιοκρατικό Κεμαλιστικό καθεστώς της Τουρκίας έχει εξαπολύσει ένα βρώμικο πόλεμο με εκτοπισμούς, δολοφονίες αγροτών, δημοσιογράφων κλπ. Αρκεί να λεχθεί ότι η Τουρκία έρχεται πρώτη χώρα στον κόσμο σε δολοφονίες δημοσιογράφων και αγωνιστών...

Έχει γίνει πια αντιληπτό, ότι το Ιρακινό καθεστώς δεν αποτελεί έναν κίνδυνο γενοκτονίας για τον Κουρδικό λαό, αλλά και ένα σοβαρό παράγοντα αστάθειας στην ευαίσθητη περιοχή της Μ. Ανατολής. Η λύση αυτής της κατάστασης δεν αποτελεί πρόβλημα της Τουρκίας, αλλά θίγουν καίρια όλη την περιοχή και κατά συνέπεια την θρωπότητα, καταλήγει η ανακοίνωση.

εργία Ακολούθων

στατη είναι και πάλι η πολύπαθη Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών στη Ζα-ύστα 10. Οι Ακόλουθοι Τύπου κατήλθαν 4ωρη απεργία την περασμένη Τετάρτη και χρίζουν με 48ωρη την ερχόμενη Δευτέρα Γρίπη. Αιτία οι προτάσεις για τροποποίηση Οργανισμού της Γραμματείας που τελεί αναστολή. Όπως ισχυρίζονται σε σχετι-νακοίνωσή τους οι Ακόλουθοι οι προτά-αυτές ανατρέπουν κάθε έννοια αξιοκρα-και ανοίγουν διάπλατα τις πόρτες για τον ατισμό, την αυθαιρεσία και το ρουσφέτι. ζουν δε ότι ενώ το ΥΠΕΞ ανανεώνεται, ποργανώνεται και προχωρεί η Γενική ιματεία Τύπου αναπαλαιώνεται, αποδιορ-νεται και οπισθοδρομεί, εφ' όσον κατα-νται τα Γραφεία Τύπου Εξωτερικού από ασιούχους. Οι Ακόλουθοι ζητούν να απο-ούν οι προτάσεις, να γίνουν οι μετακινή-προσωπικού προς το εξωτερικό που προγραμματιστές και να γίνουν νέες λήψεις με αδιάβλητους διαγωνισμούς. ωρίζουμε πως έχει ακριβώς η υπόθεση. ζουμε όμως δύο πράγματα: πρώτον ότι η Υπηρεσία έχει υποφέρει στο παρελ-ας μην ξύσουμε πληγές) κι ότι χρειάζε-υ υπάρχει μια σοβαρή και αξιοκρατικά χωμένη Υπηρεσία ώστε η προβολή της ικής πολιτικής στο εξωτερικό να είναι

ΟΤΙ ΕΛΕΓΑ ΤΟ '89
ΜΟΥ ΤΟ ΛΕΕΙ ΑΥΤΟΣ ΤΩΡΑ!!

ΤΟΤΕ... ΝΑ ΤΟΥ ΑΠΑΝΤΑΣ ΤΩΡΑ
ΟΠΩΣ ΣΟΥ ΑΠΑΝΤΟΥΣΕ ΤΟ '89!!

Του Δημήτρη Χαντζόπουλου

αξιόπιστη και αποτελεσματική. Θα ήταν λυπηρό αν τα πάντα υποταχθούν στις επικείμενες προεκλογικές «ανάγκες» της ΝΔ υπό τον μανδύα του «ρουσφετολογικού

(φιλ)ελευθερισμού». Ή κάνουμε λάθος; Μήπως ήρθε η ώρα οι Υπηρεσίες αυτές της ΓΓΤΠ να πάνε στο ΥΠΕΞ;

Α.Τ.

Π ΤΟΥ ΜΠΕΣΤΗΡΙΟΥ

Αφηρημένη κοινωνιολογία

Ένας διανοούμενος σαν τον Κωνσταντίνο Τσουκαλά δεν χρειάζεται συστάσεις. Το σημαντικό σε ποιότητα και όγκο έργο του ελεί μιά συχνή, ίσως τη συχνότερη πορά, για όσους ασχολούνται επιστη-κά και, ευτυχώς, όχι μόνον, με τηνυση της νεοελληνικής κοινωνίας. κείται για ένα έργο που παρά τις λοι-επεξεργασίες του, κοινωνιολογικές, ρικές, φιλοσοφικές, ο πολιτικός του ληματισμός κυριαρχεί και το χαρα-ίζει. Γι' αυτό μας εξέπληξε το προκλη-(δεν είναι ανάγκη να εξηγηθεί γιατί) ημά του να μιλήσει στο κυριακάτικο ο του Λόγου, Αυριανή της 28.2.1993

όπου, όπως δήλωνε πρωτοσέλιδα η εφημε-ρίδα, «ο καθηγητής Κώστας Τσουκαλάς απομυθοποιεί την “καραμέλα” του εκσυγχρονισμού». Η έκπληξη μας, όμως, μεταβλήθηκε σε ειλικρινή απορία, που με-ταφέρεται στο παρόν σημείωμα, με το πε-ριεχόμενο της εν λόγω συνέντευξης.

Ας αρχίσουμε από τα προφανή. Μιλάει ο Κ.Τ. περί του «άκρατου εκσυγχρονιστι-κού οράματος που μας διακατέχει όλους, ανεξάρτητα από πολιτική και ιδεολογική παράταξη». Είναι έτσι; Διερωτώμαι πώς ένας επιστήμονας, αυτού του διαμετρήμα-τος, καταφεύγει σε τόσο απλουστευτικά δόγματα. Είναι γνωστό, όχι μόνο σε ειδι-κούς, ότι επί του ζητήματος του εκσυγχρονισμού έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα οξυτάτες συζητήσεις, διαφωνίες, αντιπαραθέσεις. Μένοντας μό-νο στα πολιτικά κόμματα, δεν χρειάζεται ιδιαίτερη φαντασία για να κατανοηθεί ότι οι υφιστάμενες διαφορές, στο συγκεκριμέ-νο θέμα, κινούν κρυφές ή φανερές τάσεις στο εσωτερικό τους. Άλλωστε, έτσι χοντρά να το πούμε, η συζήτηση περί ΕΟΚ της δε-

καετίας 1974-4 ή η σύγχρονη μας περί των σχέσεων κράτους και οικονομίας, τι άλλο ήταν και είναι παρά μιά θυελλώδης σύ-γκρουση για τον εκσυγχρονισμό της ελλη-νικής κοινωνίας και οικονομίας. Ταυτίζο-νταν οι πολιτικές και ιδεολογικές απόψεις επ' αυτών των θεμάτων της ανανεωτικής και την δογματικής Αριστεράς, το ΠΑΣΟΚ και της Νέας Δημοκρατίας; Ακόμη πίο συγκεκριμένα, ταυτίζονται οι απόψεις των Σημίτη και Παπαγιαννάκη με αυτές του Μά-νου ή του Αρσένη, για να μείνουμε σε προσωπικότητες που ηγούνται αντίστοιχων εκσυγχρονιστικών τάσεων στους υπαρ-κτούς πολιτικούς σχηματισμούς; Εννοώ και στο επίπεδο της βαθύτερης λογικής τους. Μπορεί οι προτάσεις του «Ριζοσπαστικού Φόρουμ» ή η κριτική Σημίτη στον λαϊκισμό (βλέπε και τη συμπερίληψη άρθρων των Θάνου Λίποβατς και Νίκου Μουζέλη στο σχετικό τομίδιο που προλογίζει ο ίδιος) να εκληφθούν ως συνηγορία του «άκρατου εκσυγχρονισμού»;

Λεωνίδα Λουλούδης

Δυσσομίες

Η ιστορία επαναλαμβάνεται; Έχουμε πάλι εξεταστικές επιτροπές, πάλι καταγγελίες και επίσημες πληροφορίες για «φίλους» της κυβερνούσας εξουσίας, και προσωπικά του κ. Μητσοτάκη, που «χτυπάνε» τεράστια μερίδα δημόσιου χρήματος, πάλι εμφάνιση κυκλωμάτων ενθυλακωμένων στις «γέφυρες» δημόσιου και ιδιωτικού κ.ά. Η ΑΓΕΤ, ο ΟΤΕ, τα διυλιστήρια, το φράγμα του Αχελώου και ίσως αργότερα τα μεγάλα έργα που πολυδιαφημίζει από το Πακέτο Ντελόρ II ο κ. Μητσοτάκης, αποτελούν περιπτώσεις όπου ο νεοφιλελευθερισμός της κάθαρσης εγκαλείται ως γενεσιουργός διαφθοράς με λεία τους δημόσιους πόρους.

Η περίπτωση της ΔΕΗ είναι η πλέον εμφανής ίσως. Η παραχώρηση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας σε ιδιώτες καταγγέλλεται επισήμως ως μια επιχείρηση ικανοποίησης συμφερόντων εταιριών στις οποίες συμπλέκονται με «διαφανέστατο τρόπο» φίλοι του ίδιου του Πρωθυπουργού, υποβοηθούμενοι από τον αυστηρό στη λιτότητα υπουργό κ. Μάνο. Και η εμπλοκή αυτών των «φίλων» του πρωθυπουργού συνοδεύεται και από πιέσεις όπου δει, αντιμετωπιζόμενες με απειλές παραίτησης των πιεζόμενων από τις θέσεις τους. Δεν έχει σημασία αν ο κ. Ξανθόπουλος της ΔΕΗ ανακαλεί ή ανασκευάζει τα όσα δημοσίως λέει για κίνδυνο να συρθούν ορισμένοι «στα ανακριτικά γραφεία», για πιέσεις να κλείσουν οι υποθέσεις των μονάδων της ΔΕΗ «μέχρι τις εκλογές», πιέσεις που ασκούνται από όλο το σύστημα, με πρώτο το Υπ. Εθνικής Οικονομίας.

Όπως επίσης δεν έχει καμία σημασία για τους Έλληνες πολίτες που ο κ. Μάνος βγαίνει και λέει ότι είναι «σαχλαμάρες» τα όσα διατυπώνει ο κ. Ξανθόπουλος. Σημασία έχει, φερ' ειπείν, ότι ο κ. Μάνος θα κληθεί να δώσει εξηγήσεις για ορισμένες σκοτεινές πλευρές της εκποίησης της «ΑΓΕΤ Ηρακλής» στην Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής. Τότε θα δούμε αν είναι το ίδιο «λαύρος» όσο ήταν την προηγούμενη Τρίτη όταν εμέμφετο ως δημοδιδάσκαλος σχολαρχείου τη διοίκηση της ΔΕΗ που «τραινάρει» ένα χρόνο τώρα την ανάθεση της ηλεκτροπαραγωγής σε ιδιώτες. Εκτός και αν ο κ. Μάνος μας πει ότι «αντ' αυτού» τα λέει όλα τούτα.

Χ.Κ.

Μητσοτάκηδες εναντίον Αλαφούζων: Παίγνιο μηδενικού αθροίσματος;

Παρακολουθώντας από μακριά την *Ελληνική Περιπέτεια* των κυβερνητικών εναντίον ιδιοκτητών δημογραφικών σχηματισμών μοιραία γεννιούνται ερωτήματα για τον κοινό πολίτη: Τι ακόμα κρύβεται πίσω από όσα τερατώδη αποκαλύπτονται; Θα μπορούσε να δημιουργηθεί τέτοιος ανταγωνισμός και κάτω από άλλες πολιτικές και οικονομικές συγκυρίες; Και τελικά, πόσο ωφέλιμη είναι αυτή η διαμάχη για τη χώρα; Οι απαντήσεις βέβαια δεν δίνονται εδώ, αλλά επιχειρείται μια ταξινόμηση των αποριών.

Το πράγμα έχει δύο αφετηρίες: Υπήρξε μεν το «Ασπρονήσι» αλλά υπάρχει και η *Καθημερινή* και ο *Σky*. Δεν είναι του παρόντος αν το «Ασπρονήσι» έκανε λαθρεμπόριο ή όχι. Ασφαλώς οι Αλαφούζοι, όσα προσωπικά και αν αφήνονται από τη μεθόδευση της αγοράς από τη «Γραμμή» Κοσκωτά, δεν αγόρασαν τα μέσα για να αμυνθούν σε ενδεχόμενα δικαστικά τους προβλήματα.

Αν η υπόθεση του «Ασπρονησιού» ήταν επιλήψιμη και οι Αλαφούζοι οι απλοί Έλληνες κεφαλαιοκράτες που ήσαν πριν αποκτήσουν τα Μέσα, τότε θα ήταν μάλλον εύκολο να κλείσουν το θέμα διοικητικά, δικαστικά ή και όπως αλλιώς θα το επέβαλλαν οι συνθήκες. Δεν μας χρειάζονται οι τρέχουσες κασέτες με τα δεχόμενα εγκλήματα της δικαστικής και εκτελεστικής εξουσίας για να φανταστούμε ότι υποθέσεις σαν αυτήν μπορούν να ανοιχτούν ή να κλειστούν εξωδίκως με την κατάλληλη μεθόδευση. Μπορεί να είναι μια διπλή απιθανότητα (ενοχή λαθρεμπορίας και χρήση φίλων), αλλά ασφαλώς δεν θα ήταν ένα γεγονός αδιεξέλεστο, δηλαδή θα μπορούσαμε να δούμε τον οποιοδήποτε δικηγόρο, έστω και πρωθυπουργού, έναν Μητσοτάκη λόγου χάρη, να φροντίζει τις υποθέσεις Αλαφούζων, φίλων της κυβέρνησης και του Μητσοτάκη προσωπικά. Οι κεφαλαιούχοι, ακόμα και οι ένοχοι, έχουν δυνατότητες χειρισμών που ο κοινός πολίτης δεν μπορεί ούτε καν να υποψιαστεί.

Με το Κουντουριώτικο της Βαλκανικής Ναυμαχίας «πορεύομαι ανεξάρτητος» οι Αλαφούζοι διέκοψαν τις πελατειακές σχέσεις και αποξενώθηκαν από την πατρωνεία του Μητσοτάκη. Η αλήθεια στις λεπτομέρειες της παραπάνω πρότασης θα φανεί ίσως στον ιστορικό αργότερα, αλλά υπάρχουν ήδη ισχυρές, έστω πρόχειρες ενδείξεις: Η μεταβίβαση των συγκεκριμένων περιουσιακών στοιχείων της «Γραμμής» από το Κοσκωτιάιο Πτώμα δεν μπορούσε να γίνει χωρίς την έγκριση και ίσως χωρίς την ισχυρή υποστήριξη της Νέας Δημοκρατίας και προπάντων του αρχηγού της. Όπως γνωρίζουμε όλοι, ο ευρύτερος δημόσιος τομέας είναι απαγορευτικός για τις αστραπιαίες παρεμβάσεις σαν κι αυτές της αγοράς *Καθημερινή* και *Sky*. Εδώ ούτε παλιές καρέκλες δεν μπορούν να πουληθούν χωρίς δημόσιο διαγωνισμό.

Είναι πολύ ενδιαφέρουσα η εξέλιξη των Μέσων υπό τους Αλαφούζους. Πατήρ και υιός μέχρι την προεξέταση δεν έδειχναν, εξωτερικά τουλάχιστον, κανένα ενδιαφέρον για τα κοινά, εκτεινόμενοι σε διεθνείς επιδοτήσεις και άλλες επιχειρήσεις και μάλιστα, τουλάχιστον ο γεννήτωρ, παραδειγματικά αθόρυβοι. Το λάθος που έχει και πάλι ο ιστορικός, αλλά πρέπει να επισημανθεί ότι ο απορροπιασμός της απόκτησης των Μέσων και η ανεξάρτητη πορεία μετ' ολίγον δεν συμβιβάζονται με την προηγούμενη σιωπηρή επιχειρησιακή δραστηριότητα. Σε αντιδιαστολή, χρήσιμη λόγω της εμπλοκής του, ο Μ. Κυπριανού είχε πριν φτιάξει τα Μέσα του, το 1987, ιδρύσει μελέτη των συνεπειών του Αιγαίου. Αν ο μικρός Αλαφούζος ένιωθε το κάλεσμά, γιατί δεν εφρόντισε να το εκπληρώσει κατά τη Μεγάλη Άνοιξη των Μέσων 1987-8 χωρίς να καταφύγει σε λύσεις που αφήνουν, στην καλύτερη περίπτωση, ερωτηματικά;

Όπως και αν έχουν οι προθέσεις των Αλαφούζων, το *Sky* ακούγεται και η *Καθημερινή* διαβάζει. Ασφαλώς στο σύνολό τους αποτιμώνται θετικά και ασφαλέστατα οι δημοσιογράφοι: εκεί μπορούν να έχουν πεδίο δράσης δημιουργικό. Αυτό το λέω χωρίς επιφυλάξεις, σαν αφετηρία, γιατί δεν υπάρχουν ούτε φανερά εξαρτήσεις ούτε γνωστές πολιτικές επιδιώξεις των επιχειρηματιών.

Φαντάζομαι, είναι ανθρώπινο να πολεμάς γι' αυτό που νομίζεις ότι είναι το δίκιο, έστω και του εργοδότη σου, ιδίως αν δεν έχεις ιδεολογικά ή ταξικά διλήμματα, αλλά όταν είσαι δημοσιογράφος η εταιρική πίστη θα πρέπει να τίθεται σε δεύτερη μοίρα. Άλλωστε είναι νωπή ακόμα η εμπειρία μας από τις μάχες που έδωσαν οι δημοσιογράφοι του Κοσκωτά για να τον κρατήσουν τον Οκτώβριο του 1988. Δεν νομίζω ότι είναι από τις πιο ευτυχισμένες μέρες της Ελληνικής Δημοσιογραφίας, γι' αυτό ίσως και όλοι τις έχουν απωθήσει.

Είναι ακόμα περισσότερο ανθρώπινο για τον Ι. Αλαφούζο να πολεμάει με κάθε μέσο για το δίκιο του. Ίσως είναι άκοσμο να χρησιμοποιεί τα Μέσα του, αλλά επιτέλους δεν περιμένουμε από ιδιοκτήτες την καλύτερη προσοχή στη δεοντολογία και την αισθητική. Το βασικό πρόβλημα το έχουν πάντως οι δημοσιογράφοι. Δυστυχώς το περιβάλλον του πρωθυπουργού τους έχει δώσει πλείστες ευκαιρίες να απαλλαγούν από συνειδησιακά διλήμματα. Έτσι νομίζουν τώρα ότι κάνουν διερευνητική δημοσιογραφία, όχι υποκατάστατο, ότι πολεμούν μιαν άθλια κυβέρνηση, όχι ότι παρεμβαίνουν σε μια δικαστική υπόθεση κάποιου πολιτικού. Κάποτε το Μέσον ήταν το Μήνυμα, τώρα προηγείται το Ιδιωτικό Πρόβλημα και ακολουθεί το Μέσον, ο οποίος γενικεύεται ως Μήνυμα.

Τι αποκομίζει η χώρα από αυτόν τον ιδιωτικό πόλεμο; Ασφαλώς ένα ξεκαθάρισμα γίνεται. Μακάρι πάρει ο Αλαφούζος το κεφάλι του Μητσοτάκη. Και δεν είναι το «Ασπρονήσι» η μεγάλη ευκαιρία. Σίγουρα οι Αλαφούζοι και μόνο από πλευράς οικονομικών δυνατοτήτων θα είναι καταλληλότεροι πολλών επιτροπών Βουλής για να ψάξουν τα άλλα σκάνδαλα, ιδίως αυτό της ΑΓΕΤ. Είμαι βέβαιος πως, λόγω των αθέτητων ορέξεων του μητσοτακικού περιβάλλοντος, έχουν αναπτυχθεί τα κατάλληλα κίνητρα. Και η τελική κατάληξη του παιγνίου μάλλον δεν θα είναι το μηδέν, δηλαδή δεν θα χάσει η μία πλευρά όσα κερδίζει η άλλη. Κάτι θα αποκομίσουμε όλοι μας από την ένταση της διαμάχης. Αδικώντας τινές των αντιπάλων προτείνουν σαν κέρδος των πολιτών το ανάλογο προς το ξεκαθάρισμα λογαριασμών μεταξύ των ποικιλώνων νομικών

Στέλιος Π. Καφαντάρης

ΑΓΑΠΑΣ ΤΟ ΑΝΤΙ; ΑΠΟΔΕΙΞΗ...

να από την καταστροφή μετά την πυρκαγιά της 22/2/93

Ι τελευταία πυρκαγιά στο Αντί, τελικά, ήταν περισσότερο οδυνηρή από τις δύο προηγούμενες. Θες επειδή οι ζημιές ήταν πραγματικά μεγαλύτερες (ως γνωστόν, καταστράφηκαν το αρτοκομπιούτερ και ο εκτυπωτής, όλα τα ήματα τηλεπικοινωνίας, φάξ, τηλέφωνα, γραφεία, καρέκλες, έπιπλα, ή ηλεκτρική άσταση, βιβλία κ.λπ.), θες επειδή οι καιναι ολοένα και πιο δύσκολοι, ιδιαίτερα να έντυπο που κρατά τη σημαία της συμβατικότητας, οι ζημιές επουλώνονται ο βραδύ ρυθμό. Όμως το τραύμα θα ωθεί, γιατί και κέφι και θέληση και σότερο πείσμα υπάρχει. Ήδη, το γραφείας ανακαινίστηκε, βάφτηκε και πάλι με νά χρώματα και, στην οδό Δημοχάρους συνεχίσουμε να περιμένουμε τους φίλαι τους αναγνώστες μας για μια καλημέ-τ γνώμη, μια άποψη, μια διαφωνία – για στή επικοινωνία.

ανακαίνιση αυτή μας έδωσε, μάλιστα, νκαιρία για συνάντηση των ανθρώπων τί με τους αναγνώστες μας. Τι θα λέγατε για ένα πάρτυ στο χώρο μας, στην οδό άρους 60; Σας περιμένουμε το Σάββατο ρτίου, μετά τις 7.00 το βράδυ. Θα έχουμε ή, κρασί και μεζέδες – και όλη την καλή άθεση να σας υποδεχτούμε και να σας νήσουμε. Θα θέλαμε πολύ να 'σασταν ιεί. Θυμηθείτε λοιπόν: Αν σας φέρει ο , το βράδυ του επόμενου Σάββατου από μοχάρους 60, κοντά στο Ναυτικό ομείο (πίσω από το Μέγαρο Μουσικής) πο χώρο του Αντί –στο χώρο μας– για ρτάσουμε την πυρκαγιά και να ανα- ούμε για μια ακόμη φορά «εκ της τέ-ας».

μα και ο λόγος για την πυρκαγιά, να ζη-ε συγγνώμη από τους συνδρομητές μας ν έλαβαν το προηγούμενο τεύχος μας. άβουν μαζί με το τωρινό. Ωστόσο, επει-

δή η καταστροφή του αρχείου προκάλεσε δυσχέρειες στο τμήμα των συνδρομών, γιατί ο πλήρης κατάλογος με τις διευθύνσεις των φίλων αναγνωστών που είχαν εγγραφεί συνδρομητές καταστράφηκε, παρακαλούμε όσους δεν λάβουν ούτε τώρα τεύχος να μας ενημερώσουν και να μας ξαναστείλουν τα στοιχεία της διεύθυνσής τους καθώς και τη διάρκεια ισχύος της συνδρομής τους. Επιπλέον, είναι μια καλή ευκαιρία για τους φίλους που έχουν ξεχάσει να ανανεώσουν τη συνδρομή τους να το κάνουν τώρα. Το ίδιο ισχύει και για όσους επιθυμούν να παίρνουν από δω και στο εξής στο σπίτι τους το Αντί με το ταχυδρομείο. Μην ξεχνάτε άλλωστε, είναι βασικός οικονομικός πόρος για μας. Και τώρα τον χρειαζόμαστε περισσότερο παρά ποτέ.

Οφείλουμε πάντως να πούμε ότι η συμβολή των φίλων του περιοδικού στο ξεπέρασμα των συνεπειών της καταστροφής ήταν θερμή και ουσιαστική. Θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους γι αυτή τη συμπαράσταση. Για τα τηλεφωνήματα, για τα ζεστά λόγια σας, για τις ενθαρρυντικές φωνές, για τα λουλούδια που κάποιιοι από τους φίλους μας έφεραν. Ιδιαίτερα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τον Μάνο Χαριτάτο και το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο που μας χάρισαν ένα καινούργιο φαξ, ιδιαίτερα χρήσιμο για τη δουλειά μας. Καθώς επίσης και τους φίλους Μαρία Παγκάλου και Γιώργο Τουντουδάκη, από το ραδιοφωνικό σταθμό 104,4 FM του Αγίου Νικολάου Κρήτης, που εκτός από τα θερμά λόγια συμπαράστασης προσφέρθηκαν να μας στείλουν και τα πιο παλιά μας τεύχη από το προσωπικό τους αρχείο.

Σε περίοδο ανασυγκρότησης, όλες οι μορφές συμπαράστασης μας δίνουν δύναμη. Η παρουσία σας στη μικρή μας γιορτή θα μας δώσει επιπλέον χαρά και κουράγιο. Σας περιμένουμε όλους. □

ΤΟ ΑΝΤΙ ΑΚΡΙΒΑΙΝΕΙ

Όπως σας ανακοινώσαμε στο προηγούμενο τεύχος, είμαστε υποχρεωμένοι από το επόμενο τεύχος να αυξήσουμε την τιμή του περιοδικού. Το απαιτούν οι όλο και πιο αυξημένες ανάγκες της έκδοσης – και δεν έχει καμιά σχέση αυτό με την πυρκαγιά που έπληξε τα γραφεία μας. Ωστόσο, η αύξηση κατά 50 δραχμές του περιοδικού είναι ο μοναδικός τρόπος να συνεχίσουμε απρόσκοπτα την ανεξάρτητη πορεία μας. Αν θεωρείτε και σεις ότι περιοδικά όπως το Αντί πρέπει να συνεχίσουν, θα κατανοήσετε την ανάγκη για τη μικρή αυτή αύξηση.

Η τελευταία αύξηση του περιοδικού είχε γίνει πριν δύο χρόνια και κάτι –στο τεύχος 456 της 11.1.1991. Πάντως, αν θέλετε, μπορείτε να παίρνετε το Αντί στο σπίτι σας με το ταχυδρομείο στην παλιά τιμή. Η παλιά τιμή της συνδρομής θα ισχύσει ως τις 15 Μαΐου.

Ελπίζοντας στην κατανόησή σας, ετοιμαστέτε από το επόμενο τεύχος να ελαφρύνετε το βαλάντιο σας κατά ένα πενήνταρικο.

Η ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ

Ενός κακού μύρια έπονται. Έτσι, στο προηγούμενο τεύχος, μέρος των αντιτύπων του περιοδικού κυκλοφόρησε με ένα σοβαρό λάθος στη βιβλιοδεσία. Τα δύο μεσαία τυπογραφικά μπερδεύτηκαν με αποτέλεσμα να μπλέκεται η σελιδαρίθμηση και –κατά συνέπειαν– να μη διαβάζονται κανονικά κάποια κείμενα. Η αποστολή που έφυγε για την επαρχία και το εξωτερικό περιείχε τεύχη κακοβιβλιοδετημένα. Αν είσατε από τους «τυχερούς», είναι εύκολο να διορθώσετε το κακό. Κόψτε τις μεσαίες σελίδες (μετά τη σελ. 18) και ξαναμοντάρετε τις με τη σωστή σειρά με μια απλή κίνηση. Βάλτε πρώτο το τμήμα που ξεκινάει από τη σελ. 19 και ό,τι περισσέψει τοποθετήστε το στη μέση, χωρίς να ανακατέψετε τις σελίδες. Αν σας είναι δύσκολο η αν δεν θέλετε να καταστραφεί το δέσιμο, μπορείτε να στείλετε το τεύχος σας στα γραφεία μας και να σας το αντικαταστήσουμε με ένα καινούργιο, δεμένο σωστά αυτή τη φορά.

Εξυπακούεται ότι τα λάθος αντίτυπα, λίγα ευτυχώς, θα υπάρξει προσοχή ώστε να μη χρησιμοποιηθούν στους τόμους που θα δεθούν στο μέλλον.

Από όσους προμηθεύτηκαν λάθος δεμένο τεύχος ζητούμε συγγνώμη.

Ο χορός των καννιβάλων

του Ρεπόρτερ

Η σκηνή εκτυλίσσεται κατά τη διαδικασία κατεδάφισης αυθαιρέτων στη Ν. Μάκρη, την περασμένη Τρίτη 16 Μαρτίου. Εργολάβοι μαζί με τους θιγόμενους ιδιώτες, σε αгаστή συνεργασία και αλληλεγγύη, κάνουν «μέτωπο» κατά των κατεδαφιστών, όπου εδώ συμβαίνουν και πολλά εκ πρώτης όψεως παράδοξα: οι εργολάβοι να καθησυχάζουν τα «θύματα» ότι αυτοί οι ίδιοι θα τα ξαναχτίσουν πάλι· συμβουλές προς τους ιδιοκτήτες ότι «συμφέρει να κατεδαφιστεί όλο» και όχι μόνον κάποια μέρη του αυθαιρέτου γιατί είναι ευκολότερη μετά η ανοικοδόμηση· τα συνεργεία να κατεδαφίζουν τμήματα μόνον των αυθαιρέτων· η κοινοτική αρχή να παρεμβαίνει καθησυχαστικά προς τους εξεγερμένους ιδιοκτήτες και να υπόσχεται τακτοποίηση εν ευθέτω χρόνω του προβλήματος· και άλλα τέτοια.

Λίγες ώρες πριν, στη Βουλή, ο υφυπουργός ΠΕΧΩΔΕ Κατσιγιάννης, όταν άκουσε τον βουλευτή του ΠΑΣΟΚ Μ. Γικόνोगλου να καταγγέλει ότι όταν ήταν υφυπουργός Γεωργίας, το 1982-1983, ο Συνεταιρισμός των δικαστικών του ζητούσε άδεια για οικοδόμηση σε δημόσια δασική περιοχή, του απάντησε «Μην λέτε τέτοια πράγματα» ενώ αντίστοιχη ήταν και η αντίδραση του υφυπουργού Γεωργίας κ. Μπασιάκου (: «μην μπλέκετε τη Δικαιοσύνη»). Είναι ο ίδιος βουλευτής του ΠΑΣΟΚ στην ίδια συνεδρίαση που κατήγγειλε ότι το Υπ. Δημόσιας Τάξης αρνήθηκε να ανταποκριθεί στο αίτημα της Εισαγγελίας να της παρασχεθεί συνδρομή για επέλαση καταπατητών στον Άγιο Στέφανο Αττικής.

Την ίδια ημέρα που γινόταν η σχετική με την «καταπάτηση των δασών» συζήτηση στη Βουλή, η πολυπληθής σύσκεψη αρμοδίων υπουργών, υφυπουργών, νομαρχών, δασαρχών κ.ά. υπό τον Πρωθυπουργό κατέληξε σε μια απόφαση χαρακτηριστική της νοοτροπίας της σιωπής, της ανοχής και, εντέλει, της στήριξης των πλείστων όσων ομάδων που λυμαίνονται ατιμωρητί ένα πολύτιμο δημόσιο αγαθό: η κατεδάφιση, αποφάσισε αυτή η σύσκεψη, θα γίνεται μόνον με όσους δεν έχουν άδεια από την πολεοδομία.

Οι υπόλοιπες (και συντριπτικά περισσότερες) περιπτώσεις των «πολεοδομικών» νομίμων (!) θα κριθούν μετά από έρευνα

Επισημότερη επικύρωση της παρανομίας δεν μπορούσε να υπάρξει: μετά από ένα διαδικαστικό νομικισμό (στην καλύτερη των περιπτώσεων) η κυβέρνηση και ο πρωθυπουργός προσωπικά παρέχουν κάλυψη της νόμιμης πολεοδομίας αφήνοντας για αργότερα την εξέταση του νόμιμου ή του παράνομου της καταπάτησης· ήγουν, προϋποθέτουν κι άλλο «εύλογο χρόνο» προκειμένου να ενισχυθεί η λογική του τετελεσμένου η οποία διέπει την κάθε αυθαιρεσία. Ασφαλώς, αυτή η απόφαση ανεμένετο αφού η πολυδιαφημισμένη επιχείρηση κατεδάφισης αυθαιρέτου στον Αγ. Στέφανο Αττικής, με ευθύνη του υφ. Γεωργίας κ. Μπασιάκου, και ο περίφημος συντονισμός γι' αυτή την επιχείρηση κατέληξε στο φιάσκο των γκρεμισμένων δυο-τριών χαμόσπιτων και μιας μάντρας. Η αιτιολογία; «Αυτή ήταν μόνον η αρχή», όπως είπε ο κ. Μπασιάκος. Και εσείς ασφαλώς φαντάζεσθε ποια δεν θα είναι η συνέχεια, και με την κάλυψη πια της απόφασης που πάρθηκε στην

πρωθυπουργική σύσκεψη.

Την ίδια μέρα όμως που γινόταν η σύσκεψη αυτή και μέσα σ σαφή αίσθηση του καννιβαλισμού που έβγαине από το πόρνο του πρώην δασάρχη κ. Πανέτσου για την αποδάσωση της Αττικής χάριν του «εξοχικού» των μικρομεσαίων, ένας άλλος δασάρχης κ. Παπακώστας, αποκάλυπτε ότι υπέγραψε την παραχώρηση 2 στρεμμάτων στην Πεντέλη για την ανέγερση του γνωστότατου κεν Βρυξέλλαις πλέον –προς μέγιστον ρεζιλίκι της χώρας «Μαρίκειου», μετά από πιέσεις κυβερνητικών παραγόντων (: «μας έβαλαν το μαχαίρι στο λαιμό», είπε ο κ. Παπακώστας).

Εξαίρεση σε αυτή τη φρικώδη εικόνα της διαπλοκής μικροσυμφερόντων, πτωχαλαζονείας και αναισθησίας, θα μπορούσε να αποτελεί η στάση της ΕΣΗΕΑ, η οποία αποποιείται το σχέδιό της να αγοράσει δασική έκταση στην Πεντέλη που θα παραχωρούσε η εκεί Μονή (καλά, δεν είναι πρώτη φορά που η ηγεσία συμπεριφέρεται σαν εργολάβος και αεριτζής, αφού την ίδια στάση, τίς σε και για τη λατόμηση έκτασης στην Πεντέλη που είχε πωλήσει

Όμως, πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι η ΕΣΗΕΑ σ κρούσε πρύμναν μόνο μετά το θόρυβο που άρχισε με τη μαφιόκη συμπεριφορά των οικοπεδοφάγων στον Αγ. Στέφανο. Απόκριες και ογκώθηκε τις τελευταίες μέρες με το πόρνο Πανέτσου. Αυτή η «καθυστερήση» είναι ίσως ενδεικτική εν υπολείμματος ευαισθησίας των λειτουργών της δημοσιότητας της διαφάνειας απέναντι σε ένα αγαθό το οποίο διά των σπλην του Τύπου τόσο και τόσο υμνείται

Τα γεγονότα που παραθέσαμε εδώ είναι απλώς ένα συμπάνμα των όσων έχουν γίνει την τελευταία 20ετία εις βάρος του πεβάλλοντος από συμφεροντούχους και μεγαλοεργολάβους σε στήν συνεργασία με την πολιτεία. Στο βαθμό που η τελευταία μπορεί παρά να καλύπτει τις ανομίες, σεβόμενη τις επιταγές τρωνίας σχέσεων και συμφερόντων των πελατών του κυβερντος κόμματος, δεν μπορεί να περιμένει κανείς τίποτε άλλο σ τους «αρμόδιους» αλλά αναίσθητη και κατ' ουσίαν άνομη συγλυψη των καννιβαλικών «ονείρων» των «οικοπεδοφάγων». Εναπόκειται στους πολίτες να ανησυχήσουν με όποιον τρόπο νουν αποτελεσματικότερο και παραδειγματικό.

Γιατί;

ιτράγουδα» στην Εθνική Τράπεζα της κεντρικό πρόσωπο, τον πρώην διευθυντή ιαταστήματος κ. Β. Ανδρώνη, είχαν » εδώ και αρκετό καιρό. Η δυσλειτουργία αταστήματος της ΕΤΕ ήταν εμφανής. κασε το κανόνι» με την αποκάλυψη ότι ο υθυντής του υποκαταστήματος κατηγο- υπεξαίρεση σε βάρος της Τράπεζας, κά- από τη Βουλή, προσπάθησαν να το υπο- . Γιατί;

Αρκεί η προσπάθεια;

ένης έκτασης τελικά οι τροποποιήσεις νισμό της Βουλής που έγιναν αποδεκτές ιματα και ίσως δεν είχε άδικο η πρόεδρος πισμού κα Μ. Δαμανάκη, που είπε ότι οι που κατέθεσε ο πρόεδρος του ίου κ. Α. Τσαλδάρης «δεν είχαν μελετηθεί ». Πάντως έστω και αυτές οι λίγες τρο- θα πετύχουν να αναζωογονήσουν σε ση- θμό το Κοινοβούλιο.

— Περί εθνικής μνήμης

φυπουργός Εθνικής Άμυνας, κ. Σπήλιος υλος —ο επονομαζόμενος και » λόγω της πολυετούς θητείας του στα ης Πολεμικής Αεροπορίας—, σε συνέ- στον *Τύπο της Κυριακής*: «Ποιος θυμάται ίνον που κέρδισε τις εκλογές μετά την ή του 1922; Στην εθνική μνήμη έχει απο- ταπείνωση και η συρρίκνωση του ό». Οι επιρροές που έχει δεχτεί ο ς από την «πολιτική σχολή» Καραμανλή να υπασπιστής του— είναι εμφανείς.

Απίστευτο! Ενημερώθηκαν

πονόητο αποτελεί είδηση: Οι βουλευτές πής Εξωτερικών Υποθέσεων της Βουλής αν από τον υφυπουργό Εξωτερικών κ. ρα για τις εξελίξεις στο θέμα των οσο για το αν είναι ο πλέον κατάλληλος τά του είναι ο απόδημος Ελληνισμός—, ο Εξωτερικών είπε ότι «ο κ. Πολύδωρας ίνει επί είκοσι ημέρες στη Ν. Υόρκη πα- τας το θέμα των Σκοπίων και μπορεί να την Επιτροπή». Εδώ τι να πρωτοθαυμά- Ότι οι βουλευτές της Επιτροπής Υποθέσεων της Βουλής στερούνται ; για το κρίσιμο εθνικό θέμα ή ότι ο κ. Β. απέκτησε ειδικευση στο θέμα με την ει- παραμονή του στη Ν. Υόρκη;

Ο κυβερνητικός φαρσέρ

υλευτικό αλλά καλό: Ποιος υφυπουργός ι σε κρίσιμο υπουργείο, καλεί συνεχώς ερα από το «πορτοκαλί» τηλέφωνο —εί- ωτερικό» κυβερνητικό τηλέφωνο— και τώνει το λάθος του, ζητεί συγγνώμη και χωρίς να λέει ποιος είναι ή ακόμα το ς να μιλήσει; Μάλιστα τον έχουν μάθει ροι συνάδελφοί του και μόλις ακούνε τη το τηλέφωνο να ζητάει κάποιον άλλο, ύν αμέσως: «Έλα, Κώστα, πάλι λάθος ιπάντηση στο άλλο τεύχος.

ΚΑΤΑΙΓΙΔΑ ΣΤΗΝ Κ.Ο. ΤΗΣ Ν.Δ.

Πώς μπορεί να διασωθεί η κυβέρνηση έχοντας χάσει την εξουσία

Μία ξαφνική «λατρεία» για τους βουλευτές του κατέλαβε τελευταία τον κ. Κ. Μητσοτάκη. Εκεί που οι πρώτοι χρειάζονταν να υποβάλουν χαρτοσημασμένη αίτηση και να περιμένουν μερικές εβδομάδες για να πετύχουν —αν την πετύχαιναν— ακρόαση από τον πρωθυπουργό, αίφνης άρχισε να τους βλέπει όλους κατ' ιδίαν και μάλιστα έπειτα από δική του παράκληση. Για ορισμένους εξ αυτών η συνάντηση ήταν ό,τι καλύτερο, άσχετα αν ούτε τους είχε περάσει από το μυαλό να εγκαταλείψουν τη Ν.Δ. και να ακολουθήσουν τον Α. Σαμαρά στο νέο του κόμμα. Έτσι ένας εξ αυτών, που εκλέγεται σε νομό της Β. Ελλάδας, καυχιόταν ότι τον κάλεσε ο πρωθυπουργός «για να συζητήσουν για τὰ οικονομικά προβλήματα και το θέμα των Σκοπίων», ενώ ένας δεύτερος δεν δίστασε ο αθεόφοβος να πει δημοσίως ότι «στηρίζει τον Μητσοτάκη σε αυτή τη φάση»! Φαντασθείτε δηλαδή να αλλάξει η φάση και ο «πατέρας» του Έθνους, τον οποίο αμφιβάλλουμε αν γνώριζε προσωπικά ο κ. Κ. Μητσοτάκης, να πάψει να τον στηρίζει.

Εν πάση περιπτώσει κάθε άλλο παρά έχουν ηρεμήσει τα πράγματα μέσα στην Κ.Ο. της Ν.Δ. μετά τις συναντήσεις που είχε ο πρωθυπουργός με τους βουλευτές του (Χ. Βυζοβίτη, Ν. Τζήρο, Β. Μπεκίρη, Ι. Χωραφά, Β. Μιχαλολιάκο κ.ά.) και φαίνεται ότι αξιολογείται ως υπαρκτός ο κίνδυνος να καταψηφιστεί η κυβέρνηση, σε μία πρόταση μομφής, μετά από τυχόν αποδοχή του όρου «Μακεδονία» στην ονομασία των Σκοπίων. Γι' αυτό άλλωστε και οι 28 βουλευτές της Ν.Δ., που υπογράφουν το υπόμνημα με το οποίο ζητούν σύγκληση της Κ.Ο. του κόμματος, επιμένουν η σύγκληση να γίνει πριν από τη συζήτηση στη Βουλή, ενώ ο πρωθυπουργός μεταθέτει τη σύγκληση για μετά τη συζήτηση του θέματος στη Βουλή. Μια συζήτηση την οποία είναι αποφασισμένος να προκαλέσει αν ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ κ. Α. Παπανδρέου επιμένει στην άρνησή του να δεχτεί σύσκεψη σε επίπεδο αρχηγών ενώπιον του Προέδρου της Δημοκρατίας κ. Κ. Καραμανλή. Ίσως με αυτόν τον τρόπο θέλει ο κ. Κ. Μητσοτάκης να προλάβει ενδεχόμενη εκδήλωση «πυρκαγιάς» στην Κ.Ο., η οποία θα τον έθετε εν κινδύνω, στην αμέσως επόμενη χρονική στιγμή όταν, ενθαρρυνμένος από την αναταραχή στην Κ.Ο. της Ν.Δ., ο κ. Α. Παπανδρέου θα κατέθετε πρόταση δυσπιστίας στη Βουλή.

Σε περίπτωση κατάθεσης πρότασης δυσπιστίας, είναι πιθανό κατά την ψηφορορία και το εξής ενδεχόμενο: Να απορριφθεί πρόταση μομφής, λαμβάνοντας σημαντικά λιγότερους ψήφους από τους 152 που στηρίζουν την κυβέρνηση. Οι «αντάρτες» της Ν.Δ. να μην υπερψηφίσουν την κυβέρνηση, αλλά και να μην την καταψηφίσουν (η πρόταση δυσπιστίας χρειάζεται την απόλυτη πλειοψηφία της Βουλής).

Η πρόταση να μην θα απορριφθεί, αλλά η κυβερνητική πλειοψηφία θα αποτελεί παρελθόν. Φυσικά υπάρχει και η περίπτωση να μην υπάρξει κανένα πρόβλημα στην κυβερνητική πλειοψηφία, αν και εφόσον «παιξεί ο πάγκος» στην κρίσιμη ψηφοφορία. Δηλαδή, αν ο Αντώνης Σταμαράς προχωρήσει στη δημιουργία κόμματος και ένας αριθμός βουλευτών, τέσσερις έως δέκα, παραιτηθούν και τον ακολουθήσουν, οπότε τη θέση τους θα καταλάβουν «νομιμόφρονες», που δεν πρόκειται να αντιδράσουν στις επιλογές του πρωθυπουργού κ. Κ. Μητσοτάκη. Έτσι και η κυβέρνηση διασώζεται και οι «σαμαρικοί» βουλευτές γλιτώνουν το δίλημμα «αποστάτες ή προδότες».

Σενάρια «κλεφτοπολέμου» στο «μέτωπο» της Ν.Δ.

του Τάσου Παππά

Εδώ και αρκετούς μήνες το κόμμα του Α. Σαμαρά προαναγγέλλεται αλλά δεν εξαγγέλλεται. Η μάχη τακτικής που διεξάγεται αποκαλύπτει με τον πιο κραυγαλέο τρόπο την κρίση στην οποία έχει περιέλθει η Νέα Δημοκρατία καθώς και τη φθορά των ιδεολογικών της κλισέ, τα οποία φάνταζαν κυρίαρχα στο πολιτικό παιχνίδι.

Με χειραψίες και χαμόγελα ο Αντώνης Σαμαράς μπαίνει στο στίβο

Ο περιβόητος, στην ιδιότυπη νεο-δημοκρατική του μορφή, νεο-φιλελευθερισμός αποδείχτηκε ανίκανος να εξασφαλίσει τη συσπείρωση του πολιτικού προσωπικού της Ν.Δ. και τη στοιχειώδη συναίνεση των κοινωνικών στρωμάτων που υποτίθεται ότι εξέφραζε. Αυτές οι δυνάμεις αποσύρουν σταδιακά την εμπιστοσύνη τους από το πρόσωπο του πρωθυπουργού και αναζητούν διάδοχες λύσεις στο συντηρητικό στρατόπεδο. Γνωρίζουν όμως πολύ καλά ότι ο κ. Κ. Μητσοτάκης δεν είναι Γ. Ράλλης και δεν είναι δυνατόν να αναμένουν απ' αυτόν την εθελουσία αποχώρηση για λογαριασμό άλλου. «Αυτός θα πουλήσει ακριβά το τομάρι του», υπογραμμίζουν στις ιδιωτικές τους συνομιλίες οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες που βλέπουν με έκδηλη ανησυχία την καθοδική πορεία της Νέας Δημοκρατίας, όπως αυτή καταγράφεται στις δημοσκοπήσεις.

Σενάρια κλεφτοπολέμου

Ο πρωθυπουργός έχει καταλήξει από καιρό στην άποψη πως «ο Αντώνης πορεύεται στο δρόμο της αυτόνομης πολιτικής του παρουσίας», ενώ ο πρώην υπουργός Εξωτερικών θεωρεί ότι δεν έχει καμία τύχη παραμένοντας στη Νέα Δημοκρατία με τους όρους του αντιπάλου

του. Αμφότεροι επιδίδονται στην τακτική του «κλεφτοπολέμου» δοκιμάζοντας την αντοχή του «εχθρού» και μετρώντας τους φίλους. Έτσι, ο μεν Κ. Μητσοτάκης επιχειρεί να στεγανοποιήσει το κόμμα του και να κόψει τις γέφυρες επικοινωνίας του Α. Σαμαρά με τις οργανώσεις βάσης, ενώ ο δεύτερος σχεδιάζει προσεκτικά τα βήματά του. Τα σενάρια που κυκλοφορούν είναι τα εξής:

- Καταφεύγει ο κ. Μητσοτάκης στις δυναμικές λύσεις και θέτει τον κ. Σαμαρά εκτός κόμματος. Ευκαιρίες υπάρχουν πολλές. Τις δίνει ο ίδιος ο πρώην υπουργός Εξωτερικών με τις αιρετικές δηλώσεις και παρεμβάσεις του αλλά και μερικοί από τους στενούς συνεργάτες του. Επί παραδείγματι, σε κανένα άλλο κόμμα στον κόσμο, ούτε καν σε πολιτική λέσχη, δεν θα γινόταν ανεκτή η πολυσχιδής δραστηριότητα του κ. Στ. Στεφανόπουλου ο οποίος πολιτεύεται λες και επιθυμεί να προκαλέσει την αντίδραση του κομματικού μηχανισμού. Η απουσία διοικητικών μέτρων για την περίπτωση του δεν οφείλεται μόνο στην ισχυρή κοινοβουλευτική δύναμη της Νέας Δημοκρατίας αλλά και στην πεποίθηση ότι όποια από τις δύο

πλευρές κάνει το πρώτο βήμα θα χάσει στο παιχνίδι των εντυπώσεων. Στην περίπτωση που ο πρωθυπουργός χρησιμοποιήσει την εξουσία που απορρέει από το καταστατικό του κόμματος, θα χρεωθεί η ευθύνη της αποχώρησης τόσο του Σαμαρά, όσο και των υποστηρικτών του, αριθμός των οποίων είναι άγνωστος και η τρέχουσα φιλολογία τον φουσκώνει ή τον μειώνει αναλόγως των περιστάσεων. Αν είναι 30 ή τέσσερις βουλευτές –αυτοί είναι οι δύο ακραίες εκδοχές–, θα φανεί την κρίσιμη ώρα. Μέχρι τότε όλοι μιλούν να επικαλούνται ό,τι θέλουν.

- Δεν χρησιμοποιεί απευθείας ο πρωθυπουργός την κομματική του εξουσία αλλά βάζοντας πότε τον ένα και πότε τον άλλον υπουργό του –πρόθυμοι υπάρχουν πολλοί– εξωθεί τον Α. Σαμαρά στην κίνηση φυγής. Πιστεύεται ότι αυτή είναι η πλέον ενδεδειγμένη τακτική αφού έτσι ο Κ. Μητσοτάκης δεν εμπλέκεται αμέσως σε εσωκομματική διεκδικητική διαδικασία –άλλοι χάνουν γι' αυτόν τη βρώμικη δουλειά– ενώ η λαϊκή βάση της Νέας Δημοκρατίας ικανοποιείται με το να μην μένουν αναπάντητοι προκλήσεις της ομάδας Σαμαρά. Φαίνεται πως, για την ώρα, το περιβάλλον

ο πρωθυπουργού έχει υιοθετήσει και αρμόζει αυτή τη λογική.

Αποφασίζει ο κ. Σαμαράς να παίζει το λο που του επιφύλαξε η ιστορία –έτσι μιζει– και προχωρεί στη συγκρότηση γυμνασίου. Εδώ αρχίζουν τα δύσκολα:

- Πόσοι θα τον ακολουθήσουν από την νοβουλευτική ομάδα; Θα διατηρήσουν βουλευτική τους ιδιότητα; Ποια στάση κρατήσει το νέο κόμμα στις επικείμενες εκλογές; Εάν η δημιουργία του νέου γυμνασίου επιφέρει και την πτώση της κυβέρνησης, τότε ο αρχηγός του θα είναι έλλογος απέναντι στις κατηγορίες της σπασής, της αποστασίας και της ανόησης του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία «μια ώρα γίγαντα». Εάν οι βουλευτές που θα ακολούθησαν το εγχείρημα του κ. Σαμαρά παραιτηθούν από το βουλευτικό αξίωμα, θα αφαιρούν από τον κ. Μητσοτάκη τη δυνατότητα να τους κατηγορήσει. Από τις πληροφορίες που διαχέονται από κύκλους σκεπτόμενους στον κ. Σαμαρά η περίπτωση αυτή είναι και η πλέον πιθανή. Και άλλωστε γνωστό πως ένας εκ των «νδαιτυμόνων» του κ. Σαμαρά, ο Ν. Κιλαμάνης, έχει καταστήσει σαφές πως τίθεται να παραιτηθεί οψέποτε προκύψει το νέο κόμμα. Σε ό,τι αφορά στην οργανική συμπεριφορά του νεοπαγούς γυμνασίου, εδώ οι προσεγγίσεις ποικίλλουν. Ισχυρή είναι η τάση που θεωρεί ότι να μην κοπεί ο ομφάλιος λώρος με τη Νέα Δημοκρατία, το νέο σχήμα δεν πρέπει να πολωθεί ανοιχτά, κατεννοώντας υποψηφίους και σε εκείνες τις περιφέρειες όπου οι πιθανότητες εκλογής είναι ελάχιστες. Σύμφωνα με τη λογική αυτή, το προέχον είναι η κοινοβουλευτική προσώπηση και όχι η μετωπική σύγκρουση με το κόμμα του κ. Μητσοτάκη. Αυτό επιτυγχάνεται εάν κληθούν οι δυνάμεις ηγεμόνες του κ. Σαμαρά να υποστηρίξουν τη Νέα Δημοκρατία στις περιοχές που δεν θα υπάρχουν σύνδεσμοί του. Είναι φανερό, η άποψη αυτή δεν αρκεί τελειωμένη την υπόθεση της αρχηγίας στη Νέα Δημοκρατία. Απλώς επιλέγει η αποχώρηση έως ότου δημιουργηθούν οι κατάλληλες συνθήκες που θα επιτρέψουν την επανάκαμψη και τη διεκδίκηση της κοινοβουλευτικής εξουσίας.

Δεν φτάνει το χαμόγελο

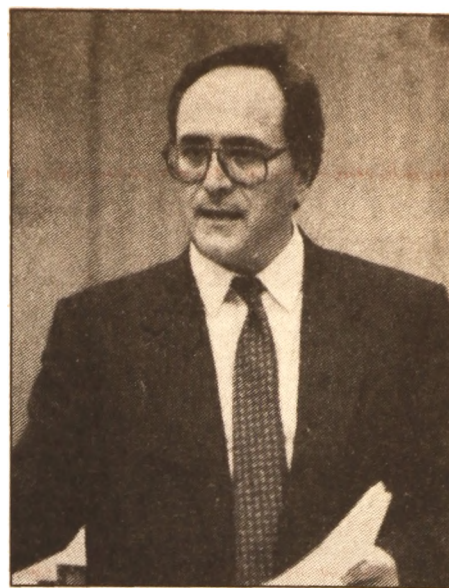
Οι μετριοπαθείς όμως πρόβλημα του κ. Σαμαρά είναι τι τύπου κόμμα θέλει. Γιατί αρκεί η ανέκδοτη στάση απέναντι στο εθνικό θέμα. Γιατί δεν αρκεί η παύση ενός νέου και με γοητευτικό χαμόγελο πολιτικού ώστε να δικαιωθεί στη διεκδίκηση του ελληνικού λαού η επιλογή

«ΑΝΗΚΩ ΣΤΗΝ ΑΡΙΣΤΕΡΑ»

• Αποκλειστική δήλωση του Ν. Κωνσταντόπουλου

Το άγος του εθνικισμού θα συνοδεύσει το υπό εκκρόαση σχήμα του Α. Σαμαρά. Άλλωστε ορισμένοι ακροδεξιοί και φιλοβασιλικοί βουλευτές της Νέας Δημοκρατίας δεν κρύβουν τη συμπάθειά τους προς το πρόσωπο του πρώην υπουργού Εξωτερικών. Ο ίδιος όμως ο κ. Σαμαράς επιθυμεί να εμφανίσει ένα πιο φιλελεύθερο πρόσωπο ή, αν θέλετε, προσωπείο. Έτσι διακινεί, μέσω φιλικών του μέσων ενημέρωσης, πληροφορίες πως έχει επαφές με στελέχη από όλο το πολιτικό φάσμα, ενώ στην πιο προωθημένη τους μορφή αυτές οι πληροφορίες εμφανίζουν τον Νίκο Κωνσταντόπουλο να βρίσκεται πολύ κοντά στις απόψεις του κ. Σαμαρά και να εξετάζει σοβαρά το ενδεχόμενο να συμμετάσχει στην πολιτική του προσπάθεια. Ο βουλευτής Επικρατείας του Συνασπισμού ξεκαθαρίζει τη θέση του με τη δήλωση που έκανε στο Αντί.

«Τριάντα χρόνια με τοποθετούν οι πράξεις μου οι οποίες και μου κοστίζουν. Δεν περιμένω από τους άλλους να με προσδιορίζουν, πολύ περισσότερο όταν δεν είναι σε θέση να με καταλάβουν ή τους ενοχλεί η παρουσία μου. Ανήκω στην Αριστερά.»

της συγκρότησης νέου μορφώματος. Ούτε φυσικά αρκεί η διαπίστωση της κρίσης του συστήματος και της ύπαρξης πολιτικού κενού. Από τη διάγνωση μέχρι τη θεραπεία υπάρχει πολύς δρόμος. Σε ποιες κοινωνικές δυνάμεις θα απευθυνθεί το νέο κόμμα; Με ποιον πολιτικό λόγο και με ποια στρατηγική θα επιδιώξει την εκλογική του καταγραφή; Κι αυτά είναι ζητήματα που το δημοσιογραφικοπολιτικό επιτελείο του κ. Σαμαρά αλλά και οι χρηματοδότες του δεν έχουν λύσει. Οι πολυδιαφημισμένες πλατφόρμες για τα οικονομικά και κοινωνικά θέματα που εκπονήθηκαν θυμίζουν αναπαλαιωμένα δόγματα αμφιβόλου εμβέλειας και αποτελεσματικότητας. Το καινούργιο δεν πρέπει μόνο να φαίνεται αλλά και να είναι καινούργιο, αλλιώς φενακίζει και γρήγορα αποκαλύπτεται.

Την απομάκρυνση Σαμαρά εύχεται, αν δεν υποκινεί, ο Μιλτιάδης Έβερτ γιατί έτσι μένει ελεύθερο το πεδίο για να ικανοποιηθούν οι ηγετικές του φιλοδοξίες. Μετά την αποτυχία του εξόφθαλμα μαξιμαλιστικού σχεδίου που προέβλεπε πρωθυπουργό τον ίδιο και πρόεδρο της Νέας Δημοκρατίας τον Αντώνη Σαμαρά, ο κ. Έβερτ, που έχει ξεκαθαρίσει στους συνεργάτες του ότι ο αγώνας του εκτυλίσσεται εντός των ορίων του κόμματος, τηρεί στάση αναμονής. Θεωρεί δεδομένη την ήττα της Νέας Δημοκρατίας στις προσεχείς εκλογές και αναπόφευκτη την πτώση του κ. Μητσοτάκη. Εξελιξείς που θα του επιτρέψουν να διεκδικήσει χωρίς σοβαρούς αντιπάλους την ηγεσία. Το δυστύχημα γι' αυτόν είναι ότι εισπράττει μέρος

της φθοράς, παρά το γεγονός ότι δεν είναι στην κυβέρνηση, και θα χρειαστεί να επιστρατεύσει όλα τα αποθέματα της φαντασίας του για να δικαιολογήσει τη συμμετοχή του στις εκλογικές λίστες του κόμματος με τις κορυφαίες επιλογές του οποίου διαφώνησε δημοσίως και στεντορεώς.

Ο Ανδρέας στηρίζει Μητσοτάκη!

Οι εξελίξεις θα ήταν δυνατόν να πάρουν ραγδαίο ρυθμό εάν το ήθελε το ΠΑΣΟΚ. Η πρόταση μομφής θα υποχρέωνε τον κ. Σαμαρά και τους συν αυτό να τοποθετηθούν επί της ουσίας. Είτε θα στηρίζαν την κυβέρνηση και θα έμεναν εκτεθειμένοι στην κατηγορία «σκυλί που γαβγίζει δεν δαγκώνει», είτε θα την καταψήφισαν και θα άνοιγαν τις διαδικασίες για την ανατροπή του υπάρχοντος πολιτικού σκηνικού. Φαίνεται όμως πως ο κ. Παπανδρέου «θέλει για αντίπαλο τον συμπαίκτη του, δηλαδή τον κ. Μητσοτάκη», κατά την έκφραση μέλους του Εκτελεστικού Γραφείου.

Βεβαίως στην πολιτική είναι καλό να μπορείς να διαλέγεις τον αντίπαλό σου και ενίοτε να τον προστατεύεις, όταν μάλιστα φοβάσαι πως εκείνος που ενδεχομένως θα τον διαδεχθεί θα σου κάνει τη ζωή δύσκολη. Αλλά όταν αυτό γίνεται συστηματικά και χωρίς προσχήματα, τότε διατρέχεις τον κίνδυνο να παρασυρθείς από τη δίνη που θα προκαλέσει η πτώση του.

□

Σκηνές από το μέλλον της Νέας Δημοκρατία

του Π.Α. Μαχαίρα

πολιτικού επιστήμονα

Φιλοξενούμε το κείμενο του Π.Α. Μαχαίρα, πολιτικού επιστήμονα και μέλους της ΔΑΠ-ΔΦΚ. Σύμφωνα με τον αρθρογράφο, παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον η διαδικασία μετάλλαξης της ΟΝΝΕΔ από νεολαία του κόμματος σε «βραχίονα» στήριξης της κοινοπολιτικής ηγεσίας, καθώς και οι βασικές συνθέτουσες της ΟΝΝΕΔ ως ηγετικού επιστημονικού, που όπως δείχνουν τα πράγματα πρόκειται να αποτελέσουν και το μοντέλο για την ανάλογη «μετεξέλιξη» —«ΟΝΝΕΔοποίηση»— της Ν.Δ.

Πιστεύουμε ότι τα συμβαίνοντα στη νεολαία του κυβερνώντος κόμματος έχουν ξεχωριστό ενδιαφέρον καθώς στην ουσία τα στελέχη της παράταξης τοποθετούνται στα συμβαίνοντα στο κόμμα της Νέας Δημοκρατίας.

Για όσους πιθανώς διαπορούν ακόμη για το «μυστικό» μακροημέρευσης του κ. Κων. Μητσοτάκη στην ηγεσία της Ν.Δ., η κρίση που βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη στους κόλπους του κυβερνώντος κόμματος κατά την παρούσα φάση είναι —νομίζουμε— πολύτιμη ως προς το να άρει τις απορίες τους. Κάθε φορά που ο Πρόεδρος της Ν.Δ. νιώθει πώς κάποιες από τις αποφάσεις ή τις επιλογές του συναντούν αντιδράσεις πέραν των «ανεκτών» από τον ίδιο «ορίων» και κινδυνεύουν με ακύρωση οι σχεδιασμοί του, προβαίνει σε μιά «απλή» κίνηση: μεταστοιχειώνει την όλη διχοστασία σε «πρόβλημα ενότητας» του κόμματος, μετατοπίζοντας το κέντρο βάρους του ζητήματος από το καθεαυτό διακεκαυμένο σημείο της διαφωνίας, στο «ολικό» πεδίο ενός θέματος-φετίχ για τη βάση και το στελεχικό δυναμικό της παράταξης. Έτσι, κατορθώνει και τη «γραμμή» του στο επίδικο κάθε φορά ζήτημα να «περάσει» αλλά και από τους πλέον «οχληρούς» των διαφωνούντων κατά καιρούς ν' απαλλάσσεται.

Ένα ακόμη επεισόδιο του «σεναρίου» αυτού εκτυλίσσεται τούτη την περίοδο στο κυβερνών κόμμα με αφορμή τη διένεξη που ενέσκηψε στις γραμμές του, αναφορι-

κώς με την αντιμετώπιση το ζητήματος της ονομασίας του κράτους των Σκοπίων.

Αφού ο πρωθυπουργός διεκρίβωσε πώς η πολιτική του επί του θέματος συναντούσε την έντονη αντίδραση σημαντικής μερίδας στελεχών του κόμματος, αφού διαπίστωσε πώς δημιουργούνταν περί αυτό ευρύτερες συσπειρώσεις που αμφισβητούσαν τις επιλογές του, έκανε την «υπέρβαση» του: ανήγαγε την όλη αντιπαράθεση σε «θέμα ενότητας» για το κόμμα και με σειρά ενεργειών του εξωθεί τους «θερμότερους» των διαφωνούντων σε αποχώρηση από αυτό, έχοντας έτοιμη την εναντίον τους «καταφορά» της «διάσπασης». Επιτυγχάνει έτσι έναν διττό στόχο: και η πολιτική του στο «Μακεδονικό» θα γίνει εκόντως-ακόντως δεκτή απ' όσους έχουν για δικούς τους λόγους επιλέξει να μείνουν στο κόμμα, και θ' «απαλλάξει» τη Ν.Δ. από «ενοχλητικές» παρουσίες, κάνοντας ένα ακόμη μεγάλο βήμα για τον αποκλειστικό έλεγχο του κόμματος, πράγμα που φαίνεται ν' αποτελεί αμετάθετη, «στρατηγικού» χαρακτήρα, επιδίωξη της όλης πολιτείας του.

Είναι φαίνεται αυτό —ο αποκλειστικός έλεγχος του κόμματος— η «μεγάλη ιδέα» του κ. Μητσοτάκη. Αν ανατάμει κανείς πολλές από τις ενέργειες και τις πρωτο-

βουλίες του κατά τη διάρκεια της δεκαετίας και πλέον παρουσίας του στην ηγεσία Ν.Δ., θα πιστοποιήσει πώς το καθοδηγητικό «νήμα» όλων των κινήσεών του ακριβώς σ' αυτό τον στόχο. Ο οποίος γίνεται να γίνεται ολονέν και πιο θεαματικό όσο περισσότερο εγγίζει την επίτευξή του. Γιατί μόνον υπό μιά τέτοια οπτική θα μπορούσε να ερμηνευθεί το γεγονός πώς ήδη έχει επιβάλει στο κόμμα μιά πολύ δώδεκα ασφυκτική ηγεμονία, παρ' όλα αυτά μοιάζει προ ουδενός να ορρωδεί προκειμένου να επιτύχει την αδιατάρακτη κυριαρχία του.

Στο ερώτημα που ευλόγως προκύπτει ποιο σημείο είναι διατεθειμένος να φτάσει ο Πρόεδρος της Ν.Δ. τον έλεγχό του επί του κόμματος, «χωρούν» πολλές απαντήσεις. Επικρατέστερη όμως όλων είναι —νομίζουμε— η «ΟΝΝΕΔοποίηση» της Νέας Δημοκρατίας. Η μετάπλαση δηλαδή του κόμματος σ' ένα μηχανισμό τυφλά προσήλωτο στην ηγετική ομάδα, με ολοσχερή εξουσία από την επίσημη ιεραρχία του «αντιφρονούντος» και με «μονοφωνική» εοφελελεύθερη ιδεολογική «καθαρότητα» όπως δηλαδή εδώ και αρκετό καιρό συμβαίνει στη νεολαία του κόμματος, ΟΝΝΕΔ.

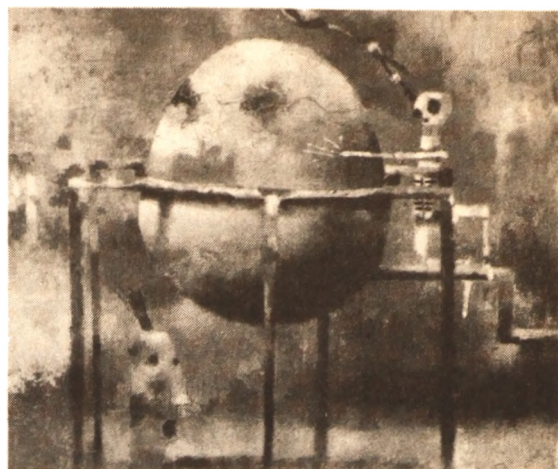
Η διαδικασία μετάλλαξης της ΟΝΝΕΔ από νεολαία του κόμματος σε «βραχίονα» στήριξης της κοινοπολιτικής ηγεσίας παραμένει ομολογουμένως μεγάλο ενδιαφέρον. Δεν αποτελεί όμως στόχο του παρόντος. Εκείνο που εδώ θέλουμε να καταγράψουμε είναι τις βασικές συνθέτουσες της ΟΝΝΕΔ ως ηγετικού επιστημονικού, καθώς δείχνουν τα πράγματα πρόκειται να αποτελέσουν και το «μοντέλο» για την ανάλογη «μετεξέλιξη» —«ΟΝΝΕΔοποίηση»— της Ν.Δ.

Κύρια χαρακτηριστικά της ΟΝΝΕΔ ηγετικού μίαντα, λοιπόν, είναι:

α. Η (νεοφιλελεύθερη) ιδεολογική «καλλιέργεια»:

Νέα Οικολογία

Τεύχος 101, Μάρτιος 1993

Μηνιαία επιθεώρηση, Μαυρομιχάλη 39, Αθήνα 106 80, τηλ. 36 19 837, fax. 36 02 621.

Γιάννης Παρασκευόπουλος: Εγκληματικές ευθύνες της ΠΕΤΡΟΛΑ.

Λάμπρος Κατσώνης: Σ.τ.Ε. και Χορτιάτης.

Σπύρος Σγούρος: Η βιολογική γεωργία βγαίνει από το περιθώριο.

Πάυλος Κλαυδιανός: Η Λίμνη της Βουλιαγμένης.

Γιάννης Σακιώτης: Φορολογική πλειστόκαινος.

Μιχάλης Μοδινός: Λιπάσματα και φθίνουσες αποδόσεις.

Κώστας Κριμπάς: Α. Χ. Κανέλλης: ένας πρωτόπορος της βιολογίας.

● **Η σιωπή των αμνών,** του Γ.Β. Ριτζούλη.

Οι Οικολόγοι μπορεί να είναι κι αλλιώς, της Α. Ανδρεαδάκη.

Η επανάσταση του ελεύθερου χρόνου, του Β. Παπακριβόπουλου.

Η πράσινη διάσταση της εξωτερικής πολιτικής, της Τίνας Μπιρμπίλη.

ΕΥΡΩΟΙΚΟΛΟΓΙΚΑ, του Μιχάλη Παπαγιαννάκη.

● **INDEX,** έτους 1992.

● **Φράγματα του Νέστου,** του Κώστα Βασιλάκη.

Υμηττός, ο τελευταίος πνεύμονας, του Δημήτρη Μπούσμπουρα.

Η επιδημία του ζωοδέλφινου στην Ελλάδα, του Ν. Σ. Μεντσέρο.

Σώζοντας την άγρια ζωή στη Μαγνησία.

● **Καθαρές τεχνολογίες και θερμοκήπια στην Κρήτη, Αγροχημικά ουσιών εδάφους, Πού βιάζει η τεχνολογία, Ανακύκλωση στον Πειραιά.**

● **Έρικ Χομπσμπάουμ:** Αποχαιρετισμός στον Κολόμβο.

Ντομινίκ Ντεριάν: Αποθηκεύοντας κροκοδείλους στην Ινδία.

Στέλιος Ψωμάς: Τοξικά: παιχνίδια με τη φωτιά.

Τατιάνα Οικονομίδου: Σε ποιούς ανήκουν τα γονιδια μας.

● **Κι ακόμα:** Βιβλιοπαρουσίαση, διάλογος, Περιφερειακά, Διεθνή, Πλήθη και κέραμοι, Κρωγμοί, Οικολογική Ατζέντα, Τοπικός Τύπος κ.ά.

ε μιάν -απάδουσα σε δημοκρατική νεο- «βολονταριστική» τακτική η ηγεσία οργάνωσης έχει επιβάλει σ' αυτήν ένα φιλελεύθερο ιδεολόγημα, που άκριτα αποδεχθεί η ίδια και αναφομοιώτα υιοθετήσει - σημειωτέον, το οποίο επι-εί να παρουσιάσει σαν την «μόνη» η στο χώρο. Έτσι, βάσει αυτού του «λογήματος» η ΟΝΝΕΔ εμφανίζει δογματική ανελαστικότητα και μιαν ακή ακαμψία που μόνο με την ανάλο-οργάνωση με «πολιτικό-θεολογικό» πιο αναφοράς μπορεί να συγκριθεί. εν δε τούτου, βάσει μιας λογικής «αρχής» έκφρασης αυτού του ιδεολογή-ς, η οργάνωση εξοβελίζει εκ προοιμί-θε διαφορετική άποψη που εκφερο-δείχνει να «νοθεύει» τις «επίσημες» ις. Το τί σημαίνει αυτό για τη νεολαία κόμματος συστασιακά πολυϊδεολο-είναι, νομίζουμε, πρόδηλο.

λειτουργική «παραφθορά» των κρατικών διαδικασιών και η καταστα-καταστρατήρηση:

ο λειτουργικό-διοικητικό επίπεδο τα ιρχα χαρακτηριστικά της ΟΝΝΕΔ εί-δύο: 1. Η προσχηματική-«νομιμο-ική» ήδη ειλημμένων από τον ηγετικό να αποφάσεων «χρήση» των δη-ατικών διαδικασιών, και 2. Η επιλε-προσφυγή στις καταστατικές πρό-όποτε η ηγεσία της οργάνωσης θε-πώς μπορεί να τις αξιοποιήσει ως διό-διαφυγής από αδιέξοδα στα οποία η έχει εμπλακεί.

τελευταία σύνοδος της Κ.Ε. της νεο-στην οποία δέσποσε ο απόηχος του ρυλίου άρθρου Μίχα στο εκφρα-όργανο της οργάνωσης «Ο», είναι αλυπτική επ' αυτού. Όταν ετέθη από ια «διαφωνούντων» ζήτημα μομφής την ηγεσία της οργάνωσης, «ηγετι-και (οψίμως) «αντάρτες» διεπίστωσαν το καταστατικό δεν προέβλεπε τέτοια κασία. Προδήλως, από την πολύ τήρη-υς καθ' όλο το προηγούμενο διάστημα γαστής συνεργασίας τους, αμφότεροι ιαν «ξεχάσει».

ελεγχόμενη ανάδειξη στελεχών:

κριτήρια ανάδειξης στελεχών της νε-ις έχουν αναχθεί στο εξής ένα: την ήλωση στην ηγεσία του κόμματος. Στο ίο αυτό δεν γίνονται αβαρίες, ο ρούς νόμος» των «κολλητών» λει-γεί χωρίς παρεκκλίσεις και εξαιρέ-Αποτέλεσμα του τρόπου αυτού ανά-ις είναι η στελεχική κατάρρευση της

νεολαίας, η ποιοτική υποβάθμιση της γε-νικότερης εκπροσώπησης της και η ανάρ-ρηση στα διάφορα αξιώματα «υπάκουων», πλην όχι απαραίτητως και άξιων. Το τι ση-μαίνει αυτό για μιά οργάνωση νεολαίας εξ ορισμού δεξαμενή άντλησης μελλοντικών κομματικών στελεχών, είναι ευνόητο.

δ. Η αμείλικτη «πάταξη» των εν δυσμενεία περιπεσόντων:

Όσο και αν η οργάνωση έχει αποκτήσει υψηλό βαθμό ομοιογενοποίησης, παρου-σιάζονται κατά συγκυρία κάποιες αποκλί-νουσες ροπές. Έναντι αυτών η ηγετική ομάδα του κόμματος λειτουργεί αμείλικτα: οι «αποκλίνοντες» πατάσσονται «παρα-δειγματικώς» προς συμμόρφωσιν δική τους και γνώσιν των όσων σε κάποια άλλη περί-σταση θα επιχειρούσαν ν' ακολουθήσουν την «αψηφισιά» τους. Τα τελευταία περι-στατικά «πολιτικής χρήσεως» των με-ταθέσεων στρατευμένων μελών της νεο-λαίας είναι εύγλωπτα. Και ομολογουμένως -ακόμη και στην αιχμηρή πολιτική μας πραγματικότητα- πρωτόφαντα. Πλην όμως και αποτελεσματικά, όπως δείχνουν τα πράγματα...

ε. Η μετάλλαξη της οργάνωσης σε «χωροφύλακα» των (ηγετικώς) διαφωνούντων:

Αν και αποφεύγει (ή αδυνατεί) να επιτε-λέσει πολλές από τις πολιτικές-παρεμβασι-ακές λειτουργίες που είναι συμβατές με το ρόλο μιάς νεολαι«στικής οργάνωσης, η ΟΝΝΕΔ δεν παραλείπει να εκτελεί μιαν παραλειτούργια: εκείνη της (με ποικίλα προσχήματα) δημόσιας «αποδοκιμασίας» και «ανακλήσεως στην τάξη» όσων στα πλαίσια του μητρικού της κόμματος δια-φωνούν με την ηγεσία του. Τα παραδείγ-ματα αφθονούν κατά τον τελευταίο καιρό και παρέλκει κάθε περιπτωσιολογική ανα-φορά.

Τα προλεχθέντα είναι -νομίζουμε- πολυτρόπως χρήσιμα για όσους στους κόλ-πους του κυβερνώνοντος κόμματος επιδί-δονται σε φραστικές διαφωνίες και λεκτι-κές διαφοροποιήσεις αντί ν' αντιμετωπί-σουν την «περίπτωση Μητσοτάκη» με όρους πολιτικούς, δηλαδή με συγκεκριμέ-νες πράξεις και πρωτοβουλίες. Αποτελούν «σκηνές από το μέλλον» που όλοι θα ζή-σουν στη Νέα Δημοκρατία μόλις επι-τευχθεί η κατά τους ανωτέρω όρους «ΟΝΝΕΔοποίησή» της. Και τότε θά 'ναι αργά για όλους, κι ας έχουν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις.

□

Μη γεννάτε αν δεν θέλετε, δεν χανόμαστε

του Βύρωνα Κοτζαμάνη

Με ιδεολογήματα αντιμετωπίζεται το δημογραφικό πρόβλημα της χώρας. Το Κοινοβούλιο φοβούνται γήρανση και κατάρρευση του πληθυσμού της χώρας σκέψη που επιπόλαια οδηγεί σε παραινήσεις για αύξηση των γεννήσεων και συντηρητικές έως ρατσιστικές επιλογές: οι πρόσφυγες, π.χ., που έρχονται στη χώρα μας θεωρούνται γενικώς «μουσουλμάνοι που απειλούν την εθνική μας ομοιογένεια»! Έχουν δίκιο οι Κασσάνδρες; Ποιες είναι οι πραγματικές διαστάσεις του προβλήματος;

Παράθεση (επιλεκτική) αριθμών, δεικτών, περιόδων αναφοράς, «εξηγήσεων» που απευθύνονται στον «κοινό νου» και ταυτολογικών αιτιοτήτων. Παράθεση γεγονότων αλλά και υποθέσεων που παρουσιάζονται ως «βεβαιότητες», αξιολογικών κρίσεων και ιδεολογικών τοποθετήσεων που εμφανίζονται ως εδραζόμενες σε «επιστημονική βάση» γενικόλογων ευχολογίων («η κοινωνία να γίνει παιδοκεντρική», «να τονωθεί σε κάθε κατάλληλη στιγμή το εθνικό φρόνημα και το θρησκευτικό συναίσθημα», «να αναβαθμισθεί η θέση της αγροτικής οικογένειας»). Ευχές ατάκτως ερριμμένες που συνυπάρχουν με προτάσεις αναγκαιότητας (εθνικό πρόγραμμα ενίσχυσης-εγκατάστασης των ομογενών Ποντίων και Βορειοηπειρωτών σε προβληματικά γεωγραφικά διαμερίσματα ή, ακόμη, ενίσχυση της δημογραφικής έρευνας και παιδείας). Προτάσεις μέτρων χωρίς ιεράρχηση, αμφίβολης αποτελεσματικότητας ως προς το αιτούμενο (π.χ. ανόρθωση της γονιμότητας) αλλά ευκαίριες πιθανώς, κάτω από άλλη οπτική γωνία (κοινωνική πολιτική). Διαπίστωση ότι «το δημογραφικό είναι πολυσύνθετο πρόβλημα και είναι λάθος να θεωρείται μόνο πρόβλημα υπογεννητικότητας», αλλά και κατάλογος μέτρων, τα 2/3 των οποίων εικάζεται ότι θα ανορθώσουν την πτωτική πορεία των γεννήσεων (ή πώς είναι δυνατόν να αντικατασταθεί ο Νάρκισσος από παιδιά της καρδιάς, με τονωτικές ενέσεις επιδομάτων και λοιπών κινήτρων).

Η συναίνεση των πολιτικών κομμάτων στα εθνικά θέματα (και το δημογραφικό θεωρείται «εθνικό θέμα» στο βαθμό που «οδηγεί στην παρακμή του έθνους») επιτεύχθηκε επιτέλους, εάν κρίνουμε από το πόρισμα της Διακομματικής Κοινοβουλευτικής Επιτροπής για «τη μελέτη του δημογραφικού προβλήματος της χώρας και τη διατύπωση προτάσεων για την αποτελεσματική αντιμετώπισή του», που δόθηκε πρόσφατα στη δημοσιότητα.

Η συναίνεση είναι γενική: η δημογραφία είναι υπεύθυνη (και αυτή) για τα μύρια κακά και τα προβλήματα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας! Για την έλλειψη εργατικού δυναμικού που να εκτελεί χειρωνακτικές εργασίες για την αύξηση της ανεργίας, την κατάσταση των ταμείων και τις συντάξεις στους πιο νέους ηλικιακά συνταξιούχους στην Ευρώπη για την αύξηση των χρόνων εργασίας προς συνταξιοδότηση (και της ηλικίας εξόδου) για τον «εκφυλισμό πολλών θεσμών» για την εμφάνιση «κοινωνικών ασθενειών» (εγκληματικότητα, ναρκωτικά, βία) για την άμβλυνση του «εθνικού φρονήματος» για «την αποδυνάμωση της Ελλάδας και τον αφανισμό της φυλής μας» (κατακλυζόμαστε από μουσουλμάνους και τριτοκοσμικούς μετανάστες)... Για όσους έχουν ακόμη αμφιβολίες, το παρελθόν μας διδάσκει: «η δημογραφική εξασθένηση-γήρανση της κλασικής Ελλάδος και του Βυζαντίου οδήγησε, σύμφωνα με έγκριτες μαρτυρίες, τον Ελληνισμό σε υποταγή αιώνων, και παρ' όλο σε ολοκληρωτικό αφανισμό». Ενδιαφέρουσα θεώρηση της Ιστορίας, ασφαλώς. Οι κίνδυνοι σήμερα φαντάζουν σαφώς μεγαλύτεροι, λόγω «της γεωγραφικής μας θέσεως και της έλλειψης συγγενών λαών» – «είμαστε έθνος ανάδελφον», που έλεγε και ο άλλοτε Πρόεδρος. Το μέλλον: ζοφερό. «Η δραματική μείωση των γεννήσεων απειλεί πλέον σοβαρά την ανανέωση και διαίωξη της ελληνικής μας φυλής». Η επιδείνωση των δεικτών «απειλεί με κατάρρευση τον πληθυσμό της χώρας μας». Οι αλλοδαποί μουσουλμάνοι εισρέουν για να καλύψουν τα «πληθυσμιακά κενά» (ως να υπάρχει κάποιος ενδογενής «δημογραφικός ντετερμινισμός»:

όταν δημιουργείται «πληθυσμιακό κενό», εισρέουν στη χώρα μας αυτόματα «μουσουλμάνοι της Ασίας και της Αφρικής» για να το καλύψουν). «Με υψηλό δείκτη γονιμότητας, τριπλάσιο του ελληνικού, διπλασιάζονται κάθε 25 χρόνια, σε αντίθεση με το σύνολο του ελληνικού πληθυσμού που μειώνεται», μας διαβεβαιώνουν οι συντάκτες του πορίσματος (δεν ξέραμε ότι στην χώρα μας είχαμε οικογενειακή μαζική μετανάστευση μουσουλμάνων, αλλά νομίζαμε ότι είχαμε μετανάστευση εργατικού δυναμικού, δηλαδή ατόμων -εγγάμων -αγάμων, χωρίς εξηρημένα μέλη βασικά: οι συντάκτες μας βγάζουν από την πλάνη μας. Σε λίγο θα είμαστε και ξένοι στη χώρα μας). Η εικόνα που παρουσιάζεται είναι αποκαλυπτική (κατά Ιωάννη), η επέμβαση «είναι αναγκαία και τα μέτρα πρέπει να είναι μακρόπνοα και γενναιόδωρα», τονίζεται στο πόρισμα, ιδιαίτερα για την ανόρθωση της γονιμότητας, θα προσθέταμε εμείς. Λανθάνουσα, μοναδική παραδοχή: οι Έλληνες θέλουν περισσότερα παιδιά αλλά δεν μπορούν να κάνουν (όχι φυσικά γιατί ιατρικά χαρακτηρίζονται από ανικανότητα). Η παρέμβαση σε ατομικό επίπεδο, επομένως, προτάσσεται.

Μήπως όμως, παράλληλα με πειραματισμούς, εικασίες και προτάσεις αποσπασματικών μέτρων αμφίβολης αποτελεσματικότητας ως προς το αιτούμενο, θα έπρεπε να αναρωτηθούμε (και μαζί μας και τα μέλη της επιτροπής) εάν τα εκλυτικά αίτια της πορείας της γονιμότητας υπερβαίνουν το άτομο, εγγράφονται στο πλαίσιο μιας δυναμικής που το διαπερνά και το προσδιορίζει σε μεγάλο βαθμό (οροθετώντας παράλληλα και το χώρο της ελευθερίας του και τα διαθέσιμα μέσα για τη πραγμάτωσή της); Μιας δυναμικής που δεν προσδιορίζει την πορεία των συγκεκριμένων μόνον δημογραφικών φαινομένων (γονιμότητα, γαμνηλιότητα, διαζύγιο) αλλά ένα ευρύτερο πεδίο όπου κινούνται, εκφράζονται και εκδηλώνονται τόσο οι γνώμες, στάσεις, κίνητρα, στόχοι, αναμονές, επιδιώξεις όσο και οι δράσεις μας;

Μήπως, επομένως, πρέπει να παρέμβουμε σε συλλογικό επίπεδο, αφού προηγουμένως έχουμε προσδιορίσει τα καθοριστικά στοιχεία που συνθέτουν τα πολιτισμικά μοντέλα που προσδιορίζουν τις δημογραφικές μας συμπεριφορές, την «ευαισθησία» τους στις παρεμβάσεις μας και τα δυνατά πεδία δράσης,

λαμβάνοντας παράλληλα υπ' όψιν και το ρόλο αι παραγόντων που υπεισέρχονται (και επομένως τις ενδεχόμενες διαδράσεις);

Ταυτόχρονα (και παράλληλα), στο βαθμό που κερτιμένες συσσωρευμένες γνώσεις στον τομέα δεν είναι επαρκείς –και ελλείπει «ισχυρών» (ριών–, μήπως θα ήταν πλέον λογικό και ρεαλιστικό για την κοινωνία μας να ανασυνταχθεί και εκπονηθεί, αποκτώντας την αυτογνωσία που τόσο της πει, προγραμματίζοντας μεσοπρόθεσμα στη βάση *υπαρχόντων δεδομένων του προβλήματος* (μη θντας επομένως ανέφικτους στόχους, αλλά σπντας σε μικρής εμβέλειας, στον τομέα του πληθυσμ «διορθωτικές παρεμβάσεις»), εστιάζοντας τις σπάθειες στο πώς είναι δυνατόν να πραγματοποιηθούν στόχοι και τα οράματά της (εάν έχει φυσικά κάπο με τις υπάρχουσες δημογραφικές συντεταγμένες;

Γιατί, σε τελευταία ανάλυση, ας μην ξεχνάμε, πριν από οποιαδήποτε αξιολόγηση των δημογραφικών εξελίξεων ως επιθυμητών / ανεπιθύμητων ευνοϊκών / δυσμενών, θα έπρεπε να προταχθεί ποιο σύστημα / σημείο αναφοράς για τον τύπο πρότυπο της κοινωνίας που θέλουμε να δημιουργήσουμε για μας και τους απογόνους μας σ' αυτή τη ρα (και, κατ' επέκταση, σ' αυτή την ήπειρο). Το τυπο αυτό δεν προκύπτει αβίαστα, δεν είναι κοινό προφανές σ' όλους και, ακόμη περισσότερο, παρνει εξωεπιστημονικό. Όμως μόνο στο πλαίσιο οραματιζόμενου και προσδοκώμενου αυτού που ο «πληθυσμός» αποκτά οντότητα, οι δημογραφικές εξελίξεις δύνανται αιτιολογημένα να αξιολογούνται θετικά ή αρνητικά (και να προταθούν οι όπ παρεμβάσεις και μέτρα, βασιζόμενες σε υποθέ που εναπόκειται να επαληθευθούν ή να απορριφθούν στην πορεία). Μήπως θα ήταν παράλληλα και τα χρονικά αναγκαία να προβληματισθούμε για όλα α (και μαζί μας και τα μέλη της διακομματικής επιπής για το Δημογραφικό) αντί να παρουσιάζουμε ζοφερά χρώματα μια κατάσταση που δεν είναι ιτραγική όσο αφήνουν να διαφανεί οι συγκυριακοί μογραφικοί δείκτες της τελευταίας δεκαετίας;

Ο Βύρων Κοτζαμάνης είναι δημογράφος - κοινωνιολόγος, ερευνητής στο Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών.

Η πεζογραφική μας παράδοση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *Τό βιβλίο της αυτοκράτειρας*
Ελισάβετ, Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ *Φθινόπωρο*,
Ι. ΚΑΛΛΙΓΑΣ *Θάνατος Βλέας*, Α. ΜΩΡΑ-ΙΤΙΔΗΣ *Τό*
έξιμον, ΨΥΧΑΡΗΣ *Τό Ταξίδι μου*, Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ
Πρώτη αγάπη, "Όταν ήμουν δάσκαλος",
Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ *Τό βυσσινί τριαντάφυλλο*,
Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ *Διηγήματα Α', Διηγήματα Β'*,
Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ *Αφηγήματα*, Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ *Τό*
τέραςμα του Θεού, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ *Οί νεκροί*
της ζωής, ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΟ-ΙΔΗΣ *Η Πάπισσα*
Ιωάννα, *Αφηγήματα*, Κ. ΡΑΔΟΣ *Ο πειρατής της*
Γραμβούσης, ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΥΛΛΑΣ *Διηγήματα*,
ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΕΤΑΞΑΣ ΒΟΣΠΟΡΙΤΗΣ *Σκηναί της*
έρημου, ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΒΙΚΕΛΑΣ *Λουκῆς Λάρας*,
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Η φόνισσα*,
Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *Η κερένια κούκλα*,
ΡΗΣΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ *Διηγήματα της στάνης*,
ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ *Ο ζητιάνος*,
Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ *Ο Πατούχας*,
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Η νοσταλγός και άλλα*
διηγήματα, ΑΡΓΥΡΗΣ ΕΦΤΑΛΙΩΤΗΣ *Νησιώτικες*
γορίες, ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΣ *Ο πολυπαθής*,
ο ζωγράφος, ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ρεμβασμός*
του Δεκαπενταυγούστου, ΚΩΣΤΑΣ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗΣ
Ιεζογραφήματα, ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΜΠΥΣΗΣ *Διηγήματα*,
ΠΚΟΛΑΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΠΟΥΛΟΣ *Τρελά διηγήματα*,
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Ναυαγίων Ναυάγια*,
ΔΗΜ. ΒΙΚΕΛΑΣ *Διηγήματα*,
ΕΜΜ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ *Διηγήματα*,
ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ *Τά διηγήματα*,
ΑΛΕΞ. ΠΑΠΑΔΙΑΜΑΝΤΗΣ *Βαρδιάνος στά σπόρκα*,
ΩΝ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ *Ο Κατάδικος*, ΚΩΝ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ
Η ζωή και ο θάνατος του Καραβέλα, ΑΝΤΩΝΗΣ
ΡΑΥΛΑΝΤΩΝΗΣ *Η εξαδέλφη και άλλα διηγήματα*,
ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ *Οί Κρήτες μου*,
ΙΑΝΝΗΣ ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΗΣ *Ιστορίες του Γιάννου*
Έπαχτίτη και άλλα διηγήματα, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ *Ο πύργος του Ακροποτάμου*
ΑΝΤΡΕΑΣ ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ *Η λυγερή, Λόγια της*
ώρης, ΙΩΝ ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ *Σταμάτημα*, ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
ΚΟΚΚΙΝΟΣ *Μιά τουφεκιά στό Γαλάζιο Νερό*,
ΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ρ. ΡΑΓΚΑΒΗΣ *Ο συμβολαιογράφος*

Μόλις κυκλοφόρησε

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Κόρη Εύπειθής και άλλα διηγήματα

Σύμβουλος έκδοσης: Μανόλης Αναγνωστάκης
Η σειρά συνεχίζεται

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

Ασκληπιοῦ 6 Αθήνα 106 80 - τηλ.: 3639982

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

"Οψις ένυπνίου

Η ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΟΝΕΙΡΩΝ
ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΡΩΜΑΪΚΗ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ

ΓΡΑΦΟΥΝ:

Δ. Ν. ΜΑΡΩΝΙΤΗΣ
Α. ΜΙΣΙΟΥ
Κ. ΒΑΛΑΚΑΣ
Μ. ΠΑΣΧΑΛΗΣ
Σ. Ν. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ
Β. ΛΕΝΤΑΚΗΣ
Χ. Γ. ΑΓΓΕΛΙΔΗ
Β. ΚΑΛΦΑΣ
Δ. Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ
Γ. ΚΑΛΟΦΩΝΟΣ

Επιμέλεια έκδοσης
ΔΗΜΗΤΡΗΣ Ι. ΚΥΡΤΑΤΑΣ

Οι δέκα μελέτες που συγκεντρώνονται στον τόμο αυτόν παρουσιάστηκαν αρχικά σε έναν κύκλο διαλέξεων, που οργανώθηκε από τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης. Κοινό τους θέμα είναι τα όνειρα στην αρχαιότητα, από τον Όμηρο στους βυζαντινούς χρονικογράφους. Τα περισσότερα όνειρα που μνημονεύονται στα κείμενα της εποχής δεν τα ονειρεύτηκε ποτέ κανείς· συνήθως υπηρετούν τις ανάγκες του φιλολογικού είδους στο οποίο ανήκει κάθε κείμενο. Η εμμονή, ωστόσο, όλων των φιλολογικών ειδών στα όνειρα, βεβαιώνει ότι απλοί άνθρωποι και φιλόσοφοι προβληματίζονταν σοβαρά με την ονειρική εμπειρία. Η φιλολογική δυναμική των ονείρων απορρέει, σε κάποιο βαθμό, και από τη δυναμική τους στην καθημερινή ζωή. Οι μελέτες του τόμου προσπαθούν να αποκρυπτογραφήσουν τους κώδικες με τους οποίους επικοινωνούσαν οι αρχαίοι συγγραφείς με το κοινό τους. Παράλληλα, όταν αυτό είναι εφικτό, διεισδύουν, μέσα από τα όνειρα, και στον κόσμο της εγρήγορσης που συνήθιζε να τα αξιοποιεί. Αντικείμενο του τόμου δεν είναι μόνο η φιλολογική χρήση των ονείρων, αλλά και η χρήση τους στην καθημερινή ζωή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τ.Θ. 1527, 711 10 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. (081) 210035 FAX: 239735
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: Σπύρος Μαρίνης, Σόλωνος 116, 106 81
Αθήνα, Τηλ. 3608348 Fax: 3619724

Η «οικονομική δραστηριότητα» των τρομερών παιδιών

• Τι συμβαίνει στο Δήμο Πειραιά;

του Γιάννη Κωστάκη

Όταν τον Οκτώβριο του 1990 ο λαός του Πειραιά εξέλεξε με μεγάλη πλειοψηφία τη σημερινή Δημοτική Αρχή και δήμαρχο τον Στ. Λογοθέτη, όλοι πίστευαν ότι ένας νέος άνεμος θα φυσήξει στα δημοτικά πράγματα. Σε τούτο συνηγορούσε τόσο η ευρεία πολιτική υποστήριξη που είχε ο συνδυασμός όσο και το δυναμικό του πρόγραμμα, αλλά και η ίδια η προσωπικότητα του δημάρχου, που είχε τη φήμη του πετυχημένου δημοτικού άρχοντα στη Νίκαια. Σήμερα, η αισιοδοξία έχει αντικατασταθεί από το σκεπτικισμό, ενώ τα σύννεφα, που γρήγορα μαζεύτηκαν πάνω από το δημαρχείο της πόλης, απειλούν πια με έκρηξη καταιγίδας.

• 393 εκατομμύρια ΦΑΝΤΑΣΜΑ
• Ο Δήμος Πειραιά στα πρόθυρα
ΧΡΕΩΚΟΠΙΑΣ.
• Ποινική δίωξη κατά του
ΜΑΡΧΟΥ
• Τι έγιναν οι εισφορές των ατυ-
χημένων του Δήμου στα ΤΑΜΕΙ-
ΟΥΣ;

Ενα από τα σοβαρότερα προβλήματα που υπάρχουν, είναι η οικονομική κατάσταση του Δήμου, που από αρκετούς υποστηρίζεται ότι βαδίζει σταθερά προς τη χρεωκοπία. Ήδη η πιστοληπτική ικανότητα του Δήμου είναι ανύπαρκτη και τούτο φαίνεται από πρόσφατο έγγραφο του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων. Οι υπεύθυνοι για τη σημερινή κατάσταση είναι φυσικά πολλοί. Χωρίς να μένει στο απυρόβλητο η πολιτική που ακολουθεί η κυβέρνηση απέναντι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, κύριος υπαίτιος πρέπει να θεωρηθεί ο τρόπος που διαχειρίζεται τα οικονομικά του Δήμου η Δημοτική Αρχή.

Ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή. Το χρέος του Δήμου το 1990, τελευταία δηλαδή χρονιά της προηγούμενης Δημοτικής Αρχής, ήταν 1 δισ. 20 εκατομμύρια δρχ. Στον προϋπολογισμό του 1993 έχει ανέλθει στο ποσό των 4 δισ. 197 εκατομμυρίων, ενώ στη σχετική συζήτηση που έγινε στο Δημοτικό Συμβούλιο αναφέρθηκε ότι πραγματικά είναι 5 δισ. 298 εκατομμύρια. Οι σύμβουλοι που το υποστήριξαν (μεταξύ αυτών και σύμβουλοι της πλειοψηφίας) είπαν ότι στο χρέος δεν συμπεριελήφθησαν 306 εκατομμύρια για αγορά τροχαίου υλικού, 52 εκατομμύρια για τη διαφήμιση

της περίφημης ανακύκλωσης και 743 εκατομμύρια για ανεξόφλητα εντάλματα.

Η ανακύκλωση των χρεών

Στο σημείο αυτό πρέπει να εξηγηθεί τι ακριβώς είναι το χρέος των 52 εκατομμυρίων, αφού έχει γίνει αρκετή συζήτηση στο Δημοτικό Συμβούλιο και έχουν γεννηθεί πολλά ερωτηματικά, που ακόμα μένουν αναπάντητα. Όταν ο κ. Λογοθέτης προσπαθούσε να επιβάλει ένα συγκεκριμένο μοντέλο ανακύκλωσης (σ.σ. στο θέμα θα αναφερθούμε αναλυτικά σε επόμενο τεύχος) εκτίμησε ότι τα σχέδιά του θα βοηθούσε μια διαφημιστική εκστρατεία. Από εδώ όμως αρχίζουν τα περίεργα. Χωρίς καν να ενημερώσει το Δημοτικό Συμβούλιο, υπέγραψε ιδιωτικό συμφωνητικό με διαφημιστική εταιρία που θα αναλάμβανε το όλο έργο. Όταν η ενέργεια αυτή έγινε γνωστή από δημοσίευμα της πειραιϊκής εφημερίδας Χρονογράφος, ο δήμαρχος υποστήριξε στο Δημοτικό Συμβούλιο ότι ένα μέρος θα καλυφθεί από το δικαίωμα που έχει να δίνει χρήματα χωρίς την έγκριση του Σώματος (2 εκατομμύρια), άλλα 5 εκατομμύρια από τη Δημοτική Επιχείρηση Προβολής και Επικοινωνίας Πειραιά (ΔΕΠΕΠ) και το υπόλοιπο

από χορηγούς που όμως ποτέ δεν κατονομάστηκαν. Τι ακριβώς έγινε τελικά, μέχρι σήμερα παραμένει αδιευκρίνιστο.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, το βασικό ερώτημα είναι: πώς μέσα σε δύο χρόνια το χρέος του Δήμου αυξήθηκε κατά 3 δισ. 17 εκατομμύρια;

Τα μοναδικά επίσημα στοιχεία που υπάρχουν είναι ο οικονομικός απολογισμός του Δήμου του 1991, που αντί να δίνουν απαντήσεις συσκοτίζουν ακόμα περισσότερο τη υπόθεση. Στον τομέα μάλιστα, των έργων που έτσι και αλλιώς αποτελεί την πρώτη προντίδα κάθε Δημοτικής Αρχής, τα ερωτηματικά πολλαπλασιάζονται.

Όπως προκύπτει από τη μελέτη των στοιχείων του απολογισμού του 1991, ο Δήμος εισέπραξε για ειδικευμένα κονδύλια που προορίζονται αποκλειστικά για έργα, περίπου 1 δισ. 620 εκατομμύρια δρχ. Για έργα όμως διατέθηκαν μόνο 711 εκατομμύρια, που μαζί με ορισμένες αγορές οικοπέδων (τα οποία σύμφωνα με δήλωση της προέδρου του Δημοτικού Συμβουλίου παραμένουν αναξιοποίητα και τόπος εναπόθεσης διάφορων απορριμμάτων) αξίας 184 εκατομμυρίων, φτάνουν στο ποσό των 725 εκατομμυρίων. Εύλογολοιπόν προκύπτει το ερώτημα: Τα υπόλοιπα χρήματα πού διατέθηκαν;

Πού πήγαν τα χρήματα των ταμείων;

Ον απολογισμό του 1991 υπάρχει και ένα τεράστιο ερωτηματικό. Πού δια-
αν 393.525.768 δραχ. που ενώ αρχικά εί-
ραφεί ότι δόθηκαν στα ασφαλιστικά τα-
ων εργαζομένων στο Δήμο, με έγγραφο
μακικής Υπηρεσίας ομολογείται ότι τού-
είναι ακριβές; Το σχετικό έγγραφο με
μηνία 18/1/93 και αριθμό πρωτοκόλλου
33 έχει ως εξής:

«Γνωρίζουμε ότι στο σύνολο των εξο-
νων χρηματικών ενταλμάτων που ανα-
ται στον απολογιστικό πίνακα οι-
ικού έτους 1991 συμπεριλαμβάνονται
εξής εισφορές για τα ασφαλιστικά Τα-
ΓΑΔΚΥ και ΤΥΔΚΥ, οι οποίες μέχρι
δεν έχουν αποδοθεί λόγω οικονομικών
ρειών.

Για το ΤΑΔΚΥ δραχ. 49.346.929.

Για το ΤΥΔΚΥ δραχ. 341.178.836 (σ.σ.:
ο 393.525.765).

«Ποσά αυτά αναγράφονται στα
γμένα εντάλματα της χρήσεως 1991 για
λογιστικής τακτοποίησης.

«Όπιν αυτού παρακαλούμε να γίνει σχε-
αρατήρηση στον απολογιστικό πίνακα
μικού έτους 1991 που βρίσκεται στην
σία σας».

«Σήμερα ουδείς αρμόδιος του Δήμου εί-
θήση να απαντήσει με σαφήνεια πού
δοθεί τα 393,5 εκατομμύρια και φυσι-
τό είναι ένα ερώτημα που αυτόματα
και άλλα, που παραμένουν εξίσου ανα-
α. Όπως: Αφού «τα ποσά αυτά ανα-
νται στα εξοφλούμενα εντάλματα χρή-
991 για λόγους λογιστικής τακτοποίη-
πως αναφέρει το έγγραφο της Ταμια-
ηρεσίας, με τι παραστατικά συνοδεύ-
Δεύτερον, τι ακριβώς σημαίνει η έκ-
«λογιστική τακτοποίηση»; Τρίτον,
δεν εδόθησαν στα ασφαλιστικά ταμεία,

«Πού ακριβώς εδόθησαν;

ΚΑΙ... ΥΦΑΣΜΑΤΕΜΠΟΡΟΣ!

«Το τελευταίο εξάμηνο έχω αναπτύξει
τηριότητες εισαγωγών-εξαγωγών
ιατος και βάμβακος, που δεν έχει
με τη δουλειά μου στο Δήμο»,
γηση επί λέξη ο δημοτικός σύμβουλος
ά Τ. Γαργαλάκος στη συνεδρίαση του
ικού Συμβουλίου της 15/3/93. Πρόκειται
ιχειρηματική δραστηριότητα που
γεί για πρώτη φορά χωρίς φυσικά να
τον κόπο να μπει σε περισσότερες
μέρειες. Απλώς επανέλαβε την απειλή
θα μηνύσει το Αντί για τα ερωτήματα
ου έθεσε.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Επίσης Αρμόδιος
Πειραιάς 23 / 3 / 1993

Αριθ. Πρωτ. 1214 / 35

Αρμόδιος
Τμήμα Λογιστικής Υπηρεσίας

ΕΠΙ: Τμήμα Λογιστικής Υπηρεσίας

Τμήμα Λογιστικής Υπηρεσίας

Εκ της προέχουσας ότι, στο σύνολο των εξοφλούμενων χρηματικών
ενταλμάτων που αναφέρονται στον απολογιστικό πίνακα οικονομικού
έτους 1991 συμπεριλαμβάνονται και οι εξής εισφορές για τα ασφα-
λιστικά Ταμεία ΤΑΔΚΥ και ΤΥΔΚΥ, οι οποίες μέχρι τώρα δεν έχουν απο-
δοθεί λόγω οικονομικών ρεσιών.

α) Για το ΤΑΔΚΥ δραχ. 49.346.929
β) Για το ΤΥΔΚΥ δραχ. 341.178.836 (σ.σ.: ο 393.525.765)

Τα ποσά αυτά αναγράφονται στα εξοφλούμενα εντάλματα της χρήσεως
1991 για λόγους λογιστικής τακτοποίησης.

Επιόμιν αυτού παρακαλούμε να γίνει σχετική παρατήρηση στον
απολογιστικό πίνακα οικονομικού έτους 1991 που βρίσκεται στην Υπηρε-
σία σας.

ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ
ΑΝΤΙΣΤΑΝΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

«Τα ποσά ανα-
γράφονται εξω-
φλημένα...» ανα-
φέρει η Διεύ-
θυνση Ταμεια-
κής Υπηρεσίας
του Δήμου Πει-
ραιά.

πού ακριβώς εδόθησαν;

Τα παραπάνω ερωτηματικά τέθηκαν και
στη συζήτηση του απολογισμού στο Δημοτικό
Συμβούλιο. Ο δημοτικός σύμβουλος της μειο-
ψηφίας Τ. Κάρλες ήταν ιδιαίτερα επιθετικός.
Είπε επί λέξει: «Πού είναι τα λεφτά; Στον τό-
κο τα έχουμε; Στην Τράπεζα; Ομόλογα τα κά-
ναμε; Τα δώσαμε με απλό χαρτάκι σε κανέ-
ναν εργολάβο γνωστό μας;» Τα παραπάνω
ερωτήματα τα χαρακτήρισε ο σύμβουλος της
πλειοψηφίας Τ. Γαργαλάκος «λαϊκισμό» και
πρόσθεσε: «Στο Δήμο ξέρετε από τις διαδικα-
σίες τις γραφειοκρατικές που υπάρχουν,
πουθενά δεν μπορούν να φύγουν 400.000.000
από τον ταμιά να πάνε κάπου αλλού. Είναι
ένα ζήτημα λογιστικό που χρειάζεται μια σω-
στή αντιμετώπιση». Σαφή απάντηση όμως δεν
έδωσε, όπως δεν έδωσε λίγο αργότερα και ο
αντιδήμαρχος Δ. Γκερλές που είπε: «Όμως
θα πρέπει να πούμε ότι η Ταμιακή Υπηρεσία
του Δήμου δεν είναι κάποιο απλό λογιστήριο.
Υπάρχουν πολύπλοκες διαδικασίες που ελέγ-
χονται ανά πάσα στιγμή, τόσο τα έσοδα όσο
και τα έξοδα και τα εντάλματα πώς πληρώνο-
νται». Μετά φυσικά από αυτή την τοποθέτηση
η λογική απορία που υπάρχει είναι, αφού γί-
νεται έλεγχος ανά πάσα στιγμή, γιατί δεν έχει
δοθεί από τον Ιανουάριο που συζητήθηκε ο
απολογισμός-απάντηση στο πού πήγαν τα
393,5 εκατομμύρια;

Εξαιτίας του θέματος των 393,5 εκατομ-
μύριων ο τέως αντιδήμαρχος Χ. Πατραγάς χα-
ρακτήρισε τον απολογισμό πλαστό, λέγοντας:
«Ό,τι δεν απεικονίζει την αλήθεια είναι: ψεύ-
τικο, κάλπικο, κίβδηλο και πλαστό. Και ο οι-

νομικός απολογισμός του 1991 είναι πλα-
στός. Εφόσον οι ασφαλιστικές εισφορές των
εργαζομένων στο Δήμο παρακρατήθηκαν και
δεν απεδόθησαν στα Ασφαλιστικά Ταμεία
τους, θα έπρεπε να εμφανιστούν ως υπόλοιπο
Ταμείου».

Στο μεταξύ ήδη από τις 23/10/92 ο εκπρό-
σωπος ενός από τα Ασφαλιστικά Ταμεία έχει
ασκήσει μήνυση, για τη μη απόδοση των χρη-
μάτων, κατά του δημάρχου Στ. Λογοθέτη και
ο εισαγγελέας έχει ασκήσει ποινική δίωξη.
Το γεγονός αυτό σίγουρα αφαιρεί από τον
δήμαρχο το επιχείρημα ότι δεν εγνώριζε.

«Θα κατηγορηθούμε για υπεξαίρεση»

Να σημειωθεί ότι η μη καταβολή των ει-
σφορών συνεχίζεται και το 1992 όπως απο-
δεικνύει έγγραφο της 6/11/92 με αριθμό πρω-
τοκόλου 37348, της Ταμιακής Υπηρεσίας του
Δήμου, που υπογράφεται από τον προϊστάμε-
νο του Ταμείου Πληρωμών και καταλήγει ως
εξής: «Ιδιαίτερος σας επισημαίνουμε την προ-
σοχή σας στις εισφορές των ασφαλισμένων,
γιατί θα κατηγορηθούμε για υπεξαίρεση χρη-
μάτων που ανήκουν στους υπαλλήλους του
Δήμου. Για τυχόν μη διάθεση από μέρους σας
των οφειλόμενων ποσών στα ανωτέρω Τα-
μεία, απεκδυόμεθα πάσης ευθύνης» Όλο το
έγγραφο που απευθύνεται στον Δ/ντή της
Ταμιακής Υπηρεσίας και κοινοποιείται στον
δήμαρχο έχει ως εξής:

Κύριε Διευθυντά,

Επειδή, παρά τις επανειλημμένες υπενθυμίσεις μας τις οποίες εκάναμε στον προκάτοχό σας, με τα έγγραφα με αριθ. πρωτοκόλλου 2993/277/92, 5572/645/92, 13314/92, 28017/1916/92 και με αριθ. εμπιστευτικού πρωτοκόλλου 274/92 καθώς επίσης και με τα έγγραφα με αριθμό εμπιστευτικού πρωτοκόλλου 259/92 και 275/92 τα οποία απευθύνουμε προς τον κ. Δήμαρχο, δεν μας διατέθηκαν τα σχετικά ποσά για την εξόφληση των ασφαλιστικών εισφορών προς τα ασφαλιστικά ταμεία ΤΑΔΚΥ και ΤΥΔΚΥ, σας θέτουμε εγγράφως υπ' όψιν ότι οι οφειλές μας προς τα ανωτέρω ασφαλιστικά ταμεία, όπως με πληροφορεί ο αρμόδιος επί των ασφαλιστικών εισφορών υπάλληλος του Ταμείου Πληρωμών, αναλύονται ως εξής:

Α. Οικονομικό έτος 1991 (περιλαμβανομένης και της παρατάσεως του οικ. έτους 1991)

ΤΑΔΚΥ εισφορά ασφαλισμένου	Δρχ.	49.346.937
ΤΥΔΚΥ εισφορά ασφαλισμένου	»	74.598.942
ΤΥΔΚΥ εισφορά εργοδότη	»	269.579.8940
		393.525.773

Β. Οικονομικό έτος 1992 (Από 1/1/1992 μέχρι και 30/9/1992)

ΤΑΔΚΥ εισφορά ασφαλισμένου	Δρχ.	66.377.058
ΤΥΔΚΥ εισφορά ασφαλισμένου	»	60.623.994
ΤΥΔΚΥ εισφορά εργοδότη	»	218.939.6380
		345.940.690

Κύριε Διευθυντά, επειδή πλησιάζουμε στο τέλος του οικονομικού έτους 1992, σας παρακαλούμε να μας διαθέσετε τα σχετικά ποσά για την εξόφληση των οφειλών μας.

Ιδιαίτερως, σας επισημαίνουμε την προσοχή σας στις εισφορές ασφαλισμένων, γιατί θα κατηγορηθούμε για υπεξαίρεση χρημάτων που ανήκουν στους υπαλλήλους του Δήμου. Για τυχόν μή διάθεση από μέρους σας των οφειλομένων ποσών στα ανωτέρω Ταμεία, απεκδυόμεθα πάσης ευθύνης.

Δάνειο μόνο εάν

Αναφερθήκαμε ήδη στην οικτρή οικονομική κατάσταση που παρουσιάζει ο Δήμος Πειραιά, και που ήδη περιορίζει δραματικά την πιστοληπτική του ικανότητα, που αποτελεί μια από τις βασικές πηγές εσόδων κάθε Δήμου για την πραγματοποίηση έργου. Το «κακό όνομα» που έχει ο Δήμος δυστυχώς επιβεβαιώνεται από επίσημο έγγραφο του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων, με

Ο ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΑΠΟ ΤΟ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑ ΤΟΥ ΑΝΤΙ

Λεονταρισμοί και θόρυβος

Με απειλές, ύβρεις και ανακρίβειες αντέδρασαν ο δήμαρχος Πειραιά **Στ. Λογοθέτης** και ο τέως αντιδήμαρχος **Τ. Γαργαλάκος**, στα ερωτήματα που έθεσε το Αντί στο προηγούμενο τεύχος του. Αντίδραση τουλάχιστον περίεργη, που γεννά νέα ερωτηματικά για το βίο και την πολιτεία κάποιων στο Δήμο Πειραιά. Στο μεταξύ το δημοσίευμα του Αντί προκάλεσε σάλο.

Ας δούμε όμως πριν, τις αντιδράσεις των άμεσα ενδιαφερόμενων. Ο κ. Λογοθέτης απαντώντας σε ερώτηση του επικεφαλής της μειοψηφίας **Σ. Παπαπολίτη**, στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου τη Δευτέρα 8 Μαρτίου, επετέθη με μάλλον ανεξήγητη βιαιότητα και βαρύς χαρακτηριστικούς για το περιοδικό, λέγοντας ότι δεν ασχολείται με λιβελογραφήματα(!) και τα όσα γράφουν κάποιες περιφερειακές φυλλάδες στις οποίες δεν καταδέχεται να απαντήσει. Όταν κάποιος «απαντά» με χαρακτηρισμούς σε ερωτήματα που τίθενται, τότε αυτά όχι μόνο πεισματικά επιμένουν να υπάρχουν, αλλά έχει δοθεί έτοιμη ή αλλιώς η απάντηση.

Στην ίδια συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ο κ. **Γαργαλάκος** ακολούθησε άλλη τακτική. Ίσως θέλησε πρόσκαιρα να κερδίσει κάποιες εντυπώσεις στο Δημοτικό Συμβούλιο, τις οποίες προσπάθησε να κάνει πιο εντυπωσιακές με τη γνωστή απειλή που ορισμένοι απευθύνουν προς τον Τύπο, ότι θα προσφύγουν στη Δικαιοσύνη. Ο κ. Γαργαλάκος, σε τηλεφωνική επικοινωνία που είχε με τον εκδότη του Αντί **Χρ. Παπουτσάκη**, ήταν απόλυτος ότι δεν έχει σχέση με όσα του καταμαρτυρούσε το δημοσίευμα, υποσχέθηκε μάλιστα να στείλει απαντητική επιστολή. Παρά τις επανειλημμένες οχλήσεις μας, ακόμα την περιμένουμε!

Ουσιαστική απάντηση δεν έδωσε ούτε και ο βουλευτής της Β' Πειραιά του ΣΥΝ κ. **Γαλανός**, που αρκέστηκε να πει ότι τόσο ο ίδιος όσο και η σύζυγός του είναι στη διάθεση όποιου θελήσει να εξετάσει τις δραστηριότητές τους.

Το δημοσίευμα του Αντί απασχόλησε και μεγάλο μέρος του Τύπου. Ο **Ριζοσπάστης**, την Τετάρτη 10 Μαρτίου, σε σχόλιο με τίτλο «Πολλά ερωτηματικά», τονίζει ότι «έχει προκαλέσει σάλο στο Δήμο Πειραιά, όχι όμως –προς το παρόν– και απαντήσεις». Το σχόλιο του «Ριζοσπάστη» καταλήγει ως εξής: «Δεν είναι λοιπόν μόνο ο “Ρ” που ρωτάει “ποιος βουλευτής του ΣΥΝ κτίζει βίλα πολλών εκατομμυρίων στη Φιλοθέη”. Απ' ό,τι φαίνεται, τα ερωτηματικά είναι πολλά για πολλούς και η προέλευσή τους δεν εντοπίζεται μόνο εκτός του ΣΥΝ. Εν αναμονή λοιπόν απαντήσεων (τη βίλα πάντως στη Φιλοθέη δεν τη φτιάχνει ο Γαλανός. Άλλος είναι ο τυχερός)».

Ρεπορτάζ και δημοσιεύματα για το ίδιο θέμα φιλοξένησαν επίσης η *Ελευθεροτυπία*, ο *Ελεύθερος Τύπος* και τα *Νέα* (που δεν έγραψαν όμως λέξη για το Αντί).

Εκτενώς ασχολήθηκε με το δημοσίευμα του Αντί και η πειραιϊκή εφημερίδα *Χρονογράφος* που την Τρίτη 9 Μαρτίου είχε κύριο τίτλο: «Σημεία και τέρατα στο Δήμαρχείο» και υπότιτλο: «Συγκλονιστικές καταγγελίες του περιοδικού Αντί». Στο ρεπορτάζ της εφημερίδας αναδημοσιεύεται όλο το σχετικό κείμενο και οι αντιδράσεις των κυρίων **Λογοθέτη-Γαργαλάκου** στη συνεδρίαση του Δημοτικού Συμβουλίου.

Ο *Χρονογράφος* επανέρχεται στο θέμα την επόμενη μέρα με πρώτο τίτλο «περί Αντι και έπεται συνέχεια». Στο ρεπορτάζ που ακολουθεί τίθενται νέα ερωτήματα όσον αφορά στην επιχειρηματική δραστηριότητα του κ. **Γαργαλάκου**. Συγκεκριμένα γράφει: «Στο μεταξύ πληροφορίες που ήρθαν στην κατοχή της εφημερίδας μας υποστηρίζουν ότι, ανεξαρτήτως των όσων ερωτά το Αντί, πέρσι ο κ. Γαργαλάκος, όντας αντιδήμαρχος Πειραιά, πήρε προγράμματα Ηλεκτρονικών Υπολογιστών επιδοτούμενα από την ΕΟΚ για το Δήμο Δραπετσώνας, δραστηριότητα που επαναλήφθηκε και φέτος μέσω της διαδημοτικής επιχείρησης “Περιβαλλοντική Α.Ε.” για τον ίδιο Δήμο. Είναι φανερό ότι αν οι παραπάνω πληροφορίες αληθεύουν, δημιουργείται ούτως ή άλλως θέμα ηθικής τάξης, αφού αντιδήμαρχος ενός Δήμου ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα σε άλλο Δήμο, και καλείται ο κ. Γαργαλάκος με σαφήνεια να διαψεύσει τις πληροφορίες ή να δώσει εξηγήσεις».

Στο ίδιο ρεπορτάζ ο «Χ» αναφέρεται στον τουλάχιστον περίεργο τρόπο, που η *Ε. Γαλανού*, σύζυγος του βουλευτή του ΣΥΝ, πήρε επιδοτούμενα προγράμματα από την ΕΟΚ για το Δήμο Κορυδαλλού, μέσω μιας διαδημοτικής επιχείρησης.

ο θέμα όμως της πολιτικής που ακολουθεί ο Δήμος Πειραιά όσον ά τη λήξη δανείων θα επανέλθουμε, αφού το ζήτημα είναι τερά- θα αναφερθούμε συγκεκριμένα σε δάνεια που διαπραγματεύε- ιδιωτικές Τράπεζες του εσωτερικού και του εξωτερικού. άλλου ο φάκελος «Δήμος Πειραιά» μόλις άνοιξε...

**Η γνωστοποίηση
της ποινικής
δίωξης εναντίον
του Δημάρχου κ.
Στ. Λογοθέτη.**

[illegible]

Επιμέλεια:
Τάσος
Μπάργλας

Σύγκλιση με λιτότητα

Η κυβέρνηση του κ. Μητσοτάκη κατάφερε να επιβάλει την έγκριση του προγράμματος σύγκλισης της χώρας μας με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως το 1998. Το πρόγραμμα χαρακτηρίστηκε τόσο υπεραισιόδοξο που οι κοινοτικοί μας εταίροι με μεγάλη δυσκολία και κατόπιν πολλών πιέσεων δέχθηκαν να το εγκρίνουν. Όλο το πρόγραμμα διαπνέεται από έντονο και πρωτόγονο φιλελευθερισμό, αφηφώντας τις νέες ιδέες που ενστερνίζονται ακόμα και οι συντηρητικές κυβερνήσεις της Ευρώπης.

Οι δείκτες που παρουσιάζουμε στη διπλανή σελίδα δείχνουν ότι για να πετύχει το πρόγραμμα σύγκλισης θα πρέπει η αναστροφή του κλίματος να αρχίσει από φέτος, κάτι το οποίο όμως δεν φαίνεται στο ορίζοντα. Η κυβέρνηση μάλιστα προσπαθεί με ψεύτικα στοιχεία τα οποία ανακοινώνει να αποδείξει ότι η πολιτική της στέφεται από επιτυχία. Αυτά βέβαια στο εσωτερικό, γιατί προς τους ξένους Οργανισμούς δίνει τα πραγματικά στοιχεία.

Οι οικονομικοί παρατηρητές παραμένουν απαισιόδοχοι για το 1993 και δεν προβλέπουν σε καμιά περίπτωση προοπτική εξόδου από το τούνελ, ειδικά για τη φετινή χρονιά. Η ανεργία θα αυξηθεί, ο πληθωρισμός δεν προβλέπεται να είναι μονοψήφιος στο τέλος του έτους και οι περίφημες επενδύσεις δεν έρχονται.

Μήπως όλα αυτά συμβάλλουν ώστε οι ευρωπαίοι εταίροι μας να είναι τόσο επιφυλακτικοί με το πρόγραμμα που παρουσιάσαμε στην Κοινότητα; Αν είναι όντως τόσο άσχημα τα πράγματα, για ποιό λόγο η κυβέρνηση θέλει να εξωραϊσει την κατάσταση; Μήπως επειδή οδεύουμε ανεπιστρεπτί στο δρόμο των εκλογών; Αν όμως συμβαίνει αυτό, τότε δεν έχουν καμιά σημασία όχι ένα αλλά ούτε εκατό προγράμματα για την ελληνική οικονομία. Όλα θα τα πάρει το ποτάμι της προεκλογικής περιόδου. Το ζητούμενο είναι ποιος μπορεί να προβλέψει την επόμενη μέρα.

Ο υπουργός Βιομηχανίας και Εμπορίου κ. Κοντογιαννόπουλος, σε ομιλία του στην αρχή της εβδομάδας, αναφέρθηκε σε ένα νέο σταθερό επενδυτικό πλαίσιο το οποίο θα είναι εκ των προτέρων γνωστό σε όλους τους υποψήφιους επενδυτές. Ο υπουργός υποστήριξε ότι το κράτος πρέπει να εφαρμόσει μια αποτελεσματική βιομηχανική πολιτική, ερχόμενος σε πλήρη αντίθεση με τον προκατόχο του Α. Ανδριανόπουλο. Μήπως τελικά πρέπει να αποφασίσει η Ν.Δ. τι είδους πολιτική θέλει να ακολουθήσει; Όχι τίποτε άλλο, αλλά μέχρι σήμερα το τοπίο μοιάζει με κινούμενη άμμο.

“Αθάνατο” το τέρας

Το τέρας του πληθωρισμού παρά τις αντίθετες επιδιώξεις και προθέσεις του κ. Στ. Μάνου δεν πεθαίνει και παραμένει κολλημένο στο 14,4% τους δυο πρώτους μήνες του 1993. Οικονομικοί παράγοντες μάλιστα αναφέρουν ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότητα ο πληθωρισμός να σημειώσει και περαιτέρω αύξηση, τινάζοντας στον αέρα όλα τα σχέδια της κυβέρνησης για μονοψήφιο πληθωρισμό στο τέλος του χρόνου.

Η κυβερνητική πολιτική για την οικονομία είχε στηριχτεί κυρίως στην καταπολέμηση του πληθωρισμού με όλα τα μέσα, χωρίς να λαμβάνει υπόψη της τις αντιδράσεις για τη

σκληρή λιτότητα την οποία έχει επιβάλει.

Η οικονομική πολιτική της κυβέρνησης δυστυχώς βαδίζει ολοταχώς προς μια ακόμη αποτυχία, και ο καθένας πλέον μπορεί να αναρωτηθεί αν ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας έχει βάλει κάποιο στοιχείο με τον εαυτό του, δηλαδή πριν πέσει η κυβέρνηση να έχει αποτύχει τις περισσότερες φορές από οποιονδήποτε αλλον περασε από τον ίδιον υπουργικό θώκο.

Οψόμεθα....

Προσλήψεις: Τρέξτε να προλάβετε

Τα ψεύτικα τα λόγια τα μεγάλα της κυβέρνησης Μητσοτάκη έρχονται πλέον στο φως

καθώς το υπουργικό συμβούλιο με απόφασή του ήρε την απαγόρευση των προσλήψεων στο δημόσιο τομέα της οικονομίας. Διότι πλησιάζουν οι εκλογές και τα μηνύματα από την επαρχία δεν είναι τα καλύτερα. Όλοι τα έχουν με την περίφημη εγκύκλιο του Μ. Εβερετ και ζητούν επιτακτικά να αποσυρθεί.

Το μεγάλο φαγοπότη στην περίπτωση αυτή θα γίνει στους τοπικούς διαγωνισμούς που αποφάσισε να διενεργήσει η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας.

Μήπως οι πολιτευτές και οι βουλευτές του κυβερνώντος κόμματος θα πρέπει να ξαναδιαβάσουν τις προεκλογικές εξαγγελίες της Ν.Δ.; Έτσι για να θυμούνται τι έλεγαν

πριν από τρία χρόνια ο μπαλκόνια.

ΟΤΕ: Τον πουλάει ή φεύγει;

Όταν έχει κανείς την απήντηση ότι θα μπορέσει να καλύψει τα ελλείμματα του κρατικού προϋπολογισμού κατά μεγαλύτερο ποσοστό από αποκρατικοποιήσεις και αποτυχάνουν, τότε το μόνο που μένει είναι να πάρει καλύτερο φιλέτο, να το σπείρει ψηλά και να φωνάξει: «αν αυτό δεν πουληθεί τότε πραιτούμαι. Μήπως είναι ο μόνος τρόπος για να φύγει από την κυβέρνηση ο Στ. Μάνος;

Ποιος ελέγχει τα πλαστά χρήματα;

Είναι τόσα πλέον τα κινούμενα στην χώρα μας πλαστά ξένα χαρτονομίσματα που ακόμα και η Εθνική Τράπεζα σήκωσε τα χέρια ψηλά και ζητά από τους πελάτες της να πιστοποιούν την ακεραιότητά τους.

Σε καμιά περίπτωση όμως έλεγχος των χαρτονομισμάτων δεν είναι δουλειά των καταβόλων, αλλά αυτός αποκλειστικά στις υποχρεώσεις των Τραπεζών.

Πλησιάζει όπως φαίνεται μέρα, που από έλλειψη εμπιστοσύνης σε οτιδήποτε θα ξαναγυρίσουμε στην ανταλλακτική κοινωνία!!

Ζητούνται δάνεια

Η ελληνική κυβέρνηση αν ζητεί επείγοντως δάνεια στην αμερικανική αγορά για να μπορέσει να καλύψει τα τεράστια τοκοχρεωλήσια παλιότερων δανείων. Είναι τέτοιες οι ανάγκες για συνάλλαγμα που η κεντρική τράπεζα ελβετικής δανειστεί του δύο πρώτους μήνες του 1993 2 δισ. δολάρια και όλες οι ενδείξεις μαρτυρούν ότι ως το τέλος

τους θα χρειαστούν 5 δισ δο-
άρια.

Η επιβάρυνση του ισοζυγί-
ου τρεχουσών συναλλαγών
υπό τη δανειοδότηση είναι πο-
ύ μεγάλη καθώς επίσης μειώ-
εται και η πιστοληπτική ικα-
ότητα της χώρας μας. Απο-
την πλευρά της δεν φαίνεται
τι η κυβέρνηση να προσπαθεί
α ανατρέψει την κατάσταση,
χοντας μόνον κατά νού τι θα
συλήσει και σε ποια τιμή.

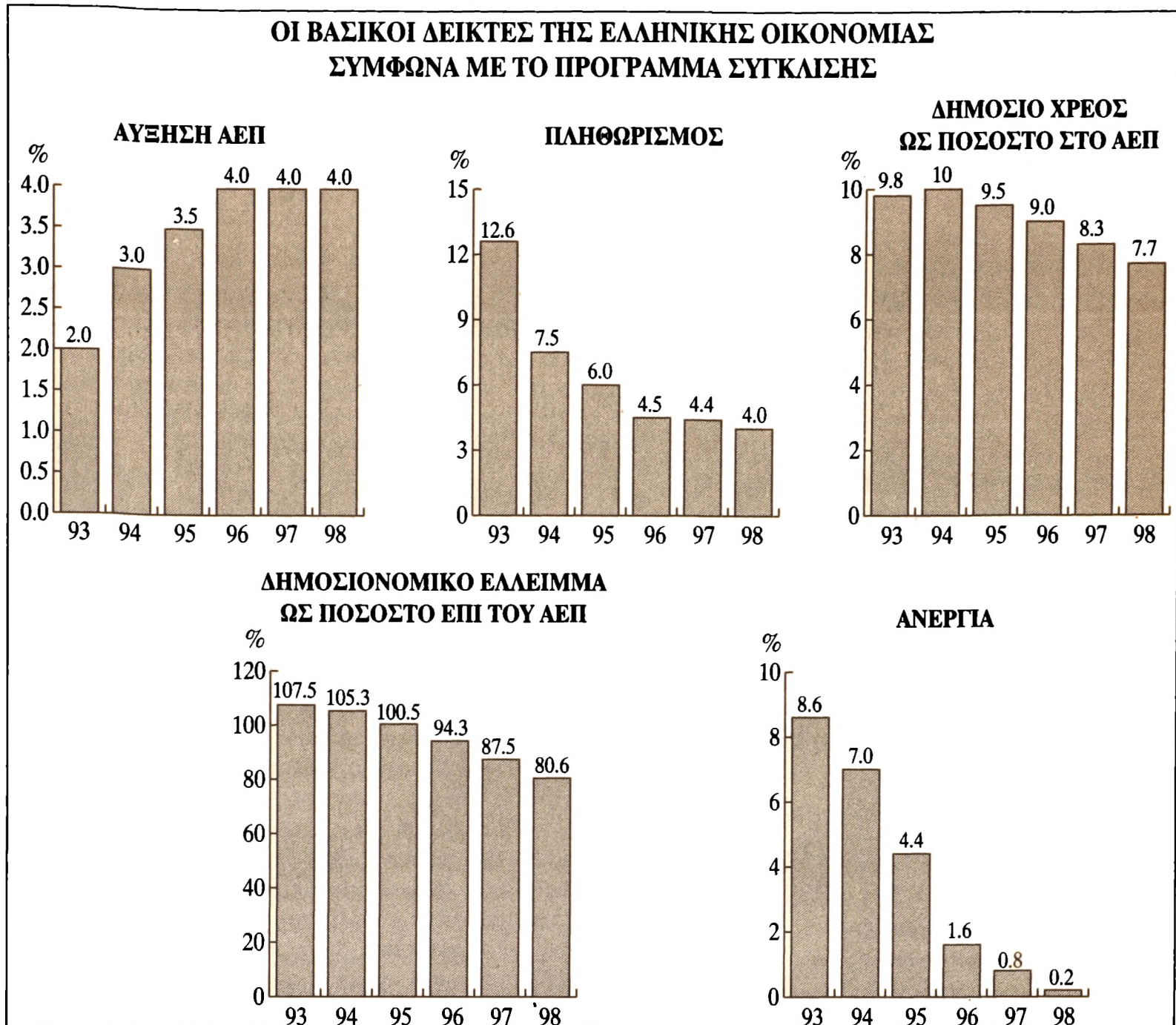
Σε ποιά πονήματα αναφέ-
ονται οι ενέργειες αυτές της
υβέρνησης, που ξέρουν με το
νομα οικονομική πολιτική;
Ίγoura θα χρειαστεί μια πα-
ουσιασή τους.

Γιατί να τα κρύβουμε αλλω-
τε;

Όταν η νοθεία συνεχίζεται

Ιαρά τα μέτρα τα οποία νομί-
σι εχει λαβει η κυβέρνηση,
νοθεία στα καύσιμα συνε-
ζεται γεγονός που ομολογεί-
αι και από πόρισμα ειδικών
ου υπουργείου Εμπορίου. Η
πανάλωση αμόλυβδης βενζί-
ης είναι αφύσικα μεγαλύτε-
η σε σχέση με τα κυκλοφο-
ύντα καταλυτικά αυτοκί-
μα, και τίθενται διάφορα
κώματα σχετικά με τη
ανομή, διακίνηση των καυσί-
ων αλλά και την πολιτική που
ωλουθείται στις τιμές μετά
ν απελευθέρωσή τους.

αι ενώ, σύμφωνα με βουλευ-
ς του ΣΥΝ, σε σχέση με το

ημερήσιο κατά κεφαλήν εισό-
δημα έχουμε την ακριβότερη
βενζίνη στην Ευρώπη, από
ποιότητα έχουμε την χειρότε-
ρη, χωρίς να έχει ληφθεί κανέ-
να μέτρο προστασίας του κα-
ταναλωτή αλλά και του περι-
βάλλοντος. Η νόθευση της
σουπερ με αμόλυβδη, εκτός

της φθοράς που προκαλεί
στους κινητήρες των αυτοκινή-
των, επιβαρύνει υπέρμετρα
και την ατμόσφαιρα, κάτι που
δημιουργεί σοβαρότατα προ-
βλήματα ειδικά στην ήδη επι-
βαρυνμένη πρωτεύουσα.

Το πόρισμα των ειδικών του
υπουργείου Εμπορίου προτεί-

νει συγκεκριμένα μέτρα για
να εκλείψει η νοθεία των
καυσίμων, και απομένει πλέον
στην πολιτική ηγεσία να απο-
φασίσει. Να ελπίσουμε ότι
θα εισακουσθούν οι εισηγητές
του πορίσματος ή θεωρείται
και αυτό υπερβολική απαιτή-
ση;

Πολύ αισιόδοξες
είναι οι προοπτικές
για την ελληνική
οικονομία σύμφωνα
με το πρόγραμμα
σύγκλισης με την
ΕΟΚ. Δυστυχώς
όμως θα
συνοδευτεί από
μερικά χρόνια
λιτότητας ακόμα,
καθώς έχει
συνταχθεί με
κριτήρια άκρατου
φιλελευθερισμού
χωρίς δε να
λαμβάνονται υπόψη
οι νέες κοινωνικές
συνθήκες και ειδικά
η μεγάλη αύξηση της
ανεργίας.

ΕΟΚ: Κύμα ανέργων

α στοιχεία για την εξέλιξη της
μεργίας στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ν είναι καθόλου ευχάριστα, καθώς
ξάνουν οι στρατιές των ανέργων
αι οι κυβερνήσεις των χωρών-
λών δεν είναι σε θέση με τα
ήτρα τα οποία λαμβάνουν να τις
ριορίσουν.

τον πρώτο μήνα του 1993 η
μεργία στην Κοινότητα έφτασε το
1% ενώ τον αντίστοιχο μήνα του
92 ήταν 9,1%. Τα πρωτεία στα

ποσοστά της ανεργίας τα κρατάει η
Ισπανία, όπου το οικονομικό θαύμα
φαίνεται ότι οδεύει σε άδοξο τέλος.
Οι Ισπανοί έχουν ανέργους το 19,9%
του εργατικού τους δυναμικού, ενώ
κατά πόδας ακολουθεί η Ιρλανδία με
18,4% και η Βρετανία με 11,5%. Σε
αντίθετη ακριβώς πορεία βρίσκεται η
Ιταλία, όπου παρά τα τεράστια
προβλήματα που υπάρχουν στο νότο,
το συνολικό ποσοστό της ανεργίας
στη χώρα έπεσε στο 9,7% από 10,1%
που ήταν το 1991.

Στα στοιχεία που ανακοίνωσε η
Κοινότητα δεν περιλαμβάνονται η

Ελλάδα και η Ολλανδία. Για την
χώρα μας ειδικά θα πρέπει να
επισημάνουμε ότι όλα τα στοιχεία
δείχνουν μιά συνεχώς αυξανόμενη
τάση στα ποσοστά της ανεργίας σε
επίπεδα πάνω από το 10% του
εργατικού δυναμικού.

Το ερώτημα που προκύπτει από τα
νέα στοιχεία είναι ένα και μοναδικό:
Πόσο γρήγορα θα μπορέσει να
αντιδράσει η Κοινότητα στο
φαινόμενο της αύξησης της
ανεργίας; Η εφαρμογή των μέτρων
του Πακέτου Ντελόρ II θα το δείξει.

Πολλά πλέον τα ερωτηματικά

του Τάσου Μπάρα

Η πώληση της ΑΓΕΤ-Ηρακλής, της μεγαλύτερης ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας, στον ιταλικό Όμιλο Φερούτσι φαίνεται ότι εξελίσσεται ραγδαία σε πολιτική βόμβα για την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας, καθώς έχει σοβαρές επιπτώσεις στην αξιοπιστία της, στο πρόγραμμα αποκρατικοποιήσεων καθώς και στην προσπάθεια προσέλκυσης ξένων κεφαλαίων για επενδύσεις στη χώρα.

Τα ερωτήματα γύρω από την υπόθεση ΑΓΕΤ είναι πολλά και σε πολλά επίπεδα: ξεκινούν από την απόφαση της κυβέρνησης να αποκρατικοποιήσει την εταιρεία και φτάνουν στην εξακρίβωση του ρόλου που έπαιξε στη χρηματοδότηση των ιταλικών κομμάτων. Οι εξελίξεις γύρω από την ΑΓΕΤ θα επιταχυνθούν καθώς ο εισαγγελέας του Αρείου Πάγου κ. Γ. Πλαγιαννάκος διέταξε προκαταρκτική εξέταση για την υπόθεση της αγοραπωλησίας της ΑΓΕΤ και παράγγειλε να ερευνηθεί η πιθανότητα να ζητηθεί η συνδρομή των ιταλικών δικαστικών αρχών στα πλαίσια της ευρωπαϊκής σύμβασης για παροχή πληροφοριών επί ποινικών υποθέσεων. Κατά τη διάρκεια της δικαστικής έρευνας θα εξεταθούν 20 περίπου μάρτυρες, αλλά η έρευνα θα περιοριστεί κατ' ανάγκην σε μη πολιτικά πρόσωπα, καθώς ισχύει ο νόμος περί ευθύνης υπουργών. Ο νόμος βέβαια δεν εμποδίζει να καλέσουν οι εισαγγελείς τα εμπλεκόμενα πολιτικά πρόσωπα να καταθέσουν ως μάρτυρες.

Το θέμα αναμένεται να πάρει διαστάσεις, καθώς η κυβέρνηση δέχθηκε τελικά, μετά από πολλούς δισταγμούς και παλινωδίες, τη σύσταση εξεταστικής των πραγμάτων επιτροπής της Βουλής.

Οι δικαστικές αρχές αλλά και η εξεταστική

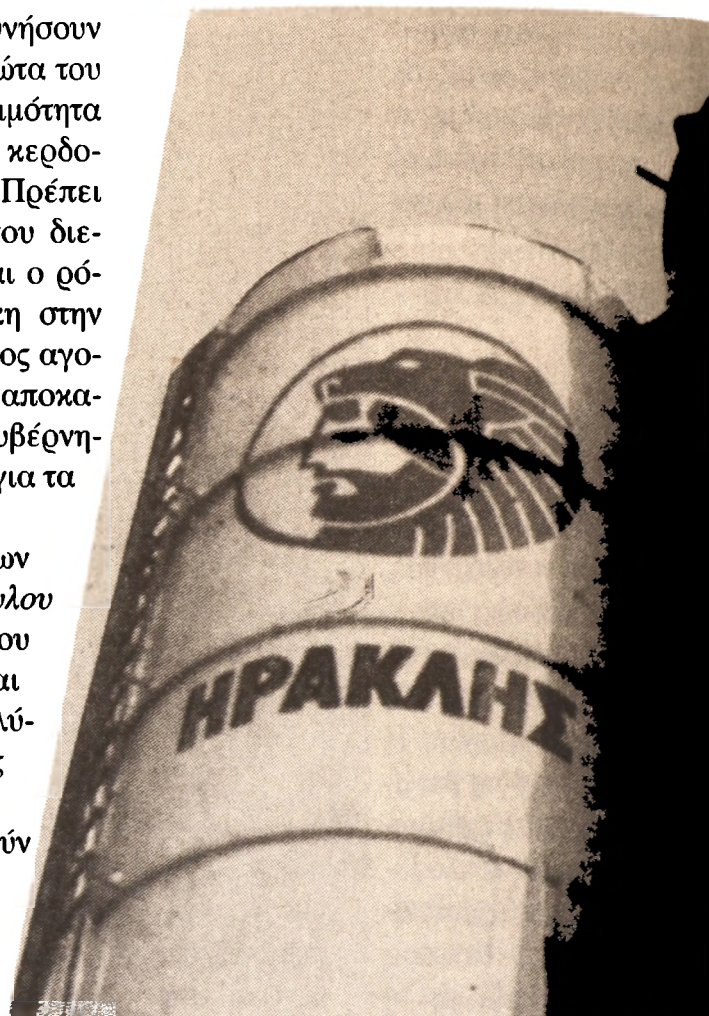
επιτροπή της Βουλής θα πρέπει να ερευνήσουν το θέμα πώλησης της ΑΓΕΤ από τα πρώτα του στάδια, εξετάζοντας καταρχήν τη σκοπιμότητα της πώλησης της μεγαλύτερης αλλά και κερδοφόρας ελληνικής τσιμεντοβιομηχανίας. Πρέπει να ερευνηθεί αν τηρήθηκαν οι όροι του διεθνούς διαγωνισμού πώλησης καθώς και ο ρόλος του πρωθυπουργού Κ. Μητσοτάκη στην εκλογή της Καλτσεστρουότσι ως μέλλοντος αγοραστή της ΑΓΕΤ. Επίσης πρέπει να αποκαλυφθεί ποια τελικά ήταν η συμφωνία κυβέρνησης-Εθνικής Τράπεζας-αλτσεστρουότσι για τα «Τσιμέντα Χαλκίδος».

Ειδικά για την πώληση των «Τσιμέντων Χαλκίδος», οι απόψεις του κ. Βρανόπουλου είναι τελείως διαφορετικές από αυτές του πρωθυπουργού. Πρέπει η κυβέρνηση και προσωπικά ο κ. Μητσοτάκης να αποκαλύψει αν ήξερε ή όχι κατά τη διάρκεια της συζήτησης στη Βουλή ότι τα «Τσιμέντα Χαλκίδος» δεν επρόκειτο να αγορασθούν από την Καλτσεστρουότσι.

Η έρευνα πρέπει να φωτίσει το ρόλο της Εθνικής Τράπεζας και του διοικητή της Μ. Βρανόπουλου στην ίδρυση της εταιρείας «Καλ-Νατ» για τη διαχείριση των μετοχών της ΑΓΕΤ και γιατί ανέλαβε τη διοίκηση της Κοινοπραξίας η ιταλική εταιρεία και όχι η ελληνική Τράπεζα, παρ' ότι είχε την πλειοψηφία των μετοχών;

Πρέπει να διερευνηθεί επίσης πώς ο υπουργός Εθνικής Οικονομίας Στ. Μάνος πέτυχε την αύξηση του τιμήματος της πώλησης μετά από συνομιλίες ολίγων ωρών, και ποια είναι η σχέση της αύξησης του τιμήματος με τις πιθανές χρηματοδοτήσεις μέσω της ΑΓΕΤ των πολιτικών κομμάτων της Ιταλίας.

Ο κ. Βρανόπουλος σε επιστολή του προς τον Όμιλο Φερούτσι στις 8 Φεβρουαρίου ζητά να μάθει αν έγιναν χρηματοδοτήσεις κομμάτων μέσω της ΑΓΕΤ. Και εδώ είναι το κύριο σημείο της επιστολής, η οποία δεν κάνει διάκριση μεταξύ ελληνικών και ιταλικών κομμάτων. Η επιτροπή της Βουλής πρέπει να καλέσει αμέσως μετά τη σύστασή της τον διοικητή της Εθνικής για να διευκρινήσει το σημείο αυτό, το οποίο δημιουργεί μια «μαύρη τρύπα» στο πολιτικό σύστημα της χώρας.

Όταν μάλιστα η Εθνική Τράπεζα ζητά αντικατάσταση των κ.κ. Παντσαβόλτα και Γεωργιάδη, για το λόγο ακριβώς ότι υπάρχουν υπόνοιες για ενεργό ρόλο στη χρηματοδότηση των ιταλικών κομμάτων μέσω της ΑΓΕΤ, τότε είναι πλέον φανερό ότι η έρευνα πρέπει να προχωρήσει πολύ βαθειά και να χυθεί άπλετος φωτός στην υπόθεση αυτή.

Η εξεταστική επιτροπή της Βουλής θα πρέπει να διερευνήσει και να δώσει στη δημοσιότητα όλα τα στοιχεία που συνθέτουν την υπόθεση της πώλησης της ΑΓΕΤ-Ηρακλής και το ρόλο που έπαιξε στη χρηματοδότηση των κομμάτων στην Ιταλία. Οι κ.κ. Μητσοτάκης, Βρανόπουλος, Μάνος, Παντσαβόλτα, Γεωργιάδης πρέπει να παρελάσουν από την Επιτροπή της Βουλής, αλλά και από τα εισαγγελικά γραφεία για να δώσουν τις αναγκαίες διευκρινήσεις καθώς και όλα τα στοιχεία που διαθέτουν.

Διότι πλέον αρχίζουν να γίνονται άμεσες συγκρίσεις μεταξύ της ελληνικής και της ιταλικής πολιτικής ζωής. Και αυτές δεν είναι καθόλου κολακευτικές για τον πολιτικό κόσμο της χώρας.

Όσο και αν πάει να αστεί το θέμα του υδρόμουν, νέα στοιχεία βροντάνε στην επιφάνεια που αναγκάζουν να νέλθουμε: Η Ένωση τακτών Περιοδικού Τύπου, όν, στην οποία ανήκαν οι σσότεροι συντάκτες που λύθηκαν από το περιοδικό, 2 Μαρτίου έστειλε προς το της ΕΣΗΕΑ μια επιστολή το καλούσε να μετωπίσουν από κοινού τη η της συγκεκριμένης ιδοσίας. Ο πρόεδρος της ΙΕΑ, αν και έλαβε την τολή, δεν μπήκε στον κόπο ην κοινοποιήσει και στα ολιπα μέλη του Δ.Σ. Με λόγια, απέφυγε ν' ληθεί με το θέμα, ανώς για να μην φέρει σε ολη θέση τον ΔΟΛ, όπου ργάζεται! Ας σημειωθεί ι απολύσεις στον δρόμο μπήκαν τρεις φορές ίμα στις συνεδριάσεις της ΕΑ, αλλά δεν ήθηκαν ουσιαστικά ποτέ, δικαιολογία ότι ο καλιστικός εκπρόσωπος εριοδικού κ. Βασ. ούπουλος δεν υσιάστηκε ποτέ για να γείλει –ως ώφειλε– την ή του κ. Ψυχάρη, ο ς και έχει αναλάβει το δικό. (Το Αντί είχε ει σχετικά σε ούμενο τεύχος του.)

ρνουμε τώρα στη δημοσιό- ην επιστολή της ΕΣΠΤ, η είναι ενδεικτική και έχει ής: «Αγαπητοί συνάδελφοι, λαμε με την παρούσα να ουμε ένα εξαιρετικά σο- θέμα –το οποίο ασφαλώς α απασχολήσει και το δικό .Σ.–, μια και έχουμε την ότι η αντιμετώπισή του οινού καθίσταται από τα α επιβεβλημένη. Οι μαζι- ολύσεις στο περιοδικό ρόμος είναι πιθανόν προ- οσσμα του κλεισίματος οριικού περιοδικού, στο

οποίο εργάζονται πολλά μέλη σας και μέλη μας. Οι Ενώσεις μας, επομένως, δεν μπορούν και δεν πρέπει να αδρανήσουν μπροστά στην απώλεια τόσων θέσεων εργασίας. Επιπλέον, οι Ενώσεις μας πρέπει να αντιμε- τωπίσουν και τη στάση της συγκεκριμένης εργοδοσίας, η οποία παρακάμπτει τις συνδι- καλιστικές Ενώσεις και χωρίς καμία ενημέρωσή τους προχω- ρεί σε απολύσεις. Φρονούμε ότι εφόσον υπήρχαν οικονομικά προβλήματα στο συγκεκριμένο περιοδικό, θα ήταν ορθό να ενη- μερωθούν γι' αυτά πρώτα οι ερ- γαζόμενοι σε αυτό και στη συ- νέχεια οι Ενώσεις τους. Αντίθε- τα, όχι μόνο δεν έγινε τίποτα από τα παραπάνω, αλλά ακο- λούθησαν και απροειδοποίητες απολύσεις συντακτών. Το περι- οδικό παρ' όλα αυτά συνεχίζει να κυκλοφορεί με συντάκτες από άλλο έντυπο του ίδιου εκ- δοτικού οργανισμού!

Αγαπητοί συνάδελφοι, πρό- κείται για μιá εξέλιξη πολύ επι- κίνδυνη καθώς –πειραματικά μεν, ουσιαστικά δε– ανοίγει την πόρτα στους διάφορους εκδοτι- κούς ομίλους που αντιμετωπί- ζουν παρόμοια προβλήματα να συρρικνώνουν τον αριθμό των συντακτών τους και να εκδίδουν τα περιοδικά και τις εφημερίδες τους ή να λειτουργούν τους ρα-διοτηλεοπτικούς σταθμούς τους με το ίδιο προσωπικό, γεγονός που αποτελεί με τη σειρά του σοβαρή διασάλευση της υπάρ- χουσας τάξης αλλά και μείωση εισφορών στα ασφαλιστικά τα- μεία μας.

Για όλα αυτά καθώς και για όσα εσείς ασφαλώς θα έχετε επι- σημάνει, θεωρούμε απαραίτητο να συζητήσουμε άμεσα και να αποφασίσουμε από κοινού τι πρέπει να υποστηρίξουμε ως απόψεις όλων των δημοσιογρά- φων, σε μιá κοινή συνάντησή μας με τους εκπροσώπους του συγκεκριμένου δημοσιογραφι- κού οργανισμού.»

• Η επιστολή είναι σαφής και θέτει όλα τα θέματα που θα

έπρεπε να απασχολήσουν ένα συνδικαλιστικό όργανο. Ωστό- σο, δεν συζητήθηκε ποτέ, ως τη στιγμή τουλάχιστον που γράφο- νται αυτές οι γραμμές. Αν και ο πρόεδρος της Ένωσης Συντα- κτών Περιοδικού Τύπου κ. Κα- λομάρης τουλάχιστον τρεις φο- ρές ενόχλησε τηλεφωνικά –απ' όσο ξέρουμε– τον κ. Μαθιόπου- λο, αυτός ούτε καν την κοινο- ποίησε στα υπόλοιπα μέλη του Δ.Σ. της ΕΣΗΕΑ, όπως προανα- φέρθηκε. Αλήθεια, οι εργα- ζόμενοι στα ΜΜΕ, μετά από όλα αυτά, πόσο καλυμένοι αισθάνονται από το συνδικαλι- στικό τους όργανο;

• Θέλετε ακόμα να διαπι- στώσετε πόσο υπερασπίζεται τα θέματα των εργαζομένων η ΕΣΗΕΑ; Ιδού δύο χαρακτηρι- στικά παραδείγματα: Συμπλη- ρώθηκαν ήδη τρία χρόνια χωρίς να αυξηθούν οι απολαβές των εργαζομένων, τόσο στο Αθη- ναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων όσο και στη Γενική Γραμματεία Τύπου. Ας σημειωθεί ότι 150 δημοσιογράφοι εργάζονται στο ΑΠΕ και 200 στη Γενική Γραμματεία. Ταυτόχρονα, τα τε- λευταία τρία χρόνια δεν έχουν υπογραφεί συλλογικές συμβά- σεις στην ΕΡΤ, όπου βεβαίως, τελευταία, υπογράφονται κατά κόρον σε ημετέρους κρυφές αποκλειστικές συμβάσεις εργα- σίας.

• Ανακατατάξεις στο συγκρό- τημα του κ. Μπόμπολα. Απομα- κρύνθηκε από τη διεύθυνση των Εικόνων ο κ. Μπόμης, τη θέση του πήρε ο κ. Σωκράτης Τσι- χλιάς, πρώην διευθυντής του Ένα, που προοριζόταν να ηγη- θεί του ενθέτου που θα περι- λαμβανόταν στο Κυριακάτικο Έθνος. Ένθετο που δεν κυ- κλοφόρησε ποτέ, λόγω υπερβο- λικού κόστους. Παράλληλα, αν και είναι φανερό η βελτίωση της εφημερίδας, η κυκλοφορία της δεν αυξάνεται. (Να πει κανείς πως τα λάθη πληρώνονται θα εί- ναι μάλλον λίγο.) Πάντως, μετά την αναβάθμιση του κ. Ερρίκου Μπαρτζινόπουλου, ο κ. Νίκος

Τσαγκρής, είς εκ των αρχι- συντακτών, απέσυρε το όνομά του από την ταυτότητα της εφη- μερίδας!

• Αλλάζει πρόσωπο και ο Ελεύθερος Τύπος. Λέγεται ότι σχεδιάζεται ανανέωση εκ βά- θρων της εφημερίδας, τόσο ως προς την αντίληψη όσο και ως προς το συντακτικό προσωπικό. Λέτε η ανανέωση να συμπίπτει και με την αλλαγή κατεύθυνσης, με άλλα λόγια την υποστήριξη του νέου και ανερχόμενου «θεατρικού σχήματος» που ετοι- μάζεται να εμφανιστεί στην πο- λιτική σκηνή του τόπου;

• Ακούγεται ότι στην ΕΡΤ αστράφτει και βροντάει ο Γιάν- νης Τσένης, διευθυντής του Β' Προγράμματος της Ελληνικής Ραδιοφωνίας. Συχνά πυκνά απειλεί, καθυβρίζει και τρομο- κρατεί τους δημοσιογράφους. Η πιο συχνή απειλή του είναι ότι «θα τους κανονίσει»! Του κ. Τσένη, αλήθεια, ποιος θα του τραβήξει λιγάκι το αυτί;

• Πολλοί πάντως εξακολου- θούν να αναρωτιούνται με ποια λογική εξακολουθεί να συμμε- τέχει στο γραφικό πλέον Εθνικό Ραδιοτηλεοπτικό Συμβούλιο ο γνωστός από τις δημοσιογραφι- κές του επιδόσεις κ. Βγόντζας. Ο οποίος, ειρήσθω εν παρόδω, διατηρεί εργασιακή σχέση τόσο με τα Νέα όσο και με τον «ΣΚΥ». Η αντικειμενικότητα των γνω- μοδοτήσεών του για φίλους και αντιπάλους πραγματικά πα- ρουσιάζει ενδιαφέρον...

• Τα θύματα του Νίκου Χατζη- νικολάου και της Νανάς Δούκα πολλαπλασιάζονται επικινδύ- νως. Εξαιρετικοί φοιτητές από διάφορες πανεπιστημιακές scho- λές ζητούν να μεταγραφούν στις τρεις σχολές δημοσιογραφίας που λειτουργούν ήδη στην Αθή- να, τη Θεσσαλονίκη και την Πάτρα. Το γυαλί μπορεί να ασκεί γοητεία, κανένας όμως δεν τους έχει υποψιάσει για το τι μέλλει γενέσθαι...

Η ηλεκτρική ενέργεια είναι σήμερα η βάση της οικονομίας. Εκεί στηρίζονται η βιομηχανία, η επιστημονική έρευνα, οι τηλεπικοινωνίες, ο κλάδος των υπηρεσιών. Εκεί στηρίζονται, ακόμη, η άνεση που εξασφαλίζει η ηλεκτρική θέρμανση στις κρύες χειμωνιάτικες νύχτες και ο κλιματισμός στους καύσωνες του ελληνικού καλοκαιριού.

Η ηλεκτρική ενέργεια έχει πολλά πλεονεκτήματα. Δεν ρυπαίνει το περιβάλλον κατά τη χρήση της, μπορεί να χρησιμοποιηθεί χωρίς τους κινδύνους του κάρβουνου ή του υγραερίου και μπορεί να μετατραπεί εύκολα σ' όλες τις μορφές ενέργειας που μπορεί να απαιτήσει μια ανάγκη. Έχει όμως και ένα σημαντικό μειονέκτημα: είναι μια «ευγενής» μορφή ενέργειας και γι' αυτό και ακριβή. Το κόστος της επηρεάζεται από τις τιμές του πετρελαίου, από τις τιμές του συναλλάγματος και από την τεχνολογία παραγωγής της, δηλαδή από παράγοντες που ωθούν προς τα πάνω το κόστος του ηλεκτρισμού.

Στην Ελλάδα η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας έχει στηριχθεί στις εγχώριες πηγές ενέργειας και κυρίως στο λιγνίτη, από τον οποίο η ΔΕΗ καλύπτει σήμερα το 73% των αναγκών μας. Ο λιγνίτης όμως είναι μια πηγή ενέργειας που δεν ανανεώνεται και κάποτε θα εξαντληθεί. Εξάλλου πρέπει να ξοδεύουμε τα λιγνιτικά μας αποθέματα με

Οι ΑΝΑΓΚΕΣ των καιρών δημιουργήσαν μεθόδους για την καλύτερη και αποδοτικότερη ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ των ενεργειακών δυνατοτήτων

Απλοί τρόποι για φθηνότερο ρεύμα

όσο το δυνατόν βραδύτερο ρυθμό, ώστε να εξασφαλίσουμε ένα ορισμένο βαθμό εθνικής ενεργειακής αυτάρκειας, που θα αποδειχθεί πολύτιμη σε μια δύσκολη περίσταση, όπως είναι π.χ. μια πετρελαϊκή κρίση.

Εξοικονόμηση ενέργειας

Έτσι οδηγούμαστε σε ένα απλό αλλά σημαντικό συμπέρασμα: Η εξοικονόμηση ενέργειας είναι μια συμβολή στη λύση του ενεργειακού μας προβλήματος. Άλλωστε αυτή είναι μια στρατηγική που έχουν χαράξει, ήδη από τις αρχές της περασμένης δεκαετίας, οι περισσότερες χώρες.

Στην Ελλάδα η ΔΕΗ έχει μελετήσει ένα πλήρες πρόγραμμα εξοικονόμησης ενέργειας, το οποίο εφαρμόζει, εδώ και αρκετά χρόνια, αθόρυβα αλλά σταθερά.

Πολλά τμήματα αυτού του προγράμματος χρηματοδοτήθηκαν από προγράμματα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Μια φάση του προγράμματος αυτού ήταν η διαφημιστική καμπάνια του διμήνου Ιουνίου-Ιουλίου 1991, που είχε στόχο, με επιγραφές στα τρόλεϊ, τηλεοπτικά σποτ και ενημερωτικές ταινίες στην τηλεόραση να ενημερώσει τους καταναλωτές της για το σημαντικό αυτό θέμα.

Τι σημαίνει όμως εξοικονόμηση ενέργειας; Είναι αλήθεια ότι η λέξη «εξοικονόμηση» μάς έχει κληροδοτηθεί από το παρελθόν φορτισμένη με την έν-

νοια της στέρησης και των ελλείψεων. Εντούτοις το νόημα που παίρνει σήμερα είναι τελείως διαφορετικό. Εξοικονομώ ενέργεια δεν σημαίνει σε καμία περίπτωση σήμερα ότι στερούμαι τον ηλεκτρισμό, τα πλεονεκτήματά του και τις ανέσεις του. Σημαίνει ότι περιορίζω την άσκοπη χρήση του ηλεκτρισμού, περιστέλλω τις σπατάλες της ηλεκτρικής ενέργειας. Σημαίνει ότι εξοικονομώ ενέργεια σήμερα, για να μη μου λείψει αύριο. Σημαίνει, τέλος, ότι δημιουργώ ένα όφελος όχι μόνο για την εθνική οικονομία, αλλά και για τη τσέπη μου.

Η εξοικονόμηση ενέργειας είναι στις μέρες μας ένας αναπτυγμένος τεχνολογικός κλάδος, που έχει αναπτύξει ειδικές μεθόδους για την καλύτερη και αποδοτικότερη αξιοποίηση των ενεργειακών δυνατοτήτων. Μερικές από τις μεθόδους αυτές έχει ήδη εφαρμόσει η ΔΕΗ για την εκμετάλλευση της ηλιακής ακτινοβολίας, των ανέμων, της γεωθερμίας, για τη θέρμανση πόλεων με τον ατμό των στροβίλων ηλεκτροπαραγωγής, για τη μείωση των απωλειών στα δίκτυα ηλεκτρισμού. Αυτές οι μέθοδοι είναι πολύπλοκες, η εφαρμογή τους απαιτεί επενδύσεις και ειδικευμένο προσωπικό και, ακόμη, μπορούν να εφαρμοστούν μόνο μέσα στο πλαίσιο των εγκαταστάσεων παραγωγής, μεταφοράς και διανομής της ΔΕΗ.

Αλλά η εξοικονόμηση ενέργειας αφορά και άλλα επίπεδα. Η ΔΕΗ έβαζε λόγους να πιστεύει ότι πεθώρια εξοικονόμησης ενέργειας υπήρχουν στην κατανάλωση των 5.700.000 καταναλωτών της. Γι αυτούς οι ειδικοί υπηρεσίες διανομής της ΔΕΗ μελέτησαν μια σειρά από μεθόδους εξοικονόμησης ενέργειας. Αυτές οι μέθοδοι απευθύνονται στον απλό καταναλωτή της ηλεκτρικής ενέργειας, που θέλει ούτε μπορεί να εφαρμόσει τη πολύπλοκη επιστήμη. Πρόκειται για μια σειρά από πρακτικές οδηγίες, που είναι χρήσιμες στη νοικοκυριά, στην εργασία, στην εκπαίδευση, στον αθλητισμό, στον καθενα από εμάς.

Στο σημείο αυτό θα μπορούσε να τίθεται το ερώτημα: Είναι δυνατό όλα αυτά; Είναι δυνατό να μειώσει κανείς τη κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας χωρίς να αφήσει κάποια ανάγκη του αναποτελεσματική; Αν ναι, ποιες οδηγίες πρέπει να ακολουθήσουμε για να εξοικονομήσουμε ενέργεια;

Και, τέλος, αν εφαρμόσουμε αυτές τις οδηγίες, ποιο θα είναι το αποτέλεσμα για μας και για την εθνική οικονομία;

Ας δούμε τι απαντά στα ερωτήματα αυτά ο τομέας πωλήσεων και εξοικονόμησης ενέργειας της ΔΕΗ:

10 συμβουλές για εξοικονόμηση ενέργειας

Η εξοικονόμηση ενέργειας μπορεί να γίνει από τον καθένα και για το σκοπό αυτό δεν είναι απαραίτητο να μείνει το σπίτι του χωρίς φως.

Οι καταναλωτές και αυτό πρέπει να υπογραμμιστεί, δεν είναι πάντοτε ενημερωμένοι για το πώς ακριβώς πρέπει να χρησιμοποιήσουν ορθά τις ηλεκτρικές συσκευές τους.

Ακόμη δεν γνωρίζουν πάντα πόσες δραχμές κοστίζει σε ηλεκτρική ενέργεια, για παράδειγμα η χρήση του ηλεκτρικού καλοριφέρ ή η χρήση του θερμοσίφωνα για ένα μπάνιο. Έτσι, είναι πιθανόν να σπαταλάμε ηλεκτρική ενέργεια από άγνοια του σωστού τρόπου χρησιμοποίησής της.

Ειδικά για τα νοικοκυριά, οι αρμόδιες υπηρεσίες της ΔΕΗ συνιστούν τον ακόλουθο δεκάλογο:

1. Ρυθμίζοντας το θερμοστάτη του θερμοσίφωνα στους 60 βαθμούς έχετε εξοικονόμηση ηλεκτρικής ενέργειας 10%.
2. Η διάμετρος του μαγειρικού σκεύους πρέπει να αντιστοιχεί στη διάμετρο του ματιού της ηλεκτρικής κουζίνας.
3. Το ηλεκτρικό μάτι πρέπει να κλείνεται 5 λεπτά πριν λήξει το μαγείρεμα. Η θερμότητα που έχει αποθηκευτεί στο μέταλλο του ματιού είναι αρκετή για να ολοκληρωθεί το μαγείρεμα.

4. Πολλά είδη υφασμάτων πλένονται στο πλυντήριο στους 60 βαθμούς καλύτερα από ό,τι στους 90 βαθμούς.

5. Τα θερμαντικά σώματα πρέπει να είναι ελεύθερα από όλες τις πλευρές και κυρίως πάνω από το σώμα για την ελεύθερη κίνηση του θερμού αέρα σε όλο το χώρο.

6. Στεγανοποιώντας τους αρμούς στα παράθυρα έχετε εξοικονόμηση ενέργειας ως και 20%.

7. Κατά τον καθημερινό αερισμό των δωματίων αρκεί να ανοίγουν τα παράθυρα για 5 λεπτά. Στο διάστημα αυτό η ηλεκτρική θέρμανση πρέπει να κλείνεται από το διακόπτη και όχι από το θερμοστάτη.

8. Η χρήση προγράμματος με βάση θερμοστάτη στη λειτουργία της θερμότητας επιφέρει σημαντική εξοικονόμηση ενέργειας.

9. Η χρησιμοποίηση οικονομικού προγράμματος στο πλυντήριο επιφέρει οικονομία ως και 2 kWh, δηλαδή 38 δρχ. σε κάθε πλύσιμο.

10. Η ρύθμιση του θερμοστάτη στο ηλεκτρικό ψυγείο πρέπει να είναι στο +5 βαθμούς. Η απόψυξη πρέπει να γίνεται συχνά, ώστε να μη δημιουργείται πάγος, που μειώνει την ψυκτική ικανότητα.

Ελεια: Βασίλης Καπετανγιάννης

«Καθαρά χέρια»

Σοσιαλιστής πρωθυπουργός της Ιταλίας Αμάτο, που ηγείται κυβερνητικού συνασπισμού τεσσάρων κομμάτων, επέζησε την περασμένη εβδομάδα σε ψήφο εμπιστοσύνης που ζήτησε Γερουσία, με ψήφους 143 υπέρ, 99 κατά και αποχή. Ο κ. Αμάτο ζήτησε την ψήφο εμπιστοσύνης μπροστά στην κατακραυγή που προκάλεσε απότασή του για αμνήστευση υπό όρους των εκόμενων πολιτικών στα οικονομικά σκάνδαλα, πρόταση που απέρριψε όμως ο Πρόεδρος Δημοκρατίας Όσκαρ Σκαλφάρο.

Ήταν ευχάριστες οι σκηνές που όλοι παρατήθησαν στην τηλεόραση απ' τη συνεδρία αυτή Γερουσίας. Δείγμα ασφαλώς πολιτικής κατάληξης και παρακμής του ιταλικού πολιτικού κόμματος που η Λίγκα του Βορρά υπενθύμισε σκορπίζοντας στο πάτωμα της Γερουσίας ψεύτικα χαρτονομίσματα των 10.000 λιρετών. Ο λόγος που επέμενε ο Αμάτο δεν ήταν άλλος από το φόβο προηγουμένως στις κάλπες τώρα, πριν απ' τη διεξαγωγή δημοσιεύματος για την έγκριση ενός νέου οικονομικού νόμου –συνδυασμού πλειοψηφικού και κοινοτικού συστήματος– που ελπίζεται ότι θα

Υπάρχουν όρια στην επιχείρηση «καθαρά χέρια». Ολόκληρη η πολιτική τάξη της χώρας κινδυνεύει να μπει στη φυλακή και οι οικονομικές δοσοληψίες με το κράτος να παραλύσουν.

δημιουργήσει συμπαγέστερους κομματικούς σχηματισμούς και θα προσδώσει μεγαλύτερη σταθερότητα στο πολιτικό σύστημα.

Η επιχείρηση «Mani Pulite» («Καθαρά Χέρια») έχει εμπλέξει 1.000 άτομα, πολιτικούς και στελέχη του ιδιωτικού και δημοσίου τομέα σε βαθμό που η αξιοπιστία του κράτους και της πολιτικής τάξης να έχει πέσει πολύ χαμηλά η δε υπογραφή συμβολαίων με το δημόσιο, που ελέγχει το 40% της οικονομικής δραστηριότητας, να είναι σχεδόν ανύπαρκτη. Ποιος τολμά; Σε 6 δισ. δολ. υπολογίζεται το ύψος του «λαδώματος» για το 1992, ποσό ικανό να κινεί χιλιάδες νήματα και κλωστές. Η ηγετική οικονομική και πολιτική τάξη κινδυνεύει να βρεθεί στις φυλακές καθώς η δικαστική εξουσία φαίνεται αποφασισμένη να βάλει το μαχαίρι μέχρι το κόκαλο. Οι κίνδυνοι της οικονομικής και πολιτικής παράλυσης είναι εμφανείς. Και η λαϊκή κατακραυγή, που αναμένεται να τιμωρήσει στις επόμενες εκλογές το Χριστιανοδημοκρατικό και το Σοσιαλιστικό Κόμμα, στεντόρια και διαρκής.

Όλα αυτά δεν εμποδίζουν τον Αμάτο να φέρει πλέον στη Βουλή την πρότασή του για μερική (αυτο)-αμνήστευση των αδικημάτων υπό ορισμένους όρους. Κάτι τέτοιο θεωρείται αναγκαίο. Υπάρχουν όρια στην επιχείρηση «Καθαρά Χέρια».

Η οικονομία πλήττεται, δουλειές χάνονται και διακυβεύονται. Πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος και το λαϊκό αίσθημα να ικανοποιηθεί και να τιμωρηθούν ορισμένοι και να βγει η χώρα απ' το λαβύρινθο των ατέλειωτων σκανδάλων. Για να διασωθεί και να στηθεί σε νέες πολιτικές βάσεις η ιταλική Δημοκρατία. Το colpo di sprugna δεν είναι αρκετό.

Η αυτοκαταστροφή του φαύλου συστήματος πρέπει να δώσει τη δυνατότητα για νέους θεσμούς και νέα πνοή στο πολιτικό σύστημα. Dolce vita και κομματοκρατία τέλος. Ας είναι αυτή η καταστροφή δημιουργική.

Με τον πληθωρικό Ντε Μικέλιν αρχισε να ξετυλίγεται το κουβάρι...

Η κρισιμότητα της λαϊκής ευθυμγορίας πάνω σ' αυτά τα δύο δημοψηφίσματα οφείλεται στο γεγονός ότι και τα δυο σχετίζονται άμεσα με τα οικονομικά και πολιτικά σκάνδαλα που εδώ και ένα χρόνο συγκλονίζουν την Ιταλία. Και η υπερψηφισή τους αναπόφευκτα θα οδηγήσει σε ριζικές θεσμικές αλλαγές, που δε θα πε-

ριοριστούν στον τρόπο εκλογής των γε-
ρουσιαστών (ή των δημάρχων, σύμφωνα με
άλλο δημοψήφισμα) ή στον τρόπο χρηματοδό-
τησης των κομμάτων. Θα αλλάξει εκ βάθρων
όλο το θεσμικό οικοδόμημα της Ιταλίας. Θα
περάσουμε, όπως λένε οι Ιταλοί, στη Δεύτερη
Δημοκρατία. Το ιταλικό Σύνταγμα προβλέπει
μονάχα την ακύρωση μέρους ή του συνόλου

ενός νόμου. Η τροποποίηση των νόμων ή η κ-
ρωση νέων νόμων είναι αποκλειστικό έρ-
της νομοθετικής εξουσίας. Αν λοιπόν η πλει-
ψηφία των ψηφοφόρων ζητήσει την κατάρ-
ση του ισχύοντος εκλογικού συστήματος,
Βουλή είναι υποχρεωμένη μέσα σε τακ-
προθεσμίες να ψηφίσει νέο νόμο για τ-
εκλογή των γερουσιαστών. Και αμέσως με-
να προβεί στον εκσυγχρονισμό όλου τ-
εκλογικού συστήματος και βασικών συνταγμ-
τικών θεσμών, ώστε το αργότερο την άνοι-
του '94 η Ιταλία να ανανεώσει τη Βουλή κ-
τους πολιτικούς της.

Αλλά πώς θα ψηφίσουν οι Ιταλοί στις
Απριλίου; Οι δημοσκοπήσεις λένε ότι οκ-
στους δέκα θέλουν το πλειοψηφικό και εν-
στους δέκα την κατάργηση της δημόσιας χρ-
ματοδότησης των κομμάτων. Η πλειοψηφ-
των Ιταλών θέλει επίσης τη διεξαγωγή άμ-
σων εκλογών, γιατί κρίνει πως η σημερι-
Βουλή, όπου δεκάδες μέλη της και οι αρχηγ-
 όλων των κομμάτων ανακρίνονται για πολυ-
κοοικονομικά σκάνδαλα τεράστιας ολκί-
έχει χάσει το κύρος της.

Άλλες δημοσκοπήσεις, ωστόσο, φέρουν
40 τοις εκατό των εκλογέων ακόμα αν-
ποφασιστο, λόγω της σύγχυσης που επικρα-
μέσα στα ίδια τα κόμματα και τους λοιπ-
πολιτικούς σχηματισμούς, τόσο για το τι
πρέπει να ψηφίσουν στα δημοψηφίσματα ό-
και για το τι μέλλει γενέσθαι την επαύριο τ-
ανοίγματος της κάλπης. Τι κυβέρνηση θα δι-
δεχθεί τη σημερινή και για να κάνει τι;

Διάφορες απόψεις

Τα δύο άκρα, οι νεοφασίστες του **Mo-
mento Sociale Italiano (MSI)** και οι «ορθ-
δοξοί» κομμουνιστές της **Rifondazio
Comunista**, και τις τελευταίες ημέρες
RETE του πρώην χριστιανοδημοκράτη δ-
μάρχου του Παλέρμο **Leoluca Orlando**, έχ-
ταχθεί κατηγορηματικά υπέρ της αναλογικ-
Οι αντίπαλοί τους τους αποκα-
«χομεινικούς». Οι ίδιοι όμως υποστηρίζουν
αποκρούοντας την αλλαγή του εκλογικ-
συστήματος, φράζουν το δρόμο σε επικ-
δυνους εκτροχιασμούς από τους δημοκρα-
κούς θεσμούς. Φοβούνται, με το δικό τους,
η επιβολή του πλειοψηφικού θα σήμανε τ-
αφανισμό τους. Οι νεοφασίστες θέλουν τ-
αναλογική με την άμεση εκλογή από το λαό τ-
Προέδρου της Δημοκρατίας. Οι κομμουνισ-
υποστηρίζουν ότι το πλειοψηφικό είναι καλ-
νοθευτικό σύστημα που θα εξασφαλίσει τ-
χριστιανοδημοκρατία, με τη βοήθεια τ-
Μαφίας, το 60 τοις εκατό των εδρών. Και φυ-
κά, αντιτάσσονται στην «προεδρική δη-
κρατία».

Ένα βήμα πριν από την κατάργηση

του Αντόνιο Σολάρο

**Στις 18 Απριλίου, 47 εκατομμύρια Ιταλοί ψηφοφόροι θα κληθούν να
αποφανθούν με ένα ΝΑΙ ή ένα ΟΧΙ για καμιά δεκαριά δημοψηφίσματα,
από τα οποία δύο έχουν ιδιαίτερη σημασία:**

**το ένα αφορά στην επιλογή ανάμεσα σε ένα εκλογικό σύστημα απλής
αναλογικής, που ισχύει εδώ και μισό σχεδόν αιώνα, και ένα νέο σύστημα
μονοεδρικό και πλειοψηφικό για την εκλογή της Γερουσίας, και το άλλο
στο αν θα πρέπει να διατηρηθεί ή να καταργηθεί η δημόσια
χρηματοδότηση των πολιτικών κομμάτων.**

Η Χριστιανοδημοκρατία, το Δημοκρατικό Μέτωπο της Αριστεράς και η Lega Lombarda ή «αυτονομιστή» Bossi τάσσονται κατηγορηματικά υπέρ του πλειοψηφικού. Γιατί, έτσι ένε- θα προκύπτουν σταθερές πλέον κυβερνήσεις και, όπως λένε οι προβλέψεις, με ένα τοιο σύστημα θα μοιράζονταν τη χώρα μετα- τους. Στο Βορρά θα επικρατούσε η Lega, ην Κεντρική Ιταλία το ΔΚΑ και στο Νότο θα σιλεύει η Μαφία, η νοθεία και η καθυστέρη- , δηλαδή οι Χριστιανοδημοκράτες. Αν γίνο- κι σήμερα εκλογές, τα τέσσερα κόμματα που μμετέχουν στην κυβέρνηση με δυσκολία θα γκέντρωναν ένα 36 τοις εκατό των ψήφων. ε το πλειοψηφικό, η ΧΔ υπολογίζει σε ένα -26 τοις εκατό, το ΔΚΑ σε ένα 20 τοις εκατό ι η Lega, το κόμμα των μικροεπιχει- ματιών, των μικροεμπόρων και των βι- χνών, σε ένα 14 τοις εκατό. «Θα γίνουμε η ίδα της ζυγαριάς», λέει ο Bossi. Το ςιαλιστικό Κόμμα, με τα χάλια που έχει, εί- ζήτημα αν θα έπαιρνε ένα 6 τοις εκατό.

Το δημοψήφισμα για την αλλαγή του εκλογι- ύ συστήματος το έχει προτείνει ο γερουσια- ς Mario Segni, παλαιός Χριστιανοδημο- ατής, ο οποίος όμως διακηρύσσει σήμερα ότι λει να δημιουργήσει ένα νέο μετριοπαθές -μα, μια και η Χριστιανοδημοκρατία έχει ανεπανόρθωτα εκτεθεί στη συνείδηση της νής γνώμης, με την κυριολεκτική κατάληψη μέρους της της εξουσίας. Τον Segni δεν τον βούνται μόνο οι χριστιανοδημοκράτες αλλά ο Οκέτο του ΔΚΑ. Γι' αυτό και τάσσεται έρ του ΝΑΙ, αλλά, όπως λέει, δεν θα ήθελε κανέναν τρόπο μια συντριπτική επικράτησή , που θα σήμαινε θρίαμβο του Segni και ν των συντηρητικών και μετριοπαθών άμεων οι οποίες, χωρίς αμφιβολία, θα συ- ειρώνονταν γύρω του.

Και μέσα στο ΔΚΑ, η αριστερή παράταξη / λεγόμενων «δημοκρατικών κομμουνι- ν», του Πιέτρο Ινγκράο δήλωσε ήδη ότι θα φέσει ΟΧΙ. Το ίδιο και πολλοί σοσιαλιστές. Για άλλα μικρά κόμματα θα ψηφίσουν ΝΑΙ, ως από την RETE του Orlando, που την τε- παία στιγμή άλλαξε θέση και τάχθηκε υπέρ ΟΧΙ.

Νέοι συσχετισμοί

Κατά πόσο όμως αυτοί οι λογαριασμοί αντα- φρίνονται σήμερα στις πραγματικές διαθέ- ς του εκλογικού σώματος και στους νέους ςχετισμούς δυνάμεων που γεννά η κρίση;

Όταν τις προάλλες η κυβέρνηση αποπει- ηθηκε να αποσπάσει την υπογραφή του αρχη- του κράτους κάτω από ένα κυβερνητικό παγμα που θα μετέτρεπε τις ποινικές πρά- ς για τις οποίες κατηγορούνται δεκάδες πο-

λιτικοί, επιχειρηματίες και δημόσιοι λει- τουργοί σε διοικητικές παραβάσεις, φράζο- ντας έτσι το δρόμο στο καθαρήριο έργο της Δικαιοσύνης, βγήκε ο κόσμος στους δρόμους και ματαίωσε το «πραξικόπημα». Στους δρό- μους όμως και τις πλατείες, ακούγονται όλο και πιο συχνά, ιδίως από τους «νεοφασίστες» και τους οπαδούς της Lega, ακραία, εξτρεμι- στικά συνθήματα, που μιλούν για αγχόνες και για σφαγές. Πολλοί μιλούν για επανάσταση, άλλοι για «αναίμακτη» επανάσταση και άλλοι για «προεπαναστατική» περίοδο.

Ο Gianfranco Miglio, γερουσιαστής, κα- θηγητής του Δικαίου και συνταγματολόγος, ιδεολόγος της Lega υποστηρίζει ότι «το λυ- ντσάρισμα είναι μια υπέρτατη μορφή δικαιοσύ- νης». Και δεδομένου ότι διανύουμε μια «προεπαναστατική φάση», δεν αποκλείει «ένα λουτρό αίματος, όπως μοιραία συμβαίνει στις επαναστάσεις».

Ο ίδιος ο Mario Segni λέει: «Δεν ξέρω αν η σημερινή κατάσταση μπορεί να χαρακτηριστεί ως προεπαναστατική. Αλλά ξέρω ότι η χώρα κινδυνεύει να πέσει στο χάος, που μπορεί να θεωρηθεί συνώνυμο της επανάστασης. Η συντή- ρηση σημαίνει τη διάσωση ενός συστήματος που φέρει μέσα του το χάος. Για να βγούμε από το χάος του συστήματος, απαιτείται μία μαζική νίκη του ΝΑΙ στο δημοψήφισμα, ένας νέος εκλογικός νόμος με ταχύτητα φωτός και πρόω- ρες εκλογές για την ανανέωση της Βουλής». Το ίδιο ζητεί και η Confindustria, ο πανίσχυρος Σύνδεσμος των Βιομηχάνων. Αλλά είναι ακρι- βώς αυτό που φοβάται ο Οκέτο και καταγγέλει η Rifondazione Comunista. Ο Οκέτο θα ήθε- λε ένα σύμφωνο ανάμεσα σε όλες τις αριστε- ρές δυνάμεις, για να αντιταχθούν στον διόλου απίθανο θρίαμβο του Segni και των συντηρητι- κών δυνάμεων που από καιρό επιδιώκουν να επιβάλουν στην Ιταλία το προεδρικό σύστημα που η Αριστερά απεχθάνεται, γιατί το θεωρεί αντιδημοκρατικό.

Οι λοιπές όμως δυνάμεις, που ο Οκέτο ζητεί να συσπειρωθούν γύρω από το κόμμα του, το δεύτερο σε εκλογική δύναμη της χώρας, φο- βούνται το «καπέλωμα».

Ο Alan Cowell, ανταποκριτής της New York Times στη Ρώμη, παρομοιάζει την Ιταλία με κά- ποιον που, ενώ καίγεται το σπίτι του, έχει κα- ταφύγει σε ένα περβάζι και δεν ξέρει τι να κά- νει: να πηδήξει στο κενό με την ελπίδα ότι θα πέσει στο δίχτυ που ίσως να έχουν απλώσει στο μεταξύ οι πυροσβέστες, ή να ξαναμπει μέσα στις φλόγες και τους καπνούς του σπιτιού του που καίγεται, μα που το γνωρίζει και του είναι «οικείο». Ο πειρασμός είναι μεγάλος, αλλά πρόκειται για ένα ένστικτο αυτοκτονίας. Η μό- νη σωτηρία πια είναι το άλμα στο σκοτάδι.

Μια ηθική επανάσταση

Η ηθική επανάσταση έχει αγκαλιάσει σή- μερα τα πάντα και τους πάντες, τον απλό κό- σμο, τους επιχειρηματίες, τους δημόσιους λει- τουργούς, τους επαγγελματίες, τη διανόηση. Όλοι ζουν αυτή τη στιγμή σαν μία λύτρωση από το ασφυκτικό σφιχταγκάλισμα του συστήματος που καταρρέει κάτω από το βά- ρος των ανομιών του. Πολλοί πια ελπίζουν πως δεν θα χρειαστεί από δω και μπρος να πέφτεις να προσκυνάς ή να πληρώνεις «φα- κελάκια» για να ικανοποιήσεις ένα σου δικαί- ωμα. Αυτή η γενικευμένη και βαθύτατη ανά- γκη καθάρσης μετατρέπεται σε αντικειμενική δύναμη αλλαγής.

Σε κάθε επανάσταση, βέβαια, ελλοχεύουν πάντοτε οι κίνδυνοι της αντεπανάστασης. Και επειδή οι ανησυχίες είναι δικαιολογημένες, όσοι προσπαθούν να ψαρέψουν σε θολά νερά θέτουν σε κυκλοφορία λογήςλογής φαντάσμα- τα. Ένα από αυτά είναι και η φημολογία για δήθεν πραξικόπημα που ετοιμάζουν «σκοτεινοί» κύκλοι, οι οποίοι τάχα ελέγχουν τους δικαστικούς που κάνουν τη δουλειά τους. «Η δραστηριότητα των δικαστικών των “κα- θαρών χεριών” —έγραφε τις προάλλες η La Stampa, μια από τις τρεις μεγαλύτερες ιταλι- κές εφημερίδες— μοιάζει, από ορισμένες από- ψεις, με εκείνη των αντιβιοτικών, που, ενώ καταστρέφουν τα θανατηφόρα μικρόβια, προ- καλούν την εξασθένηση του οργανισμού», εν- νοώντας την οικονομική δυσπραγία. Αλλά για τη δυσπραγία και γενικότερα για την οικονομική κρίση δεν ευθύνονται, βέβαια οι εισαγγελείς που συλλαμβάνουν τους κλέφτες του δημόσιου χρήματος.

Ο παροξυσμός, πάντως, της επίθεσης ενα- ντίον των εισαγγελέων του Μιλάνου, που έβα- λαν το νυστέρι στο απόστημα, γεννά και τέτοι- ες φαιδρές ιστορίες, όπως αυτή που με από- λυτη σοβαρότητα και εχεμύθεια αφηγούνταν τις προάλλες στους διαδρόμους της Γερουσίας ο πρώην γραμματέας της Χριστιανοδη- μοκρατίας Flaminio Piccoli (εκείνος που ζη- τούσε από την Ελλάδα να παραχωρήσει τη Θεσσαλονίκη στα Σκόπια!): «Τα 'χουν ετοι- μάσει όλα. Ο Pietro πήγε στην Αμερική και κα- τόπι, επί πέντε ημέρες, έμεινε σε στρατώνα καραμπινιέρων. Την παραμονή του δημοψη- φίσματος, ένα εκατομμύριο φασίστες θα κα- ταλάβουν τα κτίρια της Βουλής και της Γερουσίας και τότε, για την αποκατάσταση της τάξης, ο πρόεδρος της Δημοκρατίας Scalfaro θα υποχρεωθεί να αναθέσει το σχη- ματισμό κυβέρνησης στον εισαγγελέα του Μιλάνου Borelli ή σε κάποιον διοικητή των καραμπινιέρων!» □

Εδώ και 10 μήνες περίπου ο Γέλτσιν πραγματοποίησε μια στροφή προς τις κεντρώες, μετριοπαθείς πολιτικές δυνάμεις του Κοινοβουλίου, αυτές που βρίσκονται μεταξύ των ριζοσπαστικών οπαδών του και του συνασπισμού των αμετανόητων νοσταλγών του παρελθόντος και των ακροδεξιών εθνικιστών. Αντίθετα με τις εισηγήσεις αρκετών συνεργατών του, οι οποίοι πρότειναν τη διάλυση τόσο της μικρής (Ανώτατο Σοβιέτ) όσο και της μεγάλης ρωσικής Βουλής (Συνέδριο των Λαϊκών Αντιπροσώπων), και την προκήρυξη γενικών βουλευτικών εκλογών, ο ρώσος πρόεδρος αναζήτησε στους κεντρώους ένα κοινωνικό και πολιτικό στήριγμα για τις σκληρές οικονομικές του μεταρρυθμίσεις.

Χώρια από το γεγονός ότι δεν διέθετε –ούτε διαθέτει σήμερα– ένα ισχυρό και καλά οργανωμένο κόμμα, ο Γιέλτσιν εκτίμησε προφανώς τότε ότι το πολιτικό κλίμα θα επιδρούσε δραστικά στην πορεία των αλλαγών. Το κυριότερο ίσως, ο ρώσος πρόεδρος δεν περίμενε ότι αυτοί οι φοβισμένοι βουλευτές που τον υποστήριζαν άκριτα σχεδόν σε όλες τις ενέργειές του (διάλυση του ΚΚ, παροχή εκτάκτων εξουσιών στον ίδιο κ.λπ.) απλώς και μόνο για να διατηρήσουν τις καρέκλες που τους είχαν παραχωρηθεί από το ΚΚΣΕ το 1990, θα μετατρέποντο μόλις μέσα σε ένα χρόνο σε μια οργανωμένη και αδιάλλακτη αντιπολίτευση.

Συνταγματικό κενό

Τον Δεκέμβριο του '92, όταν το πρόβλημα ήταν φανερό, ο ρώσος πρόεδρος προσπάθησε να το επιλύσει, πάντα στο πλαίσιο της συμμαχίας με τους κεντρώους. Ικανοποιώντας τα αιτήματα των τελευταίων απομάκρυνε από την πρωθυπουργία τον αρχιτέκτονα της «θεραπείας σοκ» Ίγκορ Γκρίνταρ τοποθετώντας στη θέση του τον κεντρώο, εκπρόσωπο του κρατικού βιομηχανικού κατεστημένου Βίκτορ Τσερνομύρντιν.

Ως αντάλλαγμα, εξασφάλισε τη διεξαγωγή ενός δημοψηφίσματος τον Απρίλιο του '93, με το οποίο θα αποφαιζόταν αν είναι ο ίδιος ή το Κοινοβούλιο που κυβερνά τη χώρα. Είχαν προηγηθεί μια σειρά από μεγάλες μικρές μάχες μεταξύ του προέδρου και του Κοινοβουλίου, οι οποίες ετρέφοντο από το σημερινό συνταγματικό κενό. Το μπρεζνιεφικό Σύνταγμα του '78, το οποίο είναι ακόμη σε ισχύ, κάνει ελάχιστη διάκριση μεταξύ της εκτελεστικής και της νομοθετικής εξουσίας, αφήνοντας στην τελευταία τον έλεγχο κρίσιμων τομέων (Κεντρική Τράπεζα, μέσα ενημέρωσης κ.λπ.), οι οποίοι στις περισσότερες δυτικές δημοκρατίες υπάγονται στην κυβέρνηση. Από τον Δεκέμβριο όμως μέχρι τον Μάρτιο μεσολάβησαν δύο σημαντικές εξελίξεις που άλλαξαν την κατάσταση των πραγμάτων. Η οικονομική κρίση και η υποτίμηση

του εθνικού νομίσματος πήραν εκρήκναι διαστάσεις δυναμώνοντας αναπόφευκτα στρατόπεδο των πολέμιων των μεταρρυθμίσεων. Συγχρόνως, έγινε φανερό ότι πολλοί από τις 19 δημοκρατίες και τις 83 αυτόνομες περιοχές οι οποίες απαρτίζουν την Ρωσική Ομοσπονδία δεν υπακούουν στην εξουσία της Μόσχας, διατυπώνοντας αιτήματα που ξεκινούν από την παροχή πλήρους οικονομικής αυτονομίας έως και πλήρους ανεξαρτησίας για αυτές που κατοικούνται από μη ρωσική εθνότητα.

Η διεξαγωγή λοιπόν του δημοψηφίσματος η οποία σε μια αχανή χώρα όπως η Ρωσία εξαρτάται εν πολλοίς από τη διάθεση των τοπικών αρχών, μπορούσε να δώσει την αφορμή διατύπωσης συμπληρωματικών αιτημάτων προς την εξουσία ή ερωτημάτων προς το τοπικούς εκλογείς (θέλετε οι νόμοι της δημοκρατίας του Ταρταστάν να είναι ισχυρότεροι απ' αυτούς της Ρωσίας με κίνδυνο τη διάλυση και της ρωσικής Ομοσπονδίας, μετά από αυτήν της Σοβιετικής Ένωσης;).

Έτσι ο ίδιος ο Γέλτσιν άρχισε να αμφισβάζει για τη σκοπιμότητα του δημοψηφίσματος. Μέχρι και την παραμονή των συνδριάσεων της προηγούμενης εβδομάδας επιδίωξε έναν άλλου είδους συμβιβασμό, με το οποίο θα του παραχωρείτο η Κεντρική Τράπεζα και η δυνατότητα να κυβερνήσει, αντάλλαγμα ίσως τη θυσία των περισσότερων φιλοδυτικών, γι' αυτό πιο μιστηών υπουργών του (Κόζιρεφ κ.λπ.). Κατέληξε να επιμένει στο δημοψήφισμα στη διάρκεια των συνδριάσεων, όταν οι αντίπαλοί του όχι μόνο μεταίωσαν την πραγματοποίησή του παραβιάζοντας την συμφωνία του Δεκεμβρίου αλλά του αφαιρέσαν τις εξουσίες (δικαίωμα βέτο της Βουλής στα προεδρικά διατάγματα και σύνθεση της κυβέρνησης) αρνούμενοι κάθε είδους συμβιβασμό.

ΡΩΣΙΑ

Ανεξέλεγκτες καταστάσεις

του Στέλιου Κούλογλου

Στο Συνέδριο των Λαϊκών Αντιπροσώπων, την προηγούμενη εβδομάδα, ο Μπόρις Γιέλτσιν υπέστη τη μεγαλύτερη πολιτική ήττα από τον Δεκέμβριο του '91, όταν ανέλαβε την εξουσία εκπαραθυρώνοντας τον Μιχαήλ Γκορμπατσώφ από το Κρεμλίνο. Πρόκειται για πανωλεθρία της τακτικής που ακολουθεί εδώ και αρκετούς μήνες ο ρώσος πρόεδρος, πανωλεθρία η οποία στις σημερινές δραματικές συνθήκες της χώρας μπορεί να οδηγήσει στον πολιτικό του θάνατο.

Έλλειψη στρατηγικής

Αλλά αυτή η εμμονή σε ένα δημοψήφισμα που δεν ήθελε κατά βάθος, είναι χαρακτηριστική της γενικότερης έλλειψης στρατηγικής του ρώσου προέδρου. Σύμβουλοι του τελευταίου δήλωσαν μετά το συνταγματικό πρόβλημα που δέχτηκαν στο Συνέδριο ότι δεν θα πραγματοποιήσουν σε κάθε περίπτωση δημοψήφισμα χωρίς καμιά νομική ισχύ, αλλά το βήμα είναι παρακινδυνευμένο: ο λαός δείχνει διατεθειμένος να συμμετάσχει σε τι που ουσιαστικά δεν είναι παρά μια μάχη δημοσκοπήσης, ενώ για να πείσει τους τοκούς άρχοντες να το πραγματοποιήσουν Γιέλτσιν θα πρέπει να τους ικανοποιήσει σε σειρά από αιτήματα, τα οποία ίσως επιτα-

τη διάλυση της Ρωσίας. Ακόμη κι αν ρι-
νύνευσε σε αυτό το τελευταίο ζήτημα, ο
ος πρόεδρος δεν είναι καθόλου βέβαιο
πορεί να ικανοποιήσει τα αιτήματα των
κρατιών και των αυτόνομων περιοχών,
ύ δεν ελέγχει την Κεντρική Τράπεζα ού-
χει πλέον το απαιτούμενο κύρος και τη
μη για να επιβάλει στη διοίκηση τις απο-
εις του. Το κακό όμως είναι ότι ο Γέλτσιν
έχει άλλες επιλογές. Η διάλυση του
οβουλίου με την επιβολή μιας κατάστα-
εκτάκτου ανάγκης θα μπορούσε να γίνει
ικά εύκολα μερικούς μήνες πριν. Σήμερα
ς, και με την προϋπόθεση ότι θα εξασφά-
την υποστήριξη του Στρατού και των
ίμεων Ασφαλείας, η αντιπολίτευση είναι
περα οργανωμένη και έχει ξεθαρέψει.
ι τα κάθε είδους έκτακτα μέτρα θα σή-
αν σκληρή καταπίεση και ανθρώπινες
αν δεν ήθελε κανείς να επαναλάβει το
κο του «πραξικοπήματος» του Αυγού-
του '91. Φαίνεται όμως ότι αν τα πράγ-
ι φτάσουν μέχρι το σημείο της αιματο-
ας, ο Γέλτσιν δεν έχει την υποστήριξη της
ης.

εν απομένει λοιπόν παρά η προκήρυξη
δημοψηφίσματος-δημοσκοπήσης, το
ο μπορεί να καταλήξει σε ένα μεγάλο
κο, αναγκάζοντας τον ρώσο πρόεδρο να
ιτηθεί. Θα πρόκειται ίσως για μια ηρωι-
υτοκτονία του Γέλτσιν. Η άλλη λύση εί-
να περιμένει να τον σκοτώσουν οι αντί-
ί του στο ερχόμενο Συνέδριο σε δύο μή-
όπου σκοπεύουν να ζητήσουν ανοιχτά
αθαίρεσή του. □

Θα στηρίξει η Δύση τον Γιέλτσιν;

Ρούσλαν Χασμπουλάτωφ:
κρατάει αιχμάλωτο τον Γιέλτσιν
με τον έλεγχο που ασκεί
επί του Κονγκρέσου ως πρόεδρος.

Παρά τη δημόσια υποστήριξη της Δύσης
προς τον Γιέλτσιν και την αναμενόμενη
πρώτη συνάντηση κορυφής με τον Κλίντον

στις 3-4 Απριλίου στο Βανκούβερ του
Καναδά, πολλοί θεωρούν τον Γιέλτσιν ήδη
ξοφλημένο και σκέφτονται πώς θα αντιμε-
τωπίσουν μια νέα ρωσική πολιτική ηγετική
ομάδα σκληροπυρηνικών. Η Υπηρεσία
Πληροφοριών Defence Intelligence Agency
θεωρεί ότι ο Γιέλτσιν τελείωσε, ενώ μερικοί
αξιωματούχοι της CIA πιστεύουν ότι ένα
δεξιό στρατιωτικό πραξικόπημα έρχεται με
τη βεβαιότητα φυσικού φαινομένου. Άλλοι
πιστεύουν ότι ο Γιέλτσιν θα καταφέρει τελι-
κά να συνάψει κάποιον διαρκή και βιώσιμο
συμβιβασμό. Οι Βρετανοί φοβούνται τον
Χασμπουλάτωφ. Και γενικά στη Δύση ανα-
ρωτιούνται τι έπραξαν τον τελευταίο χρόνο
σε σχέση με τη Ρωσία όπου τα πράγματα
έδειχναν ότι βάδιζαν από το κακό στο χει-
ρότερο. Ίσως η στάση της Δύσης να
συμπυκνώνεται το σχόλιο του πρόσφατου
τεύχους του *Economist*: «Ο χορός στη
Δύση που στηρίζει το σύνθημα "Σώστε τον
Γιέλτσιν" χρειάζεται να καταλάβει ότι δεν
έχει νόημα να σώσουμε έναν Γιέλτσιν που
δεν μπορεί να διασώσει τις μεταρρυθμίσεις
του. Όποιος και να έχει τα ηνία της
εξουσίας, η Δύση δεν μπορεί να βοηθήσει
μια Ρωσία που δεν μπορεί να βοηθήσει τον
εαυτό της». Και ας θεωρείται ο Γιέλτσιν ως
ο δημοκράτης και η μόνη εγγύηση για τη
μετάβαση στην ελεύθερη αγορά.

ΡΙΣΙΜΟΣ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ

στη γυμνή και αδυσώπητη μάχη για
εξουσία εν μέσω πολιτικής παρά-
της, κοινωνικού και οικονομικού χά-
ς, ο στρατός θα διαδραματίσει κρίσιμο
ο. Μολονότι ο υπουργός Αμύνης
κατηγός Πάβελ Γκράτσεφ δήλωσε την
κασμένη εβδομάδα ότι ο στρατός πα-
ιένει πολιτικά ουδέτερος και δεν πρό-
ται να αναμειχθεί ή να παρέμβει στην
ιτική, εντούτοις παρατηρητές ομι-
ν για αταξία, διχασμούς, ομαδοποιή-
ς, συγκρούσεις και μεγάλη δυσαρέ-
ια μέσα στους κόλπους του σώματος
αξιωματικών, που έχει πάντα τον
ομο ρόλο όταν ο στρατός παρεμβαίνει
ν πολιτική διαδικασία. Ο σημερινός
πικός στρατός δεν είναι η παλαιά πα-
χυρη και πειθαρχημένη στρατιωτική
ζανή της πρώην Σοβ. Ένωσης.

Οι μονάδες μετά βίας τρέφονται και
συντηρούνται. Οι αξιωματικοί καταφεύ-
γουν σε αμφίβολες οικονομικές δοσολο-
ψίες για να συμπληρώσουν το πενιχρό ει-
σόδημά τους και να επιβιώσουν. Η κρίση
στέγασης είναι τεράστια. Πολλοί που
έχασαν τη δουλειά τους έχουν περιπέσει
σε κατάσταση φτώχειας και φοβερής
ανέχειας. Το ηθικό είναι χαμηλό. Οι τα-
πεινώσεις πολλές. Η υποβάθμιση του πά-
λαι ποτέ ενοποιητικού και σταθερού
στοιχείου του κομμουνιστικού καθε-
στώτος, εμφανής. Περιοχές της Ρωσίας
δεν ελέγχονται. Επικρατεί η διαφθορά σε
μεγάλη κλίμακα. Οπλισμός εξαφανίζεται
από τις αποθήκες. Οι διαιρέσεις και η
δυσανεμία ογκούνται καθημερινώς. Ο
στρατός δεν φαίνεται να στηρίζει ούτε
τον Γιέλτσιν ούτε τις μεταρρυθμίσεις του

και επιθυμεί σφόδρα την αποκατάσταση
της τάξης και κάποιας ισχυρής εξουσίας.
Το σώμα των αξιωματικών είναι βαθιά δι-
χασμένο στο θέμα των στρατιωτικών με-
ταρρυθμίσεων. Έχουν δημιουργηθεί ο-
μάδες πίεσης, όπως η *Πανρωσική Συνέ-
λευση των Αξιωματικών*, από μεσαία στε-
λέχη που παίρνουν εξτρεμιστικές θέσεις.
Ο εκδότης του *Armiya Rossii* αποκάλυψε
την ύπαρξη «παράλληλων δικτύων διοί-
κησης».

Όλα αυτά καθιστούν αβέβαιο σε ποια
μεριά θα κλίνει τελικά ο στρατός, γιατί,
σε τελευταία ανάλυση, όταν η πολιτική
σύγκρουση πάρει διαστάσεις τέτοιες που
δεν μπορούν να τιθασευθούν και οδηγη-
θεί σε αδιέξοδα, την έκβαση συνήθως κα-
θορίζουν, αναιμάκτως ή όχι, τα όπλα της
στρατιωτικής μηχανής.

Θα δούμε και πάλι, όπως το 1917,
«Κόκκινους» και «Λευκούς»;

Οι διανοούμενοι, τα Βαλκάνια και ο πόλεμος

της Τέτας Παπαδοπούλου

Η τραγωδία της βαλκανικής Ευρώπης, δηλαδή –για να μην τρέφουμε αυταπάτες– η τραγωδία της ίδιας της Ευρώπης, ήταν ουσιαστικά το επίκεντρο των συζητήσεων στο τριήμερο συνέδριο το οποίο έγινε στους Δελφούς πριν λίγες ημέρες (5-7 Μαρτίου). Το θέμα του; «Βαλκάνια: Εθνικοί πολιτισμοί και κοινό μέλλον»· και ένας κατά κάποιον τρόπο υπότιτλος: «Οι διανοούμενοι των Βαλκανίων εναντίον του πολέμου». Το συνέδριο διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών. Συμμετείχαν περίπου σαράντα συγγραφείς, ποιητές, πανεπιστημιακοί, δημοσιογράφοι από όλες τις βαλκανικές χώρες αλλά και από περιοχές «ευαίσθητες» όπως το Κοσσυφοπέδιο.

Στους Δελφούς βρέθηκαν ξανά μαζί διανοούμενοι από την πρώην Γιουγκοσλαβία, άνθρωποι που μέχρι πρότινος ζούσαν στην ίδια χώρα. Τώρα, σε μεγάλο βαθμό, δεν μπορούν ούτε καν να επικοινωνήσουν τηλεφωνικά μεταξύ τους. Κομμένες παραμένουν πάντα οι γραμμές Ζάγκρεμπ-Βελιγραδίου. Το ίδιο ισχύει και για τις γραμμές Βελιγραδίου-Λιουμπλιάνας. Όσο για εκείνες του Σεράγεβο, ούτε λόγος να γίνεται. Αυτό ωστόσο είναι το μικρότερο κακό, αν μπορεί να πει κανείς, αφού στην περιοχή έχει ανατραπεί ό,τι ήταν έως χθες δεδομένο. Όλα έχουν αλλάξει δραματικά. Και τούτο δεν οφείλεται τόσο στο γεγονός ότι στη θέση της πρώην Γιουγκοσλαβίας υπάρχουν τώρα πέντε νέες χώρες. Η δημιουργία τους δεν ήταν αναγκαία συνθήκη για τις φρικαλεότητες που ακολούθησαν. Αυτές τις προκάλεσε ο εθνικισμός, ο πόλεμος, η βάρβαρη και ρατσιστική πολιτική της εθνικής κάθαρσης που ακολούθησε συστηματικά το καθεστώς Μιλόσεβιτς –στην Ελλάδα για πολλά χρόνια θα ντρεπόμαστε για την υποστήριξή μας στον Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς.

Δεδομένου του κλίματος που επικρατεί στην Ελλάδα εν σχέση με τον πόλεμο στην πρώην Γιουγκοσλαβία και με το μακεδονικό πρόβλημα –κυβέρνηση, αντιπολίτευση και τα περίφημα μέσα ενημέρωσης έχουν φροντίσει γι' αυτό–, πρέπει να το τονίσουμε ότι το συνέδριο των Δελφών ήταν μια ανάσα διαλόγου, μία προσπάθεια αλληλοκατανόησης. Και θα προσθέσουμε ότι στη διοργάνωσή του συνέβαλε σημαντικά ο δημοσιογράφος Στέλιος Κούλογλου.

Δεν θα κάνουμε αυστηρή απαρίθμηση των προσκεκλημένων του συνεδρίου. Θα αναφέρουμε όμως ενδεικτικά ορισμένους, έτσι ώστε να φανεί κάπως το πλαίσιο και οι συνιστώσες

του. Πρώτα απ' όλα συμμετείχαν δύο πολύ επώνυμοι, αλλά με διαφορετική πορεία και στάση ζωής. Από την Πολωνία (η μόνη εξωβαλκανική συμμετοχή), ο Άνταμ Μίχνικ, ιστορικός, θεωρητικός της Αλληλεγγύης και αρχισυντάκτης της εφημερίδας *Γκαζέτα Βυμπόρτσα*. Από την Αλβανία, ο συγγραφέας **Ισμαήλ Κανταρέ**. Επίσης, από το Βελιγράδι, η κοινωνιολόγος **Βέσνα Πέσιτς**, βασικός εκπρόσωπος της δημοκρατικής αντιπολίτευσης της Σερβίας. Από το Σεράγεβο, την πόλη-μάρτυρα, ο φιλόλογος και ακούραστος μεταφραστής νεοελληνικής ποίησης και λογοτεχνίας **Ζόραν Μούτιτς**. Από τη Σλοβενία, ο αρχαιολόγος και καθηγητής του πανεπιστημίου της Λιουμπλιάνας **Μπόζινταρ Σλάπσακ** καθώς και η Σέρβα κλασική φιλόλογος **Σβετλάνα Σλάπσακ** η οποία, ακριβώς λόγω της κατάστασης που επικρατεί στη Σερβία, δεν ζει πλέον στο Βελιγράδι. Από το Ζάγκρεμπ ήρθε η δημοσιογράφος **Γκορντάνα Τίντορ**. Να σημειώσουμε, επίσης, τον Μακεδόνα **Νάνο Ρούζιν**, καθηγητή πολιτικών επιστημών του πανεπιστημίου των Σκοπίων, τους Ρουμάνους ποιητές **Άννα Μπλαντιάνα** και **Μίρτσα Ντινέσκου** καθώς και τον καθηγητή κοινωνιολογίας **Φερχάτ Κέντελ** από την Κωνσταντινούπολη. Μεταξύ των συνέδρων από την Ελλάδα, ο **Κωνσταντίνος Ζέπος**, πρέσβης ε.τ., οι δημοσιογράφοι **Γιώργος Βότσης**, **Σπήλιος Παπασπηλιόπουλος**, **Ριχάρδος Σωμερίτης**.

ΕΘΝΟΣ ΚΑΙ ΤΡΕΛΑ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

Η πρώτη μέρα του συνεδρίου ήταν αφιερωμένη στον *homo balcanicus*. Πώς μπορεί να προσδιοριστεί; Ποια η σχέση του με τον *homo occidentalis*; Υπάρχει ή όχι;

Ο Ισμαήλ Κανταρέ παρατήρησε ότι «ο *homo balcanicus* έχει καταστεί ένα γελοίο πρόσωπο στην Ευρώπη, όπου όλοι μιλούν γι' αυτόν με περιφρόνηση. Όσα συμβαίνουν εδώ στα Βαλκάνια μας γεμίζουν ντροπή. Δεν μπορούμε να ξεφύγουμε. Είναι αρκετοί οι συγγραφείς που συμμετέχουν ενεργά στον πόλεμο που έχει ξεσπάσει στα Βαλκάνια [...] Ας φροντίσουμε εμείς να δείξουμε ότι σ' αυτή την περιοχή δι-
υπάρχει μόνο τρέλα αλλά και φρόνηση».

Η Σβετλάνα Σλάπσακ, στον ίδιο κύκλο γι τον *homo balcanicus*, αναφέρθηκε στην «σπί-
εθνους και τρέλας», στα Βαλκάνια. Έφερε, μ-
λιστα, σχετικά με το θέμα παραδείγματα α-
πρόσφατες εκπομπές της τηλεόρασης. Μία α-
αντές γυρίστηκε σε ένα άσυλο φρενοβλαβή-
στη Μόντρετσα της Βοσνίας. Εκεί, οι τρόφι-
πεθαίνουν, ο ένας μετά τον άλλον, από την π-
να! Ορισμένοι πεθαίνουν μπροστά στην κά-
ρα! Και η γιατρός δίνει στον δημοσιογράφο
στοιχεία των ασθενών που θεωρεί ότι είναι
σημαντικότερα. Λέει λοιπόν: «Πενήντα ασθ-
νείς ήταν Σέρβοι, σαράντα ήταν Κροάτες, τρι-
ντα ήταν Μουσουλμάνοι και ένας ήθε-
Εβραίος» Η Σβετλάνα Σλάπσακ σχολίασε πο-
πικρά: «Αφού έχουμε σερβικά ποτάμια, κρο-
τική θάλασσα, κροατικά σκουλήκια (που είν-
πιο νόστιμα από όλα τα άλλα σκουλήκια, ότι
λέει μία πασίγνωστη σατυρική ηθοποιός τ
Κροατίας), τότε δεν πρέπει να μας κάνει εν-
πωση ότι έχουμε Σέρβους, Κροάτες, Μ-
σουλμάνους, Εβραίους τρελούς, δηλαδή ότι κ
τους τρελούς τους κατατάσσουμε με εθν-
κριτήρια».

Η ενότητα του *homo balcanicus* έκλεισε
μία παρέμβαση του Άνταμ Μίχνικ. «Ασφαλώς
είπε «ο *homo balcanicus*, όπως επίσης ο *homo*
sovieticus, είναι μία κατασκευή. Αλλά
συμφωνήσετε ότι είναι ενδιαφέροντα κα-
σκευή»

Σε διάλειμμα του συνεδρίου, ο Μποζίνταρ Σλάπσακ ξεναγεί -αρχαιολόγος γάφ- τον Άνταμ Μίχνικ (αριστερά) στον αρχαιολογικό χώρο των Δελφών.

«ΑΠΟ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΓΙΑ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ»

Ο Ζόραν Μούτιτς έρχεται συχνά στην Ελλάδα, μιλά θαυμάσια ελληνικά, έχει φίλους. Ανήκει στην κατηγορία των ανθρώπων που δεν προβάλλουν τον εαυτό τους ούτε αυτό κάνουν. Αθόρυβος και διακριτικός, μεταφέρει ασταμάτητα από τα ελληνικά στα σερβοκροατικά. Η τελευταία του μεταφραστική φιλειά; Το Κιβώτιο του Άρη Αλεξάνδρου. Ο Ζόραν Μούτιτς, από όλους τους προσκεκλημένους στο συνέδριο των Δελφών, βρίσκεται στην δύσκολη θέση. Είναι Σέρβος της Βοσνίας. Όλα παιδικά του χρόνια και μέχρις ότου άρχισε ο πόλεμος ζούσε στο Σεράγεβο, όπου παλαιώνει η οικογένειά του. Η πόλη του καταλήφθηκε. Η χώρα του χάνεται. Και εκείνος σκεπάζεται στη Λουμπλιάνα, διδάσκει στο πανεπιστήμιο και είναι η ψυχή του περιοδικού «Από πρόσφυγες για πρόσφυγες» (izi) που τώρα κυκλοφορεί το πρώτο του τεύχος. Η ομιλία του Ζόραν Μούτιτς ήταν ένα κατήχημα στα μέσα ενημέρωσης τα οποία έχουν γάλες ευθύνες τόσο ως προς την προετοιμασία αλλά και ως προς τη διεξαγωγή και συνέχισή του πολέμου. Οι λέξεις μπορούν να σκοτώσουν όπως και οι σφαίρες». «Θέλω να πω κάτι», έρχισε ο Ζόραν Μούτιτς «που με πονάει και αφορά την Ελλάδα. Απογοητεύτηκα από τον άνοδο του ελληνικού εθνικισμού. Απογοητεύτηκα, επίσης, από τις εφημερίδες και την κάλυψη στην Ελλάδα. Λυπάμαι, αλλά και τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης παραπληροφορούν. Παραχωτοποιούν», αν μου επιτρέπετε, τη

σκέψη των ανθρώπων. Ήμουν στην Αθήνα πέρσι το καλοκαίρι και παρακολούθησα στην τηλεόραση Έλληνες φοιτητές που επέστρεφαν από την Κροατία να δηλώνουν ότι οι Κροάτες σουβλίζουν Σέρβους. Αυτά είναι απίστευτα πράγματα. Εντελώς ανυπόσταστα. Και όμως καμία ελληνική εφημερίδα δεν αντέδρασε στην επομένη. Ούτε τη μεθεπομένη. Ουδεμία αντίδραση. Διερωτώμαι: γνωρίζουν άραγε οι Έλληνες ότι τρεις μήνες πριν αρχίσουν οι εχθροπραξίες στη Βοσνία, οι Σέρβοι της Βοσνίας έκαναν «δημοψήφισμα» και κήρυξαν την ανεξαρτησία τους;».

ΑΝ, ΑΥΡΙΟ, ΟΙ ΑΛΣΑΤΟΙ...

Η Γιουγκοσλαβία είναι μια μικρογραφία της Ευρώπης. Τα σημερινά προβλήματα της Γιουγκοσλαβίας θα είναι τα προβλήματα όλων, αύριο, επεσήμανε ο Άνταμ Μίχνικ. «Εκεί, σ' αυτήν την περιοχή της Ευρώπης, βλέπουμε τι σημαίνει η ουτοπία του καθαρού εθνικού κράτους. Εγώ είμαι έτοιμος να πεθάνω για την ανεξαρτησία της Πολωνίας, όμως το εθνικό κράτος έχει και τα όριά του! Πού υπάρχουν δίκαια σύνορα στην Ευρώπη; Που-θε-νά. Αν θέλουμε να φτιάξουμε δίκαια σύνορα, τότε, ασφαλώς, προετοιμαζόμαστε για πόλεμο. Όμως, πρέπει να βρούμε τρόπους συνύπαρξης. Βλέπουμε, π.χ., ότι η Γαλλία και η Γερμανία, ξεπέρασαν το πρόβλημα της Αλσατίας. Ζούμε ωστόσο σε μια περίοδο που όλα είναι δυνατά. Ενδεχομένως, αύριο οι Αλσατοί να πουν ότι δεν είναι ούτε Γάλλοι, ούτε Γερμανοί, αλλά μόνο Αλσατοί, και

να κηρύξουν την ανεξαρτησία τους. Τι θα συμβεί σε μια τέτοια περίπτωση; Θα βρούμε λύση ή θα γίνει πόλεμος;»

Οι Πολωνοί, είπε επίσης ο Άνταμ Μίχνικ, επί μισό αιώνα μάθαιναν ότι «στην Πολωνία δεν υπάρχουν Γερμανοί, αλλά αυτό δεν ήταν αλήθεια. Υπάρχει στη Σιλεσία, μια μικρή γερμανική μειονότητα. Συνεπώς υπάρχουν Γερμανοί στην Πολωνία, και δεν μπορούμε να τους λέμε "δεν είστε Γερμανοί, είστε Πολωνοί", αφού επιτέλους εκείνοι έτσι αισθάνονται, έτσι αυτοκαθορίζονται».

ΜΙΑ ΔΥΣΑΡΕΣΤΗ ΑΛΗΘΕΙΑ

Ο Γιώργος Βότσης και ο Ριχάρδος Σωμερίτης μίλησαν έξω από τα δόντια για τις ευθύνες των μέσων ενημέρωσης και των δημοσιογράφων τόσο σε περιόδους ειρήνης όσο και σε περιόδους που υπήρχαν μεγάλα προβλήματα, συρράξεις, πόλεμοι κ.λπ. Ο πρώτος τόνισε ότι «Είναι θλιβερό να διαπιστώνουμε ότι είναι και δημοσιογράφοι που κανακεύουν και αναπαράγουν αφρόνως την εθνικιστική ρητορεία των πολιτικών» που υποδαυλίζουν τον θρησκευτικό φανατισμό και καλλιεργούν το ρατσισμό, που τσαλαβουτούν στην Ιστορία για να αντλήσουν ιδεολογήματα και να τα μετατρέψουν σε κηρύγματα μισαλλοδοξίας που τυφλώνουν και παρασύρουν τα πλήθη που αποσιωπούν ή υπερτονίζουν γεγονότα, παραποιούν κατά το δοκούν καταστάσεις, ερμηνεύουν αυθαιρέτως τα διεθνή νόμιμα, επιδίδονται συστηματικά στην παραπληροφόρηση».

«Υπάρχει μια δυσάρεστη αλήθεια» είπε ο Ριχάρδος Σωμερίτης. «Συχνά, οι εφημερίδες, οι τηλεοράσεις, τα ραδιόφωνα, εκφράζονται αναπαράγοντας τα σχέδια, και τα όσα λένε οι αστυνομίες, τα επιτελεία στρατού, οι υπηρεσίες πληροφοριών. Απλώς, αποτελούν μεγάφωνα. Εξαιρέσεις υπάρχουν, και παλιές και σύγχρονες. Και έχουν σημασία. Θα αναφέρω τρία παραδείγματα. Πρώτον, εκείνους τους ελάχιστους αλλά γενναίους γάλλους δημοσιογράφους που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην έκβαση του πολέμου της Αλγερίας. Δεύτερον, ορισμένους αμερικανούς δημοσιογράφους που με την κριτική τους στάση έπαιξαν σημαντικό ρόλο κατά την περίοδο του πολέμου στο Βιετνάμ. Τρίτον, ένα παράδειγμα από την Ελλάδα. Στη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, τότε που ο κόσμος ήταν χωρισμένος σε δύο στρατόπεδα, μια μικρή εφημερίδα, η ΜΑΧΗ, στην οποία δούλευα και εγώ, ζητούσε να σταματήσει ο αλληλοσκοτωμός».

Καταλήγοντας ο Ριχάρδος Σωμερίτης κατηγόρησε τον τρόπο με τον οποίο «οι τηλεοπτικοί σταθμοί στην Ελλάδα μεταδίδουν τις ειδήσεις που έρχονται από τα Σκόπια. Πριν από κάθε

είδηση, όποια κι αν είναι, υπάρχει μια στερεότυπη έκφραση, π.χ., «νέα πρόκληση του Γκλιγκόρφ» ή κάποια άλλη παρεμφερής»

ΣΕ ΠΟΙΟ ΒΑΘΜΟ ΕΥΘΥΝΟΝΤΑΙ;

«Το παρελθόν αλλάζει σε μια κοινωνία που αλλάζει», ήταν το θέμα της ομιλίας του αρχειολόγου Μπόζινταρ Σλάπσακ, από τη Σλοβενία. Η πρόσφατη, ιδίως, ιστορία αναθεωρείται και επαναξιολογείται σε όλες τις χώρες της μετακομμουνιστικής Ευρώπης. Στη Σλοβενία αυτή η διαδικασία είχε αρχίσει, με μια ορισμένη μορφή, ήδη στη δεκαετία του '80. Όλοι κι όλα επανεξετάζονται: ο ρόλος του κομμουνιστικού κόμματος κατά τον δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, οι σύμμαχοί του, οι πρώτοι κομμουνιστές αντιφρονούντες, όπως ο Μίλοβαν Τζίλας, τα θύματα των πολιτικών δικών, οι ιδεολογικοί αντίπαλοι των κομμουνιστών από τους μοναρχικούς ως τους κου«σλινγκς συνεργάτες της ναζιστικής Γερμανίας κ.λπ. Τα παλιά ταμπού καταρρέουν. Τώρα, νέα μεγάλα θέματα βρίσκονται στο επίκεντρο της δημόσιας συζήτησης.

«Θα ήταν ενδιαφέρον», αναφέρει ο Μπόλινταρ Σλάπσακ, «να αναλύσουμε πώς ο ακαδημαϊκός χώρος επηρεάστηκε από τις αλλαγές και σε ποια έκταση ενεπλάκη ο ίδιος, είτε παράγοντας νέα στερεότυπα είτε ενθαρρύνοντας τον ρεβανσισμό και την εθνική σύγκρουση. Σε ποιο βαθμό η ακαδημαϊκή κοινότητα ευθύνεται για τον πόλεμο που, τελικά, ξέσπασε στη Γιουγκοσλαβία; Μια καλή περίπτωση για έναν τέτοιο προβληματισμό είναι το Υπόμνημα της Σερβικής Ακαδημίας Επιστημών. Πρόκειται για ένα ντοκουμέντο των μέσων της δεκαετίας του '80 που (ανεπίσημα) αποτελεί την πολιτική πλατφόρμα του καθεστώτος Μιλόσεβιτς»

ΤΟ ΣΥΝΤΟΜΟΤΕΡΟ ΔΥΝΑΤΟΝ

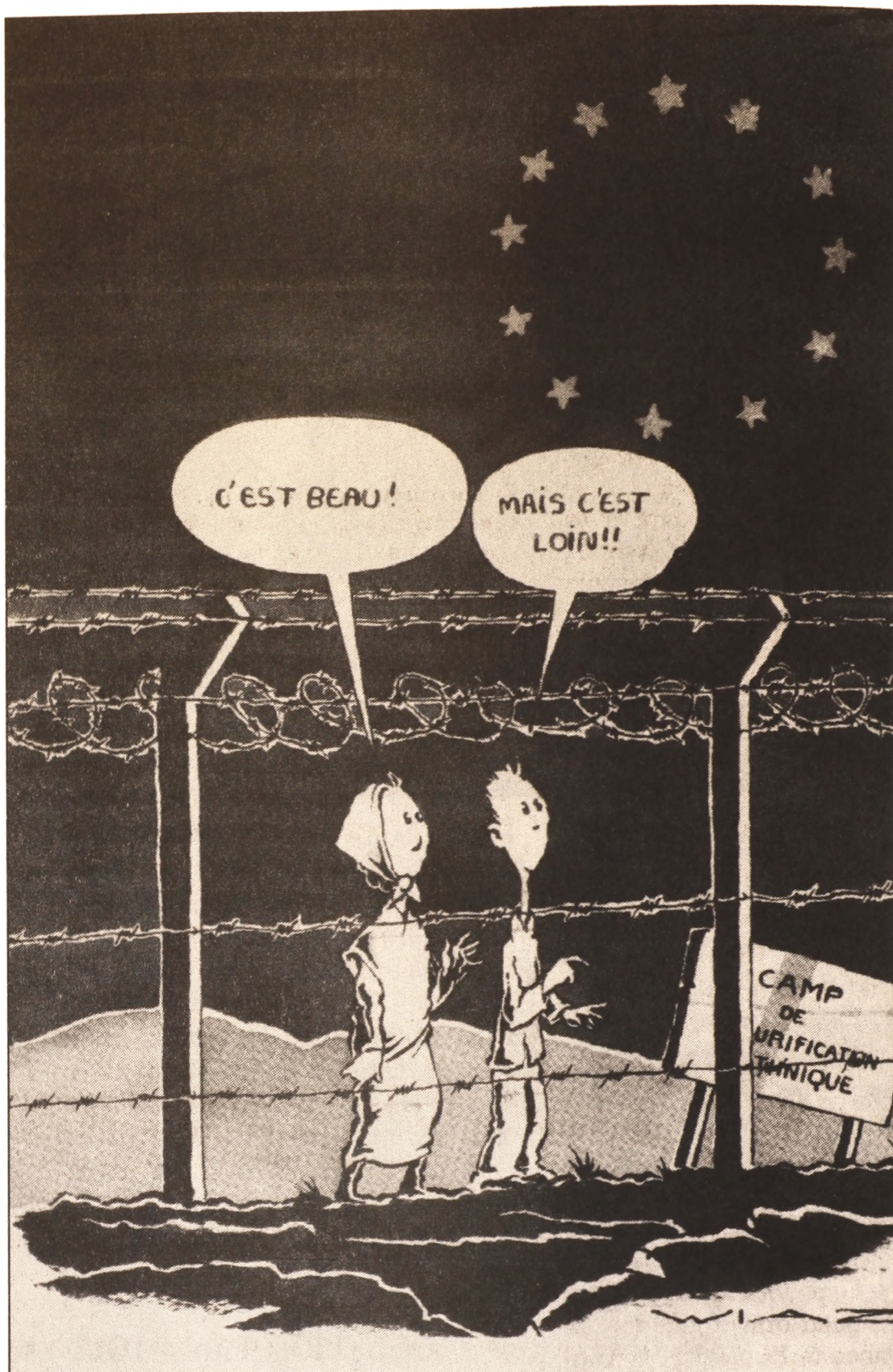
Ο καθηγητής πολιτικών επιστημών Νάνο Ρούζιν απέφυγε όσο μπορούσε να αναφέρει το όνομα της χώρας του. Έλεγε, απλώς, «η χώρα μου». Από πού είναι; Από τη γειτονική χώρα που, στην Ελλάδα, περίπου όλοι αποκαλούν με το όνομα της πρωτεύουσάς της. Ορισμένοι, ελάχιστοι πάντως, την ονομάζουν πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Στην απίθανη περίπτωση που Έλλην πολίτης χρησιμοποιήσει την ονομασία Δημοκρατία της Μακεδονίας ή της Σλαβικής Μακεδονίας, τότε, όπως λέμε στα αρχαία ελληνικά, «την έχει βάψει».

Όταν ρωτήθηκε ο Νάνο Ρούζιν ποια λύση μπορεί να δοθεί στο πρόβλημα του ονόματος

είπε:

«Δεν εκπροσωπώ την κυβέρνηση ούτε κάποιο κόμμα. Πιστεύω ότι η ονομασία Μακεδονία-Σκόπια αποτελεί μια λύση. Δε με βρίσκει, επίσης, σύμφωνο η υιοθέτηση του ήλιου της Βεργίνας ως εθνικού συμβόλου της χώρας μου. Την άποψή μου αυτή την έχω εκφράσει δημοσίως με σχετική αρθρογραφία. Πάντως πρέπει το συντομότερο δυνατόν να βρεθεί μια διέξοδος, μια κοινά αποδεκτή λύση».

«Στη χώρα μου», συνέχισε ο Νάνο Ρούζιν, «υπάρχουν τεράστια οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Επιπλέον, υπάρχει πάντα ο φόβος μιας στρατιωτικής επέμβασης από το βορρά, από τη Σερβία. Στο νότο, η Ελλάδα ήταν ο γείτονας που περιμέναμε ότι θα μας βοηθούσε. Πιστεύαμε ότι η Ελλάδα ως χώρα-Μέλος της

Η Ευρώπη του Μάαστριχτ και τα στρατόπεδα εθνικής κάθαρσης στη Βοσνία. Σκίτσο του WIAZ στη Nouvel Observateur

ΕΟΚ θα μας στήριζε όπως η Ιταλία τη Σλοβενία. Δυστυχώς διαψευστήκαμε πέρα για πέρα. Όμως η Ελλάδα οφείλει να έχει το ρόλο του ηγέτη των βαλκανικών χωρών και πρέπει, έστω τώρα, να κάνει όσα έπρεπε να είχε κάνει από το 1989».

Το τριήμερο συνέδριο των Δελφών έληξε με την ευχή να οργανωθεί σύντομα από το Ευρωπαϊκό Πολιτιστικό Κέντρο Δελφών νέα συνάντηση στον ίδιο χώρο και επίσης με μια λακωνικότατη διακήρυξη: «Θέλουμε να ζούμε στα Βαλκάνια και στην Ευρώπη ειρηνικά».

Στην επόμενη συνάντηση, που και εμείς ευχόμαστε να γίνει πολύ σύντομα, τουλάχιστον ως μην υπάρχουν πολιορκημένες πόλεις στη Βαλκανική Ευρώπη. Πόσο ακόμη θα διαρκέσει ο νέος μεσαίωνας;

Η Κοιλάδα του Βαρδάρη θα δέσει με την Ελλάδα

νέντευξη του Διευθυντή του Διεθνούς Ινστιτούτου Στρατηγικών Μελετών, καθηγητή Bo Huldt, στη Μαρίνα Βήχου για τη γιουγκοσλαβική κρίση, το πρόβλημα του Κοσσυφοπέδιου, το «μακεδονικό».

Ποιός είναι ο κενόκενός:

με Μπο Χουλντ, πώς βλέπετε, πώς βλέπει το θνές Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών να λίσσεται η κατάσταση στη Βοσνία στο αμέ-προσεχές διάστημα;

Εάν τελικά υπάρξει συμφωνία των τριών ενδιαφερομένων πλευρών (Σέρβοι, Κροάτες, μουσουλμάνοι) επί του σχεδίου Ντ-Οουεν, ιδιαίτερα όσον αφορά στην θέτηση των 10 επαρχιών, τότε πιστεύω η διεθνής κοινότητα θα έχει μια βάση για κινήσει. Θα πρέπει να αναληφθεί μια στρατιωτική επιχείρηση με στόχο την τήρηση των όρων του σχεδίου, μια επιχείρηση που δεν θα στρέφεται κατ' ανάγκην εναντίον των Σέρβων, των Κροατών ή των μουσουλμάνων, αλλά θα αποσκοπήσει στην εφαρμογή των συμφωνηθέντων.

Θέλατε να αναφερθείτε κάπως εκτενέστερα μορφή αυτής της στρατιωτικής επιχείρησης; Γίνεται λόγος για 40-60.000 άνδρες. Τα ατεύματα θα είναι υπό τον έλεγχο του ΝΑΤΟ, αν και την πλήρη εκτέλεση της εντολής θα την αναλάβει το ΝΑΤΟ, πιθανόν από «δύναμη παλαιάς αντίδρασης». Στην δύ-η θα μετέχουν Αμερικανοί, δυτικοευρω-οι (κυρίως Γάλλοι και Βρετανοί), δυνά-από κάποιες ουδέτερες χώρες (π.χ. ηνδία), καθώς επίσης -για πολιτικούς-ως λόγους- θα υπάρχουν και Ρώσοι, θα-μ το πρώτο πείραμα στην πράξη διατα-του ΝΑΤΟ προς τη Ρωσία και εκτέλε-των εντολών από ρωσικής πλευράς. Οι-οι δείχνουν διατεθειμένοι να συμμετά-υν. Δεν πρέπει όμως κανείς να παρερμη-σει αυτή την κίνηση ότι προετοιμάζει το-φος για εισδοχή της Ρωσίας στο ΝΑΤΟ.

Ποιός είναι ο κενόκενός; Πώς βλέπετε να συμμετέχουν και οι γειτονικές χώρες στην δύναμη, καθώς έχουμε το παράδειγμα Τουρκίας που επανειλημμένα έχει εκδηλώ-το ενδιαφέρον της να συμμετάσχει;

Για καλή συμβουλή θα ήταν οι γειτονικές-ες να μείνουν έξω απ' αυτή την επιχεί-η. Δεν πιστεύω εξάλλου ούτε στη συμμε-ή των Γερμανών. Η Γερμανία θα μπο-σε να συνεισφέρει οικονομικά. Βλέπω-μετοχή των σκανδιναβικών χωρών και-ο σκανδιναβικά στρατεύματα βρίσκονται-ο στην Κροατία όσο και στη-ακεδονία». Κανείς πρέπει να λάβει υπό-του ότι αυτή η επιχείρηση μπορεί να κρα-

τήσει για χρόνια -δείτε το παράδειγμα της Κύπρου-, προσωπικά πάντως θεωρώ ανα-γκαία προϋπόθεση την αμερικανική συμμε-τοχή.

Τι πιστεύετε για τη θέση της Ρωσίας σε μια τέ-τοια επιχείρηση, με δεδομένο ότι στη ρωσική εξωτερική πολιτική έχει αρχίσει να κάνει αισθη-τή την παρουσία του το κίνημα των πανσλαβι-στών;

Είναι σαφές ότι υπάρχει μια ευρωπαϊκή και μια σλαβική σχολή σκέψης στη ρωσική εξωτερική πολιτική. Η σλαβική σχολή εκτι-μά ότι η Ρωσία θα πρέπει να στηρίξει τους Σέρβους και αυτό μας γυρνά στο 1914. Αλλά πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι αν η Ρωσία μείνει έξω από αυτή την επιχείρηση, θα θε-λήσει «να μας χαλάσει τα σχέδια» ενώ αν συμμετέχει, θα έχει μερίδιο ευθύνης, θα αποκτήσει μια χρήσιμη εμπειρία. Πρέπει κανείς να δει αυτή την επιχείρηση σαν μια συμβολική περίπτωση συνεργασίας. Ακούγεται όμορφα, αλλά γνωρίζουμε ότι στην πράξη θα είναι δύσκολο.

Εκτιμάτε ως πιθανή την ανάπτυξη στρατευμά-των του ΟΗΕ και στο Κοσσυφοπέδιο σαν συμπλήρωμα στη στρατιωτική επιχείρηση στη Βοσνία;

Νομικά και συνταγματικά το Κοσσυ-φοπέδιο είναι τμήμα της Σερβίας. Είναι δύ-σκολο να αναπτυχθούν εκεί στρατεύματα χωρίς την έγκριση των Σέρβων. Δεν βλέπω καν ο ΟΗΕ να ζητά να εγκαταστήσει εκεί στρατεύματα. Αυτό που πρέπει να ζητήσει είναι την ενίσχυση των στρατιωτικών παρα-τηρητών τόσο στο Κοσσυφοπέδιο όσο και στη «Μακεδονία»

Υπάρχουν σοβαρά οικονομικά προ-βλήματα στη «Μακεδονία» και υπάρχει και σοβαρή ανησυχία για τις επιπτώσεις που θα είχε εκεί κάποια έκρυθμη κατάσταση στο Κοσσυφοπέδιο. Οι στρατιωτικές δυνάμεις του ΟΗΕ θα πρέπει να αναπτυχθούν μεταξύ «Μακεδονίας» και Σερβίας, «Μακεδονίας» και Βουλγαρίας και «Μακεδονίας» και Ελλάδος. Δεν βλέπω την Ελλάδα σαν απειλή για τη «Μακεδονία», αλλά θα πρέπει να αποφύγουμε την πιθανότητα η αστάθεια, οι πρόσφυγες και οι συμπλοκές να ξεπεράσουν τα πρώην γιουγκοσλαβικά σύνορα. Εντυχώς μέχρι τώρα τα καταφέραμε καλά ώστε να μην αναμειχθούν στις συμπλοκές γειτονικές

- Η επιχείρηση του ΝΑΤΟ στη ΒΟΣΝΙΑ
- Συνεργασία ΝΑΤΟ και Ρώσων
- Το Κοσσυφοπέδιο: κομμάτι της Σερβίας
- Η θέση της Τουρκίας
- Η «Μακεδονία του Βαρδάρη» και η Ελλάδα

χώρες όπως η Αυστρία, η Ουγγαρία, η Ιταλία και η Ρουμανία.

Πώς βλέπετε να λύνεται τελικά το πρόβλημα ανάμεσα στην Ελλάδα και την πρώτην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας;

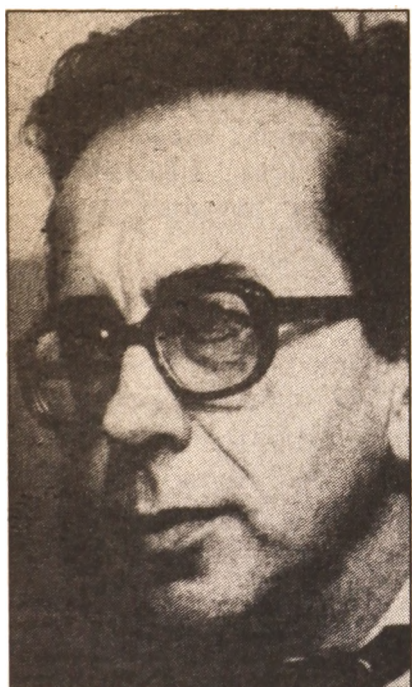
Και οι δύο πλευρές θα πρέπει να ανα-καλύψουν τα κοινά τους συμφέροντα στην ανάπτυξη της πεδιάδας του Βαρδάρη, κάτι σαν αυτό που πέτυχαν Γάλλοι και Γερμανοί με την «Ένωση Άνθρακα και Χάλυβα». Τα κοινά οικονομικά συμφέροντα θα «δέσουν» την κοιλάδα του Βαρδάρη με την Ελλάδα. Όσο για το πρόβλημα του ονόματος, κατά τη γνώμη μου η ονομασία «Μακεδονία του Βαρδάρη» θα πρέπει να γίνει αποδεκτή και από τα δύο μέρη.

Από στρατηγική σκοπιά τα Σκόπια βρίσκονται στο σημείο συνάντησης δύο αξόνων: Βελιγραδίου-Θεσ/νίκης και Τιράνων-Σόφιας. Αυτό δεν καθιστά εκ των προτέρων εξαιρετικά ευάλωτη τη θέση τους;

Μην ξεχνάτε ότι και η Βιέννη ανέκαθεν εθεωρείτο σημείο συνάντησης δύο στρατηγι-κών αξόνων. Πιστεύω ότι οι Αυστριακοί εκ-μεταλλεύθηκαν αυτή τη θέση προσφέροντας διευκολύνσεις και επικοινωνιακές δυνατό-τητες τόσο στον άξονα Βορρά-Νότου όσο και στην άξονα Ανατολής-Δύσης. Ένα στρατηγικό σημείο δεν θα πρέπει να αντιμε-τωπίζεται μόνο από την αρνητική του άπο-ψη, αλλά και από τη θετική. Προσωπικά πά-ντως θεωρώ ότι ο άξονας Βορρά-Νότου εί-ναι ο ισχυρός για την ανάπτυξη της κοιλά-δας του Βαρδάρη. Όσο για τις ανησυχίες της Ελλάδος για τουρκική επέκταση στα Βαλκάνια, νομίζω ότι βασιζονται σε υπερε-κτίμηση των πραγματικών δυνατοτήτων της Τουρκίας. Αναμφισβήτητα με την κατάρ-ρευση της Σοβιετικής Ένωσης η Τουρκία εί-ναι πιο ισχυρή χώρα λόγω μεταβολής της γε-ωπολιτικής της θέσης. Αλλά θεωρώ εξαιρε-τικά δύσκολη την ταυτόχρονη οικονομική εξάπλωση της Τουρκίας στη Μέση Ανατολή, τον Καύκασο και τα Βαλκάνια. Δεν έχουν τις υλικές δυνατότητες. Εντούτοις μια «ανταγωνιστική» πολιτική της Ελλάδας ένα-ντι της Βουλγαρίας, της «Μακεδονίας» και της Αλβανίας είναι, κατά τη γνώμη μου, «αντιπαραγωγική», στο βαθμό που εξυπηρε-τεί κάποια «κυνικά» τουρκικά συμφέροντα, αν υποθέσουμε ότι αυτά είναι υπαρκτά.

■ Δημοκρατική Απογοήτευση

Έρευνα που έγινε από την Ευρ. Κοινότητα μέσω της εταιρίας Gallup σε 18 χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της πρώην Σοβ. Ένωσης έδειξε ότι το 70% δεν είναι καθόλου ευχαριστημένο με τη δημοκρατία, 10% (κάπου 17 εκ.) επιθυμούν να μεταναστεύσουν στη Δύση. Μόνο στη Σλοβενία και την Αλβανία ελπίζουν ότι η οικονομική τους κατάσταση θα βελτιωθεί τα επόμενα χρόνια. Τώρα, πού στηρίζουν την αισιοδοξία τους αυτή οι Αλβανοί, άγνωστο. Κάποιος

Ismaël Kantaré: Ο διεθνώς γνωστός Αλβανός λογοτέχνης, που συμμετείχε πρόσφατα σε συνέδριο διανοουμένων από τα Βαλκάνια και την Κεντρική Ευρώπη στους Δελφούς, κέρδισε το βραβείο της βρετανικής εφημερίδας Independent για το καλύτερο ξένο μυθιστόρημα στο δίμηνο Ιανουάριος-Φεβρουάριος. Πρόκειται για το βιβλίο του Το Παλάτι των Ονείρων που εκδόθηκε πρόσφατα στα αγγλικά σε μετάφραση από τη γαλλική έκδοση. Ο Kantaré εγκατέλειψε τα Τίρανα το 1990 όταν επικρίθηκε για «υποκειμενική χρήση των ιστορικών γεγονότων» και ζεί σήμερα στο Παρίσι.

έχει πει ότι η υπομονή είναι η αρετή της ελπίδας αλλά και κάποιος άλλος ότι έχει και αυτή τα όριά της.

■ Κουπόνια συντήρησης

Κατά 40% αυξήθηκε την τελευταία τριετία ο αριθμός των Αμερικανών που επαφίεται στα «κουπόνια τροφίμων» που παρέχει το κράτος για να μπορέσει στοιχειωδώς να επιβιώσει. Ο αριθμός των «δικαιούχων» (sic) ανήλθε τον περασμένο Δεκέμβριο στα 26,6 εκατ. Ας συγκρατήσουμε στη μνήμη μας τα στοιχεία αυτά για να τα συγκρίνουμε με τα στοιχεία που θα έχουμε στο τέλος της τετραετίας του Κλίντον. Να δούμε δηλαδή αν η οικονομική του πολιτική καταφέρει να μειώσει τον αριθμό όσων εξαρτώνται κυριολεκτικά από το κράτος για να παραμείνουν στη ζωή.

Αυτός είναι ο γορίλας της Αφρικής που ο Ευρωβουλευτής του ΠΑΣΟΚ Σωτ. Κωστόπουλος επιδιώκει να διασώσει ερωτώντας την Ευρ. Κοινότητα τι προτίθεται να πράξει. Το είδος εκλείπει καθώς μόνο 600 γορίλες έχουν απομείνει στον κόσμο. Ο ενδοφυλετικός πόλεμος στη Ρουάντα απειλεί το είδος με εξαφάνιση.

■ Απολογισμός του τρόμου

Μέσα σε ένα περίπου χρόνο, από τον Μάιο του 1992 μέχρι σήμερα, ο απολογισμός της σφαγής και του ανθρώπινου δράματος στη Βοσνία είναι φρικτός. Τίποτα δεν αντικαθιστά βέβαια τον ατομικό θάνατο, την ατομική περιπλοκή, το ατομικό δράμα. Γιατί το άτομο είναι μοναδικό και αναντικατάστατο. Η στάση μας απέναντι στα νούμερα είναι διττή: δέος απέναντι στο μέγεθος της συμφοράς και αδιαφορία απέναντι στη διαφορά μεταξύ 129.999 και 130.000 νεκρών ή 19.000 και 20.000 βιασθεισών γυναικών.

Φονευθέντες	130.000
Βιασμοί	20.700
Κρατούμενοι σε στρατόπεδα συγκέντρωσης	70.000
Πρόσφυγες εντός Βοσνίας	740.000
Πρόσφυγες εκτός Βοσνίας	1.000.000

Heavy Metal - Ηλικιωμένη Ρωσίδα στην παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας διαδηλώνει στη Μόσχα εναντίον του Γέλτον, χτυπώντας το κουτάλι της στην άδεια κατσαρόλα που φορά στο κεφάλι της ενώ πίσω η ανεμίζει η κόκκινη κομμουνιστική σημαία του σφυροδρέπανο. Η κρίση στη Ρωσία και η έλλειψη οργανωμένης και μαζικής πολιτικής δομής μπορεί να οδηγήσει σ' ένα νέο ολοκληρωτισμό στη χώρα αυτή που σπαράσσεται σήμερα από οξυύντες πολιτικές και κοινωνικές αντιθέσεις.

■ η αναγκαιότητά της, η δράση της

Η ανθρωπιστική ιατρική,

Σομαλία 1993. Οι Γιατροί χωρίς Σύνορα και οι Γιατροί του Κόσμου ήταν εκεί!

Από πότε αλήθεια ξεκινάει η ιστορία της «ανθρωπιστικής ιατρικής»; Σίγουρα από πολύ παλιά. Όταν διαβάζουμε προσεκτικά τον όρκο του Ιπποκράτη, βλέπουμε ότι περιέχει βασικές ιδέες που εμπνέουν τη δράση μας σήμερα. Αλλά υπήρξαν έκτοτε σημαντικοί σταθμοί. Θα μπορούσαμε, απλουστεύοντας κάπως για μεγαλύτερη κατανόηση, να περιγράψουμε τρεις κύριες φάσεις.

Την πρώτη σημαντική εξέλιξη τη σημάδεψε αναμφισβήτητα ο Ελβετός Henri Dunant. Ο Ντυνάν δεν ήταν γιατρός και τίποτα, εκτός από την ανθρωπιά του και το δυναμισμό του, δεν τον προόριζε για το έργο που πραγματοποίησε. Τυχαία βρέθηκε στη μάχη του Σολφερίνο, στις 24 Ιουνίου 1859, μεταξύ Γάλλων και Αυστριακών στη Βόρεια Ιταλία. Φτάνοντας στην κωμόπολη Καστιλιόνε, κοντά στο πεδίο της μάχης, ανακαλύπτει ένα θέαμα, όπου εννέα χιλιάδες εγκαταλελειμμένοι τραυματίες, κυριολεκτικά πεταμένοι στους

Από την ίδρυση του Ερυθρού Σταυρού ως τις σύγχρονες αποστολές ιατρικής βοήθειας σε χώρες του Τρίτου Κόσμου, κάτι έχει αλλάξει. Ο νέος ανθρωπισμός, που εκφράζεται μετά το 1971 από τους «Γιατρούς χωρίς Σύνορα», δεν αρκείται

στην περίθαλψη και στη βοήθεια ανθρώπων που την έχουν ανάγκη, με τη συγκατάβαση των αρχών. Οφείλουν την παρέμβασή τους ακόμη και αν οι αρχές δεν το επιτρέπουν και έχουν χρέος να μαρτυρούν κατά της αδικίας, της φρίκης του πολέμου, της παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στις νέες αυτές ανθρωπιστικές οργανώσεις («Γιατροί χωρίς Σύνορα», «Γιατροί του Κόσμου»)

είναι αφιερωμένες οι επόμενες σελίδες

του ANTI. Επειδή έχουμε τη γνώμη

ότι το χάσμα φτωχών και πλούσιων χωρών είναι καταστροφικό για την ισορροπία του πλανήτη

και ότι η ανθρωπιστική ιατρική απαντά δυναμικά – δηλαδή, πολιτικά – σε αυτό το χάσμα.

δρόμους, πεθαίνουν χωρίς καμία βοήθεια. Για όλους τους τραυματίες δεν υπάρχουν παρά μόνο έξι γιατροί!

Χωρίς να έχει καθόλου ιατρικές γνώσεις, ο Ντυνάν αναλαμβάνει να περιποιηθεί τις πληγές, να κατασκευάσει επιδέσμους και να ανακουφίσει με κάθε τρόπο όσους μπορεί.

Αυτή η φρίκη του πολέμου τον σημαδεύει βαθιά και δύο χρόνια αργότερα γράφει ένα βιβλίο: *Ανάμνηση από το Σολφερίνο*.

Η απήχηση του βιβλίου και η δράση του Ντυνάν οδηγούν στη γέννηση του Ερυθρού Σταυρού, το 1863.

Ο πρωταρχικός στόχος του Ντυνάν ήταν να απαλύνει τη φρίκη του πολέμου για τους ίδιους τους στρατιωτικούς, επιβάλλοντας ορισμένους κανόνες, απαραβίαστους σε κάθε περίπτωση. Ο πόλεμος είναι ίσως αναγκαίο κακό αλλά είναι ιδιαίτερα βάρβαρο και εξάλλου περιττό να ξεπερνιούνται ορισμένα όρια.

Αυτή η αντίληψη έγινε γρήγορα αποδεκτή από όλους, σε ανέλπιστα γρήγορο χρονικό διάστημα. Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο πνεύμα υπέρ των θετικών αξιών της προόδου και του πολιτισμού που άρχιζε να κυριαρχεί στον 19ο αιώνα. Ίσως όμως και στο γεγονός ότι ένας τραυματισμένος στρατιώτης είναι μεγαλύτερο βάρος για τον εχθρικό στρατό από έναν νεκρό.

Η δεύτερη σημαντική εξέλιξη στην ανθρωπιστική ιατρική προήλθε από τη συνάντηση της Δύσης με αυτό που δεν ονομαζόταν ακόμα «Τρίτος Κόσμος». Η αποικιακή περιπέτεια των δυτικοευρωπαϊκών κρατών, που κορυφώνεται στις αρχές του 20ού αιώνα, αποκαλύπτει τη δυστυχία των λαών της Αφρικής και της Ασίας, τη μάστιγα της παιδικής θνησιμότητας, των τροπικών νόσων, των επιδημιών, και την τεράστια έλλειψη ιατρικής περίθαλψης.

Το έπος του δόκτορος Schweitzer, που ίδρυσε μέσα στη ζούγκλα το νοσοκομείο του Lambarene, έχει μείνει σε όλες τις μνήμες. Η Δύση ανακαλύπτει την υπανάπτυξη, στην οποία, σε ένα βαθμό τουλάχιστον, συνέβαλε και η ίδια, και ταυτόχρονα η ανθρωπιστική ιατρική βρίσκει ένα καινούργιο πεδίο εφαρμογής. Από την αντιμετώπιση ενός «έκτακτου» γεγονότος (ενός πολέμου) περνάει στην αντιμετώπιση ενός χρόνιου φαινομένου (η φτώχεια και οι συνέπειές της). Και στις δύο περιπτώσεις όμως, δεν θίγονται τα αίτια του κακού αλλά οι προσπάθειες τείνουν να απαλύνουν τις τρομερές συνέπειές του. Θα χρειαστούν πολλά χρόνια για να ωριμάσει η κατάσταση και να εμφανιστεί ο προβληματισμός σχετικά με μια «θεραπεία» που να μην είναι αποκλειστικά «συμπτωματική». Μέσα σ' αυτήν την πορεία, πολλές οργανώσεις εμφανίστηκαν. Οι περισσότερες ιδρύθηκαν από φορείς θρησκευτικούς ή πολιτικο-κοινωνικού χαρακτήρα (εκκλησίες, πολιτικά ρεύματα). Αυτό αποτέλεσε τη δύναμή τους, αλλά και έναν περιοριστικό παράγοντα. Πολλές από αυτές τις οργανώσεις πραγματοποίησαν πολύ αξιόλογο έργο με την έννοια ότι ενσωματώθηκαν πραγματικά στον τόπο που προοριζόνταν να βοηθήσουν. Το πρόβλημα της υπανάπτυξης και της επιδείνωσής της στην μετα-αποικιακή περίοδο (από το 1960 και μετά) είναι βέβαια ένα γενικότερο θέμα το οποίο δεν αφορά αποκλειστικά την ανθρωπιστική ιατρική.

Η τρίτη σημαντική εξέλιξη ξεκινάει από τον πόλεμο της Biafra, το 1968. Η Biafra, πλούσια επαρχία της Νιγηρίας, κήρυξε την ανεξαρτησία της, που βέβαια δεν μπορούσε να δεχτεί η κυβέρνηση της Lagos. Οι περισσότερες χώρες, για να τηρήσουν την αρχή του αμετάβλητου των συνόρων που εγγυάται κάποια σταθερότητα στην Αφρική, δεν την υποστήριξαν και η κατάσταση στην Biafra έγινε σύντομα απελπιστική.

Μία μικρή ομάδα νεαρών γάλλων γιατρών, εμπνευσμένοι από τις ιδέες του πρόσφατου Μαΐου 1968, αποφάσισε τότε να πάει εκεί που ούτε ο Ερυθρός Σταυρός δεν μπορούσε να πάει: στην καρδιά της μάχης, έστω και αν δεν είχε τη συγκατάθεση των δύο αντιπάλων.

Μέσα σε μικρά αεροπλάνα και με νυχτερινή πτήση έφτασαν σε μία χώρα όπου θέριζε ανελέητα η διπλή μάστιγα του πολέμου και της πείνας.

Ο πόλεμος της Biafra δεν συγκίνησε τότε ιδιαίτερα τη Δύση. Είχε ξεσπάσει εκτός κάθε ιδεολογικού πλαισίου και δεν έβαζε σε αντιπαράθεση ΗΠΑ και Σοβιετική Ένωση, οι οποίες υποστήριζαν και οι δύο τη Νιγηρία. Δύσκολο να διακρίνει κανείς τους «καλούς» και τους «κακούς» σε αυτές τις φυλετικές συγκρούσεις. Και σε εκείνα τα έντονα πολιτικοποιημένα χρόνια το γεγονός αυτό προκαλούσε κάποια αδιαφορία της κοινής γνώμης. Αυτή η αδιαφορία σε αντίφαση με τη φρίκη που ανακάλυπταν και σε συνδυασμό με την αδυναμία των παραδοσιακών οργανώσεων να επέμβουν αποτελεσματικά, οδήγησαν τους γάλλους γιατρούς σε ορισμένα συμπεράσματα τα οποία μπορούμε να συνοψίσουμε σε δύο προτάσεις:

- Οι γιατροί πρέπει να είναι παρόντες παντού όπου υπάρχει ανάγκη για ιατρική βοήθεια, έστω και αν οι επίσημες αρχές δεν τους το επιτρέπουν, έστω και αν θέτουν την ίδια τους τη ζωή σε κίνδυνο.
- Οι γιατροί δεν μπορούν μόνο να βοηθούν και να σιωπούν σε ό,τι απαράδεκτο βλέπουν. Έχουν το χρέος να μαρτυρούν κατά της αδικίας και της φρίκης του πολέμου ή οποιασδήποτε άλλης κατάστασης.

Αυτές οι προτάσεις ήταν ριζικά καινούργιες και διαχώρισαν τους «Γιατρούς χωρίς Σύνορα», που γεννήθηκαν το 1971 από την εμπειρία της Biafra. Οι άλλες οργανώσεις, εκ των οποίων και ο Ερυθρός Σταυρός, τηρούν διαφορετικές αρχές: η επέμβαση γίνεται με τη συγκατάθεση των αντιπάλων και ο οργανισμός που επεμβαίνει απαγορεύει στον εαυτό του κάθε δημοσιότητα περί όσων λαμβάνει γνώση. Για τον Ερυθρό Σταυρό οι αρχές αυτές αποτελούν εγγύηση για τη μονιμότητα της παρουσίας και της δράσης του. Είναι κατανοητό ότι η ίδρυση των «Γιατρών χωρίς Σύνορα» δεν έγινε σε αντίθεση με τους προϋπάρχοντες οργανισμούς, αλλά σε συμπλήρωση και σε προέκταση.

Ένα άλλο χαρακτηριστικό της νεοσύστατης οργάνωσης ήταν η ευλγισία της και η ταχύτητα επέμβασης που επέτρεπε το σχετικά μικρό μέγεθός της.

Η δεκαετία του '70, ήταν περίοδος ωρίμανσης. Η ανάπτυξη που διαπιστώθηκε προς το τέλος της δεκαετίας συνοδεύτηκε, όπως συμβαίνει συχνά εξάλλου, από κάποιες κρίσεις. Αυτές οι κρίσεις οδήγησαν στην ίδρυση των «Γιατρών του Κόσμου», το 1980, από τον Bernard Kouchner, ο οποίος είχε συμμετάσχει στην αποστολή της Biafra και ήταν συνιδρυτής των «Γιατρών χωρίς Σύνορα» το 1971. Αφορμή για την ίδρυση των «Γιατρών του Κόσμου» ήταν η δραματική φυγή των Βιετναμέζων «boat people» για την οποία υπήρξε διαφορετική προσέγγιση. Ο Kouchner οργάνωσε αποστολή με πλοίο, δίνοντας τη μέγιστη δυνατή δημοσιότητα. Αντίθετα, οι «Γιατροί χωρίς Σύνορα» θεώρησαν απαραίτητη μια ευρύτερη αποστολή με πλοίο νοσοκομεία και μακρόχρονη παρουσία. Στο χωρισμό αυτό συνέβαλε σίγουρα και η έντονη όπως και ανεξάρτητη προσωπικότητα του Kouchner.

Οι δύο οργανώσεις ακολούθησαν παράλληλο δρόμο με ένα κοινό «πιστεύω»: Όχι διακρίσεις για τους προορισμούς των αποστολών, πληροφόρηση της κοινής γνώμης η οποία, ενήμερη, καλείται να επέμβει.

Όπως ήταν λογικό, η ανάπτυξη των οργανώσεων αυτών είχε ως συνέπεια τη διεθνοποίηση του κινήματος. Τον Μάρτιο του 1990, ιδρύθηκαν οι «Γιατροί του Κόσμου-Ελλάδα» και, τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους, οι «Γιατροί χωρίς Σύνορα-Ελλάδα».

Η βάση έχει παραμείνει ίδια, όπως προέκυψε από την εμπειρία της Biafra. Η δράση και ο προβληματισμός όμως έχουν επεκταθεί. Ένα από τα βασικότερα καινούργια στοιχεία είναι το αυξανόμενο χάσμα μεταξύ Βορρά και Νότου του πλανήτη μας. Ένα τέτοιο χάσμα δεν μπορεί να οδηγήσει παρά σε καταστροφή που θα πλήξει τις «φτωχές» αλλά και τις «πλούσιες» χώρες. Η «ανθρωπιστική ιατρική» αποτελεί ένα στοιχείο απάντησης, δηλαδή μία ελπίδα για το μέλλον όλων μας.

Ανθρωπισμός, πολιτική, ελεημοσύνη: Όρια και περιορισμοί

έα μορφή κοινωνικής παρέμβασης
ται να διαπερνά σήμερα την παγκόσμια
ιατικότητα. Ο ανθρωπισμός, χωρίς
είναι ευχολόγια και στείρους ενθουσιασμούς,
νίζεται όλο και περισσότερο παρών στο
νικό γίνεσθαι, αλλά και στην ατομική
ηση του καθενός ξεχωριστά.
ατομικότητα άνθρωποι στον πάλαι
Γρίτο Κόσμο εξαρτώνται στις ημέρες
πό το έργο ανεξάρτητων οργανώσεων ή
όν οργανισμών. Εκατομμύρια άνθρωποι
ιναπτυγμένο κόσμο στηρίζουν ηθικά,
και οικονομικά τα προγράμματα
γανώσεων αυτών. Τέλος, δεκάδες χιλιά-
ελοντών επιστημόνων, τεχνικών ή
πικών συμβούλων αφιερώνουν χρόνια
η ζωή τους στο έργο αυτό.

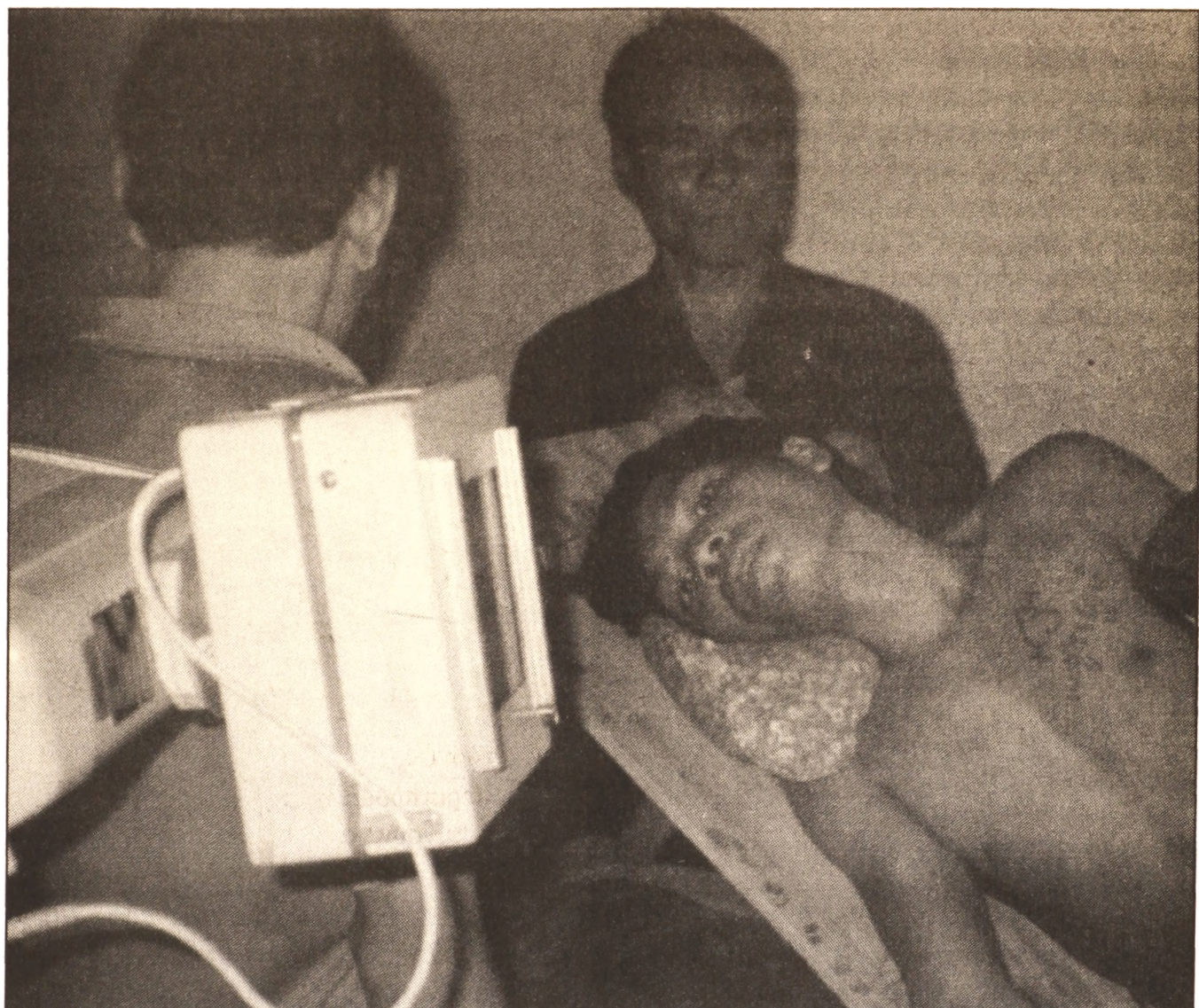
ανθρωπισμός ως κίνημα ανθρωπι-
νης αλληλεγγύης κι όχι ταξικών
συμμαχιών, ως μέσο καταρχήν για
την επιβίωση κι όχι για την «απε-
λευθέρωση» των λαών, ως κίνητρο
με αξιοπρέπεια κι όχι κατ' ανάγκην
ιστικής αντιγραφής «αναπτυξιακών
λων», αυτός ο ανεξάρτητος ανθρωπι-
κινεί σήμερα σε μεγάλο βαθμό την επι-
για δράση και συμμετοχή. Ακριβώς
αυτό το στοιχείο της ταχέως αυ-
ινης μαζικότητας αποτελεί ταυτόχρο-
ισχυρό αλλά και το αδύνατο σημείο
ανθρωπισμού σήμερα.

πόν, για ποιον ανθρωπισμό εργαζόμα-
λότε μιλάμε για ανθρωπιστική και πότε
ολιτική παρέμβαση; Η αναπτυξιακή
ια είναι πάντοτε και ανθρωπιστική;
ιες περιπτώσεις ο ανθρωπισμός είναι
λεσματικός και πού μπορεί να αποδει-
αι βλαβερός ακόμα;

κα πολλά ερωτήματα κι άλλες τέτοιες
ήσεις απαραίτητες για να ξεδιαλύνου-
' ομίχλη που σκεπάζει σήμερα το αν-
στικό πεδίο. Διότι επιθυμία μας είναι
ουμε κάθε πράξη που θέλει να αποτε-
φραση αλληλεγγύης μέσα στην κοι-
ή πραγματικότητα και στη δημόσια
ιράθεση αλλά και αναγνώρισή της.
νίτο όχι μόνο διότι από την ευαισθη-
ση του Δήμου και μόνον εξαρτάται η
ιστική πράξη αλλά και για να απο-
νουμε τον κίνδυνο που βλέπουμε να
ίζει. Η οποιαδήποτε δραστηριότητα

ήρης Παπασπυρόπουλος είναι γιατρός και
ιοποιείται στην οργάνωση «Γιατροί χωρίς
»

του Σωτήρη Παπασπυρόπουλου

Σομαλία 1992.

Χειρουργική επέμβαση με πρωτόγονα μέσα

να παίζει σήμερα η ανθρωπιστική βοήθεια.

Το άλλοθι του ανθρωπισμού

Αυτήν επικαλέστηκαν οι ένοπλες δυνάμεις
των Ηνωμένων Πολιτειών για την παρέμβασή
τους μετά τον ξεριζωμό των κουρδικών πλη-
θυσμών στο Βόρειο Ιράκ. Αφού πρώτα τους
εξαπάτησαν και τους χρησιμοποίησαν ως εξι-
λαστήρια θύματα των πολιτικών επιδιώξεών
τους, ήρθαν αργότερα να τους συνδράμουν
όταν ο μαζικός θάνατός τους γέννησε τον
αποτροπιασμό στην παγκόσμια κοινότητα.

Τη σημαία της ανθρωπιστικής βοήθειας
ανεμίζει κι η Ευρώπη για να αντιμετωπίσει
δήθεν το δράμα της γειτονικής μας Γιου-
γκοσλαβίας. Αφού πρώτα βεβιασμένα νομι-

αντοαναγορεύεται ή έχει τις συγκεχυμένες
προϋποθέσεις να ονομαστεί ανθρωπιστική,
κατακτά αμέσως στο επίπεδο της συνείδησης
τη θέση του καλού. Από εκεί και πέρα σιδή-
ποτε της αντιπαρατεθεί δεν μπορεί παρά να
αντιπροσπεύει πια το κακό και μόνον.

Τέτοιος είναι ο ηθικός εκβιασμός που θέ-
τει στους ανθρώπους η σύγχρονη άσκηση
της πολιτικής. Σήμερα ο κόσμος δεν έχει γί-
νει μονάχα πιο ελεύθερος –άρα και πιο πε-
ρίπλοκος– από την πτώση των ολοκλη-
ρωτικών καθεστώτων ενός ανύπαρκτου σο-
σιαλισμού. Σήμερα έχει χαθεί επιπλέον το
αντίπαλο δέος, ο εχθρός στο όνομα του
οποίου δικαιολογείτο κάθε παραβίαση των
στοιχειωδέστερων ανθρωπίνων δικαιωμά-
των. Έτσι το ρόλο του άλλοθι της απροκά-
λυπτης κρατικής παρέμβασης επιδιώκεται

«RESTORE HOPE»: ΦΙΛΑΝΘΡΩΠΙΑ ΜΕ ΣΦΑΙΡΕΣ;

Γνωρίζουμε τον «ιερό πόλεμο», τον «πόλεμο των άστρων» κ.λπ. Τώρα θα έχουμε και τον «ανθρωπιστικό πόλεμο», όπως αποκάλεσε τη στρατιωτική εκστρατεία στη Σομαλία ο Bernard Kouchner, γάλλος υπουργός της ανθρωπιστικής δράσης, φίλος της συγκλονιστικής φόρμουλας και των πετυχημένων τηλεοπτικών εμφανίσεων. Όπως γνωρίζουμε, ο «ανθρωπιστικός πόλεμος» διεξάγεται υπό την αιγίδα του ΟΗΕ. Βέβαια οι στρατιώτες στο Μογκαντίσιο υψώνουν την αμερικανική σημαία, αλλά μη στεκόμαστε σε τέτοιες μικρές «παραλείψεις».

Οι ανθρωπιστικές οργανώσεις έχουν μείνει κατάπληκτες με την απήχηση που βρήκε τελικά η έκκλησή τους, μέχρι πρόσφατα τελείως αγνομένη. Και με τι αποτελεσματικότητα! Μήπως και εμείς θα πρέπει να γίνουμε «GI's του Κόσμου» και «Πεζοναύτες χωρίς Σύνορα»;

Πρόσφατα διάβασα ένα άρθρο με τίτλο «Αποφασισμένη ανθρωπιστική αποστολή ζητάει αλεξίσφαιρα». Σήμερα οι «νέοι ανθρωπιστές» ζητούν αυτόματα M16. Ο Robert Oakley, αρχιερέας της αμερικανικής αποστολής «Restore hope» («αποκατάσταση της ελπίδας») είχε διακριθεί επί Reagan για την προμήθεια όπλων στους αφγανούς ισλαμιστές. Πρόκειται λοιπόν για έναν ειδικό του «δικαιώματος επέμβασης» που τόσο θόρυβο κάνει τελευταία, αν και σε αυτή την περίπτωση η επέμβαση δεν θα χαρακτηριζόταν «ανθρωπιστική». Ο στρατηγός Robert Johnston ήταν ο υπ' αριθμόν δύο της επιχείρησης «Θύελλα της ερήμου» που έφερε «τη νίκη του καλού εναντίον του κακού» (όπως δήλωσε ο Bush) στο Κουβέιτ. Πόσες ζωές θα σώσει το «Restore hope»; Πολλές, ελπίζουμε, αν και περιμένουμε με αγωνία διότι καμία διευκρίνιση δεν έγινε ως προς την προβλεπόμενη δράση του εκστρατευτικού σώματος. Ξέρουμε, όμως, ότι οι πρώτοι νεκροί ήταν πολίτες, άοπλοι και Σομαλέζοι, που πέσανε από σφαίρες του «ανθρωπιστικού στρατού».

Όποιος και να είναι ο τελικός απολογισμός, δεν μπορούμε να αποσιωπήσουμε ορισμένες πραγματικότητες που αποκρύπτει η επιχείρηση «Restore hope».

Αν τα ανθρωπιστικά ιδανικά είναι δυνατόν να οδηγήσουν και σε ένοπλη δράση (πρόβλημα δύσκολο, που θέλει πολύ σκέψη), σε καμία περίπτωση ο ανθρωπισμός δεν πρέπει να γίνεται παιχνίδι για προσωπικές ματαιοδοξίες ενός απερχόμενου ηττημένου προέδρου και κυρίως πρόσχημα για επιβολή κυριαρχίας οποιασδήποτε μεγάλης δύναμης. Αν κάποιος πρέπει να γίνει στρατιωτική επέμβαση για ανθρωπιστικούς λόγους, μόνον μία ουσιαστικά πολυεθνική δύναμη, υπό αυστηρόν έλεγχο και άμεση διοίκηση διεθνών οργανισμών μπορεί να την πραγματοποιήσει. Ξέρουμε ότι ο έλεγχος του ΟΗΕ στην επιχείρηση «Restore hope» είναι παρωδία, ότι η κύρια δύναμη της επιχείρησης είναι αμερικανική και ότι τα άλλα στρατεύματα παίζουν το ρόλο του κομπάρσου. Ξέρουμε επίσης ότι δεν υπήρξε καμία συνεργασία ή και απλός συντονισμός με τις ανθρωπιστικές οργανώσεις που εδώ και δύο χρόνια παλεύουν κάτω από τρομερές συνθήκες στη Σομαλία και έχουν ουσιαστική εμπειρία της κατάστασης του πληθυσμού.

Την ώρα που οι πεζοναύτες ετοιμάζονταν για αποβίβαση, μία ομάδα δυτικών επιστημόνων έκανε έκκληση στις κυβερνήσεις των πλούσιων κρατών για μία πιο δίκαιη κατανομή του πλούτου του πλανήτη μας και για μια ουσιαστική μετάδοση τεχνογνωσίας και τεχνολογίας από το Βορρά προς το Νότο. Ποιός όμως τους άκουσε;

Η ένοπλη φιλανθρωπία που μας προσφέρεται σαν χριστουγεννιάτικο χολιγουντιανό σόου περιέχει μία μεγάλη δόση υποκρισίας. Τα δεινά που μαστίζουν την Αφρική έχουν βαθιές ρίζες: αστάθεια και πτώση της τιμής των πρώτων υλών στη διεθνή αγορά, «αναπτυξιακά προγράμματα» που πλουτίζουν δυτικές επιχειρήσεις και καθηλώνουν τις χώρες του Νότου στην υπανάπτυξη, θηλιά του εξωτερικού χρέους, διεφθαρμένα και δικτατορικά καθεστώτα που ανθίζουν με την ευλογία ηθικολόγων δημοκρατικών κυβερνήσεων. Η στρατιωτική λογική του «ανθρωπιστικού πολέμου» δεν δίνει ούτε απαρχή απάντησης σε κανένα απ' αυτά τα ουσιαστικά προβλήματα.

«Restore hope» σημαίνει τελικά «χωρίς ελπίδα για το μέλλον». Δεν χρειαζόμαστε καινούργιους Ράμπο που ευκαιριακά και υπό τους προβολείς του CNN θα δίνουν ρύζι σε κάποια πεινασμένα παιδιά ενώ προηγουμένως έχουν εξολοθρεύσει τους «κακούς» πατεράδες τους.

Χρειαζόμαστε πολλούς ανθρώπους, νοσηλευτές, ιατρούς και όσες γυναίκες ή άνδρες έχουν κάποιο χρόνο να διαθέσουν με τη βαθιά πεποίθηση ότι οι μοίρες όλων των ανθρώπων του πλανήτη είναι στενά συνδεδεμένες.

Χρειαζόμαστε εθελοντές, όπως αυτούς που γνώρισα στο νοσοκομείο Medina του Μογκαντίσιο και που δούλευαν 12 ή και 14 ώρες την ημέρα, πολλές φορές με κίνδυνο της ζωής τους, και που θα συνεχίσουν με τις καινούργιες συνθήκες, χωρίς αυταπάτες αλλά με πεποίθηση.

Χρειαζόμαστε, τέλος, την κοινή γνώμη που μπορεί να μας δώσει τα μέσα να δράσουμε και που πρέπει να επιβάλει στις κυβερνήσεις, όταν χρειάζεται, τη χρήση της δύναμης σε αποκλειστικά ανθρωπιστικό σκοπό αλλά και την αντιμετώπιση της φτώχειας και του πολέμου στις ρίζες τους.

Ο. Βουδούρης
(Συμμετείχε σε ιατρική αποστολή
στο Μογκαντίσιο τον Φεβρουάριο του 1992).

μποποίησε –άψογα συντεταγμένη– το διαμελισμό της πριν λυθούν τα προβλήματα των μειονοτήτων που προέκυπταν στα νέα κράτη, αφού στη συνέχεια αδιαφόρησε και φάνηκε ανήμπορη να αντιδράσει, έρχεται σήμερα να επιχειρηματολογήσει στην πράξη ότι ο πόλεμος μπορεί και να μην είναι τόσο βλαβερός όσο το αεροδρόμιο του Σεράγεβο ανοίγει πού και πού για να περάσει και κανένα ανθρωπιστικό κονβόι. Ός εδώ εξαντλούνται οι επιτυχίες της πανίσχυρης Ενωμένης Ευρώπης χωρίς να αποφεύγει τον κίνδυνο –μέσα στο αδιέξοδο των πολιτικών της επιλογών– να επικαλείται μερικές φορές ακόμα και την ανοιχτή στρατιωτική επέμβαση, αγνοώντας πλήρως τη βαλκανική πραγματικότητα.

Αλλά και για ανθρωπιστικούς λόγους εξελίσσεται σήμερα η μεγάλη αμερικανική επιχείρηση στη Σομαλία. Η διεθνής κοινότητα και οι διάφορες κυβερνήσεις, αφού αδιαφόρησαν εδώ και δύο χρόνια ήδη –από την πώση του δικτάτορα Σιάντ Μπαρέ, τον Ιανουάριο 1993– και αφού κώφευαν στα μηνύματα που τακτικά ελάμβαναν από τις ανθρωπιστικές οργανώσεις για την ξηρασία που πλήττει τους τελευταίους μήνες τη χώρα αυτή, αποφάσισαν πια μια αποτελεσματική επέμβαση, που θα μπορούσε όμως να είναι άχρηστη αν τα κατάλληλα μέτρα είχαν παρθεί λίγο νωρίτερα. Ίσως ο τοπικός πληθυσμός καταφέρει να σωθεί από την εξαφάνιση που τον απειλεί, όμως η παρέμβαση άγγησε τόσο πολύ να έρθει. Και πάλι δεν είναι σίγουρο πως, ακόμη και σήμερα, τέτοια έπρεπε να ήταν η ενδεδειγμένη δράση. Η αναγνώριση από τον ίδιο τον ΟΗΕ της αδυναμίας του να σώσει τόσον καιρό τη Σομαλία είναι περισσότερο από εύγλωπτη για τα μέσα που οι δυτικές κυβερνήσεις παρέχουν στον διεθνή αυτόν οργανισμό για να εκπληρώνει το ρόλο του.

Τι είναι λοιπόν ανθρωπισμός; Είναι άραγε η βοήθεια της Τουρκίας προς τους ομόθρησκους της μόνον μουσουλμάνους της Βοσνίας; Είναι η εμπορευματοποίηση των αγαθών που δίνονται δωρεάν, από τις κυβερνήσεις των χωρών που τα παραλαμβάνουν; Είναι ο εφοδιασμός με φάρμακα από αντίστοιχες μειονότητες δυτικών κρατών των υπουργείων Εθνικής Άμυνας χωρών που βρίσκονται σε πόλεμο μεταξύ τους; Είναι άραγε η αποφυλάκιση ανθρώπων που βαρύνονται με εγκλήματα εσχάτης προδοσίας; Προσωπικά πιστεύω πως τέτοιου είδους ενέργειες μπορεί να εξυπηρετούν πολιτικές σκοπιμότητες –πράγμα το οποίο μερικές φορές ίσως να είναι και θεμιτό–, δεν αποτελούν όμως ανθρωπιστική βοήθεια.

«Φιλανθρωπία» και «έλεος»

Στον αντίποδα της πολιτικής απόκλισης της

ανθρωπιστικής πράξης βρίσκεται η φι-
λθρωπική απόκλιση, η απόκλιση της μι-
ας και της ελεημοσύνης. Η φιλανθρωπία,
από μια αδιαμόρφωτη αρχή για βοήθεια
κά προς τους ανθρώπους, αρνείται να κά-
νη διάκριση μεταξύ θυτών και θυμάτων.
μάτια της, οι ένοπλες ομάδες που σπέρ-
το θάνατο στους άμαχους πληθυσμούς
ν την ίδια ανάγκη περίθαλψης με αυτούς
τελευταίους εάν βρεθούν τραυματισμέ-
και εξοντωμένες μεταξύ τους.

φιλανθρωπία επίσης, παραδομένη μέσα
νεπεξέργαστες και ξεπερασμένες αντι-
ις, δεν είναι ικανή σήμερα να ιεραρχεί
στόχους της, να προγραμματίζει τις ενέρ-
της και, τέλος, να αξιολογεί τα αποτελέ-
ά της. Η όποια βοήθεια προσφέρει στους
ώπους γίνεται έτσι ανοργάνωτα, τυχαία
ιαταλήγει να είναι αυτοσκοπός που τρο-
πεί τελικά τον φαύλο κύκλο της εξάρτη-
και της επιβολής. Οδηγεί, τις περισσότε-
ρορές, στην απλή σύνταξη ενός καταλό-
πάντοτε ανολοκλήρωτου- της δυστυχίας
της καταπίεσης στον κόσμο και αρκείται
ιονότονη επίκλησή του.

και τελικά η πρακτική της ελεημοσύνης
εκφράζει τη φιλοσοφία της φιλαν-
ίας. Η ελεημοσύνη όμως δεν έχει στόχο
περιορισμό της εξάρτησης παρά μονάχα
αγναιά ανακούφιση του ανθρώπου. Δεν
ζεται μαζί με τους ανθρώπους αλλά για
ανθρώπους. Δεν εκπαιδεύει τους ντόπι-
πληθυσμούς. Τους χαϊδεύει και άκριτα
δίνει αυτό που ζητούν, με τον ίδιο τρόπο
άποιος δίνει ένα δεκάρικο σε έναν επαί-
εν ενδιαφέρεται τελικά γι' αυτούς, ενδια-
ται για τον εαυτό της. Εξαγοράζει την
η συνείδησή μας χωρίς να νοιάζεται
να κανείς τι απέγιναν οι υποβαθμισμένοι
υσμοί, όπως και οι επαίτες.

Πολιτική σκοπιμότητα

ανθρωπιστικό κίνημα, που αποτελεί τα
παία χρόνια ένα φαινόμενο κοινωνικό
ναν πρωταγωνιστή της διεθνούς σκηνής,
νεύει σήμερα περισσότερο από ποτέ να
μβεί στις συμπληγάδες της πολιτικής
ιμότητας από τη μια και της απλοϊκής και
της φιλανθρωπικής απάτης από την άλλη.
ακινδυνέψουμε λοιπόν, από τώρα, έναν
ιό.

ανθρωπιστική πράξη είναι εκείνη που
ύει στη διατήρηση της ζωής με αξιοπρέ-
στη δημιουργία του πλαισίου για την
πόκτηση από τον άνθρωπο των κριτι-
κανοτήτων του, των ικανοτήτων του για
γές και αποφάσεις. Αποδεχόμενοι αυτήν
πίστωση σημαίνει πως, αντίθετα με τις
; ενέργειες διεθνούς αλληλεγγύης, η αν-
ιστική βοήθεια δεν φιλοδοξεί να καθο-
σει τους ανθρώπους, ούτε να αλλάξει την

*Η υπανάπτυξη, του υπ' αριθμόν 1 πρόβλημα του Τρίτου Κόσμου, δοκιμάζει τις ανθρωπιστικές
ανοχές της Δύσης.*

κοινωνία αλλά να συνδράμει τα μέλη της στο
ξεπέραςμα μιας κρίσης.

Η Κρίση λοιπόν αποτελεί σήμερα το προνο-
μιακό πεδίο της ανθρωπιστικής παρέμβασης.
Αναφερόμαστε όμως εδώ στην Κρίση με τρό-
πο πολύ περιοριστικό. Δεν θα θεωρήσουμε
λοιπόν ως Κρίση την υπανάπτυξη γενικώς σύ-
τε το σταθερά υποβαθμισμένο βιοτικό επίπε-
δο ορισμένων λαών. Δεν θα θεωρήσουμε ως
Κρίση την έλλειψη τεχνολογικής ανάπτυξης
ούτε την απουσία καταλλήλων νομικών πλαι-
σίων. Δεν θα θεωρήσουμε, τέλος, ως Κρίση
ούτε κι αυτή την έλλειψη κοινωνικής διάστα-
σης στην πολιτική των κρατών του Νότου.
Όλα αυτά βεβαίως δεν μας αφήνουν αδιάφο-
ρους και πιστεύουμε ότι μπορούν να αποτε-
λούν προβλήματα λιγότερο ή περισσότερο
σημαντικά. Εναπόκειται όμως στους τοπικούς
πληθυσμούς η ευθύνη να διαμορφώσουν το
πλαίσιο μέσα στο οποίο ζουν. Η ανθρωπι-
στική δράση πρέπει να τους εξασφαλίζει τη
δυνατότητα να αποφασίζουν, εάν δεν θέλει να
ξεφύγει σε πατερναλιστικά, προστατευτικά
πρότυπα. Δεν διακρίνουμε την Κρίση ανάλο-
γα με το μοντέλο ζωής που ισχύει στις δικές
μας κοινωνίες ούτε προσπαθούμε να το επι-
βάλουμε μέσω ενός νεο-αποικιακού τρόπου
παρέμβασης. Δεν θεωρούμε, εν-τέλει, ότι η
ελευθερία, η ισότητα και η αλληλεγγύη, όπως

εκφράζονται στις δικές μας κοινωνίες, είναι
οι τελειότερες ή, πολύ περισσότερο, οι μόνες
δυνατές.

Η Κρίση λοιπόν εμφανίζεται ως μία ξαφ-
νική τομή σε μια προηγούμενη κατάσταση
ισορροπίας, όποια κι αν είναι αυτή. Ένας εμ-
φύλιος ή διακρατικός πόλεμος, μία μεγάλη
επιδημία, ένας λιμός, μετακινήσεις μεγάλων
πληθυσμιακών ομάδων, προσφυγικά ρεύματα,
φυσικές καταστροφές, τούτο είναι το προνο-
μιακό πεδίο της ανθρωπιστικής παρέμβασης.

Όμως, τις περισσότερες φορές, η Κρίση
εκτός από τα άμεσα καταστρεπτικά της απο-
τελέσματα, προκαλεί μακροχρόνιες συνέπειες
το ίδιο ή και περισσότερο δραματικές για τα
άτομα και τις πληθυσμιακές ομάδες. Πρέπει
τότε να αναληφθούν μακροχρόνια αναπτυξια-
κά προγράμματα που να εμπεριέχουν την εκ-
παίδευση του τοπικού πληθυσμού και να στο-
χεύουν στη μελλοντική αυτόνομη ανατροφο-
δότηση των συστημάτων που θα εγκαταστα-
θούν.

Τα προγράμματα αυτά αποτελούν ουσια-
στικό τμήμα της ανθρωπιστικής προσφοράς.
Αποτελούν όμως ταυτόχρονα και την αχίλλειο
πτέρνα της καθώς είναι τα πιο ευάλωτα στην
πολιτική εκμετάλλευση αλλά και τα πιο πρό-
σφορα για να καταλήξουν στη φιλανθρωπική
αναποτελεσματικότητα. □

«Πώς ενημερώσαμε τους ξένους για το θέμα των Σκοπίων;

του Μάρκου Δραγούμη*

Καθ' όλες τις ενδείξεις βρισκόμαστε ήδη στην οδό που θα οδηγήσει στο κλείσιμο του θέματος της αναγνώρισης της «πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας» (ΠΓΔΜ) μέσα πλέον από τις διαδικασίες του ΟΗΕ.

Είναι ίσως ακόμα νωρίς για έναν πλήρη απολογισμό των χειρισμών και της πολιτικής της ελληνικής πλευράς επί του θέματος πριν αυτό κλείσει οριστικά. Οι στόχοι της ελληνικής πολιτικής στα Βαλκάνια και οι διπλωματικοί χειρισμοί, ιδιαίτερα ως προς το θέμα της ΠΓΔΜ, έχουν αποτελέσει αντικείμενο οξύτατης κριτικής. Λιγότερο γνωστό είναι το θέμα των χειρισμών και της προσπάθειας που κατέβαλε η ελληνική πλευρά στον τομέα της ενημέρωσης της κοινής γνώμης στο εξωτερικό, κυρίως των Μαζικών Μέσων Ενημέρωσης, έπειτα από 45 ολόκληρα χρόνια αδράνειας και στρουθοκαμηλισμού.

Είναι γεγονός ότι η Ελλάδα αντιμετώπισε καταρχήν μη φιλικά διακείμενο προς τις θέσεις της ευρωπαϊκό και αμερικανικό Τύπο για πολλούς και διάφορους λόγους που δεν έχουν επαρκώς ερμηνευθεί μέχρι σήμερα, επισήμως ή άλλως πως. Κι αυτό προκάλεσε πληθώρα έντονων αντιδράσεων από την ελληνική ομογένεια σε Ευρώπη, Αυστραλία, Καναδά και Αμερική προς τον ξένο Τύπο. Διατυπώθηκαν επίσης επικρίσεις για το εύρος και την αποτελεσματικότητα της ελληνικής διαφημιστικής και ενημερωτικής προσπάθειας. Αλλά καθένas έχει αποσπασματική μόνο έποψη της εικόνας. Γι' αυτό απευθυνθήκαμε στη Γενική Γραμματεία Τύπου και Πληροφοριών που είναι υπεύθυνη στον τομέα αυτό. Και δημοσιεύουμε πια κάτω το άρθρο του Μάρκου Δραγούμη που εκθέτει την επίσημη προσέγγιση και προσπάθεια δίνοντας και ορισμένα στοιχεία. Εννοείται ότι ο αντίλογος είναι όχι μόνο ευπρόσδεκτος αλλά και επιβεβλημένος.

Η χώρα μας έχει το θλιβερό προνόμιο να είναι η χώρα της Ευρωπαϊκής Κοινότητας με τα περισσότερα ανοικτά θέματα στην εξωτερική της πολιτική. Το Κυπριακό, η διαμάχη στο Αιγαίο και, κατά το 1992, το «Μακεδονικό» μας έχουν υποχρεώσει να εξηγούμε συνεχώς στους εταίρους μας ποια είναι ακριβώς η ουσία των διαφορών μας με τους γείτονες, γιατί έχουμε εμείς δίκιο κι εκείνοι άδικο καθώς και τι πρέπει να κάνουν για να μας βοηθήσουν ως καλοί σύμμαχοι και εταίροι που λένε πως είναι. Στις δύσκολες για μας στιγμές, όταν ένας ευρωπαίος ηγέτης κάνει μια δήλωση που μας στεναχωρεί, όταν μια εφημερίδα μας κατηγορεί ως παρανοϊκούς βαλκάνιους, όταν ο Γκλιγκόρφ προσαγορεύεται ως «Πρόεδρος της Μακεδονίας» ή όταν κυκλοφορεί στο Βέλγιο ένας χάρτης που μας ενοχλεί, αρχίζουν οι μωγές και κατάρες ότι δεν έχουμε επαρκώς διαφωτίσει τους ανά τον κόσμο πολιτικούς και δημοσιογράφους ότι οι εχθροί μας τους δωροδοκούν και επομένως γιατί δεν κάνουμε και εμείς το ίδιο και, τέλος, ότι οι ελληνικές αρμόδιες υπηρεσίες αδρανούν με αποτέλεσμα να αλωνίζουν οι αντίπαλοι.

Πριν απ' όλα θα πρέπει νομίζω να λύσουμε ένα θέμα φιλοσοφικό. Οι εταίροι μας, αλλά και οι ξένοι γενικώς, είναι και αυτοί άνθρωποι

ελεύθεροι, συχνά φιλελεύθεροι. Διαμορφώνουν τις γνώμες τους όπως και εμείς με συγκερασμό πληροφοριών, απόψεων και ιδίων αντιλήψεων για το δέον, το συμφέρον και το ωφέλιμο. Η υπόρρητη, και συχνά ρητή, άποψη ότι μπορεί κανείς να μεταπείσει ελεύθερους ανθρώπους με «κόλπα», με δωροδοκίες ή με «προπαγάνδα» δεν είναι απλώς βαθύτατα αντιφιλελεύθερη, είναι σχεδόν ολοκληρωτική, και συχνά ανόητη. Με πιέσεις, απειλές και δωροδοκίες δεν αλλάζει κανείς γνώμη ούτε στάση αλλά μόνο ίσως συμπεριφορά – και τούτο για λίγο. Άλλωστε μια μικρή και όχι ιδιαίτερος πλούσια χώρα δεν μπορεί ποτέ να επικρατήσει στη «διαδικασία επιρροής». Μόνο για το δίκιο της μπορεί να πείσει και μόνο αρχές, νόμιμα συμφέροντα και δικαιώματα μπορεί να επικαλεσθεί. Μήν μπορώντας να δικαιώσει τη δύναμη –όπως κάνουν ενίοτε οι ισχυροί–, το μόνο που της μένει είναι να δυναμώσει το δίκαιο και να ζητήσει την κατίσχυσή του με επιχειρήματα. Η χώρα μας άλλοτε το επιτυγχάνει, άλλοτε όχι απολύτως. Εάν πιστέψουμε ότι είμαστε «χαμένοι από χέρι», καλύτερα θα ήταν να σιωπήσουμε. Εφόσον όμως μιλάμε, θα πρέπει να πείσουμε ακόμα και αν δεν καταφέρνουμε πάντοτε να μεταπείσουμε.

Το τι πρέπει να κάνουμε ως Έλληνες με τόσα εθνικά θέματα ανοικτά και εν εξελίξει το έχει βεβαίως διατυπώσει επιγραμματικά, σ' ανύποπτο χρόνο, ο εθνικός μας ποιητής Διονύσιος Σολωμός λέγοντας «Εθνικόν είναι το αληθές». Αυτοί που αντιστρέφουν το ρητό και λένε ότι «αληθές είναι το εθνικόν» είναι

οι ολοκληρωτικοί που θεμελιώνουν την οθεία, την ηθική και όλες τις αξίες στην οθεία του έθνους, όπως βεβαίως την νοούν οι ίδιοι. Ο Χίτλερ έλεγε ότι το «Γερμανικό είναι απλώς το φυσικό». Το «αφύσικο» ήταν τους φούρνους. Οι σύγχρονοι νοσταλγοί προσπαθούν και αυτοί με τον τρόπο τους τα φτωχά τους μέσα να εξοντώσουν το αφύσικο, το ανορμάλ, το ξένο, το στίγμα, «βρώμικο» (εξ ου «εθνοκάθαρση») από εθνικό χώρο. Ο Χίτλερ ήθελε την Γερμανία αποκαθαρμένη από Εβραίους, δηλαδή «Judenrein»

Στατιστικά

Ιδού λοιπόν ορισμένα στατιστικά στοιχεία που αποκτούν νόημα εφόσον λάβει κανείς υπόψη του τα ανωτέρω:

Από τον Μάρτιο του 1992, τα ανά τον κόσμο 30 Γραφεία Τύπου μας είχαν 1.286 προσωπικές επαφές με εκπροσώπους του εντύπου και ηλεκτρονικού Τύπου (δεν περιλαμβάνονται εδώ επαφές με πανεπιστημιακούς πολιτικούς κ.ά. ούτε επαφές με δημοσιογράφους σε ομογενειακά ΜΜΕ). Περαιτέρω βέβαια για υποεκτίμηση, καθώς αρκετά Γ. Τύπου δεν αποτυπώνουν πάντοτε σε έγγραφα την πολυσχιδή τους δραστηριότητα.

Την ίδια περίοδο τα στελέχη μας προσέλασαν τη συγγραφή 112 δημοσιευμάτων στο ολό τον κόσμο (και εδώ δεν υπολογίζονται οι ομογενειακές εφημερίδες), σε μεγάλα κυρίως εφημερίδες και περιοδικά. Ισχυρά υπάρχει δυστυχώς χρόνος και προσπάθεια

* Ο Μάρκος Δραγούμης είναι Διευθυντής των Υπηρεσιών Εξωτερικού της Γενικής Γραμματείας Τύπου και Πληροφοριών και συγγραφέας του βιβλίου *Πορεία προς τον Φιλελευθερισμό*.

η κάλυψη και των μικρών έτσι ώστε τα οκαλούμενα δημοσιεύματα να αφορούν τις εξ αυτών μεγάλες. Εστάλησαν επίσης 244 ανασκευαστικές επιστολές από τις οποίες δημοσιεύθηκαν οι 168, δηλ. το 69%. λάμε για εκπληκτικό ποσοστό, διότι, ως είναι γνωστό, το πολύ μια στις δέκα επιστολές δημοσιεύονται γενικώς στη στήλη αναγνωστών των μεγάλων εφημερίδων. επιτυχία των δικών μας επιστολών δεν ελίζεται στην προέλευσή τους -οι εφημερίδες ως γνωστόν συμπαθούν τους ιδιώτες πο-περισσότερο από τους κυβερνητικούς αλλήλους- αλλά στο γεγονός ότι είναι μεριωμένες, καλογραμμένες και κυρίως μερωτικές, δηλ. μεστές πληροφοριών. ολογίζεται επίσης, κάπως χοντρικά είναι κίθεια, ότι το πληροφοριακό υλικό της ΓΤΠ (εκδόσεις διάφορες, βιβλία, ανακοιν-σεις Τύπο φθάνει μέσω των Γρ. Τύπου σε περίπου 10.000 διαμορφωτές της κοινής γνώμης σε όλο τον κόσμο, στους οποίους δεν λαμβάνεται και πάλι η ομογένεια. Οι -σεις με τις οργανώσεις της ομογένειας οι καθημερινές επαφές μαζί τους είναι ο πυκνές και ασταμάτητες, ώστε να μην δέχονται ποσοστοποίηση.

Βεβαίως το έργο των Γρ. Τύπου αφορά σε άλλους τομείς, όπως είναι η εξυπηρέ-η ελλήνων επισήμων και μελών αποστο-η εξυπηρέτηση ελλήνων δημοσιογρά-που επισκέπτονται τη χώρα διαπιστεύ-ς τους, ακόμη και η εξυπηρέτηση Ελλή-κυρίως φοιτητών που διοργανώνουν ηλώσεις στα ΑΕΙ που σπουδάζουν.

Έλος, τα Γρ. Τύπου επιτελούν και ένα ήκον πληροφορήσεως πολιτών και κυ-ς μαθητών που ενδιαφέρονται για την άδα. Ενδεικτικώς αναφέρω ότι το Γρ. Τύπου Ουάσιγκτον απάντησε σε 3.000 περί-τέτοια αιτήματα παντός είδους μόνο κα-το πρώτο εξάμηνο του 1992. Το Γρ. Τύπου Λονδίνου δέχεται και απαντά κατά τον όρο σε 50-60 επιστολές την εβδομάδα αφορούν στα πιο ποικίλα θέματα. Τα Τύπου έχουν στην ουσία αναλάβει την ενημέρωση της νέας γενιάς φιλελλήνων που αλώνει στις διάφορες χώρες. Δεν υπάρ-άλλος να κάνει αυτή τη δουλειά.

Κεντρική Υπηρεσία, από την πλευρά εφοδιάζει τα Γραφεία Τύπου με υλικό καθημερινή βάση (μια συνέντευξη του οργανιέφσκι σε βουλγαρική εφημερίδα αμέσου χρησιμότητας στη Νέα Υόρ-βοηθά στη σύνταξη ανασκευαστικών πολών και παράγει εκδόσεις. Μέσα στο 2 έχουν δει το φως της ημέρας 12 εκδό-στα αγγλικά και στα γαλλικά για διά-α θέματα και όχι μόνο τα «εθνικά», οι ίες αξιοποιούνται ποικιλοτρόπως ως

βασικό ενημερωτικό υλικό από τα Γρ. Τύ-που. Ορισμένες, όπως η τελευταία «In the name of Macedonia», έχουν γίνει ανάρπα-στες. Στα καθήκοντα της Κ.Υ. είναι βέβαια και να στέλνει οδηγίες-εγκυκλίους προς τα Γραφεία Τύπου για το χειρισμό των εθνικών θεμάτων (...)

Ίσως η πιο σημαντική δουλειά απ' όλες όμως να είναι η εξυπηρέτηση των ξένων δη-μοσιογράφων που είναι μονίμως εγκατε-στημένοι ή που έρχονται στην Ελλάδα να ενημερωθούν. Πρόκειται για λεπτό και δύ-σκολο έργο το οποίο διεκπεραιώνει το Τμή-μα Διεθνών Σχέσεων της Διεύθυνσης Δημο-σίων Σχέσεων της ΓΤΠ με την ευκαιριακή αρωγή της Διεύθυνσης Υπηρεσιών Εξωτε-ρικού.

Πολλά για την ενημέρωση

Μέσα στο χρονικό διάστημα που εξετά-ζουμε (Μάρτιος-Δεκέμβριος 1992) εξυπηρε-τήθηκαν -πέραν των συνήθων διευκολύνσε-ων- 92 επιφανείς ξένοι δημοσιογράφοι και 24 μόνιμοι ανταποκριτές. Όλοι αυτοί ενη-μερώθηκαν λεπτομερώς για τα θέματα που τους ενδιαφέρουν. Η δουλειά αυτή απέδωσε τουλάχιστον 45 εκτενή δημοσιεύματα με τις ελληνικές θέσεις στα εθνικά μας θέματα, πι-θανώς δε πολύ περισσότερα, διότι στη στατι-στική περιέχεται μόνο το πρώτο δημοσίευμα μετά την επίσκεψη ή την ειδική ενημερωτική εξυπηρέτηση (εφόσον πρόκειται για μόνιμο ανταποκριτή).

Οργανώθηκαν 13 συνεντεύξεις με τον Πρωθυπουργό, 84 συνεντεύξεις με υπουρ-γούς, υφυπουργούς και γενικούς γραμμα-τείς, 90 συναντήσεις με άλλες προσωπικό-τητες (πανεπιστημιακούς, διοικητές Τραπε-ζών, βουλευτές, εκπροσώπους ΣΕΒ, ΕΒΕΑ, ΕΒΕΟ, έλληνες δημοσιογράφους κ.ά.) και 99 συναντήσεις με υπηρεσιακούς παράγο-ντες υπουργείων και οργανισμών. Όσοι ζη-τούν κατά καιρούς «εξόρμηση» για τα εθνι-κά μας θέματα, θα πρέπει να πληροφορη-θούν ότι η εξόρμηση αυτή, η οποία άρχισε το 1992, δεν μοιάζει να τελειώνει.

Στις επιτυχίες της ΓΤΠ θα πρέπει να προστεθούν 17 αφιερώματα στην Ελλάδα, τα περισσότερα από τα οποία δημοσιεύθη-καν τις 40 μέρες πριν από τη διάσκεψη του Εδιμβούργου. Τα ένθετα αυτά (εξασέλιδα ή οκτασέλιδα), με θαυμάσια κατά κανόνα πα-ρουσίαση της σύγχρονης ελληνικής συγκυ-ρίας, εμφανίσθηκαν στα σημαντικότερα έντυπα των ΗΠΑ και της Ευρώπης και δεν εκόστισαν ούτε μια δραχμή στο κράτος διότι η δαπάνη καλύφθηκε από διαφημίσεις.

Έχει συντελεστεί λοιπόν ένα κάποιο έρ-

γο.

Βεβαίως δεν αποδίδουν όλες οι προσπά-θειες εξίσου. Ωστόσο οι ελληνικές απόψεις είναι πια πασίγνωστες ακόμη και σε αυτούς που μας επιτίθενται. «Εθνικόν είναι το αλη-θές» και αληθές είναι ότι σπανίως έχουν γί-ναι τόσα πολλά στον τομέα της ενημέρωσης της διεθνούς κοινής γνώμης.

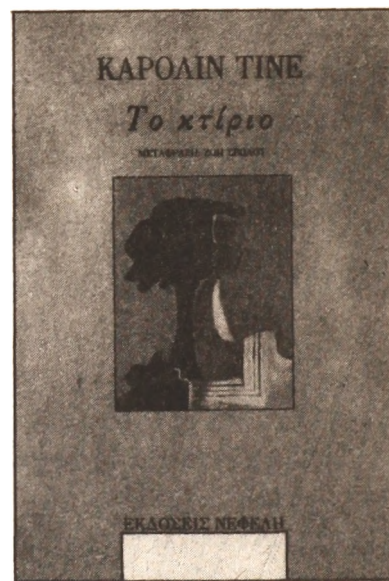
Το ότι δεν μεταπείσαμε όλους όσους πλη-σιάσαμε μόνο σε ελλιπή ενημέρωση δεν οφείλεται. ■

Μόλις κυκλοφόρησε

Καρολίν Τινέ

ΤΟ ΚΤΙΡΙΟ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ
ΑΣΚΛΗΠΙΟΥ 6, ΑΘΗΝΑ 106 80
ΤΗΛ.: 3639962

«Η ανανέωση της πολιτικής ζωής δεν είναι θέμα προσώπου ή ηλικίας»

του Τάσου Παπα

Όλες οι δημοσκοπήσεις συμφωνούν σε δύο σημεία.

Πρώτον ότι το ΠΑΣΟΚ έχει σημαντικό προβάδισμα έναντι της Νέας Δημοκρατίας και **δεύτερον** ότι παραμένει εντυπωσιακά υψηλό το ποσοστό των αναποφάσιστων και εκείνων που προτίθενται να ψηφίσουν «αρνητικά» (λευκό, άκυρο, συνειδητή αποχή). Εάν δεν συμβούν θεαματικές εξελίξεις που θα ανατρέψουν τα υπάρχοντα δεδομένα, το ΠΑΣΟΚ θα κληθεί να διαχειριστεί μια κατάσταση στην οποία κυριαρχούν η απογοήτευση, ο μηδενισμός, η ισοπέδωση και η κρίση εκπροσώπησης. Αν προστεθούν η διάθεση ρεβανσισμού, που διακατέχει τμήμα του στελεχικού του δυναμικού και της οργανωμένης βάσης του, η έκταση της οικονομικής κρίσης καθώς και οι εθνικοί κίνδυνοι που απειλούν τη χώρα, τότε προκύπτει με σαφήνεια το μέγεθος του προβλήματος. Δεν έχουν καταληφθεί όλοι οι παράγοντες του ΠΑΣΟΚ από την ευφορία της σίγουρης νίκης. Αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό την «επόμενη μέρα». Συζητήσαμε με τον ευρωβουλευτή και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΑΣΟΚ **Χρήστο Παπουτσή**, ο οποίος, σημειωτέον, εσχάτως από μερίδα του Τύπου παρουσιάστηκε ως δελφίνος του Ανδρέα Παπανδρέου αν και ο ίδιος, ευσήμως, προσπαθεί να μην επιτρέψει τη συντήρηση αυτού του κλίματος.

Η σκανδαλολογία είναι και πάλι στο προσκήνιο. Φαίνεται πως η πολιτική ζωή του τόπου δεν μπορεί να απαλλαγεί από τις νοσογόνες εστίες. Προεκλογικώς όλα τα κόμματα μιλούν για την ανάγκη να εδραιωθούν θεσμοί διαφάνειας, μόλις όμως έρχονται στην εξουσία ξεχνούν τις υποσχέσεις και αρνούνται να παραχωρήσουν τμήματα της εξουσίας τους σε αντιπροσωπευτικότερους θεσμούς. Ποιες εγγυήσεις μπορεί να προσφέρει το ΠΑΣΟΚ ότι δεν θα πορευθεί στον ίδιο δρόμο;

– Δεν νομίζω ότι μπορεί κανείς να ισχυρισθεί ότι το ΠΑΣΟΚ αρνήθηκε την σημασία της ενίσχυσης αντιπροσωπευτικών θεσμών τόσο σε κεντρικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο.

Όροι όπως αποκέντρωση, κοινωνικός έλεγχος, θεσμοί τοπικής αυτοδιοίκησης εισήχθησαν για πρώτη φορά στο πολιτικό λεξιλόγιο από το ΠΑΣΟΚ. Σας υπενθυμίζω

ότι νέοι θεσμοί και λειτουργίες στη διοίκηση, στην εκπαίδευση, στην περιφέρεια, δρομολογήθηκαν και κατοχυρώθηκαν κατά την οκταετία '81-'89.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι πρέπει να προχωρήσουμε μαζί παραπέρα και θα συμφωνήσω μαζί σας ότι η πρόσφατη εμπειρία απέδειξε πόσο αναγκαία είναι η παραπέρα εδραίωση και ανάπτυξη θεσμών διαφάνειας.

Θα ήθελα όμως να παρατηρήσω ότι η μεγάλη πρόκληση σήμερα για τη χώρα μας είναι η επιτάχυνση του εκσυγχρονισμού της οικονομικής-ολιτικής και κοινωνικής ζωής με την ταυτόχρονη ενίσχυση της δημοκρατίας και της συμμετοχής σε όλα τα επίπεδα. Ενίσχυση του Κοινοβουλίου, της Περιφερειακής, της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και του Συνδικαλιστικού Κινήματος. Κι οι στόχοι αυτοί αποτελούν βασικούς άξονες

της πολιτικής μας.

Υπάρχει η αίσθηση σε πολλούς πολίτες πως το ΠΑΣΟΚ επιστρέφει στην εξουσία για να πάρει εκδίκηση για το 1989. Άλλωστε αρκετά στελέχη του στις κρίσεις ειλικρίνειας που «παθαίνουν» δεν το κρύβουν. Φοβάστε την εκδήλωση τέτοιου ρεβανσισμού στην κορυφή που θα πυροδοτήσει ανάλογα φαινόμενα και στη βάση; Με ποιον τρόπο το ΠΑΣΟΚ προτίθεται να αντιμετωπίσει τέτοιες συμπεριφορές;

– Το ΠΑΣΟΚ δεν πρόκειται να πάρει την εξουσία για να εκδικηθεί τα γεγονότα του 1989.

Η ψήφος στο ΠΑΣΟΚ στις επόμενες εκλογές θα είναι ψήφος θετική για την αντιμετώπιση του αδιεξόδου στο οποίο έχει οδηγηθεί η χώρα μας από την κυβέρνηση της ΝΔ στα εθνικά θέματα, για τη ξεπέρασμα της οικονομικής και κοινωνικής κρίσης.

Είναι αλήθεια ότι για τρία χρόνια η ολόκληρη παράταξη σπλώθηκε. Αναπλάχθηκε μια ιδιόμορφη πολιτική τρομοκρατία που είχε χρόνια να γίνει στον τόπο μας. Μαζικές απολύσεις και εκκαθαρίσεις έχουν οδηγήσει σε αδιέξοδο χιλιάδες οικογένειες.

Το δημοκρατικό κίνημα όμως δε επιδιώκει να εκδικηθεί. Τέτοια φαινόμενα είναι μεμονωμένα.

Η επάνοδος του ΠΑΣΟΚ στην εξουσία αποτελεί πλέον πανθομολογούμενη ανάγκη για τη χώρα μας.

Το ΠΑΣΟΚ, ωστόσο, έχει δεσμευθεί να εξετάσει όλες τις καταγγελίες που έχουν γίνει για σκάνδαλα και για πολιτικές διώξεις. Πρωφανώς οι υπεύθυνοι θα υποστούν τις κυρώσεις και όσοι εκδιώχθηκαν για τις πολιτικές τους θέσεις πρέπει να αποκατασταθούν.

Δεν πρόκειται όμως να μεταφέρουμε το κέντρο βάρους της πολιτικής μας σε

νδαλολογία για να αποπροσανατολί-
με το λαό από τα υπαρκτά προβλήματα
επιζητούν λύση.

άτι τέτοιο θα ήταν τραγικό. Ιδιαίτερα
ή την περίοδο, των μεγάλων εθνικών
ίτων. Μια εμπαθής και ρεβανσιστική
τική θα διασπούσε την ενότητα του
μας και θα είχε καταστροφικά απο-
σματα.

ί το γεγονός ότι οι δημοσκοπήσεις δίνουν
ΙΑΣΟΚ σημαντικό προβάδισμα έναντι της
πάρχει μεγάλο ποσοστό αναποφάσιστων
ολιτών που θα ψηφίσουν λευκό και άκυρο.
νυπολογισθεί η συνειδητή αποχή, τότε
ούμε να μιλάμε για μαζικό ρεύμα
σβήτησης του δεδομένου πολιτικού
ήματος. Πού νομίζετε ότι οφείλεται;

Δεν θα συμφωνήσω μαζί σας ότι ανα-
σεται ένα μαζικό ρεύμα αμφισβήτη-
του πολιτικού συστήματος. Θα
ωνήσω όμως ότι μια μερίδα του κό-
φαίνεται να υιοθετεί τέτοιες εκτιμή-

βάλλου στην κατεύθυνση αυτή έχουν
ιάλει οι απόψεις που καλλιεργήθηκαν
ηματικά και οι πρακτικές διαφόρων
ων, συμφερόντων και φορέων. Να
υπενθυμίσω την τάση ιδεολογικής και
ικής ισοπέδωσης, την ευκολία σύ-
υσης και συγκυβέρνησης με τη Δεξιά
αραδοσιακής Αριστεράς, την αναγό-
η του πολιτικού marketing και των
οσίων σχέσεων σε κυρίαρχο πολιτικό
ίγοντα.

συνδυασμό, μάλιστα, με την
λογική κρίση, τις πολιτικές και κοινω-
ανακατατάξεις, το κενό ασφάλειας,
αλούν έντονο σκεπτικισμό σε μεγάλο
μό πολιτών σε όλη την Ευρώπη.

ην Ελλάδα, τα τελευταία χρόνια, βιώ-
ε την πολιτική ζωή σ' αυτό το πλαί-
Και είναι λογικό να δημιουργούνται
ς πολίτες τάσεις απομάκρυνσης από
ολιτική και τα κόμματα.

καμμία όμως περσίπτωση δεν πρέπει
λάμε για μαζικής κλίμακας εφησυχά-
και αδιαφορία.

Ακούμε συχνά για κρίση αξιοπιστίας των
πολιτικών, για κρίση εκπροσώπησης, ακούμε
επίσης τη φοβερή φράση «όλοι είναι ίδιοι». Η
πολιτική ζωή του τόπου, τουλάχιστον στην
κορυφή της, δυναστεύεται από τους πολιτικούς
που «ανδρώθηκαν» τη μετεμφυλιακή περίοδο.
Το αίτημα της ανανέωσης προσώπων, θεσμών
και αντιλήψεων δεν νομίζετε ότι ήρθε η ώρα να
βρει τη δικαίωσή του;

– Αυτή η ισοπέδωση είναι ιδιαίτερα
επικίνδυνη για τους θεσμούς και τη
Δημοκρατία.

Παρά τα όποια προβλήματα στη λει-
τουργία των κομμάτων δεν μπορώ να δε-
χθώ ότι όλοι οι πολιτικοί είναι ίδιοι. Ο
λαός βλέπει, κρίνει και αξιολογεί πρό-
σωπα και παρατάξεις.

Είναι αλήθεια ότι έχουν επέλθει σοβα-
ρές αλλαγές στις μορφές της πολιτικής
δράσης και έχουν δημιουργηθεί καινούργ-
για πεδία προσανατολισμού.

Σημασία έχει να μπορείς να αντιλαμ-
βάνεσαι την ουσία των αλλαγών που
συντελούνται γύρω σου, να αφουγκράζε-
σαι τον παλμό της εποχής, να μην παρα-
μένεις αγκυλωμένος, να συμβάλλεις στην
αναζήτηση του καινούργιου, στις νέες
προοπτικές που διαγράφονται, να δια-
βλέπεις το μέλλον.

Χωρίς να αμφισβητώ τη σημασία του
εκσυγχρονισμού της πολιτικής λει-
τουργίας, δεν πιστεύω ότι η ανανέωση εί-
ναι τελικά μόνο θέμα προσώπων και ηλι-
κίας. Αντίθετα, θεωρώ ότι είναι πάνω
από όλα θέμα ανανέωσης της σκέψης και
του πολιτικού λόγου, του οράματος και
της στρατηγικής και φυσικά της πρακτι-
κής.

Ουδείς σήμερα στο ΠΑΣΟΚ θέτει θέμα διαδο-
χής. Γνωρίζοντας το χαρακτήρα του Α.
Παπανδρέου, πιστεύετε ότι ο πρόεδρος του
ΠΑΣΟΚ θα θέσει ο ίδιος το θέμα της διαδοχής
του όταν το κρίνει σκόπιμο;

– Κανείς δεν θέτει σήμερα στο
ΠΑΣΟΚ θέμα διαδοχής, γιατί δεν υπάρ-
χει τέτοιο θέμα. Όταν στο μέλλον προκύ-
ψει, υπάρχουν καταστατικές διαδικασίες
που θα εφαρμοστούν.

Μετά τον Ανδρέα ... συλλογικότητα

Με δεδομένο το γεγονός ότι κανένα από τα
στελέχη πρώτης κατηγορίας στο ΠΑΣΟΚ δεν
διαθέτει την ακτινοβολία του Α. Παπανδρέου,
πολλοί πιστεύουν ότι η μεταπαπανδρεϊκή
περίοδος θα είναι περίοδος κλυδωνισμών για το
ΠΑΣΟΚ. Συμμερίζεστε αυτή την άποψη;

– Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο
Ανδρέας Παπανδρέου είναι ένας γνήσιος
λαϊκός ηγέτης. Διατηρείται πάντα μια
ακατάλυτη, άμεση σχέση του προέδρου με
το λαό.

Η μεταπαπανδρεϊκή περίοδος αργεί
ακόμη. Όταν υπάρξει, θα είναι μια περίο-
δος συλλογικής ευθύνης για τα ηγετικά
στελέχη του κόμματος. Μόνον έτσι θα
διασφαλιστεί η ενότητα και η συνέχεια
του ΠΑΣΟΚ. Κι αυτή ακριβώς είναι η
απόφαση όλων, είναι το αίτημα της λαϊκής
βάσης αλλά και η ευθύνη μας για το μέλ-
λον της χώρας μας.

Το τελευταίο διάστημα έχουν κατατεθεί δύο
προτάσεις που υπερβαίνουν τον σημερινό
σχηματισμό των πολιτικών δυνάμεων. Μιλώ για
τη συγκρότηση κόμματος από τους
εκσυγχρονιστές όλων των κομμάτων και για τον
πολιτικό αστερισμό που θα συμπεριλάβει το
ΠΑΣΟΚ και τη μετακομμουνιστική Αριστερά.
Πώς τις σχολιάζετε;

– Όσον αφορά την πρόταση για τη συ-
γκρότηση κόμματος από τους εκσυγχρο-
νιστές όλων των κομμάτων, την θεωρώ
αστεία έως πολιτικά επικίνδυνη.

Είστε βέβαιος ότι εννοούν όλοι τον ίδιο
εκσυγχρονισμό; Μήπως καταργήθηκαν οι
κοινωνικές τάξεις με τις αντιθέσεις τους
και επικρατεί παντού κοινωνική δικαιοσύ-
νη;

Ο εκσυγχρονισμός, για παράδειγμα,
στις δομές και τις λειτουργίες της οικονο-
μίας, είναι βέβαιο ότι θα οδηγήσει στην
καθιέρωση της οικονομικής δημοκρατίας
και θα συμβάλει στην διαμόρφωση της
κοινωνικής αλληλεγγύης; Όχι βέβαια.

JOHN ARDEN

ΣΙΩΠΗ ΑΝΑΜΕΣΑ ΣΤΑ ΟΠΛΑ

(ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ)

Για τους υπόδουλους λαούς,
υπόδουλους δηλαδή στους ίδιους τους
τους κυβερνήτες, στους κυβερνήτες
κάποιων άλλων, στους κυβερνήτες
τους δικούς μας. Για μας.

αδόσεις ΚΑΛΕΝΤΗΣ, Μαυρομιχάλη 5 – Τηλ. 36.01.551 FAX 36.23.553 ΑΘΗΝΑ 106 79

Γιατί γι' αυτό απαιτούνται πολιτικές αποφάσεις με συγκεκριμένες ιδεολογικές συντεταγμένες.

Υπάρχει φυσικά και η άλλη, παρεμφερής συζήτηση για την κυβέρνηση των τεχνοκρατών που θα δρομολογήσουν τον εκσυγχρονισμό.

Το αίτημα όμως της εποχής μας για εκσυγχρονισμό των θεσμών σε καμία περίπτωση δεν συμβαδίζει με «πολιτικούς» εγκλωβισμένους στη μαγεία των οικονομικών δεδομένων και στην αδράνεια της αναισθησίας μπροστά στις αναζητήσεις της κοινωνίας.

Τι σας φοβίζει σ' αυτή την εκδοχή για τις πολιτικές εξελίξεις;

— Ένα τέτοιο σενάριο υποκρύπτει σκοπιμότητες και πολλούς κινδύνους. Αποβλέπει στη διαμόρφωση μιας κοινωνίας χωρίς αντιστάσεις, χωρίς αναζητήσεις, μιας κοινωνίας παραδομένης στην πολιτική εξουσία της τεχνοκρατικής αυθεντίας.

Ο τόπος μας έχει ανάγκη από

συγκεκριμένες πολιτικές κατευθύνσεις και προγράμματα που θα οδηγούν στον εκσυγχρονισμό και στην ανάπτυξη διασφαλίζοντας την κοινωνική συνοχή, τη δημοκρατία, τη διαφάνεια και τη συμμετοχή των πολιτών.

ΠΑΣΟΚ + «μετακομμουνιστική Αριστερά» = ;

Όσον αφορά την πρόταση του νέου πολιτικού αστερισμού που θα συμπεριλάβει το ΠΑΣΟΚ και τη «μετακομμουνιστική» Αριστερά, είναι πιο κοντά στην πραγματικότητα.

Γιατί είναι μια πρόταση όπου, σ' αντίθεση με την προηγούμενη, δέχεται την ύπαρξη των ιδεολογικών και πολιτικών διαφορών. Δεν ισοπεδώνει τα πάντα.

Πάντα υπάρχουν οι αντιθέσεις στην κοινωνία που επιζητούν την έκφρασή τους στο πολιτικό επίπεδο.

Η διεθνής σκηνή σήμερα αλλάζει ραγδαία, η σημερινή κοινωνία, είναι διαφορετική και έχει άλλες προκλήσεις να

αντιμετωπίσει.

Το ΠΑΣΟΚ, σήμερα, είναι έτοιμο να παίξει τον ιστορικό του ρόλο, να αποτελέσει τον πόλο συσπείρωσης όλων των δυνάμεων της κοινωνίας, που θέλουν να διασφαλίσουν τις αρχές της δημοκρατίας και της αλληλεγγύης.

Το ΠΑΣΟΚ, σήμερα, είναι ανοικτό στη συμμετοχή όλων των δυνάμεων που πιστεύουν στις αξίες και τους στόχους ενός σύγχρονου πατριωτικού δημοκρατικού σοσιαλιστικού κινήματος.

Η πολιτική μας πρόταση δίνει, για την Ελλάδα και τον ελληνισμό, ένα νέο σύγχρονο και ριζοσπαστικό περιεχόμενο στις αξίες και τους στόχους του Δημοκρατικού Σοσιαλισμού.

Ολοένα και περισσότερα στελέχη της «μετακομμουνιστικής» Αριστεράς αποδέχονται την πολιτική πρόταση και την πρόσκληση του ΠΑΣΟΚ.

Άλλωστε είναι μια εξέλιξη που πραγματοποιείται σ' ολόκληρη τη Γηραιά Ήπειρο με την αναζήτηση των κοινών δρόμων και κοινών σχεδίων για την οικοδόμηση της νέας Ευρώπης που διαμορφώνεται.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 — Τηλ. 36.09.712 - 36.02.007

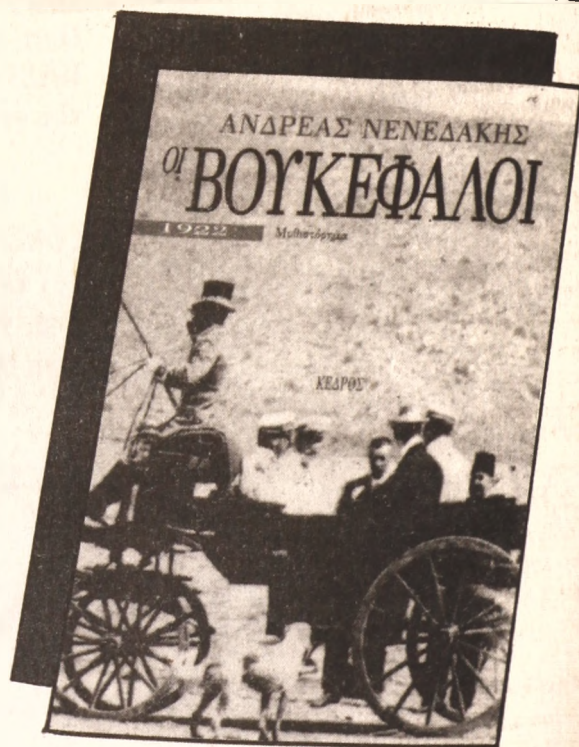
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ

ΚΡΑΤΙΚΟ ΒΡΑΒΕΙΟ
ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑΤΟΣ 1992

ΑΝΔΡΕΑΣ ΝΕΝΕΔΑΚΗΣ

«Οι Βουκέφαλοι 1922» Μυθιστόρημα

«Η Πολιτεία μας... Η πολιτεία των αρχοντορωμαίων, των Nobilitas Venetas, η γενέτειρα του Χορτάτζη, το αγαπημένο Recime των Τούρκων είναι στα χέρια των Κόνσολων, μερικών κεφαλάδων, κληρικών κ.ά., των «Βουκέφαλων»... Γύρω τους στριφογυρίζουν οι βενιζελικοί, οι βασιλικοί, οι φαινομενικά άχρωμοι Τούρκοι, οι αχμάκηδες, οι ερεκλήδες και οι λαθρέμποροι μαζί με το αρχοντολόι και το λαό... Και όπως και να γυρίσουν τα πράγματα αυτοί είναι από πάνω. Και τώρα, στο '22 — το δημιούργημά τους — βρίσκονται πάλι καθάλα. Γιατί πρωτοστατούν στις λιτανείες, στους εράνους για τους πρόσφυγες και φαίνονται οι θεματοφύλακες των ιερών και των οσίων, χωρίς να αποχωρίζονται ποτέ το σκληρό καπέλο και τις μάλλινες γκέτες, χειμώνα καλοκαίρι....»

Στο βήμα της προπερασμένης Κυριακής, ο καθηγητής Δ.Ν. Μαρινίτης αποδεικνύει πως ελάχιστα απέχουμε πλέον, στον τομέα της κριτικής, από το ιδεώδες της νολεκτικής φράσης ή και του απλού εύματος (άλλωστε η διαλεκτική του σφατισμού είναι ανεξέλεγκτη, και ο δημόσιος, άρα ελέγξιμος, λόγος ντεσιγράφη ήδη σε λόγο αυτονοήτως γυρο εφόσον εκφαίρεται από άνδρα μονότονα δημόσιο: «το ήθος του ήτορος» είναι, εδώ, η ανταπόδεικτη ήθεια των λεγομένων του, δηλαδή η βεντία). Σχεδόν μονολεκτικά λοιπόν – και εντός παρενθέσεων – ο Δ.Ν. Μαρινίτης αποφαίνεται ότι το ποιητικό βιβλίο της Μαρίας Λαϊνά είναι «ίσως» (σ' αυτό το «ίσως» συρρικνώνεται η καταστατική επιφύλαξη του κριτικού λόγου και εκπίπτει σε απλή προφύλαξη του κριτικού) – το καλύτερο ποιητικό βιβλίο της τελευταίας εικοσαετίας. Μην λίγα χρόνια, το καλύτερο βιβλίο της τελευταίας εικοσαετίας ήταν το νέο ποιητικό βιβλίο της Τζένης Μαστοράκη (ή αυτό το 'πε ο Γ.Π. Σαββίδης, που σε άλλη περίπτωση ανακάλυψε την «πυκνότερη ηθικά ηθική πλακέτα μετά τα μονόφυλλα Καβάφη»; Οι καθολικοί δεν έχουν ανάλογα προβλήματα διαρχίας). Το βιβλίο δεν είναι βέβαια η ποιότητα έργου του Λαϊνά ή της Μαστοράκη (συμβαίνει ο γράφων να εκτιμά την ήηση και των δύο) αλλά η ενδημική αμετροέπεια, που όταν μάλιστα προσβάλλει τα κείμενα του Δ.Ν. Μαρινίτη μας καταθλίβει ιδιαίτερα. Η πρόχειρη απαρίθμηση λοιπόν: Τα τελευταία 20 χρόνια (1973-1993), εκδόθηκαν, μεταξύ άλλων, το Φωτόδεντρο, το Μονόγραμμα, το αερολόγιο ενός αθέατου Απριλίου και Ψαγεία της Οξιάπετρας του Οδυσσέα Τη, το Γερατειές Αριστούργημα του Ιάννη Ρίτσου, ο Νεκρόδειπνος και το Φως του Τάκη Σινόπουλου, το Σκαίος του Μίλου Σαχτούρη, το καψήφιο του Έκτορος Κακναβάτου, το Γκρίζο χρώμα θερμό του Νίκου Φωτιά, το Μόνον διά της λύπης, του Ιωάννη Λεοντάκη, το Αχαιών Ακμή του Κυριάκου Χαρχαλαμπίδη – και παραλείπουμε τους νεότερους. Μια πρόχειρη καταμέτρηση – για να περιγραφούν τα όρια του γελούου...

ANNA BIX «ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ ΒΑΡΕΘΗΚΑΝ»

Μια καλλιτέχνης-ωτογράφος από τη Γερμανία ζει στην Ελλάδα και φωτογραφίζει όψεις από την καθημερινότητα στις πόλεις της. Βρίσκει γοητευτική τη ζωή στην Αθήνα παρά τις συνθήκες που αλλάζουν, πιστεύει ότι ο ρόλος της τέχνης δεν είναι να δημιουργεί μεγάλα γεγονότα αλλά μικρές νησίδες πολιτισμού και υποστηρίζει την ανάγκη για την παρεμβατική παρουσία των διανοουμένων και των καλλιτεχνών στα κοινωνικά δρώμενα. «Οι καλλιτέχνες βαρέθηκαν», λέει, «αλλά δεν μπορεί να είναι έτσι».

ΓΡΑΦΟΥΝ:
Α. ΒΙΧ
ΣΤ. ΓΚΕΤΣΕΦ
Μ. ΘΕΟΔΟΣΟΠΟΥΛΟΥ
Β. ΚΑΠΕΤΑΝΓΙΑΝΝΗΣ
ΕΡΗ ΚΑΣΙΜΗ
ΗΛ. ΚΑΝΕΛΛΗΣ
ΑΘΗΝΑ ΣΧΙΝΑ
Δ. ΤΣΑΤΣΟΥΛΗΣ
Δ. ΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ
ΑΝΤ. ΦΡΑΝΤΖΗ
Τ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΑΡΙΣΑ

Το 1ο Μεσογειακό Φεστιβάλ Νέων Κινηματογραφιστών που έγινε στη Λάρισα κατάφερε να σταθεί στα πόδια του. Οι ταινίες που φιλοξένησε ωστόσο δεν ήταν αντάξιες των φιλοδοξιών του φεστιβάλ. Και τι σόι λαϊκισμός ήταν αυτός με τις λαϊκές επιτροπές βράβευσης;

ΣΕΛ.....56

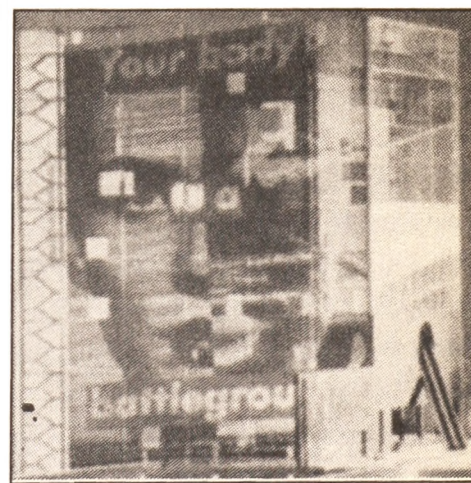
ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ

Μια νησίδα διαφορετικής αντίληψης για την τηλεόραση, η τηλεοπτική εκπομπή «Παρασκήνιο», έχει οδηγηθεί εδώ και καιρό στη σιωπή. Αιτία: οι νέες τηλεοπτικές προτεραιότητες για τη θεαματικότητα. Γράφει ο σκηνοθέτης Τάκης Χατζόπουλος.

ΣΕΛ.....50

ΜΟΔΑ

Η μόδα και οι συνήθειες του συρμού επηρεάζουν τις ενδυματολογικές συνήθειες, τον τρόπο ζωής, τις συμπεριφορές. Ωστόσο, να που είναι δυνατόν να επηρεάσουν και τις συνήθειες των αρχιτεκτόνων. Γράφει ο Δημήτρης Φιλίππιδης –που επιμένει να είναι ντεμοντέ!

ΣΕΛ.....58

Το Παρασκήνιο, ο χαμένος και ο ξανακερδισμένος χρόνος

του Τάκη Χατζόπουλου

Το πρώτο επεισόδιο της εκπομπής «Παρασκήνιο» προβλήθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 1976 από την τότε ΕΡΤ. Η εκπομπή αυτή, που σήμερα συμπληρώνει 17 χρόνια παρουσία στην ελληνική τηλεόραση, έχει επωμισθεί στη μεγάλη αυτή χρονική διάρκεια ένα ορισμένο ύψος και ήθος. Με την αφορμή αυτής της επέτειου θα ήθελα να σας μιλήσω για τις υποχρεώσεις που γεννά αυτή η διάρκεια, για τη σχέση της με το ύψος και το ήθος, σχέση όχι αναγκαστικά αυτονόητη για τη σημασία της έννοιας του χρόνου στην παραγωγή και τη δημιουργία του οπτικοακουστικού έργου.

Πρόθεσή μας ήταν, από την αρχή της εμφάνισης της εκπομπής, να συγκεράσουμε μια τηλεοπτική γλώσσα με την αισθητική του ντοκυμανταίρ, να προσπαθήσουμε να μιλήσουμε για πρόσωπα, για θέματα, για ιδέες, φωτίζοντάς τα με τη δική μας αντίληψη, να προχωρήσουμε ακόμα και σε ρήξεις αν πιστεύαμε ότι αυτό θα άνοιγε κάποιον εποικοδομητικό διάλογο.

Η στάση μας αυτή, που εξέφραζε ίσως κάποιες ανάγκες της εποχής εκείνης –ας μη λησμονούμε ότι μόλις ενάμιση χρόνο πριν είχε καταρρεύσει η χούντα–, βρήκε γόνιμο έδαφος, συμπαράσταση από τον Τύπο, ένθερμους τηλεθεατές από το χώρο κυρίως των διανοουμένων και των νέων.

Ταυτόχρονα όμως με το ξεκίνημα της εκπομπής παρουσιάστηκαν προβλήματα λογοκρισίας που την εποχή εκείνη αποτελούσαν τακτικό πονοκέφαλο όλων όσοι δεν θεωρούσαν τα πράγματα και τις ιδέες δεδομένα. Από τη δεύτερη κιόλας εκπομπή, η οποία είχε προγραμματιστεί να προβληθεί στις 9.3.1976, κόπηκαν τα δύο από τα τρία θέματα και προβλήθηκε μόνο το ένα.

Ιδού μερικοί τίτλοι από τα δημοσιεύματα της εποχής εκείνης: «Τα παρασκήνια του Παρασκηνίου» (Βραδυνή), «Κόπηκε η μάνα του Μπρεχτ στην ΕΡΤ;» (Αυγή), «Όταν τα μηχανήματα διαψεύδουν» (Καθημερινή), «Η ψευτιά επ' αυτοφώρω» (Τα Νέα), «Πώς οι κακές κόπιες γίνονται ξαφνικά τέλειες!» (Το Βήμα).

Τελικά, έπειτα από πάρα πολλές παλινδρομήσεις, η διοίκηση του καναλιού αποφάσισε να προβάλει και τα υπόλοιπα δύο θέματα.

Είναι αλήθεια πως, για πολλά χρόνια, βαδίζαμε πάνω σ' ένα τεντωμένο σχοινί. Η εμπειρία που αποκτήσαμε μας επέτρεψε να ξεπεράσουμε αντιδράσεις και απόπειρες φίμωσης της εκπομπής. Ο κολακευτικότερος έπαινος που μας αποδόθηκε ποτέ ήταν η φράση ενός διευθυντή της ΕΡΤ, ο οποίος αγανακτισμένος χαρακτήρισε, ως μομφή, το «Παρασκήνιο», «κρυφό σχολειό» της τηλεόρασης.

Το τραγελαφικότερο όμως γεγονός που αντιμετωπίσαμε ήταν, σε μία κυβερνητική αλ-

Κι όμως. Η τηλεόραση δεν ήταν εξαρχής καταδικασμένη να παραδοθεί στο κυνήγι της πληροφορίας. Η πολιτιστική της διάσταση εκχωρήθηκε, καθ' οδόν προς όφελος της θεαματικότητας, στην πληροφόρηση και η επίκαιρη διάσταση των τηλεοπτικών θεμάτων οδήγησε την τηλεοπτική οπτική σε μια πορνογραφική παρατήρηση των γεγονότων που αποκλείει τη βαθιά σχέση με τους. Αποτέλεσμα: η περιφρόνηση του σημαντικότερου στοιχείου σύνθεσης ενός αφηγηματικού τρόπου όπως ο τηλεοπτικός – του χρόνου.

Ο Τάκης Χατζόπουλος, σκηνοθέτης και συμπαραγωγός μαζί με τον Λάκη Παπαστάθη της τηλεοπτικής σειράς «Παρασκήνιο» (που επί 17 χρόνια σηματοδότησε την ελληνική τηλεόραση και, τελευταία, την οδήγησαν στη σιωπή), σε μια εκδήλωση στο Αετοπούλειο Χαλανδρίου (24.2.1993) αναφέρει στη γόνιμη πορεία του «Παρασκηνίου» και σημειώνει τη σημασία του χρόνου στο να ανακαλυφθεί μια άλλη διάσταση του πραγματικού – που πολύ απέχει από την εφήμερη ασημαντολογία η οποία σήμερα έχει γίνει κανόνας του αγοραίου λόγου των τηλεοπτικών δικτύων.

λαγή, η πίεση που μας ασκήθηκε να αλλάξουμε τον τίτλο της εκπομπής χωρίς να διαφοροποιήσουμε το περιεχόμενό της, έτσι απλά, για να μην καρπώνεται η προηγούμενη διοίκηση την όποια επιτυχία της. (Εδώ κάθε συνειρμός περί των ονομάτων δεν είναι καθόλου αδικαιολόγητος.)

Ήμασταν όμως τυχεροί από το ξεκίνημά μας. Είχαμε συμπαραστάτες τους δημοσιογράφους που δούλευαν στην εκπομπή και τους σκηνοθέτες-συνεργάτες. Στα 17 χρόνια, 7 δημοσιογράφοι και 81 σκηνοθέτες, μαζί με πάρα πολλούς άξιους τεχνικούς του κινηματογράφου, δούλεψαν μαζί μας. Αντιλαμβάνεσθε τι πλούτος ήταν αυτός. Πόσο γόνιμη υπήρξε για μας αυτή η συνάντηση. Από την ανταλλαγή τόσων εμπειριών, τόσων αισθητικών αντιλήψεων, διαμορφώθηκε το ύψος της εκπομπής. Από την εμμονή στο δικαίωμα της ελεύθερης έκφρασης, τον αλληλοσεβασμό, τον «έλεγχο» του επόμενου από τον προηγούμενο, από την επίγνωση ότι αυτό που γίνεται τώρα επωμίζεται ότι προηγήθηκε και ότι θα έρθει, αποκτήθηκε το ήθος για το οποίο σας μίλησα στην αρχή. Το

ήθος με την πρωταρχική του σημασία: η συνήθους διαμονής, του ενδιατήματος, η συνήθειας, του εθίμου: «έρξαν κατά ήθε κοιμηθήναι» όπως λέγει στην Οδύσσεια ο Όμηρος.

Αυτή είναι, σε πολύ αδρές γραμμές, η ιστορική διάσταση της έννοιας του χρόνου στο «Παρασκήνιο».

ΣΜΙΛΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟ ΧΡΟΝΟ

Όπως θα γνωρίζετε, ασφαλώς, η έννοια του χρόνου αποτελεί, για την τέχνη του κινηματογράφου και της τηλεόρασης, ένα πρωταρχικό σημασιολογικό εργαλείο που επιτρέπει στον δημιουργό να χειρισθεί τα υλικά της φαντασίας του ή της πραγματικότητας χωρίς τη δόμηση της συμβατικής χρονικής αλληλουχίας των γεγονότων. Που επιτρέπει δηλαδή η δράση μιας ταινίας ή μιας εκπομπής να διαρκεί μερικά λεπτά μέχρι χρόνια. Που του επιτρέπει να περιδιαβαίνει από την προϊστορική εποχή στη διασημική μέσα στο πλαίσιο της

ας. Να φέρνει την άνοιξη με το άνοιγμα παραθύρου. Να αφηγείται μια ολόκληρη στα πενήντα λεπτά μιας τηλεοπτικής εκπο-

πός είναι ο φιλικός χρόνος που, χωρίς την «αυθαίρετη» χρησιμοποίησή του, θα αδύνατη η πραγματοποίηση οπτικοα-

τικών έργων. Ελά αυτή δεν είναι η μοναδική έννοια του ου στη διαδικασία της δημιουργίας του έρ-
Ας έρθουμε στα καθ' ημάς για να δούμε λειτούργησε και πώς λειτουργεί ο χρόνος παραγωγή της εκπομπής «Παρασκήνιο» κυριολεκτικά, θα μπορούσα να πω, οφεί-
η μακροβιότητά της σ' αυτόν, με όλες τις αραδηλώσεις που η πρόταση αυτή εμπε-
ι. Θα σας απαριθμήσω ορισμένες βασικές
ες του χρόνου, που υπεισέρχονται στα
α παραγωγής της εκπομπής και εν συνε-
θα μιλήσω αναλυτικότερα γι' αυτές.
με λοιπόν:

χρόνο προετοιμασίας του θέματος

διάρκεια των γυρισμάτων

χρόνο ωρίμανσης στο μοντάζ

ν φιλικό χρόνο για τον οποίο σας μιλήσα
η, και

χρόνο συνάντησης του έργου με τον θεα-

Ο χρόνος προετοιμασίας του θέματος εί-
σως ο καθοριστικότερος για τους αν-
ους που παράγουν για την τηλεόραση. Οι
ίκες παραγωγής στην Ελλάδα είναι τέτοι-
ου προκαταβολικά γνωρίζει κανείς ότι
ει, με ελάχιστα μέσα, να επιτύχει ένα απο-
μα από ικανοποιητικό μέχρι άριστο. Στη
κασία της προετοιμασίας προσπαθεί να
ήσει σε όλα τα πιθανά ερωτήματα που
ούν να προκύψουν στο γύρισμα και να
ει εκεί καλύτερα εξοπλισμένος. Ως προς
γνικά μέσα, αυτό είναι σχετικά εύκολο κι
μο. Υπάρχει όμως και η προετοιμασία
φορά στην ωρίμανση του θέματος, δηλα-
ην ανάπτυξη βαθιάς σχέσης με αυτό που
ελεί την ουσία του. Διαβάσματα, μελέτες,
μία με ανθρώπους, αποσαφήνιση ιδεών,
ίτηση υλικών και, τέλος, το σημαντι-
ο, δημιουργία σχέσεων εμπιστοσύνης
εσα στον δημιουργό και τους ανθρώπους
θα κινηματογραφήσει ή που θα του εμπι-
ούν πολύτιμα στοιχεία. Ο χρόνος αυτής
ροετοιμασίας διαφέρει από θέμα σε θέμα,
ημιουργό σε δημιουργό, δεν είναι μετρή-
δεν καταγράφεται πουθενά παρά μόνο
υνείδηση του δημιουργού και στο τελικό
έλεσμα του έργου.

Η διάρκεια των γυρισμάτων, που προ-
ρίζεται δεσμευτικά για κάθε παραγωγή,
αυτή που προϋποθέτει τη μεγαλύτερη
η. Η επίγνωση του μοναδικού, που συντε-

λείται εκείνη τη στιγμή, το οποίο εγκλωβίζεται
αμετάκλητα στην κινηματογραφική ταινία, επι-
βάλλει μια διαφορετική διάσταση του χρόνου.
Η διάρκεια ανάμεσα στο ξεκίνημα της κινημα-
τογραφικής μηχανής και το σταμάτημά της, η
γνωστή και ως πλάνο, είναι ίσως η ιερότερη
χρονική στιγμή για κάθε κινηματογραφιστή
που σέβεται τον εαυτό του. Σε αντίθεση με το
γύρισμα των ταινιών μυθοπλασίας όπου τα
πλάνο μπορούν να επαναληφθούν αρκετές φο-
ρές μέχρι να επιτευχθεί το ποθούμενο
αποτέλεσμα, στα ντοκυμανταίρ και στις εκπο-
μπές όπως το «Παρασκήνιο», αυτό που
καταγράφεται εκείνη τη δεδομένη στιγμή είναι
μοναδικό και ανεπανάληπτο. Ποτέ δεν είναι το
ίδιο, όσες φορές και αν ξαναγυριστεί. Ένα
ακόμα στοιχείο που διαφοροποιεί αυτές τις εκ-
πομπές και τα ντοκυμανταίρ από τις ταινίες εί-
ναι αυτό του τυχαίου, του μη προσδιορίσιμου.
Όση προεργασία και αν έχει κάνει κανείς, πο-
τέ δεν είναι βέβαιος ότι τα πράγματα θα οδη-
γηθούν εκεί που τα είχε προγραμματίσει. Αυτό
τον υποχρεώνει να αυτοσχεδιάζει πάνω στον
αρχικό καμβά και, αν δεν είναι αδιάφορος, να
νιώθει ότι τον διαπερνούν ηλεκτρικές εκκενώ-
σεις κάθε φορά που αισθάνεται ότι, από την
εξέλιξη των γυρισμάτων, τινάζεται στον αέρα
κάθε προηγούμενος σχεδιασμός. Φαντάζεσθε
την απέραντη διάρκεια αυτής της χρονικής
στιγμής. Όμως ποια δυνατότητα διαθέτει για
να ανατρέψει μια κακοτυχία και να την μετα-
σχηματίσει σε θετικό αποτέλεσμα; Να μια πρό-
κληση στην οποία πρέπει να απαντήσει εκείνη
την ελάχιστη στιγμή ο δημιουργός.

γ) Αλλά υπάρχει και ο άλλος χρόνος δο-
κιμασίας. Είναι εκείνος της αναμέτρησης με το
υλικό. Ο χρόνος του μοντάζ. Θα μπορούσαμε
να πούμε επιγραμματικά ότι η τέχνη του μο-
ντάζ στον κινηματογράφο και την τηλεόραση
είναι η τέχνη του χρόνου. Θα μπορούσα να σας
μιλάω ώρες ατελείωτες για τη σημασία του μο-
ντάζ στη δική μας εκπομπή, για το χρόνο ωρί-
μανσης που απαιτείται σ' αυτή την κατά μόνας
αναμέτρηση με το υλικό, για τα αισθητικά ή τα
ηθικά ζητήματα που εγείρει η κάθε ψαλιδιά
του μοντέρ, για τη στιγμή που αισθάνεσαι ότι
από δω και πέρα εξαντλήθηκε όποια άλλη
δυνατότητα επέμβασης και ότι επιτεύχθηκε η
ευτυχέστερη συνάντηση ανάμεσα στην αρχική
πρόθεση και τις δυνατότητες του υλικού

δ) Η χρονική διάρκεια της εκπομπής είναι
ίσως ο μοναδικός συμβατικός, ανελαστικός
χρόνος ο οποίος, κατά κάποιο τρόπο, προ-
σπαθεί να εγκλωβίσει τις φυγόκεντρες τάσεις
όλων των άλλων εννοιών του που προ-
αναφέραμε. Δεν μπορείς να πεις ότι αυτό το
θέμα παρουσιάζει ενδιαφέρον και θα το ανα-
πτύξω περισσότερο ή ότι θα αναπτύξω το κάθε
θέμα όσο αντέχει. Δεν μπορείς να παραδώσεις
στην τηλεόραση μία εκπομπή σε μεγαλύτερη ή
μικρότερη διάρκεια από αυτή που έχει προ-

γραμματισθεί γιατί τότε θα τιναχθεί όλο το
πρόγραμμα της τηλεόρασης στον αέρα. Όλα
πρέπει να υπακούουν στον πανδαμάτορα προ-
γραμματιστή του τηλεοπτικού χρόνου.
Αντιλαμβάνεσθε τη διαπάλη ανάμεσα στο επι-
θυμητό και το αναγκαίο με ρυθμιστή το χρόνο.

Η ΜΙΑ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ

Ο κόσμος της πληροφόρησης στην τηλε-
όραση περιορίζει τα γεγονότα σε μια στιγμιαία
διάσταση, σε μια στερεότυπη αναπαραγωγή
της ιδέας που η κοινωνία έχει γι' αυτά. Αυτός ο
τρόπος αντιμετώπισης έχει επηρεάσει τους αν-
θρώπους που εργάζονται γι' αυτήν και αυτό το
βλέπουμε καθημερινά στις εκπομπές.
Αγχωτικός ρυθμός, εικόνες άνευ σημασίας,
σχόλια δίχως βαρύτητα, χρησιμοποίηση αν-
θρώπων και καταστάσεων. Μία πορνογραφική
ματιά στα πράγματα, θα τολμούσα να πω, αντί
για τα ίδια τα πράγματα. Εμείς πιστεύουμε ότι
η προσέγγιση της πολυπλοκότητας των θεμά-
των μέσα από το χρόνο αναδεικνύει τη
συνθετότητά τους, δίνει τη δυνατότητα στον
τηλεθεατή να ανακαλύψει μια άλλη διάσταση
του πραγματικού, να δει τη σχέση του δημιουρ-
γού με αυτήν, δια μέσου του χρόνου που διέθε-
σε, της πορείας που διήνυσε μέχρι το τελικό
αποτέλεσμα.

Αυτός ο χρόνος εισάγει μία διαφορετική
χρονικότητα στην τηλεόραση. Ο «χαμένος
χρόνος» που «σπαταλήθηκε» στην εκπομπή
«Παρασκήνιο» πιστεύουμε ήταν αυτός που
επέτρεψε να «επιβιώσει» τα 17 αυτά χρόνια.

Τελειώνοντας, θα ήθελα να αναφερθώ και
σε μία ακόμα χρονική στιγμή, ίσως την πιο εν-
διαφέρουσα και γόνιμη για έναν δημιουργό.
Εκείνη της συνάντησης του έργου με τον θεα-
τή. Και εδώ αναφέρομαι στον συνειδητό θεα-
τή, ο οποίος θα προγραμματίσει την πα-
ρακολούθηση μιας εκπομπής. Από το ραντεβού
αυτό θα κριθούν πολλά πράγματα που αφο-
ρούν και στο έργο και στον δημιουργό αλλά
και στον θεατή. Για μας, για την εκπομπή μας,
θέλουμε να πιστεύουμε ότι αυτή η 17χρονη, μα-
κρόχρονη επαναβεβαίωση των συναντήσεών
μας με τους θεατές δεν ήταν αποτέλεσμα
τυχαίων διασταυρώσεων, αλλά συνειδητή επι-
λογή φίλων, δοκιμασμένης στο χρόνο φιλίας.

Επιτρέψτε μου μέσα σε αυτή την περιδιά-
βαση στο χρόνο να θυμηθώ τους συνεργάτες
μας που σήμερα δεν βρίσκονται ανάμεσά μας:
τη δημοσιογράφο Σούλα Αλεξανδρουπούλου
και τους σκηνοθέτες Λάμπρο Λιαρόπουλο,
Ανδρέα Βελλισαρόπουλο, Νικήτα Σιλέλη,
Σταύρο Τορνέ, Χρήστο Βακαλόπουλο.
Επιτρέψτε μου να αφιερώσω στη μνήμη τους
αυτή την εισήγηση. □

«Οι καλλιτέχνες έχουν βαρεθεί!»

Μετά την έκθεσή της με θέμα τον «Ελαιώνα» της Αθήνας και το φωτογραφικό της δοκίμιο *Εν Αθήναις 1977*, μας διηγείται με τις φωτογραφίες της τη ζωή της παλιάς Αθήνας και μας δίνει τον χαρακτηριστικό τύπο του Νεοέλληνα που «σπεύδει» στη σύγχρονη Αθήνα. Η Anna Wich βλέπει αυτή την αέναη αμπώτιδα και πλημμυρίδα του πλήθους του '77 και του '93, «σκοπεύοντας» λατρευτικά τη «μικρή μας πόλη». Συναντήσαμε την Anna Wich και είχαμε μαζί μας τον ακόλουθο διάλογο:

– Το 1975 που ήρθα στην Αθήνα υπήρχε μια συγκεκριμένη εικόνα, κυριαρχούσε μια ζωή που είχε ακόμη σχέση με μια παράδοση. Στους δρόμους συναντούσες ανθρώπους συγκεκριμένους, μπορούσες να τους αναγνωρίσεις, άτομα, προσωπικότητες.

Πιστεύω πως, τότε, εκ των πραγμάτων υπήρχε αυτή η δυνατότητα. Ήταν ο τρόπος ζωής μέσα στην πόλη, στους δρόμους, στη γειτονιά.

• Γιατί επιλέξατε να φωτογραφίσετε αυτόν τον τρόπο της κοινωνικής ζωής;

– Φωτογράφισα λίγο από αυτήν τη «δημόσια ζωή» στην Αθήνα γιατί εμένα με εντυπωσίαζε. Όχι επειδή ήταν κάτι το εξαιρετικό. Ήταν καθημερινότητα, αν όχι σε όλη την Αθήνα, σε ένα μεγάλο μέρος της. Μπορεί κανείς να πει πως ήταν η λαϊκή πλευρά της πόλης! Όμως, τι σημαίνει αυτό; Σημαίνει ότι ο «λαός» μπορούσε να βιώνει μια ζωή και εκτός των διαμερισμάτων. Υπήρχαν οι χώροι γι' αυτό. Τα «στέκια». Το καφενείο Νέον, ο Ορφανίδης, η Δεξαμενή, οι κινηματογράφοι: υπήρχαν χώροι για τυχαίες συναντήσεις και κουβέντες, για όλες τις ηλικίες, σε όλες τις γειτονιές. Αυτό είναι κάτι που το ονομάζουμε εύκολα λαϊκό, στην ουσία όμως είναι απλά ανθρώπινο και έχει σχέση με την ποιότητα της ζωής. Είναι αυτό καθεαυτό ποιότητα

ζωής. Πόσες ώρες της ζωής τους πέρασαν ο Τσαρούχης ή ο Κουν ή ο Χατζιδάκις στα καφενεία, δηλαδή σ' ένα δημόσιο χώρο, και γιατί; Μα για την αξία αυτής της καθημερινής συνήθειας του να «μπαίνεις στον κόσμο». Βλέπεις λοιπόν ότι αυτό δεν είναι και τόσο «λαϊκό». Είναι μια ουσιαστική ανάγκη για άμεση επικοινωνία και κάποια ευχαρίστηση και, εν πάση περιπτώσει, δεν είναι εγκλωβισμός.

• Μιλάτε με διάθεση νοσταλγίας...

– Όταν μιλώ έτσι δεν είναι από νοσταλγία, δεν είμαι καθόλου ρομαντική. Με ενδιαφέρει το θέμα Πόλη – Το Άστυ – και ειδικά η Αθήνα, που την αγάπησα από την πρώτη στιγμή, τόσο για το τοπίο όσο και γι' αυτήν την εικόνα της άμεσης ζωής, την έκφραση επικοινωνίας των ανθρώπων.

Η πόλη είναι ένας χώρος ζωής και έκφρασης με πολλές όψεις. Πρέπει να έχεις μια ταυτότητα για να νιώθεις πατρίδα. Και είναι αυτή η μορφή που εκ των υστέρων φτιάχνει τον κοινωνικό χαρακτήρα των πολιτών της.

Η γοητεία της Αθήνας

• Ναι, αλλά αυτή εικόνα για την πόλη πόσο ισχύει σήμερα;

– Η Αθήνα σήμερα, παρ' όλο το χάος και την ταλαιπωρία, με τρομάζει λιγότερο από τις άλλες

ευρωπαϊκές πόλεις που, μέσα στην μεγαλομανία τους, σε κάνουν να αισθάνεσαι κάτι σαν υποταγή σε μια εξουσία.

Θέλω να πω ότι ακόμη και στην Ακρόπολη, που μου προκαλεί πάντα δέος, δεν νιώθω την τάση να «σκύψω» αλλά να θαυμάσω. Είναι επίδειξη Θεού, όχι εξουσίας.

• Όμως, με τη δουλειά σας δείχνετε να ενδιαφέρεστε περισσότερο για ό,τι συμβαίνει στους κοινωνικούς χώρους

– Μιλώ ίσως πολύ για τα κοινωνικά πράγματα, αλλά έχει άμεση σχέση με το γεγονός ότι είμαι φωτογράφος – και, συγκεκριμένα, που κοιτά προς τα «έξω», δηλαδή πηγαίνω ακόμη «έξω». Παρατηρώ και σκέφτομαι επάνω στην κοινωνία, στις αλλαγές, το περιβάλλον και τους ανθρώπους. Δεν μιλώ πολύ για την τεχνική την ίδια γιατί το θεωρώ αυτονόητο. Φυσικά, χρειάζονται τεχνικές γνώσεις, είναι απαραίτητο για να μπορέσεις να εκφραστείς, αλλά γι' αυτό και μόνο. Δεν μπορεί να είναι αυτοσκοπός η τεχνική.

• Στην έκθεση που ετοιμάζεται υπάρχουν δύο όψεις της Αθήνας. Η πρώτη – η Αθήνα του '77 – είναι ήρεμη και ανθρώπινη. Στη δεύτερη, τη σύγχρονη, κυριαρχούν πιο αγχώδεις ρυθμοί...

– Στην έκθεση υπάρχουν μερικές μεταγενέστερες φωτογραφίες που εκφράζουν την αλλαγή στον τρόπο ζωής. Οι άνθρωποι δεν παρουσιάζονται πια ως συγκεκριμένα πρόσωπα, ξεφεύγω από την φωτογραφία ντοκουμέντο – που όμως για μένα εξακολουθεί να είναι η πιο αξιόλογη – για να εκφράσω σαφέστερα αυτήν την αφαίρεση που ένιωσα και που συνεχίζω να παρατηρώ.

Η ψευτιά των media

Σήμερα υπάρχουν, όπως σχεδόν παντού, δύο εικόνες. Μια πραγματική – είναι η ζωή που βιώνεται – και μία που φτιάχνεται, κυρίως μέσα από την τηλεόραση, τη διαφήμιση και τα διάφορα περιοδικά. Μου κάνει τρομακτική εντύπωση πόσο λίγο εντάσσουν, πόσο λίγο φέρνουν τον πραγματικό κόσμο σ' αυτήν

Η Anna Wich

την εικόνα που φτιάχνουν, και όταν το κάνουν είναι για να το γελοιοποιήσουν, να τον παραμορφώσουν.

Όμως, αφού τα «μήντια» συνιστούν, πια έναν τρόπο επικοινωνίας με το κοινό, θα έπρεπε να εντάξουν σε αυτή τη φτιαχτή εικόνα ουσιαστικά ελληνικά στοιχεία, απλά, καθημερινά. Έτσι θα μπορούσε ίσως να φανεί πιο αληθινή η εικόνα της πραγματικότητας.

• Σ' αυτό τον πλαστό κόσμο των media, νομίζετε ότι ο καλλιτέχνης μπορεί να παραμείνει ανεπηρέστητος;

– Χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια για να μη φθαρείς, να μην γίνεις κυνικός. Πολλοί καλλιτέχνες σήμερα φθείρονται, κουράζονται, γιατί – κακά τα ψέματα – ζούμε σ' ένα κόσμο που η επιτυχία είναι τα χρήματα – κι εσύ τι είσαι, ο τελευταίος των Μοϊκανών δηλαδή; Απλά παύεις να παίρνεις αυτή τη δύναμη να επιμένεις και για ποιο πράγμα όταν όλα είναι εναντίον σου;

Εσύ προσπαθείς να συνειδητοποιηθείς σαν άτομο, ενώ εδώ όπως ζούμε το ζήτημα, δεν είναι τι συνειδητοποιώ εγώ ή εσύ, όποιος άλλος καλλιτέχνης, εδώ είναι τι συνειδητοποιεί η Κόμη Κόλα... Και δεν φταίει ο πολύ κόσμος γι' αυτό.

• Ποιος φταίει, δηλαδή; Η πολιτική;

– Η πολιτική σήμερα μοιάζει όλο και περισσότερο με ένα εί-

ος εξουσίας που είναι τόσο πασχολημένη αφού μόλις και ρολαβαίνει αυτό που θεωρεί ότι είναι απαραίτητο. Οι πολιτικοί συμπεριφέρονται με αυταρέσκεια κι αυταρχισμό, νομίζοντας ότι κάνουν πολιτική. Την καλύτερη περίπτωση, στενάζουν έμπνευσης.

Εσείς, δηλαδή, τι θα περιμένατε από την πολιτική;

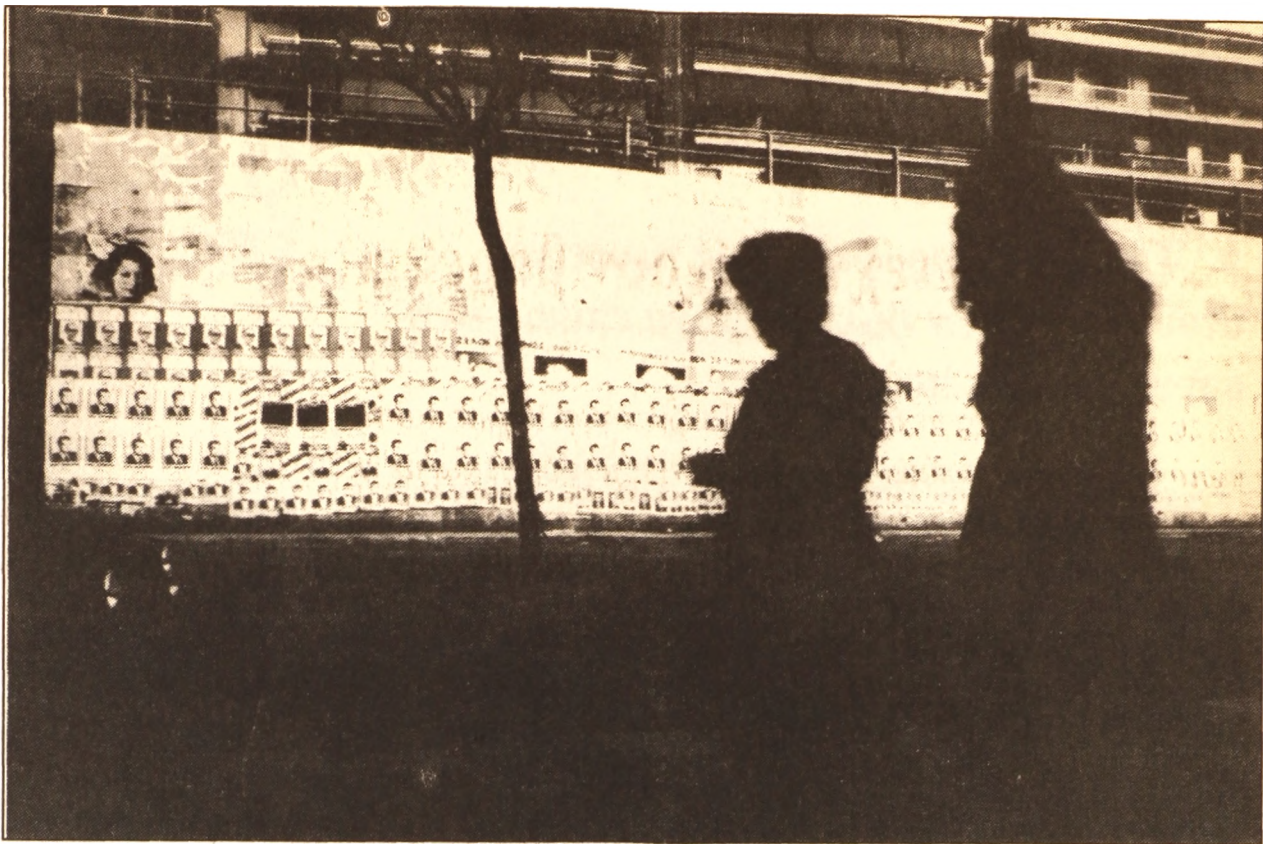
Υποδομή και αδιαφορία

Η πολιτεία δεν βοηθά την τέχνη, δεν δημιουργεί υποδομή κι να αποκτά σημασία η οποιαδήποτε έκφραση. Τόσα χρόνια, πού είναι το Μουσείο Μοδερνιστικής Τέχνης; Απ' την άλλη, άνθρωποι με δυνατότητες εκφραστικές αποκόπτονται, δεν ελίσσονται – δεν τους δίνονται τα κίνητρα γι' αυτό. Όμως οι άνθρωποι που διαμεσολαβούν μεταξύ τέχνης και κοινού υπάρχουν. Κι αυτοί που υπάρχουν δεν έχουν κριτήρια ή τα κριτήριά τους διαστρέφονται, αναταράσσονται καθώς είναι να υποστηρίξουν σε λογής πιέσεις. Καταβαινόμαστε, έτσι;

Αρα, μιλάτε περισσότερο για υποδομή που λείπει...

Ακριβώς. Αν υπήρχε υποδο-

Αθήνα, 1992.
Φωτογραφία της
Άννας Βιχ

μή, οργάνωση, στρατηγική, θα μπορούσαν τόσες εκθέσεις να πάνε στην επαρχία. Να δημιουργήσουν ερεθίσματα, να αναγενώνεται και να αλλάζουν τη σκέψη, τις κοινωνικές αντιλήψεις

• Μήπως είστε λίγο άδικη; Μήπως υποτιμάτε λίγο το κοινό; Δεν βλέπετε την επιτυχία που είχε η σημαντική έκθεση στην Πινακοθήκη;

– Το ζητούμενο δεν είναι να δημιουργούμε ένα τεράστιο γεγονός κάθε λίγο και λιγάκι, τρεις

φορές το χρόνο. Ρυθμός, ταχύτητα, διαφήμιση, όπως στην Πινακοθήκη, δεν φτάνει. Κι αυτό χρησιμοποιείται. Το θέμα, όμως, είναι να υπάρχει μια συνέχεια. Μόνο έτσι, σιγά σιγά, θα βγει κάτι.

• Πώς βλέπετε σήμερα το ρόλο του καλλιτέχνη;

– Δεν μου αρέσει ο καλλιτέχνης ιδεολόγος. Προτιμώ, παρά τις δυσκολίες, να μην γκρινιάζω. Ή βρίσκεις τη δύναμη να συνεχίσεις ή σταματάς. Είναι δικός σου λογαριασμός. Εγώ δουλεύω

εντατικά με υλικό τα ερεθίσματα που μου δίνει η πραγματικότητα. Θα συνεχίσω να πράττω έτσι – δεν μπορώ να κάνω αλλιώς. Το μόνο που μπορεί να εύχομαι είναι οι διανοούμενοι και οι καλλιτέχνες να βρουν τη δύναμη να συνεχίσουν να παλεύουν με το υλικό του ενδιαφέροντός τους. Γιατί έχουν χάσει αυτή τη δύναμη. Βαρέθηκαν.

Τη συνέντευξη πήρε η Κατερίνα Κορομπίλη.

Κάθε φωτογραφία μιλά λίγο για τον κόσμο, λίγο για την φωτογραφική τέχνη την ίδια και λίγο για τον φωτογράφο.

Η τελευταία έκθεση της Άννας Βιχ τον Απρίλιο του '92 με τίτλο «ΕΛΑΙΟΔΕΝΔΡΑ στον ελαιώνα της Αθήνας» ήταν μια πραγματική όαση εν μέσω της πνευματικής ερήμου του βιομηχανικού Αστεως.

Ευγενικές φωτογραφίες, απαλλαγμένες από καθετί το περιττό, ποκάλυπταν οντότητες ριζωμένες στο χώμα όπως η σκέψη στον άνθρωπο. Ιερά αιωνόβια δένδρα ξεχειλίζουν το δυσδιάστατο χαρτί και «μιλούσαν» έναν εύφορο, εύχο Λόγο, απελευθερωτικό του λέμματος και των αισθήσεων. Ανάμεσά τους μια φωτογραφία περιέκλειε αρχαία ελληνικά λήμματα της λέξεως «ελαιά».

Αν και είναι θεματικά και τεχνικά διαφορετικές οι φωτογραφίες της Αθήνας που παρουσιάζει στο ινστιτούτο Γκαίτε, περιέχουν και αυτές την ίδια αναζήτηση της φύσης, όμως εδώ όχι μέσα από το σύμβολο αλλά μέσα από την πόλη.

«Εκεί, στο χώρο της αισθητικής και των αισθήσεων, η τέχνη είχε και έχει πάντα μια σχέση με τη φύση. Μπορεί να υπάρχουν εποχές που αυτό να μην είναι πολύ φανερό αλλά ο κάθε καλλιτέχνης θα το έρει. Η συνεχής ροή αυτής της σχέσης από την αρχαιότητα ως σήμερα στην έκφραση του πολιτισμού είναι εφικτή.

Και εγώ τέλει μπορούμε να βλέπουμε και να κρίνουμε τον όποιον πολιτισμό στο μέτρο του εάν και πώς η φύση είναι παρούσα ή απύ-

σα στην αντίληψη του ανθρώπου». [Από κείμενο της Άννας δημοσιευμένο στο *Αντί*.]

Με δύο επιτυχημένες ατομικές εκθέσεις και ένα σημαντικό φωτογραφικό βιβλίο στο ενεργητικό της, το *Εν Αθήναις 1977* (εκδόσεις ΔΟΜΟΣ), η Άννα δίνει μ' αυτό το κείμενο το στίγμα της σχέσης της με τη φωτογραφία και την τέχνη.

Το αποσπασματικό πανόραμα των Αθηνών που ξετυλίγεται μπροστά μας αποκτά συνοχή από φωτογραφία σε φωτογραφία αλλά και μεταξύ των δύο περιόδων (1977 και 1983). Η συνειρμική παρουσίαση, η έμμεση παρατήρηση της μεταβαλλόμενης όψης του κόσμου βοηθά στην συνειδητοποίηση ουσιαστικών αλλαγών στον τρόπο ζωής.

Στο περιθώριο τεχνικών επιτευγμάτων που υποβιβάζουν τη φωτογραφία σε απλό διακοσμητικό αντικείμενο, οι φωτογραφίες της Άννας δεν είναι εξουσιαστικές, αλλά επιβάλλονται μέσα από τη «διάρκεια» του βλέμματος.

Η Άννα προσπαθεί να προσδιορίσει τον εαυτό της σε σχέση με τον κόσμο και να αποκτήσει συνείδηση μέσα από μια καθημερινή προσπάθεια, μεταδίδοντας γνήσια μηνύματα.

Έτσι μπορεί ίσως κάποιος να γνωρίσει και να εμβαθύνει τη δική του συνείδηση, να φτιάξει μια ρεαλιστική ουτοπία της δικής του επιθυμίας για μια πόλη. Αυτό είναι πολιτισμική επικοινωνία και έχει να κάνει μόνον με την τέχνη και όχι με την κατανάλωση.

«ΝΑ ΓΝΩΡΙΣΟΥΜΕ ΠΡΙΝ ΜΙΛΗΣΟΥΜΕ»

- Ένας βούλγαρος ποιητής προτείνει στους λαούς των Βαλκανίων να επικοινωνήσουν μέσω της ποίησης

Μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο η Βουλγαρία βρέθηκε ξανά από την πλευρά των ηττημένων. Και βέβαια η προπαγάνδα μας έλεγε ότι δεν φταίει η δική μας πολιτική αλλά οι άλλοι, και πρώτα απ' όλα οι γείτονές μας.

Το 1925 ήμουν 14 χρονών έφηβος. Είχα ήδη αρχίσει να γράφω ποιήματα και ήμουν βέβαιος ότι οι ποιητές μας ήταν οι καλύτεροι. Λίγο αργότερα βρήκα σ' ένα περιοδικό ένα άρθρο για την γιουγκοσλαβική ποίηση. Αναφέρονταν μάλιστα και μερικά ποιήματα σύγχρονων τότε γιουγκοσλάβων ποιητών: Γιόβαν Ντούτσιτς, Τιν Ούγιεβιτς, Ίβο Άντριτς, Μιρ, Κρλέζα, Γούσταβ Κρίκλετς κι άλλων. Έμεινα έκπληκτος. Τι ωραία ποίηση!

Αυτό προκάλεσε μίαν μικρή επανάσταση στην εφηβική μου ψυχή. Ένας λαός που έχει τέτοιους τρυφερούς και πνευματικούς ποιητές μπορεί να είναι καλός;

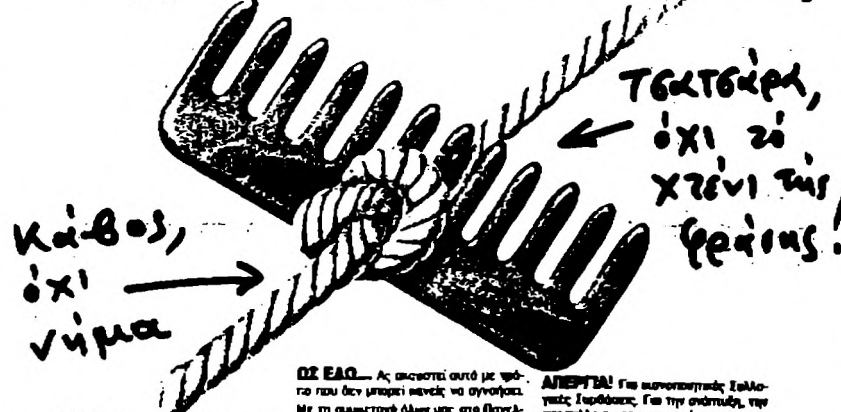
Βρήκα μία ανθολογία γιουγκοσλαβικής ποίησης κι άρχισα να μαθαίνω και τη γλώσσα. Και τότε διαμορφώθηκε στη συνείδησή μου η ιδέα πως οι λαοί παγιδεύονται απ' όσους χτίζουν υλικά και πνευματικά τείχη για να τους χωρίζουν. Αυτό βέβαια δεν είναι κάτι νέο, αλλά για μένα τότε ήταν.

Το ίδιο έγινε κι όταν ήρθα στην Ελλάδα το 1936 και γνώρισα τους έλληνες ποιητές, τον Καβάφη, τον Σολωμό, τον Κάλβο και τους νεότερους, όπως ο Σεφέρης κ.ά.

Σας βεβαιώ ότι εδώ δε συνάντησα παρά μόνο συμπάθεια για τον δήθεν εχθρό, τον Βούλγαρο. [Είχα υποσχεθεί πως θα κάνω ό,τι μου ήταν μπορετό για να γνωρίσει ο λαός μου την εξαιρετική ελληνική ποίηση. Οι δυο ανθολογίες της νέας ελληνικής ποίησης που δημοσίευσα στη Βουλγαρία μετά τον πόλεμο αποδεικνύουν πως κράτησα το λόγο μου.]

Αργότερα ήρθε η γνωριμία μου με τη ρουμανική ποίηση, διαμέσου μεταφράσεων δυστυχώς. Θαύμαζα και θαυμάζω την ποίηση του Αργέζι, του Ντόινας, του Στανέ-

ΕΦΤΑΣΕ Ο ΚΟΜΠΟΣ ΣΤΟ ΧΤΕΝΙ! Έχεις γνώμη και πρέπει να την πεις

STOP! Στην ανελεύθερη πολιτική της καπιταλιστικής εποχής. Στην ανεργία, στην αποδυνάμυνση, στην βλάβη του δημοσίου Ταμείου.

ΟΣ ΕΛΘ... Ας ακουστεί αυτό με πρό- το που δεν μπορεί κανείς να αγνοήσει. Με τη συμμετοχή όλων μας στο Πανελ- λαδικό Δημοψήφισμα.

ΑΠΕΡΓΙΑ! Για υποταγή της Ελλο- γικής Κυβέρνησης. Για την ανάσχεση, την αποσύνδεση, το κοινωνικό και εργασι- ακό διακρίματα. Την απώλυσή μας την υπογράφουμε: **ΑΠΕΡΓΙΑ 18 ΜΑΡΤΙΟΥ**

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΟ ΔΗΜΟΨΗΦΙΣΜΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ
10, 11, 12 ΜΑΡΤΙΟΥ ΣΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΕΣ
ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ ΕΡΓΑΤΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ

σκου και άλλων. Θυμάμαι με πόση υπερηφάνεια έμαθα ότι ο Τριστάν Τσαρά, τον οποίο γνωρίζω προσωπικά, ο Ισιδώρ Ισσού, ο Ιονέσκο ήταν δικοί μας, βαλκανικά ταλέντα. Το ίδιο χά- ρηκα κι όταν πήραν το Νόμπελ ο Άνδριτς, ο Σεφέρης και ο φίλος μου ο Ελύτης.

Σκέφτομαι: Γιατί να μην εκδόσουμε μίαν ανθολογία βαλκανικής ποίησης, στις σχετικές γλώσσες και ταυτό- χρονα σε μετάφραση; Είμαι βέβαιος ότι, ανεξάρτητα από τις τοπικές παραδόσεις και τις διάφορες ξένες επιρροές, υπάρχει μια κοινή ατμόσφαιρα, ένα ίσως κοινό πνεύμα.

Είμαι σίγουρος πως αυτά που μας ενώνουν είναι περισ- σότερα από αυτά που μας χωρίζουν. Αλλά για να γίνει αυτό κοινή συνείδηση πρέπει να περάσουμε έναν απλό αλλά δύσκολο δρόμο: να προσπαθήσουμε να καταλά- βουμε πριν κρίνουμε, να προσπαθήσουμε να γνωρίσουμε πριν μιλήσουμε, και όχι μόνο τους άλλους αλλά και τον εαυτό μας.

Στέφαν Γκέτσεβ

* Ο Στέφαν Γκέτσεβ είναι ποιητής από τη Βουλγαρία. Το κείμενο που δημοσιεύουμε είναι απόσπασμα από την ομιλία του στους Δελφούς, στις 5.3.1993.

Μη λαιδωρείς

«Ουκ εσύ με λαιδωρείς αλλά ο τόπος μου, είπε το αρνάκι στον λύκο». Αυτό θυμήθηκε η Γεωργία όταν έμαθε τα νέα για την θεία Λουκία. Ήταν ένα από τα «κλισέ» που της έλεγε η γιαγιά - σπουδασμένη και στο Γυμνάσιο μετά το Σχολαρχείο! Τι σου θυμήθηκε και αυτό το παιδί... Όπως γίνεται σε τέτοιες στιγμές, όσοι συναντηθήκαμε - στα δάκτυλα των χεριών μας όλοι κι όλοι - κάτι είχαμε να αφηγηθούμε. Έτσι θέλαμε όλοι να είμαστε δικοί «της». Θα μπορούσα και γω να σας πω πολλές ιστορίες. Έρχονται τώρα στη μνήμη μου όλες μαζί-μαζί. Και τι αξία έχει; Αυτό όμως που ήξεραν όλοι εδώ ήταν τα δειπνά της Τετάρτης που η θεία Λουκία - πάνε τώρα χρόνια πολλά - εγκαινίασε. Φουριόζα, νευρική, ανεβοκατέβαινε, μαγείρευε, σχολίαζε και, κυρίως αυτό, μιλούσε την δική της μοναδι- κή διάλεκτο: δεν είχε κανένα φραγμό αλλά στα αράδιαζε όλα μαζί, δηλαδή όπως όλοι σκεφτόμαστε αλλά έτσι κανείς δεν τα εκφώνει. Και τι νοιάζει εσάς που θα διαβάσετε αυτές τις γραμμούλες; Εγώ λέω, σας νοιάζει. Όλοι μας, «στον τόπο που μας λαιδωρεί» έχουμε μια γιαγιά που θα ανακαλεί στην μνήμη τη θεία Λουκία.

Η θεία Λουκία Ταμπαρλιάκου πέθανε σήμερα Τετάρτη 17 Μαρτίου 1993, ακριβώς 83 χρόνων. Ας θυμόμαστε όλοι τους γέροντές μας ως αξιωθούμε να ζήσουμε και μείς με λίγα παράπονα, με περισσότερη χαρά. Ας μείνουν αυτά, να θυμόμαστε...

Νέες εποχές και για το εργατικό κίνημα. Με διαφημιστικές εταιρείες να αναλαμβάνουν κάθε νέα καμπάνια της ΓΣΕΕ. Και όπως συνήθως συμβαίνει με την εντυπωσιοθηρική λογική των διαφημιστών, μπροστά στο μήνυμα που πρέπει να είναι «ηχηρό» δεν έχει και τόση σημασία η ακρίβεια. Αψευδής μαρτυρία, η «ρεκλάμα» της ΓΣΕΕ για το δημοψήφισμα των εργαζομένων. Μια κοινή τσατσάρα μετονομάζεται σε χτένι. Και μια τριχιά γίνεται τρέχα. Ο φίλος Ναπολέων Παπαδόπουλος, που επισημαίνει τη χοντροδα, αγανακτεί. Σημειώνει, μάλιστα, στο περιθώριο του φου, που μας έστειλε. «Αμαθείς, απρόσεχτοι, προχειρολόγοι και εντέλει, ανεύθυνοι». Και δεν έχει άδικο...

ΕΥΓΕΝΙΟΣ ΑΡΑΝΙΤΣΗΣ

Λεπτομέρειες για
τό τέλος του κόσμου

Μυθιστόρημα

ΙΚΑΡΟΣ

ΒΟΥΛΗΣ 4, 105 62 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 32.25.152, FAX 32.35.262

ΤΟ ΦΟΡΟΥΜ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΡΙΣΤΕΡΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

το πρώτο τεύχος
κυκλοφορεί τον Απρίλιο

εξασφαλίστε τη συνδρομή σας
με ταχυδρομική επιταγή στη διεύθυνση
Κατεία Ελευθερίας 1 (7ος όρφος) Τ.Κ. 105 53 Αθήνα
απλή συνδρομή 3.600 δρχ.
συνδρομή ενίσχυσης 5.000 δρχ.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ

ΣΕΙΡΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Stilman Drake

Γαλιλαίος

Μετάφραση: Τάσος Κυπριανίδης

Σε μια εκπληκτική επαναπροσέγισή των γεγονότων, ο Stilman Drake, διακεκριμένος μελετητής του Γαλιλαίου, προχωρεί μέχρι τέλους την υπόθεση πως η δίκη και η καταδίκη του εμπρός στην Ιερά Εξέταση είχε σαν αιτία όχι το ότι αφήφησε την Εκκλησία αλλά ότι επέσυρε την έχθρα των συγχρόνων του φιλοσόφων. Τα ίδια τα επιχειρήματα του Γαλιλαίου, όμορφα και διαυγή, χρησιμοποιούνται για ναδειχθεί ότι η επιστημονική του μέθοδος, εντελώς διαφορετική από την κυρίαρχη τότε Αριστοτέλεια προσέγγιση του φυσικού κόσμου, στηριζόταν στην αναζήτηση νόμων και όχι «τελικών αιτίων» Ένα προκλητικό βιβλίο για μια από τις σημαντικότερες μορφές της ιστορίας των ιδεών.

R. S. Westfall

Η συγκρότηση
της σύγχρονης επιστήμης

Μετάφραση: Κρινιώ Ζήση

Γραμμένη από έναν κορυφαίο μελετητή εκείνης της περιόδου, η εισαγωγή αυτή στην ιστορία της επιστήμης του 17ου αιώνα εξετάζει τη λεγόμενη «επιστημονική επανάσταση» σαν διεκυστίνδα ανάμεσα σε δύο κεντρικά θέματα: την Πλατωνική-Πυθαγόρεια παράδοση και τη Μηχανιστική Φιλοσοφία. Στην προσπάθεια επίτευξης των στόχων τους, τα δύο αυτά αντίπαλα διανοητικά κινήματα ήταν φυσικό να συγκρούονται, επηρεάζοντας όχι μόνο τις φυσικο-μαθηματικές επιστήμες αλλά ακόμη και τη Χημεία και τις ανθρωπιστικές επιστήμες. Όπως καταδεικνύει το βιβλίο, για την πλήρη καρποφόρηση της επιστημονικής επανάστασης απαιτείτο μία εκτόνωση της έντασης ανάμεσα στα δύο αυτά κυρίαρχα ρεύματα. Μια από τις σημαντικότερες περιόδους στην ιστορία των επιστημονικών ιδεών, δοσμένη με την εγχυρότητα ενός διακεκριμένου μελετητή και εξαιρετού αφηγητή.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΚΡΗΤΗΣ

Τ.Θ. 1527, 711 10 ΗΡΑΚΛΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ ΤΗΛ. (081) 210035 FAX: 239735
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΤΡΟΧΑΛΙΑ, Γριβθαίων 5, (πάροδος Σκουφά 64),
ΑΘΗΝΑ, τηλ. 3646426

Μικρές καθημερινές μουσικές (μονότονες και, ίσως, φάλτσες)

του Ηλία Κανέλλη

Ένα καινούργιο φεστιβάλ σε μια πόλη της Ελλάδας, χωρίς παράδοση σε τέτοιου είδους διοργανώσεις, είναι ρίσκο. Η διοργάνωση (και μάλιστα με πολύ σφιχτά οικονομικά), οι συμμετοχές, ο Τύπος, το κοινό, τα βραβεία... Οι στόχοι και οι τρόποι με τους οποίους θα επιτευχθούν. Στη Λάρισα, παρά τις δυσκολίες, το φεστιβάλ έγινε δυνατόν και να στηθεί και να λειτουργήσει – κι αυτό ήταν, κατ' αρχήν, μια επιτυχία. Από εκεί και πέρα όμως, υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν αν θέλουν οι διοργανωτές του Μεσογειακού Φεστιβάλ Νέων Κινηματογραφιστών της Λάρισας να πατήσει γερά στα πόδια του ο θεσμός, να αποκτήσει απήχηση και να καταφέρει κάθε χρόνο να φιλοξενεί σοβαρές κινηματογραφικές απόπειρες, εκείνες που αποτυπώνουν πραγματικά τις ανησυχίες και την προβληματική των κινηματογραφιών των χωρών της Μεσογείου.

Φέτος, όπως ήταν φυσικό άλλωστε, τέτοιες ταινίες μετριούνταν στα δάχτυλα του ενός χεριού. Αρκετά μέτριο το σύνολο του υλικού που παρουσιάστηκε, αν ήταν αντιπροσωπευτικό θα μας ενέβαλλε πραγματικά σε ανησυχίες για το αύριο μιας τέχνης που ήδη περιδινίζεται σ' ένα καθεστώς κρίσης. Όμως λογικό είναι να μην ισχύει κάτι τέτοιο.

Τάσεις

Δεν θα μακρηγορήσουμε. Θα επισημάνουμε αθροιστικά, απλώς, κάποιες «τάσεις» τις οποίες υπηρετούσαν οι ταινίες που προβλήθηκαν. Γνωρίζοντας τον κίνδυνο να γίνουμε σχηματικοί αλλά και να αδικήσουμε αρκετά σφριγηλούς προβληματισμούς, οι οποίοι όμως δεν φάνηκαν από το υλικό που είδαμε.

★ Ο λόγος, πρώτα, για τις ταινίες των ευρωπαϊκών χωρών. Κινήθηκαν σε δύο κυρίως κατευθύνσεις: Η πρώτη ήταν μια, σχεδόν φетиχιστική, κινηματογραφοφιλία. Η λατρεία της μορφής, οι αναφορές στο έργο σπουδαίων κινηματογραφιστών και η δήλωση αγάπης για την τέχνη του σινεμά είναι τα στοιχεία των ταινιών αυτής της τάσης. Η επιθυμία για εντυπωσιακά πλάνα, η χρήση φακών, γωνίας λήψης, φωτισμών, η διήγηση ιστοριών παράξενων και επιβλητικών βαρύνουν σε τέτοιες απόπειρες. Ζητούμενο είναι η σχέση των στοιχείων της γραφής με την αφηγούμενη ιστορία, η καίρια χρήση των πλάνων με κατεύθυνση την εξυπηρέτηση των χρησιμοποιούμενων στην αφήγηση λύσεων. Αλλιώς, όλες αυτές οι απόπειρες κατατείνουν σε έναν πρωτογενή ναρκισσισμό που καταντά κουραστικός.

★ Σημαντική θέση στο φεστιβάλ κατείχαν ταινίες αλλοδαπών που έγιναν σε ευρωπαϊκές χώρες – προφανώς πρόκειται για ταινίες σπουδαστών που μαθαίνουν κινηματογράφο σε σχολές της Ευρώπης. Σχεδόν πάντα τα θέματα αυτών

Δεν είναι καθόλου εύκολο να διοργανωθεί σήμερα στην Ελλάδα ένα φεστιβάλ κινηματογράφου – όσο και αν δεν εμφορείται από πνεύμα γιγαντισμού, όσο και αν οι στόχοι του είναι «μικροί». Απ' αυτή την άποψη, πρέπει να θεωρείται επιτυχία το γεγονός ότι η διοργάνωση του 1ου Μεσογειακού Φεστιβάλ Νέων Κινηματογραφιστών της Λάρισας ανταπεξήλθε με μικρές μόνο αβαρίες στις ανάγκες λειτουργίας του. Ωστόσο, χρειάζονται πολλές ακόμα προϋποθέσεις για να δικαιολογήσει το νέο φεστιβάλ την ύπαρξή του. Αν υπάρξει η βούληση, ίσως η συνέχεια να είναι απρόσκοπτη και πιο δημιουργική.

κινιών γίνεται προσπάθεια να αναφέρο-
την παράδοση και στις κοινωνικοοικονο-
συνθήκες που επικρατούν στις χώρες κα-
ής των σκηνοθετών. Δεν αποφεύγεται
ιδερμική, σχεδόν φολκλορίστικη ματιά.

ς ταινίες που έρχονται από τις μεσογει-
αφρικανικές χώρες, η ματιά ήταν μοι-
νη. Από τη μία το ίδιο φολκλορίστικο
α, από την άλλη κάποια απόπειρα φτω-
μησης κοσμοπολίτικων θεμάτων του κινη-
γράφου της αμερικανικής Δύσης (όπως,
άνηκε να συμβαίνει με τα φιλμ κινουμέ-
εδίων από την Αίγυπτο).

ελληνικές ταινίες που προβλήθηκαν στη
α ήταν εξαιρετικά αδύναμες. Οι περισ-
ες είχαν ξαναπροβληθεί στη Δράμα και

είχαν αναμετρηθεί με τις αδυναμίες τους.
Αναρωτιόμαστε, δεν υποβλήθηκαν προς κρί-
σιν, για συμμετοχή, άλλες ελληνικές μικρού μή-
κους, περισσότερο άρτιες και πιο αντιπροσω-
πευτικές του σημερινού προσώπου και των
προβληματισμών του κινηματογράφου που πα-
ράγεται στη χώρα μας από τους νέους κινημα-
τογραφιστές;

Δυο-τρία πράγματα που ξέρω γι' αυτές

Αφού είχαν έτσι τα πράγματα, δεν ήταν
δυνατόν να ξεχωρίσουμε πολλές ταινίες οι
οποίες να αρτιώνουν έναν περισσότερο ξε-
χωριστό λόγο. Θα το επιχειρήσουμε επι-

γραμματικά για ελάχιστες:

Η *γαμήλια τελετή* του **Rachida Krim** από την
Αλγερία περιγράφει την τρίτη ημέρα ενός πα-
ραδοσιακού γάμου. Το φολκλοριστικό στοιχείο
είναι και εδώ έντονο, υπάρχει ωστόσο κινημα-
τογραφικός ρυθμός και χωρίς λόγια παρακο-
λούθηση των όσων διαδραματίζονται.

Οι *αντίπαλοι* του **Mathieu Kassovitz** από τη
Γαλλία. Ευτυχώς, η αναφορά στον Γκοντάρ
εξαντλήθηκε μόνο στο λογοπαίγνιο του πρωτό-
τυπου τίτλου (*Fierrot Le Pou*). Ένα φλερτ στο
γυμναστήριο, στη διάρκεια μιας προπόνησης
στο μπάσκετ. Η ταινία σώζεται χάρις στο επι-
δέξιο timing.

Η *θική V* του **Igal Bursztyn** από το Ισραήλ.
Φαινομενολογική ματιά στη ζωή των κατοίκων
τεσσάρων διαμερισμάτων μιας πολυκατοικίας.
Η ματιά της ταινίας, ούτως ή άλλως πλατιαστι-
κή, αναιρείται από την προσφυγή σε χωρία του
Σπινόζα.

Οι *διάσπλοι στον αέρα* του **Guillermo Fernan-
dez Groizard** από την Ισπανία. Ένας νέος σκη-
νοθέτης θέλει να γίνει μεγάλος. Έχει πρότυπο
τον Αλμοδόβαρ και προσπαθεί να τον ακο-
λουθήσει κατά πόδας. Στη γραφή και στα πρό-
τυπά του. Στη ζωή και στον κινηματογράφο.
Αλίμονο, πολύ φτηνός στόχος για έναν ονειρο-
πόλο.

Τέλος, θα θέλαμε να αναφερθούμε στη μόνη
ταινία του διαγωνιστικού προγράμματος που
ολοκληρωνόταν ως ιστορία, κατορθώνοντας και
τα πρόσωπα που περιέγραφε να πλησιάσει και
να εκμαιεύσει από την απλή σύγκρουσή τους,
που ξετυλίγει, συγκίνηση. Πρόκειται για το
Πάθος του **Israel Maoz** από το Ισραήλ (βελγική
παραγωγή) που περιγράφει τις ελπίδες τις
οποίες γεννάει σε έναν άνδρα σε μία αποβά-
θρα η διασταύρωση του βλέμματός του με εκεί-
νο μιας όμορφης κοπέλας. Κάτι φαίνεται ότι
πάει να γίνει, όμως η κοπέλα αποδεικνύεται να
έχει σχέση με τον ελεγκτή. Μικρές πινελιές,
τρυφερή προσέγγιση, σπέρματα πραγματικού
κινηματογράφου.

Λαϊκισμός

Πριν από το τέλος, μια μικρή ακόμα επι-
σήμανση: Η διοργάνωση ανέθεσε στο κοινό
του φεστιβάλ να δώσει τα βραβεία. Η κριτική
επιτροπή ορίστηκε με κλήρωση, ανάμεσα στο
κοινό που έκοψε εισιτήριο για να παρακο-
λουθήσει το φεστιβάλ. Στο όνομα της
«δημοκρατίας», επρόκειται για άνευ προη-
γουμένου λαϊκισμό. Καλώς ή κακώς, η κρίση
του κινηματογράφου χρειάζεται και τη ματιά
του εξοικειωμένου θεατή και τα όσο πιο καίρια
συμπεράσματά του. Αυτά δεν αλλάζουν, όσο
και αν πολλές φορές όταν προτάσσονται κά-
νουν την τελική κρίση αντιδημοφιλή. Όμως ένα
φεστιβάλ με στόχους φιλόδοξους από πού κι ως
πού οφείλει ντε και καλά να κολακεύει τους
κοινούς τόπους; □

Το στήθος του
Αλέξη Μπίστικα
ήταν η ελληνική
συμμετοχή που
ξεχώρισε

ΜΙΑ ΞΕΧΩΡΙΣΤΗ ΤΑΙΝΙΑ

σημαντικότερη ταινία του μικρού φεστιβάλ της Λάρισας ήταν η καινούργια ταινία ενός
μπατριώτη μας, ο οποίος έχει δώσει και άλλα δείγματα κινηματογραφιστή που μπορεί
υποσχεθεί πολλά. Πρόκειται για το *Στήθος* του ΑΛΕΞΗ ΜΠΙΣΤΙΚΑ (πρόσφατη είναι η
τική εντύπωση που είχαμε αποκομίσει από την προηγούμενη δουλειά του, τη
αβάτα), ένα πεντάλεπτο φιλμ παραγωγής του Royal College of Art της Αγγλίας.
Ο φιλμ σκοπεύεται θωπευτικά ένα γυναικείο στήθος, σύμβολο ηδονής και
υπερότητας. Στην πορεία, όμως, εξαιτίας ενός καρκίνου, γίνεται αφορμή για πόνο, ο
ο οποίος προετοιμάζει για την οδυνηρή έλευση του θανάτου – και τις συνέπειές του.
Ακριτική κινηματογράφηση, λιτότητα, σύντομες διάρκειες και αλληλοδιαδοχή των
κάνς με σβήσιμο στο μαύρο. Κινηματογράφος που δεν υποτιμά τις αισθήσεις, μια
προσέγγιση του φαινομένου της ζωής και ώριμη γραφή που δεν εκχωρεί τη σαφήνεια
ον εντυπωσιασμό.

σπλ, αναγνωρίσιμο στοιχείο της ιδιοσυγκρασίας ενός δημιουργού, φαίνεται ότι έχει
ίλας κατακτηθεί από τον Αλέξη Μπίστικα. Η παθιασμένη του σχέση με τον
ηματογράφο και η ωριμότητα της γραφής του μας κάνουν να αναμένουμε με διαρκώς
ξανόμενο ενδιαφέρον τα επόμενά του βήματα.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ ΚΑΙ ΥΨΗΛΗ ΡΑΠΤΙΚΗ

Πόσες είναι οι φορές που κάπως κοροϊδευτικά, ή και περιφρονητικά, μιλάμε για «μόδες» στην αρχιτεκτονική, υπονοώντας ότι είναι κάτι για το οποίο δεν θα έπρεπε να μιλάμε και τόσο ανοιχτά, σαν κάποιο συγγενή που ντροπιάζει την οικογένεια; Λέμε λοιπόν θυμόσοφα πως δεν πρέπει να ακολουθούμε τις μόδες – τις βαφτίζουμε μάλιστα «εφήμερες», λες και αυτό είναι ένα από τα ασυγχώρητα κουσούρια τους. Λέμε πως είναι επιφανειακές, ότι είναι ευκαιριακές, πως γίνονται μόνο για να εντυπωσιάζουν κ.λπ. Κανείς πάντως δεν βρίσκεται να ισχυριστεί πως δεν υπάρχουν! Αξίζει ίσως να δούμε τα πράγματα και από μian άλλη σκοπιά. Δηλαδή να δούμε πώς λειτουργεί ο μηχανισμός της μόδας, ας πούμε, στα ρούχα, μια και εκεί τα πράγματα είναι πολύ καλά οργανωμένα και «δουλεύουν ρολόι». Όχι για τίποτε άλλο, αλλά για να μας φύγουν πρώτα ο καημός και ύστερα μερικές προκαταλήψεις και –πού ξέρεις τι γίνεται– μπορεί να μας καλοαρέσει μετά η ιδέα της μόδας στην αρχιτεκτονική. Και να πάψουμε να βλέπουμε μόνο τα αρνητικά της.

Σε γενικές γραμμές, η «βιομηχανία» (γιατί περί αυτού πρόκειται) στηρίζεται στους μεγάλους μόδιστρους, που σε τακτά διαστήματα (πριν από κάθε «σαιζόν») καθορίζουν «τι θα φορεθεί», παίζοντας ανάμεσα στο «νέο» και στο «παλιό», αλλά πάντα αφήνοντας περιθώρια για την επόμενη κολλεξιόν, ώστε να εμφανιστεί ως «εξέλιξη» της προηγούμενης ή ως «ρήξη» με αυτήν. Δηλαδή, με πρόθεση να φανεί πως «κάπου πάμε» και ότι υπάρχει κάποια κρυφή «λογική» πίσω από την πασαρέλα. Αν ακούσεις προσεκτικά τις δηλώσεις

τους μετά από κάθε επίδειξη, οι απόψεις τους για τα κυρίαρχα χρώματα και υλικά, για τα δομικά στοιχεία (μήκος, εύρος, αξεσουάρ) και προπάντων για τις επιρροές ανήκουν σε ένα φολκλόρ αντίστοιχο εκείνου που λέγεται «τάσεις» στην αρχιτεκτονική.

Αν τα παραπάνω εκπροσωπούν την «υψηλή κοπτική-ραπτική», υπάρχουν και άλλες λιγότερο «υψηλές» μορφές μόδας, που λανσάρονται παράλληλα. Απόδειξη το ότι έξω στην πιάτσα κυκλοφορούν γυναίκες σε διάφορα «στυλ», παρμένα από διάφορες εποχές, από διάφορες «σχολές» κ.λπ., που λαν-

σάρονται σε δεύτερο ή τρίτο κ.λπ. χέρι απ «κατώτερους» δημιουργούς της μαζικής παραγωγής. Ίσως εκεί μπορούμε να μιλάμε για μια «διάχυση» της μόδας, όπου οι τοιμηρές, καινοτόμες κ.λπ. κρεασιόν μετασχηματίζονται σε πιο εύπεπτα (πρακτικά και φτηνότερα) μοντέλα, που μπορούν να φορεθούν από τον «πολύ κόσμο». Αυτοί οι τελευταίοι μόδιστροι δεν είναι απλοί παθητικοί δέκτες: μπορούν να κάνουν τις δικές τους επιλογές από την «υψηλή τέχνη», προσαρμόζοντας και συνδυάζοντας. Έχουν τις δικές τους αγορές για να πλασάρουν τα μοντέλα τους, π.χ. τα πολυκαταστήματα με *target-orter*. Ας μην ξεχνάμε επίσης τα «ειδικά» μοντέλα για εγκύους ή για «παχουλές» – δηλαδή όλα εκείνα που απευθύνονται σε ολιγάριθμες σχετικά αλλά σταθερές πελατείες. Αυτά τα μοντέλα δεν είναι τίποτ άλλο παρά οι πιο δραστηκές προσαρμογές των παραπάνω «τάσεων». Τέλος, για να καλύψουμε όλο το φάσμα, κάπου θα υπάρχουν κρυμμένες οι παραγνωρισμένες διάνοιες που αρνούνται να ενταχθούν στο σύστημα (ή αποβάλλονται από την αγορά για διάφορους λόγους), οπότε, αν ακούσουμε κάποτε για αυτούς, θα είναι μετά θάνατον ή όταν τους αποκαλύψει κάποιο μουσείο νιζάν Φυσικά υπάρχει και το Μοναστηράκι, όπου καμιά φορά βρίσκεις σε ευκαιρία απίστευτα πράγματα, που ένας θεός ξέρει πώς έφτασαν εκεί.

Στην αρχιτεκτονική αντίστοιχα, έχουμε τα ανάλογα. Δηλαδή μια «βιομηχανία» με διάφορα «στρώματα» καταναλωτικής πελατείας (ανάλογα με το βαλάντιο άρα και κατηγορίας «γούστου») να συνυπάρχουν. Από φυσικά το ξέρουμε γιατί το διαπιστώνουμε καθημερινά με μια απλή ματιά γύρω μας. Εκείνο που ίσως μας διαφεύγει κάπως είναι το πώς λειτουργούν οι αντίστοιχοι «μόδιστροι», οι «ιεροφάντες» αν προτιμάτε, που ανεπιφύλακτα συνιστούν την πρωτοπορία – που γι' αυτούς δουλεύουν τα συστήματα διανομής και τα μέσα μαζικής ή εξειδικευμένης ενημέρωσης. Το αρχικό λανσάρισμα και η κατόπιν σταθερή προβολή με όλους τους δυνατούς τρόπους παίζει τεράστιο ρόλο. Χρειάζεται να έχει κανείς προσβάσεις σε κυκλώματα, στα μέσα επικοινωνίας, να μπορεί να προσελκύσει αναγνωρισμένες προσωπικότητες στα εγκαίνια κ.λπ. Το κυριότερο είναι να έχει πάντα ετοιμοπαράδοτα «πακέτα» για δημοσίευση, «συνεντεύ-

με το κατάλληλο πορτραίτο κ.λπ. Να εί, πάνω απ' όλα, κατά διαστήματα να αλεί κάποιο ελεγχόμενο «σκάνδαλο» ηρωτικές δηλώσεις ή, ακόμα καλύτε-ε κάποιο κτίριο-μανιφέστο. Δυστυχώς, Ελλάδα δεν έχουν αναπτυχθεί αυτοί οι ικανοποιητικά, αν και κάνουν τελευ-πολύ φιλότιμες προσπάθειες τα διάφο-ριοδικά διακοσμητικής.

νοείται πως όλα όσα γράφονται εδώ εί-χηματικά και ότι υπάρχουν, όπως πά-εξαιρέσεις. Επίσης με κανένα τρόπο προσπαθούμε να υποβιάσουμε την όσων διακρίνονται – αλίμονο για τους ίμοιρους: δεν είναι τυχαίοι όσοι έ-ουν. Χρειάζεται, εκτός από ταλέντο, ιεποίηση, δύναμη επιβίωσης και νο πείσμα για να παραχθεί ένα τέτοιο ηρωτικό «ιερό τέρας». Όπως και στη όμως, η σημερινή πρωτοπορία είναι το νό διεθνές κύκλωμα με γραφεία στη ίρκη και στο Τόκιο (θυμηθείτε την αφε-απορία» του Peter Eisenman στη ννάλε Βενετίας, πέρσι, όταν τον κατέ- στο κατεστημένο).

παραερχόμαστε τις μόδες που διατρέ-την «υψηλή» και τη μαζική αρχιτεκτο-παραγωγή ως αυτονόητες κατηγορίες εν αξίζουν το σχολιασμό και πάμε κα-ίαν σε εκείνες τις «ηρωικές» μορφές,

τις άγνωστες διάνοιες που δουλεύουν «μέσα στα γκαράζ» τους. Μερικοί τουλάχιστον από αυτούς θα συλλάβουν πιο καθαρά από όλους τους άλλους τα μηνύματα των καιρών (κάτι που θα τους αναγνωριστεί πάντως μετά από 20-30 χρόνια). Οι περισσότεροι θα σβήσουν ήρεμα στα κρεβάτια τους και με μηδενική αναγνώριση. Ή, αν πιστεύουμε στις ιστο-ρίες με αίσιο τέλος, μπορεί να τους ανακα-λύψει κάποιος «μεγάλος» και να τους βάλει στη δούλεψή του, οπότε αποκτούν τις πο-λυπόθητες προσβάσεις στο σύστημα, πληρώ-νοντας όμως με την ανωνυμία τους. Πρόκειται για τη «νέα» ανώνυμη αρ-χιτεκτονική (ποιος είπε πως αυτή πέθανε;), η οποία διαθέτει αρκετούς δημιουργικούς χυμούς ώστε να τροφοδοτεί τους «αποστε-γνωμένους» επωνύμους από πάνω τους.

Η μόδα στην αρχιτεκτονική έτσι παράγε-ται από πολλούς αγωγούς, από ψηλά, από ενδιαμέσα και από χαμηλά, δημιουργώντας διάφορα μοντέλα, «για όλα τα γούστα», που λανσάρονται σε τακτά διαστήματα, ώστε να δίνουν την επίφαση της ανανέωσης του εί-δους. Τα έργα «ισχυρών συγκινήσεων», που λέγεται ότι καινοτομούν, δεν μπορούν να γί-νουν από οποιονδήποτε, μια και η ύπαρξή τους ταυτίζεται με τη δυνατότητα προβολής των δημιουργών άρα και των έργων τους. Η αξία τους είναι ανυπολόγιστη, επίτηδες εξω-

θιμένη για να αντιπροσωπεύει το μέγεθος της φήμης. Αλλά σε αυτές τις περιπτώσεις εί-ναι τελείως μπανάλ να ρωτάς πόσο στοίχισε το αριστούργημα που θαυμάζεις.

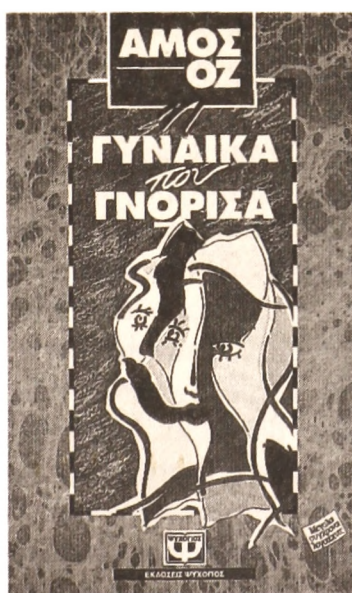
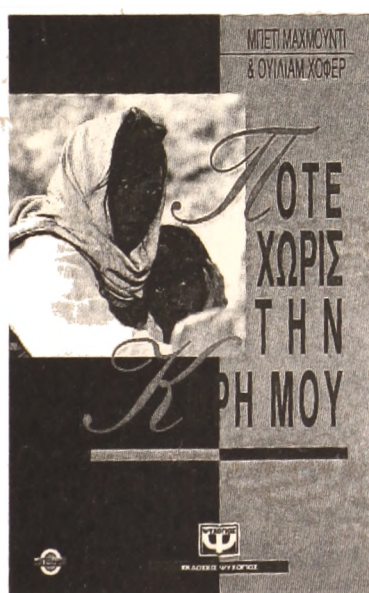
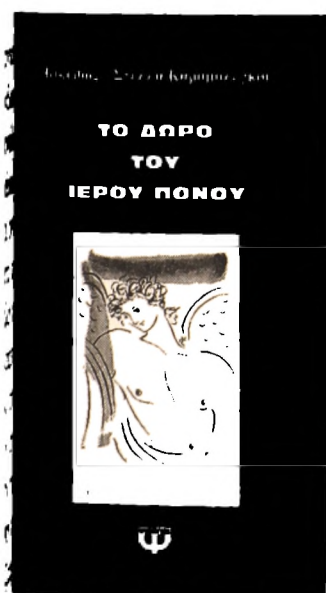
Πίσω όμως από τους ονομαστούς καιρο-φυλακτεί η ανωνυμία: κανείς δεν ενδιαφέρεται ποιος σχεδίασε το τάδε σπίτι, αλλά όλοι θέλουν να μάθουν πόσο κόστισε – βλέπετε, εκεί γίνεται κάποια μετατόπιση των κριτηρίων. Πράγμα όχι αναγκαστικά κακό, και ας διαμαρτύρονται οι «καλλιτεχνίζοντες» κακομαθημένοι, που δεν εννοούν να καταλάβουν ότι στον σημερινό κόσμο τίποτε δεν αποκτιέται τζάμπα. Η «υψηλή ραπτική», όπως και η «υψηλή αρχιτεκτονική», είναι πλέον επιχείρηση, όπως επιχείρηση είναι και κάθε κατιών συγγενής τους. Και αυτή η σχέση με την αγο-ρά, με όλες τις τρομακτικές απαιτήσεις και δεσμεύσεις της, είναι εκείνη αποκλειστικά που δραστηριοποιεί το παραγωγικό κύκλω-μα με ηλεκτρικές εκκενώσεις.

Α, ναι, υπάρχει τελικά και μία διαφορά: η αρχιτεκτονική δεν υποχρεώνεται να παρου-σιάζει μοντέλα σε κάθε σαιζόν – έχει αυτο-νομηθεί από τις καιρικές συνθήκες, από τότε που (οι περισσότεροι) εγκαταλείψαμε τα σπήλαια.

Δημήτρης Φιλιππίδης

Οι Εκδόσεις «Ψυχογιός» Προτείνουν

Νέοι τίτλοι

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ

ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 1 - 106 79 ΑΘΗΝΑ

ΤΗΛ: 3602535 - 3618654

Telefax: 01 - 3640683

Για αναγνώστες με απαιτήσεις

Θεωρήσεις και Ανασκοπήσεις (2)

Είχα αφήσει κάποιο χρέος στο προηγούμενο τεύχος του Αντί. Κι αυτό ήταν, να σχολιάσω με συντομία κάποιες εκθέσεις, που ναι μεν τελείωσε η εκθεσιακή τους διάρκεια αλλά δεν πέρασαν απαρατήρητες. Ο λόγος της καθυστέρησης, όπως είχα αναφέρει (τεύχος 516, σελ. 62), οφείλεται σε άλλες αιτίες και όχι στο ενδιαφέρον που παρουσίαζαν. Άλλωστε είναι δύσκολο να προλάβει κανείς την επικαιρότητα μέσα από μιά δεκαπενθήμερη στήλη, όταν είναι γνωστό πόσο απρόβλεπτοι παράγοντες μπορούν να μεσολαβήσουν.

Η έννοια του χρόνου ήταν εκείνη που προβληματίσε και τον *Γιάννη Λασιθιωτάκη*, όπως την αντιμετώπισε εκείνος από τη δική του σκοπιά, στα έργα του που εκτέθηκαν στην «*Μέδουσα*».

Η φθορά της ύλης τον είχε απασχολήσει πολύ πριν καταπιαστεί με τα «*Ανεμολόγια και τους Ανεμοδείκτες*», μέσα όμως από τη διατύπωση της φόρμας και του εγγενούς χώρου. Στην πρόσφατη δουλειά του είδαμε έργα που επικεντρώνονταν στην προσπάθεια και στην ειρωνεία σύλληψης της ματαιότητας του χρόνου, μέσα από ένα λογικομαθηματικό παιχνίδι εικαστικών μεταλλαγών. Με μεικτή τεχνική ο *Γιάννης Λασιθιωτάκης* επανασχολίαζε έμμεσα τις κατακτήσεις του *Αβικέννα*, που τα «*Ουράνια Τόξα*» του, φιλοτεχνημένα τον 10ο αιώνα, διασώθηκαν σε αντίγραφα τον 16ο αι. ως τα «*Θαύματα της Δημιουργίας*». Σε ένα συναφές σκεπτικό κινήθηκε και ο *Arakawa* (γεν. 1936) με την «*Επίκληση της Συνέχειας*» σε ένα έργο του με pastel που δημιούργησε το 1980. Μα περισσότερο απ' όλα ο *Γ. Λ.* ανάγεται στα αινιγματικά παιχνίδια του *Marcel Duchamp* και στην υποτιθέμενη ευτράπελη, αν και ποιητική, προσπάθεια μηχανικής προσμέτρησης του χρόνου. Αυτά, για τις ενδεχόμενες καταβολές μιάς κάποιας σχετικής πρότασης που κινείται προς έναν συναφή προσανατολισμό. Με σχηματική αφετηρία τις βελόνες της ναυτικής πυξίδας και όχι μόνον, ο *Γ. Λασιθιωτάκης* δημιούργησε έργα αυτονομημένα, κάνοντας μιά σειρά αναγωγών σε ονειρι-

Από τις
«Οντογένεσις»
της *Αννίτας*
Αργυροηλιοπούλου

κά ταξίδια, μέσα από τις μνήμες της ύλης που διαλύεται ενώ ανακατασκευάζει φόρμες χαρτογράφησης μιας πορείας, που το τέλος της είναι πάντοτε και η νέα της αρχή.

Οι υποδιαιρέσεις και συναιρέσεις του χρόνου μόνον υπαινικτικά αναφαίνονται, λειτουργώντας ως σημεία μιας γλώσσας πλαστικής, που μπορεί μέσα απ' τα σκοτάδια και τη χοϊκότητα της ύλης να δημιουργήσει τις συντακτικές προϋποθέσεις των καινούργιων της συλλαβών.

Ο *Αρης Παπάζογλου* με τις δικές του «*Λουόμενες*» (γκαλερί *Νέες Μορφές*) είδε τη φόρμα εντελώς διαφορετικά. Χρωματικά επέλεξε χαμηλούς αρμονικούς τόνους, εκείνους ενός αβασίλευτου δειλινού ή μιάς ροδαυγής, παρουσιάζοντας τοτεμικές τις φιγούρες του, μέσα σε ένα εσωτερικό φως που μεγέθυνε εναισθητικά τις διαστάσεις τους. Συνθετικά στα έργα του ήταν υποδειγματικά, από την άποψη των ισορροπιών, κατορθώνοντας ο καλλιτέχνης να υποβάλει την ογκομετρική δύναμη των αλληλοδιαδόχων μορφών του, καθώς αποκαθήςλυνε το υλικό τους βάρος.

Με σχεδιαστική και κατασκευαστική πλοκή στο χώρο η *Αννίτα Αργυροηλιοπούλου* (γκαλερί «*Μέδουσα + I*») παρουσίασε τα βιόμορφα όντα της, αναγόμενη στην πρωτογένεια της αίσθησης μορφών, προερχόμενων από το βλαστικό ή το ζωικό βασίλειο. Με μελετημένη και λειτουργική οικονομία στο χώρο διάταξης των εκθεμάτων, δημιούργησε ένα υποβλητικό περιβάλλον οργανικότητας με εσωτερικές ανταποκρίσεις.

Το βλέμμα ακολουθούσε τις περίτεχνες διαπλοκές του σχεδιαστικού ιστού των μορφών, προσκομίζοντας μεγεθυμένες τις λεπτομέρειες στην απτότητα μιάς «διάφανης» όρασης, η οποία, αν και μπορούσε να συλλάβει το συγκεκριμένο, εξαυλώνονταν τα αντικρύσματά του, που τη θέση του έπαιρναν δομικές λύσεις σ' αυτό το συνολικό φαντασιωτικό τοπίο ρόλων

εκκολάπτοντας σκηνοθετικά εικαστικές και ευδόκιμες λύσεις.

Με τους «*Μυθολογικούς*» του «*Συνειρμό*» ο *Δ. Κοκκινίδης* (στην γκαλερί *Ζουμπουλάκη*) απέδειξε για άλλη μιά φορά πως όταν ο ζωγράφος γνωρίζει τον τρόπο να κάνει αφαίρεση, μπορεί άνετα να επανεισαγάγει τη φιγούρα. Εδώ οι φιγούρες του λειτουργούσαν περισσότερο ως αναφορικά και αναγωγικά σχήματα, διασυνδέοντας τα πεδία χρωμοπλαστικής ενέργειας και χώρου.

Συναφής ο προβληματισμός του επέκτεινόταν και στα *Μπρανκουζικού* τύπου γλυπτά του, τα οποία συνεξετίθεντο, εντασσόμενα σε μιά ενότητα. Μπορούσαν όμως και ανεξάρτητα εκείνα να λειτουργήσουν. Πάντως επιτυχημένοι ήταν οι συνειρμοί όσων επεδίωξε, κατορθώνοντας να υπαγορεύσει μιά ποιητικής πνοής ατμόσφαιρα, γεμάτη εντάσεις αλλά και δυνε-ροβάθμιες αναγνώσεις.

Ο «*Post Zorro*» του *Τάσου Παυλόπουλου*, που τον είδαμε στις περιπέτειές του (γκαλερί *Αρτίο*), ήταν μιά εικαστική αφήγηση συνεχόμενων μεταμορφώσεων κάποιου μακρινού σε αναμνήσεις ήρωα, που ερχόταν μέσα από χρωματιστά σκαριφήματα και χιονοστιβάδες γραμμοσειρών να μας παρασύρει σε χώρους εξωτικά μυθικούς, χωρίς να χάνει τις πολυμήχανα ευτράπελές του ρίζες. Ο *Post Zorro* του *Τ. Παυλόπουλου*, αεικίνητος και ακούρατος λειτουργούσε μέσα από τις συλλαβές μιάς «πανοραμικής» οθόνης λεπτομερειών και σχολίων που συνένωναν το τυχαίο με το απροσδόκητο. Αλληγορίες, χιούμορ, ανατρεπτικότητα και νοσταλγία σε έναν κόσμο παιδιόμορφης αντίληψης που σαρκάζει την αδιέξοδη μακάποτε ενηλικίωση.

1. Ανάλογες προσπάθειες είχε επιχειρήσει ο *Ogoun Fetaï* με τον δικό του *Ιππόλυτο*, καθώς και ο *Gaston Chassac* σε έργα του, αλλά και σχέδια της δεκαετίας 1937-47.

Ονειρόδραμα, περιπέτεια για τολμηρούς

Τελικά κατοχυρώσαμε και με το βάρος της καλλιτεχνικής το ήδη πασίγνωστον παγκόσμια, αθηναϊκή πρωτιά στον αριθμό των θεατρικών αιθουσών. Ωστόσο το άλλο παράδοξον του θεατρικού μας βίου δεν σχολιάστηκε· αυτοί οι αμετανόητοι “Δον Κιχώτες” που ζητούν “γίγαντες” προς αναμέτρηση, ανεξάρτητα αν υποδεικνύονται “ανεμόμυλοι” για τα ισχνά οικονομικά τους.

Μια μικρή αίθουσα, «Σημείον» στα όρια του αθηναϊκού κέντρου, στεγάζει «ιδαλγούς» –πιθανόν και δραματιστές– ενός διαφορετικού καλλιτεχνικού τοπίου. Το θέατρο που δημιούργησε ο Α. Στρίντμπεργκ, αφού διέτρεχε το κολαστήριο της ψυχής του, την έξοδο κινδύνου που διαθέτουν οι ποιητές, απαιτεί υλικά μέλη στην πραγμάτωσή του. Θαυμάσια ρούσε να ανέβει με τα παχυλά μέλη που διαθέτει το Υπουργείο Πολιτισμού σε ορισμένα θεατρικά σχήματα ή περίπου. Όμως η γοητρία της αθηναϊκής ζωής βρίσκεται στους παραλογισμούς της· ιδιότητες ευγενείς και φιλόδοξους επαναλαμβάνονται, όσο θαυμάσιες «καλοί υπήκοες», πριν τους «καλούς υπήκοους» αυτοί χειροπόδαροι οι υπήκοοι της «Άγιας Αδερφοσύνης», οι σπόνσορες.

Έκτον καινοτόμος νατουραλισμός χρειάζεται να ικανοποιήσει τον Στρίντμπεργκ, όταν αναδύεται από τον κόλπο εφιάλτη. Σχεδόν ενάμιση αιώνες, ο συντοπίτης του Ε. Στρίντμπεργκ κατέγραφε όνειρα και αμυγδαλίζοντας τη θείκη αποστολή, ενώ ο σύγχρονός του Σ. Στρίντμπεργκ αποφλοιώνει ερμηνείες προς τη σεξουαλικών συνδρόμων. Ο Στρίντμπεργκ δεν ζητά από το όνειρο να οδηγήσει στο χάος του ασυνειδήτου, όπως τον εξορκισμό του θείου ή του στοιχείου. Έχει πιά πειστεί

για την ανθρώπινη κόλαση και έχει καταλήξει σε έναν πεισιθάνατο, μυστικιστικό στοχασμό· μένει η επιτακτική ανάγκη έκφρασης.

Αρχικά, προσφεύγει στον παραμυθώδη κόσμο του Μ. Μαίτερλινγκ· αποτέλεσμα, το χαριτωμένο αλλά χωρίς ιδιαίτερες φιλοδοξίες Σουάνεβιτ. Όμως η κατ'επίφαση λογική δομή του ονείρου αποδεικνύεται τελικά περισσότερο ενδιαφέρουσα. Το *Ονειρόδραμα*, γραμμένο το 1900, είναι το πρώτο εξπρεσιονιστικό θεατρικό γέννημα του 20ού αιώνα. Θέμα του, το παράλογο της ανθρώπινης ύπαρξης, όπου πλέκονται διάφορα μεταφυσικά μοτίβα. Ωστόσο το έργο δομείται επιμελώς, εκμεταλλευόμενο τους μηχανισμούς του ονείρου· εκτός συγκεκριμένου τόπου ή χρόνου και χωρίς αλληλουχία επεισοδίων, αλλά με σταθερή τη θυμική διάθεση, όπως αυτή ποτίζει κάθε ενύπνιο.

Ενοποιητικός ιστός, ένας θεάνθρωπος, αποπαιδί αρχαιότερων θρησκειών. Αλίμονο στους ανθρώπους, επαναλαμβάνει, όπως συμφύεται και συμφύρεται μαζί τους, έτοιμος να σηκώσει την αμαρτία του κόσμου. Όμως ο συγγραφέας θέλει θηλυκόν τον υπόλογο των ανθρωπίνων δεινών, αλλά και λυτρωτή του. Αυτός θα κηρύξει τη φιλοσοφία του πενήνταχρονου Στρίντμπεργκ· ανοχή και αποδοχή. Μόνο η πιο βαθιά και απόλυτη παθητικότητα είναι ικανή να στομώσει τη βία και την αδικία. Βουδδιστικό και πρωτοχριστιανικό δράμα, όπως το αποκάλεσε ο δημιουργός του, που όμως εξεικονίζει

Μετά την Α. Συνοδινού (1963) και την Κ. Χέλμη (1972), κόρη του Θεού η Ι. Μακρή.

δραστικά τον πειθαναγκασμό της νεύρωσης με τους ανθρώπους να βυθίζονται στη λάσπη της επανάληψης.

Χρόνια αργότερα, ο Ι. Μπέργκμαν, συγγενής στη μοναχικότητα και την απελπισία, εντόπισε την ουσία του έργου πέρα από την ονειρική φαντασμαγορία, ανοίγοντας το δρόμο σε παραστάσεις που στηρίζονται στην οικειότητα ενός δωματίου. Ο Ν. Διαμαντής τον ακολουθεί, πιθανόν αναγκαία προσαρμογή στα διατιθέμενα μέσα. Ωστόσο, όπως παρουσιάζει γυμνό το θεατρικό κείμενο, επιμένοντας στα μουσικά μοτίβα, με την υπογράμμιση που προσφέρουν οι φωτισμοί και η ονειρική κίνηση, το έργο φαίνεται να μιλά τη γλώσσα των σημείων και να συγχρονίζεται με την εποχή μας.

Ποιητική, λυρική στις επωδούς, η μεταγλώττιση του Α. Μακρυδημήτρη ζωγραφίζει τη διάθεση και διαπερνά αλώβητο το στοχασμό του συγγραφέα. Από τον Φρόντ, ο Γ. Πάτσας προχωρά στον Ζ. Λακάν, επιστρατεύοντας τον καθρέφτη ως σύμβολο και ως εύρημα. Τα σκηνικά αναδιπλώνουν το όνειρο σε παράλληλους διαδρόμους που επιμηχύνονται με αντανάκασεις προς τον

απειροδιάστατο χώρο των συμβόλων.

Ονειρόδραμα, χωρίς ήρωες αλλά με πολυπληθείς χαρακτήρες, που εξαυλώνονται και επανεμφανίζονται σε παράλληλους κόσμους. 55 ηθοποιοί στην παράσταση του ΚΘΒΕ, το 1972. Άθλος για τους επτά ηθοποιούς του θεάτρου «Σημείον». Κι όμως, οι Β. Βαλαάμη, Σ. Κωτσόπουλος, Σ. Σύρος, Μ. Τζανουκάκη και οι Γ. Νταλιάνης, Χ. Γαλάνης, Κ. Μάνος –τα alter ego του συγγραφέα στον ενύπνιο– κατορθώνουν να σκιαγραφήσουν ατμώδεις και τρελές φιγούρες.

Η θυγατέρα του Θεού οδεύει από την αγνότητα προς τη γνώση, πάσχοντας σχεδόν βουβά, καθώς ακούει τα πάθη των ανθρώπων. Η Ι. Μακρή βιώνει τη σχέση έλξης-πώθησης πέρα από το λόγο, κρατώντας γερά τον μίτο στην σχεδόν ψυχαναλυτική εκδραμάτιση. Ηθοποιός που γνωρίζει να εκμεταλλεύεται τους χαμηλούς τόνους.

Ένα τόλμημα με ευτυχές αποτέλεσμα, που μας γνωρίζει το περισσότερο κρυφό πρόσωπο του Στρίντμπεργκ.

Μ. Θεοδοσοπούλου

300 ΑΙΩΝΕΣ ΣΕ ΜΠΑΛΟΝΑΚΙΑ

Γεννημένη στις σπηλιές της προϊστορίας, η γλώσσα των «χωρίς κουλτούρα» κατακτάει τα πιστοποιητικά της γνησιότητάς της.

Πρόκειται χωρίς αμφιβολία για έναν «άλλο κόσμο» που όμως υπάρχει όλος μέσα σε «αυτόν εδώ».

Το βράδυ της 30ής Μαρτίου δεν είναι όπως όλα τα άλλα. Εκείνο το βράδυ είναι αφιερωμένο στα κόμικς με δημιουργούς και θεωρητικούς. Παίρνουν μέρος οι **Πέτρος Μαρτινίδης**, επίκ. καθηγητής Αρχιτεκτονικής Αριστοτελείου Θεσσαλονίκης, **Γιώργος Γιατρομανωλάκης**, καθηγητής Φιλοσοφικής Πανεπιστημίου Αθηνών, **Κυριάκος Κατζουράκης**, ζωγράφος, **Γιάννης Καλαϊτζής**, σκιτσογράφος, το περιοδικό *Βαβέλ*, με τον **Γιώργο Μπότσο**, δημιουργικό κόμικ, και ο **Άρης Μαλανδράκης**, δημοσιογράφος.

Τη συζήτηση συντονίζει η Κλεοπάτρα Δίγκα, ζωγράφος, υπεύθυνη τμήματος Εικαστικών των Εκπαιδευτηρίων Ζηρίδη.

Θα υπάρχουν και βραβεία. Δύο τον αριθμό – ένα χρηματικό και μία υποτροφία. Συμμετέχει ομάδα νεαρών σκιτσογράφων, φοιτητών Campus και μαθητών των Εκπαιδευτηρίων Ζηρίδη.

Καλλιτέχνες των κόμικς, σπεύσατε. Δηλώσεις συμμετοχής, ως τις 22 Μαρτίου στα τηλέφωνα 6669061, 6669412, κα Έφη Σιγαλού (9.00 π.μ. – 5.00 μ.μ.).

Α, και κάτι σοβαρό. Η εκδήλωση θα γίνει στο θέατρο των Εκπαιδευτηρίων Ζηρίδη, Κηφισίας 45, Παράδεισος Αμαρουσίου, και θα ξεκινήσει στις 6.30, το απόγευμα.

Μια άλλη έκθεση τούτες τις ημέρες διοργανώθηκε στην παρυφή της δημοσιότητας. Πρόκειται για τη Έκθεση ζωγραφικής, γλυπτικής, φωτογραφίας και σχεδίου του Ντιν (D.D.M. Fadal), που έγινε στο Πολιτιστικό Στέγ των Φοιτητών (κτίριο Μασσαλίας). Ο Ντιν γεννήθηκε στο Σουδάν το 1955. Σπούδασε Καλές Τέχνες στο Πανεπιστήμιο του Χαρτούμ (Σουδάν) και Πίτσμπουργκ (Η.Π.Α.). Στην Ελλάδα ζει από το 1985 και έχει συνεργαστεί με καλλιτέχνες, ανάμεσά τους ο σκηνοθέτης Σταύρος Τσιγής, που στις ταινίες του έχει γράψει μουσική. Επίσης έχει εκδόσει μία ποιητική συλλογή που ξανακυκλοφορεί τώρα από τις Εναλλακτικές Εκδόσεις «Κομμούνα». Όσον αφορά στη έκθεση, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων με γυναικεία γυνή ζωγραφική του στηρίζεται σε μια δική του μέθοδο αραίωσης χρωμάτων με τη οποία δίνει στα έργα του μια αίσθηση διαφάνειας (transparency) «ονειρική» όπως σ' αυτό που δημοσιεύουμε.

ΕΚΘΕΣΗ ΓΙΑ ΒΑΛΚΑΝΙΚΟΥΣ ΠΟΛΕΜΟΥΣ

Πόλεμος στα Βαλκάνια; Όχι, για τον προ 80ετίας «Βαλκανικό Πόλεμο» ο λόγος. Το Πνευματικό Κέντρο του Δήμου της Αθήνας και το Ε.Λ.Ι.Α. οργανώνουν έκθεση για τους Βαλκανικούς Πολέμους που ανοίγει στο Πνευματικό Κέντρο (Ακαδημίας 50) την Πρωταπριλιά και θα είναι ανοιχτή μέχρι τέλος Μαΐου. Η έκθεση υπόσχεται πολλά.

Όχι μόνο ντοκουμέντα της εποχής (λιθογραφίες, φωτογραφίες κ.λπ.) αλλά και προβολές επικαιρών της εποχής, αναπαραστάσεις αθηναϊκής συνοικίας, αναπαράσταση της μάχης του Δρίσκου, μουσικές μπάντες με αλλοτινά «σουξέ» κ.ά. Στο πλαίσιο αυτών των εκδηλώσεων θα διοργανωθεί και Ιστορικό Συμπόσιο στο Παλαιό Αμφιθέατρο της Ιατρικής Σχολής (Πανεπιστημίου 30) στις 5, 6 και 7 Απριλίου. Αλλά γι' αυτό, περισσότερα στο επόμενο τεύχος.

ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΘΟΔΩΡΟΣ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗΣ, ΣΙΝΗ ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΗ. Γλυπτική του πρώτου, ζωγραφική της δεύτερης. Στην Αίθουσα Τέχνης Ν. Ψυχικού, Λ. Κηφισίας και Ελ. Βενιζέλου 2. Εγκαίνια, 29.3, διάρκεια ως 20.4.

L.Z. JIAN. Ζωγραφική του καλλιτέχνη από την Καντώνα της Κίνας. Εποχές, Κηφισίας 263, Κηφισιά. Ός τις 31.3.

ΜΑΝΘΟΣ ΓΑΪΤΗΣ. Ζωγραφική. Αργώ, Μέριλιν 8. Ός τις 31.3.

ΒΙΚΥ ΧΑΤΖΗΛΑΚΟΥ. «Μέρες ραδιοφώνου», ζωγραφική. Αέναον, Άντερσεν 18, Κατεχάκη. Ός τις 20.3.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΧΑΤΖΗΣ. Πρώτη ατομική έκθεση γλυπτικής-ζωγραφικής. Στο Ομήρειο Πνευματικό Κέντρο Δήμου Χίου.

«ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ», 600 φωτογραφίες 28 φωτογράφων-μελών του «Κύκλου». Στο Μύλο της Θεσσαλονίκης. Εγκαίνια, 22.3.

ποσταθεροποιώντας και αποδομώντας

στας Γ. Παπαγεωργίου, *Των Αγίων Πάντων*.
δ. Κέδρος, Αθήνα, 1992

α κάθοδο στην αρχή της εφηβείας, θεματική και λεκτική, επιχειρεί με το τελευταίο αυτό βιβλίο ο Κ. Γ. Παπαγεωργίου, στήνοντας το σκηνικό στον πρόσφατο χωροχρόνο μιας μεταπολεμικής εξασφαλίζοντας έτσι την ανέλιξη πολλών εγκιβωτισμένων ιστοριών που αντλούνται από πάθη, τα βάσανα και τις ανησυχίες των κατοίκων. Με κεντρικό ήρωα τον δεκατριόχρονο πρωτόσωπο αφηγητή της και βασική θεματική της τις ερωτικές ανησυχίες και εμπειρίες, η ιστορία ακλαδώνεται σε επιμέρους ιστορίες ανθρώπων ισοβάλλοντες άμεσα ή έμμεσα στο παρόν της, ανευθύνοντας σε μία και μόνη χρονική διάσταση το παρόν και το μέλλον. Ένα παρελθόν βεβαρημένο με νωπές κατοχικές και εμφυλιοπολεμικές μνήμες τους πολλούς, ζωντανό παρόν για άλλους που βιώνουν τις συνέπειες του, παρελθόν και παρόν προβάλλονται σε αυτό που συνθέτει το μέλλον που ελάχιστα διαφέρει από εκείνα αφού οι ιστορίες είναι αχρονικές και αυτό που βιώθηκε θα επαναληφθεί και πάλι μέσα από κάθε νέο γεγονός, μέσα από κάθε χαρά ή πένθος. Η γειτονιά, σαν ένα μικρόκοσμο που δεν ξεφεύγει από τον εαυτό του, αναβιώνει την ύπαρξή της αιμομικτικά, όπως κάθε τόπος κύκλωμα, προστατεύοντας και εξοντώνοντας με τον χρόνο τα ίδια της τα κύτταρα.

Η αφήγηση αρχίζει και κλείνει με την ίδια εικόνα / σκηνή ενός θανάτου μέσα από την παραδοσιασμένη ματιά του ανήλικου αφηγητή της. Ο εγκιβωτισμός της όλης ιστορίας μέσα σε αυτή την «αληπτική» σκηνή του ανοιχτού φέρετρου, την αφήγηση δηλαδή του θανάτου, ανάγει την εξιστόρηση κυρίως σώματος του έργου σε μια μεγάλη αντανάκλαση, μια παρένθεση άλλωστε που και η ίδια ακοπεί αρκετές ακόμα φορές με σκηνές θανάτου. Ανάμνηση γενεσιουργός της πράξης της αφήγησης, αντίθετα αιτία αναψηλάφησης της πρώτης ερωτικής εμπειρίας ως ζωτικό αντιστάθμισμα απέναντι στον θάνατο, η σκηνή προβάλλει και συστοιχεί, ούτως ή άλλως, με τη συγχώνευση σε ένα μοναδικό χρονικό σημείο του «τότε» και του «τώρα» και του «αύριο». Είναι όμως η μοναδική αιτία που καταλύει τη συνέχεια ενός προϊόντος χρόνου. Η φαινομενική λεκτική αφήγηση γνωρίζει μία διαρκή ανακύκλωση μέσα από μία συνειρμική αναδρομή σε γεγονότα που συνέβησαν στο παρελθόν, σε βαθμό που, αν κάποιος κανείς τις ιδιόζουσες λεπτομέρειες, η ουσία του γεγονότος μοιάζει να επαναλαμβάνεται εικο-

νιστικά, καταλύοντας τα όρια του χρόνου και καταδελνώνοντας το αμετάκλητό του: το «όλα εδώ πληρώνονται» ή «το αμαρτία γονέων παιδεύουν τέκνα», κι όταν δεν επαληθεύεται, μοιάζει να αποτελεί τη βασική αρχή των προσώπων.

Η χρονική ρευστότητα τόσο σε επίπεδο αφηγούμενης ιστορίας όσο και σε επίπεδο διάρθρωσης του έργου ενισχύεται και αντανακλάται και σε αυτή τούτη την εκφορά του λόγου. Το κείμενο, ως σώμα γραφής το ίδιο, τήκεται χωροχρονικά μέσα από την σχεδόν παντελή απουσία των σημείων στίξης, μέσα από την ανατροπή της σύνταξης και της γραμματικής του: η «προφορικότητα» του λόγου του ανήλικου αφηγητή του δεν αποτελεί παρά το άλλοθι μιας λεκτικής παράβασης που αποσκοπεί στον αναδιπλασιασμό της ίδιας χρονικής ρευστότητας της θεματικής του. Οι επαναλαμβανόμενες λέξεις ή φράσεις δεν κάνουν άλλο από το να συναιρούν σε μια και την αυτή πρόταση διαφορετικές πράξεις λόγου εκφερόμενες από διαφορετικές αφηγηματικές φωνές επιτυγχάνοντας με τον τρόπο αυτό μια νέα σύντηξη και ρευστοποίηση του χρόνου τόσο της ιστορίας όσο και της αφήγησης.

Έτσι, η πρωτοπρόσωπη αφηγηματική φωνή όχι μόνο περικλείει σε μια και μόνη εκφώνηση τη διαλογική συζήτηση των προσώπων αλλά και επιτυγχάνει το συμφυρμό των διαφορετικών αφηγηματικών επιπέδων σε τέτοιο βαθμό ώστε ο εκάστοτε «άμεσος» λόγος να μεταλλάσσεται σε «αφηγηματοποιημένο», να γίνεται γεγονός ισότιμο με τα άλλα περιγραφόμενα γεγονότα. Όταν δεν συμβαίνει αυτό, όπως στους μακρούς μονολόγους κάποιων προσώπων των οποίων η ταυτότητα δεν αποκαλύπτεται παρά πολύ αργότερα, παράλληλα με εκείνη του αποδέκτη του λόγου τους, ακόμα και τότε, πρόκειται στην ουσία για μια προσφυγή μάλλον σε ελεύθερο πλάγιο λόγο παρά σε άμεσο, αφού η πρωτοπρόσωπη αφηγηματική φωνή λειτουργεί επεμβατικά και διαθλαστικά της δικής του ακρίβειας και πιστότητας. Όπως ένα μελλοντικό σώμα (σώμα εφήβου, σώμα γραφής) αναβιώνει την ανάμνηση της πρώτης πράξης, υπερβαίνοντάς την.

Αν η σκιαγράφηση μιας εποχής μέσα από τον μικρόκοσμο μιας γειτονιάς αποτελεί προσφιλέστερο θέμα της σύγχρονης πεζογραφίας μας αλλά και πρόκληση επαναδοκιμασίας μέσα από νέα εφόδια των νεότερων πεζογράφων μας, η τοιχογραφία *Των Αγίων Πάντων* που εφορμάται από την ίδια πρόκληση και αρθρώνεται μέσα από τον αποσταθεροποιητικό και «αποδομητικό» λόγο του Κ. Γ. Παπαγεωργίου φαίνεται να διεκδικεί δικαιωματικά μια δική της, ξέχωρη θέση.

Δημήτρης Τσατσούλης
29/1/93

Φιλόβιβλος χαρτοκόπτης και όχι φυλλοβόλος συνεχίζει –όχι βέβαια χωρίς μεταπτώσεις– την άσκηση της βιβλιομανίας του. Και ιδού απόσπασμα από τη θαυμάσια μεταφραστική εργασία του Γιάννη Δάλλα, με ενδιαφέρουσα εισαγωγή και σχόλια του ίδιου, που επανεκδόθηκε από τις εκδόσεις Νεφέλη, 1993 (πρώτη έκδοση από τα «Κείμενα», το 1976):
Αρχαίοι Λυρικοί - Ιαμβογράφοι: Αρχίλοχος, Σημωνίδης, Ιππώνακτας, Ελάσσονες, Αδέσποτα.
«Μπες με την καραβάνα στον γοργού πλοίου τ' αμπάρι, / τράβα τις τάπες απ' τα βαθουλά βαρέλια, / τρύγα από κάτω κοκκινέλι, να 'ναι μούστος – / δίχως κρασί τη βάρδια αυτή πώς να περάσομε;»

«Χαιρετισμός: Τίποτε, αυτός ο αφρός, παρθένο στίχου αρχή / Με μόνη έκφανση το κύπελλο που υπεδείχθη / Τέτοια πολύ μακριά πνίγονται κάποια πλήθη / Σειρήνων πέρα σε ανάστροφη περιοχή». Τα ποιήματα του *Stephane Mallarmé* απέδωσε ο Γ.Σ. Πατριαρχέας (εκδ. Ιδεόγραμμα, 1992).

Ψάχνω παρηγορία και βρίσκω οικολογία:
1. Κατερίνα Πελεκάση - Μιχάλης Σκούρτος, *Η ατμοσφαιρική ρύπανση στην Ελλάδα*,
2. Παναγιώτης Γ. Γρηγορίου, *Το νομικό σύστημα προστασίας του θαλάσσιου περιβάλλοντος της Μεσογείου κατά της ρύπανσης*, πρόλογος Χρήστου Γ. Ροζάκη (εκδ. Παπαζήση, 1992), 3. Πού βαδίζει ο κόσμος; Ο πλανήτης γη και η παγκοσμιότητα της οικολογικής κρίσης, επιμ. Μ. Μοδινός (εκδ. Τροχαλία, 1992).

Ως εδώ και μη παρέκει,
λοιπόν;

Αιγαίον: και μη νομίζετε πως είναι μόνο το γνωστό σε όλους μας πέλαγος. Εδώ πρόκειται για «ρεύμα» που τείνει (;) να γίνει πέλαγος ή –σύμφωνα με απόψεις των αντιπάλων τους– τα κάνει θάλασσα! Από την Κύπρο, νήσο ελληνική –ποιος αμφιβάλλει;–, το «Αιγαίον» μας στέλνει ορισμένες ενδιαφέρουσες εκδόσεις. Στη σειρά «Μαθήματα πατριδογνωσίας» το βιβλίο *Η πατρίς τετράδιον αντιγραφής* (Λευκωσία, 1992) του Προδρόμου Γ. Προδρόμου: «Η πατρίς μου είναι, δηλαδή, ένα μεγάλο επιφώνημα. Έκπληξις από το ασίγηστο πάθος που είμαστε. Η πατρίς μου αναφωνεί και το ίδιο αρχαίο πάθος μ' εμάς σκηνοθετεί. Και διαρκούμε αναίτιως, τήνελα και δωρεάν. Και δημογεροντεύουμε μέσα στο χρόνο, κόντρα στο χρόνο, καβάλα στον Καιρό». Τα ποιήματα του Βάσου Δ. Καπάντα, *Τῇ Κύπρῳ* (Λευκωσία, 1992) και τη μελέτη του Νίκου Ψυρούκη, *Αραβικός κόσμος και ελληνισμός* (Λευκωσία, 1992). Τι μικρό και τι απέραντο που είναι το πέλαγός μας! Μια γειτονιά

Βιβλιοθήκες Παιδικές στην Ελλάδα (Αθήνα, 1992), μια πολύ συμπαθητική έκδοση του «Κέντρου Παιδικού και Εφηβικού Βιβλίου» που καταγράφει φωτογραφικά μια σημαντική δραστηριότητα: δώδεκα παιδικές βιβλιοθήκες σ' όλη την Ελλάδα, πηγή γνώσης και σημάδι κοινωνικής συνοχής.

Για τη Σοσιαλιστική Σκέψη στην Ελλάδα από το 1875 ως το 1974, γράφει, επιλέγει κείμενα και

Ο πολιορκητικός κριός κατά της δικτατορίας

Ολύμπιος Δαφέρμος,
Το αντιδικτατορικό φοιτητικό
κίνημα: 1972-1973,
Θεμέλιο 1992, σ. 272.

Στόχος της εργασίας του Ο. Δαφέρμου είναι να μελετήσει με βάση τις ποικίλες διαθέσιμες πηγές κατά συστηματικό τρόπο τις διάφορες πτυχές του φοιτητικού κινήματος στην περίοδο 1972-1973, όταν αναδείχτηκε ως ο κύριος πολιορκητικός κριός κατά του δικτατορικού καθεστώτος (1967-3) και ο αποφασιστικός παράγοντας της αρχής του τέλους της επτάχρονης «παρένθησης». Γι' αυτό η έρευνα και η επιχειρηματολογία επικεντρώνονται κυρίως στην ανάδειξη του αυτόνομου χαρακτήρα του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος ή μάλλον του βαθμού αυτονομίας του έναντι των οργανωμένων τότε πολιτικών δυνάμεων του ΠΑΣΟΚ και της διασπασμένης παραδοσιακής

αριστεράς, του ορθόδοξου ΚΚΕ και του νεοπαγούς ΚΚΕ Εσωτερικού.

Στο πρώτο μέρος του βιβλίου επιχειρείται η συνοπτική ανάλυση των συνθηκών μέσα στις οποίες εκδηλώθηκε το φοιτητικό κίνημα. Στο δεύτερο μέρος, εξετάζονται η γέννηση, η εξέλιξη, ο χαρακτήρας, η δράση, η λειτουργία και η αυτοοργάνωση του φοιτητικού κινήματος. Εξετάζονται επίσης η στάση των καθηγητών των ΑΕΙ, ο τρόπος αντιμετώπισης του κινήματος από το καθεστώς, η στάση της κοινής γνώμης και οι πολιτικές επιπτώσεις της δράσης του φοιτητικού κινήματος. Στο τρίτο και τελευταίο μέρος, διερευνώνται οι σχέσεις του φοιτητικού κινήματος με τις δρώσες αντιδικτατορικές δυνάμεις και παρατίθενται οι διαφορετικές αντιστασιακές λογικές των δύο πλευρών. Τέλος, η μελέτη εμπλουτίζεται με Παράρτημα και Βιβλιογραφία.

Η υπόθεση εργασίας του συγγραφέα, ότι η οργανωτική και πολιτική αυτονομία

του αντιδικτατορικού φοιτητικού κινήματος ήταν ο κυριότερος παράγοντας που εξασφάλισε την ενότητά του, ανέδειξε κύρος του σε ευρύτερα κοινωνικά στρώματα και το καθιέρωσε ως το σημαντικότερο αντίπαλο του στρατιωτικού καθεστώτος, στηρίζεται σε συνεχή ανάλυση και επιχειρηματολογία. Επιβεβαιώνεται δε στη συνέχεια από την έκλειψή του στην περίοδο της μεταπολίτευσης, όταν ποδηγετείται από τις κομματικές νεολαίες της Αριστεράς και το ΠΑΣΟΚ σε συνθήκες πλειοδοτικού αγωνισμού. Ο πολιτικός του ευνοητισμός και η αχρήστευσή του ως αυτόνομου πολιτικού παράγοντα επέρχονται φυσικά γικά.

Μια πολύ ενδιαφέρουσα και σοβαρή εργασία, που αποσκοπεί να αποκαταστήσει στις σωστές τους διαστάσεις σημαντικά φαινόμενα της σύγχρονης πολιτικής ιστορίας.

Βασίλης Καπετανγιάννης

Ευφυείς όλου του κόσμου

Robert Musil *Περί βλακειάς.*
Μετάφραση-ημειώσεις:
Γιώργος Κεντρωτής. Εκδ.
Δελφίνι, Αθήνα 1992

Προκειμένου να έχουμε μπροστά μας έκτυπη τη σκιαγραφία του όρου 'βλακειά', κρίνεται προπαντός άλλου αναγκαίο να σχετικοποιηθεί η άποψη ότι «η βλακειά είναι απλώς ή προ παντός άλλου η έλλειψη ευφυΐας».

Εκείνο που αφορά τον Musil, δεν είναι τόσο η, συμπαθής πολλές φορές, μειωμένη νοημοσύνη, την οποία επίσης πραγματεύεται, όσο η έμφρων βλακειά. Γράφει: «Μεταξύ βλακειάς και ματαιοδοξίας από αρχαιοτάτων χρόνων υφίσταται μια σχέση οικειότητας, μιά σχέση εγκαρδιότητας». Προτείνει λοιπόν ο Musil, ως αντίδοτο στη γελοιότητα της έμφρονος βλακειάς, τη μετριοφροσύνη; Και αυτήν και κάτι παραπάνω: «Η έμφρων βλακειά δεν αντιτίθεται τόσο στη λογική όσο στο πνεύμα και στο –εφόσον, φυσικά, δεν εννοείται ως μιά απλή σώρευση συναισθηματικών καταστάσεων– θυμοειδές».

Γνωρίζει ο Musil την αξία της

σχέσης υποκειμένου και αντικειμένου. Διερευνά τη «νοηματοδοτική», όπως την ονομάζει, λειτουργία, στην οποία συμμετέχει το θυμοειδές με σκοπό την εύρεση του «εν τοις πράγμασι αντικρύσματος του λόγου». «Μέσω της νοηματοδοσίας το “εν τοις πράγμασι” αντικρύσμα του λόγου” συγχωνεύεται με το νόημα». Οι θεωρητικές συνέπειες της τοποθέτησης αυτής του Musil δεν είναι ευκαταφρόνητες.

Όπως αναφέραμε ο Musil διευκρινίζει ότι η βλακειά δεν αντιτίθεται τόσο στη λογική όσο στο πνεύμα: Πώς νοεί όμως το «θυμοειδές», για το οποίο τονίζει ότι δεν το θεωρεί απλή σώρευση συναισθηματικών καταστάσεων; Το «θυμοειδές» τίθεται ως ο παράγοντας χωρίς τον οποίον το υποκείμενο δεν θα μπορούσε να εμπλακεί στη σχέση του με το αντικείμενο ώστε να αναλάβει τη «νοηματοδοσία». Είναι ό,τι μπορεί να αποτιμήσει, εν πνεύματι, το «εν τοις πράγμασι» αντικρύσμα του λόγου». Και το «θυμοειδές» και η αποτίμηση που το ακολουθεί σχετίζονται με τον πρακτικό λόγο. Σχετίζονται με την ορθή ή μη χρήση της γνώσης.

Μήπως, τότε, το μέτρο της ευφυΐας δεν βρίσκεται παρά σε μία συγκεκριμένη συνεκφορά του δέοντος και του είναι; Διότι δεν μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι ο έμφρων βλαξ στερείται αντιληπτική ικανότητας, αντίθετα, πολλές φορές τη διαθέτει και μάλιστα ανεπτυγμένη. Εκείνο που του λείπει είναι η ορθή κρίση. Η σκέψη του Musil μας φέρνει στο νου τον Πλάτωνα συμφωνώντας προς την αντίθετη με την τρέχουσα, αντίληψή του ότι οι πλέον ευφυείς είναι οι μόνον που μπορούν να γίνουν ευτυχισμένοι.

Δεν μου φαίνεται ότι η αξία αυτού του δοκιμίου έγκειται στην επιπλέον γνώσεις περί βλακειάς που μας προσφέρει. Αξίζει επειδή καταθέτει τη μαρτυρία ενός ευφυούς ανθρώπου για την αλήθεια, θέμα που μόνον ο ευφυής δικαιούται να πραγματεύεται.

Η μετάφραση του Γ. Κεντρωτή φαίνεται να αξιοποιεί το χιούμορ του Musil. Ο μεταφραστής παραθέτει επίσης μια επιμελημένη ερμηνευτική γοβιογραφία του συγγραφέα που προλογίζει το κείμενο.

Έρη Κασίμ

Καιώνεται η αυτοαναφορικότητα;

Γιάννης Αριστηνός,
κατόφιλα και Ερωτοπαθή.
Ιάντα
ακτικά αφηγήματα.
δ. Σμίλη, Αθήνα 1992

Ιάντα σύντομα κείμενα που ρευστούν τις διακρίσεις όχι μεταξύ των λογοτεχνικών αλλά και μεταξύ λογοτεχνικού και θεωρητικού λόγου έπουν το τελευταίο αυτό βιβλίο του Γ. Αριστηνού. Τριάντα κείμενα που αυτοσυστήνονται ως «αφηγήματα», σύσταση που θα έπρεπε να εννοήσουμε ως απόπειρα αφηγηματικού λόγου, ως δηλαδή που εμπεριέχει τη μορφή αλλά ταυτόχρονα αφηγείται τον ίδιο του τον εαυτό. Στο πρόλογό του, ο αφηγητής/συγγραφέας ενσωματώνει το κοινό του «εγώ» στα κείμενά του αναφέροντας ως έμμεση πηγή έμπνευσής του το έργο του νοτιο-θεωρητικού και αφηγητικού L. Kolakowski ενώ χρονοδίνει τους δείκτες της νωστικής των κειμένων του: τα κείμενα που παρατίθενται αμέσως

κάτω από τους τίτλους και οφείλονται σε διαφορετικές πηγές γραπτού ή προφορικού λόγου ως τροχιοδεικτικά του νοήματος αφ' ενός και αφ' ετέρου τα παραθέματα, με ρητή ή άρρητη αναφορά στην προέλευσή τους, και τα οποία κάνουν τα κείμενα αυτά να συνδιαλέγονται μέσω μιας διακειμενικής ανάλυσης, με παλαιότερα έργα. Θα 'λεγα, ωστόσο, ότι ο «πρόλογος» αυτός αποτελεί εξέλιξη μιας αφήγησης που δεν διαφέρει, μορφικά ή σημασιολογικά, από τις άλλες: αν το αντικείμενό του είναι μια εμπειρία που οδηγεί σε τον «συγγραφέα» στη συγγραφή των όσων ακολουθούν, ενισχύοντας την αληθοφάνεια του λόγου του με παραπομπές σε συγκεκριμένο συγγραφέα και κείμενα, κάτι τέτοιο ακολουθείται και σε πολλά από τα υπόλοιπα «αφηγήματα» του, όπως π.χ. το «Ένας γραφιάς ή μνήμης εγκώμιον», όπου, λίγο πριν από το τέλος του, ο αφηγητής παραθέτει 13 βιβλιογραφικές παραπομπές! Σε άλλα, εξάλλου, η αναφορά στην ιδιότητα του γράφοντος, η ταύτιση ή η απόσταση που κρατά αυτός από

τα πρόσωπα ή τον αφηγητή, δηλώνονται σαφώς μέσα στο κείμενο, γίνονται η θεματική του. Ας καταχωρίσουμε λοιπόν τα αφηγήματα του βιβλίου με τον αριθμό τριάντα ένα.

Χωρίς να μπορώ εδώ να αναφερθώ, έστω και επιγραμματικά, στην επιμέρους θεματική τους, που δεν προδίδει την καταδήλωση του τίτλου, θα ήθελα να επισημάνω την προσοχή του αναγνώστη στο γεγονός ότι ο Γ.Α. θεματοποιεί εδώ λέξεις που τον εντυπωσιάζουν και που συναντώνται και σε άλλα του βιβλία (όπως π.χ. η περίφημη «συγκλαδοκορμόριζα» του Καρκαβίτσα που θα ανασημανθεί εδώ ως ερωτική κραυγή) ή καταφεύγει σε γνωστούς από άλλα του έργα ήρωες, όπως η καταλυτική ερωτική Αλίνα της «Κατάβασης». Έτσι στον Αριστηνό, η διακειμενικότητα φθάνει να αναιρεθεί μέσα στην αυτοαναφορικότητα του ίδιου του λόγου.

Δημήτρης Τσατσούλης

σχοliάζει ο Παναγιώτης Νούτσος. Παρατηρώ τον δεύτερο τόμο (εκδ. Γνώση, 1992), «από το ΣΕΚΕ στο ΚΚΕ». Εντυπωσιάζομαι από τον πλούτο του συγκεντρωμένου υλικού, αλλά και την οικονομία στην παρουσίαση του. Μια εξαιρετική δουλειά, που θα είναι στο εξής ένα σταθερό σημείο αναφοράς. Συγκρατήστε το.

Δεν είναι μόνο για την Ιστορία που ενδιαφέρομαι αλλά και για τη Νοσταλγία Ένα βιβλίο σαν αυτό του Στρατή Γ. Φιλίππου, *Η Τήνος του Μεσοπολέμου. Νοσταλγικές μνήμες* (εκδ. Ερίνη, 1992) είναι ένα παράδειγμα. Περιλαμβάνει ένα ιστορικό διάγραμμα στην ελληνική, αγγλική, γαλλική και ιταλική γλώσσα, συνθέτει μία φωτογραφική εικόνα του νησιού, υπογραμμίζει τη νοσταλγία με ποιητικά παραθέματα. Μια δουλειά για να τιμήσει τους προγόνους του και την ιδιαίτερη πατρίδα του κάνει ο εκδότης Στρατής Γ. Φιλίππου, με διακριτικότητα και καλό γούστο.

Ενώ το Εθνικό Θέατρο έχει την τιμητική του με ένα λεύκωμα: *60 χρόνια Εθνικό Θέατρο 1932-992*, εισαγωγή Αλέξη Σολομού (εκδ. Κέδρος, 1992). Φωτογραφίες, κείμενα από τον Τύπο της εποχής, χρονολόγιο παραστάσεων. Από το φευγαλέο και εφήμερο 562 έργων που ανέβηκαν στη διάρκεια των εξήντα χρόνων ελάχιστα ίχνη αλλά τόσο ενδεικτικά! Θα άξιζε, πιστεύω, το θέμα μεγαλύτερη και συστηματικότερη ενασχόληση, παρά το γεγονός ότι η παρούσα έκδοση είναι ιδιαίτερα φροντισμένη. Περιμένουμε...

Σ.

ο χαρτοκόπτης

Jacqueline de Romilly: «ΒΑΣΤΑ, ΚΑΡΔΙΑ ΜΟΥ»

Από τα τελευταία βιβλία της Jacqueline de Romilly, εξέχουσας ελληνίστριας, με διεθνή ακτινοβολία, κυκλοφόρησε και στη γλώσσα μας, από τις εκδόσεις «Το Άστυ». Τίτλος: *Η ανάπτυξη της ψυχολογίας αρχαία ελληνικά γράμματα*, με υπότιτλο τη δή κραυγή του Οδυσσέα «Βάστα, καρδιά μου» (πρ. 18).

Ο λόγος της Γαλλικής Ακαδημίας και της Ακαδημίας των Επιστημών, η συγγραφέας ανάλωσε μια ζωή στη μελέτη της ελληνικής Γραμματείας. Και δεν είναι τυχαίο ότι τόσοι τόμοι βιβλίων της –καρπός ενός απροσμέτρου –καλύπτουν επί μέρους θέματα όπως το αργαίο και τους τραγικούς, τον Όμηρο και τους επικούς, τα προβλήματα της ελληνικής δημοκρατίας, τον θρησκευτικό στην ελληνική σκέψη κ.ά., με ειδική μάλιστα στον «πατέρα της ιστορίας», τον

Θουκυδίδη.

Στις σελίδες του βιβλίου αυτού, ο καθηγητής της Κοινωνιολογίας Γ. Β. Καββαδίας, που προλογίζει την ελληνική έκδοση, θ' αναγνωρίσει την αγωνιώδη προσπάθεια των Ελλήνων να προσεγγίσουν «την ψυχή των ανθρώπων, των ατόμων, των συνόλων». Είναι –μας λέει– μια μακρά και επίπονη προσπάθεια, τελικά νικηφόρα. Και στη διαπίστωση αυτή μας βοηθά –ασφαλής οδηγός– η ίδια η συγγραφέας.

Το βιβλίο, σε μια ρέουσα, άψογη δημοτική, έχει μεταφράσει η Μπάμπη Αθανασίου. Και η έγνοιά της για «ωραία και μουσικά ελληνικά» (σε μια εποχή όπου ο βιασμός της γλώσσας και η λεξιπενία κάνουν θραύση στα ΜΜΕ) είναι μια πραγματική προσφορά.

ΜΠΟΜΠΕΣ

«Till all the sea's gone dry»

ROBERT BURNS

(στίχοι για τη διαφήμιση του GRANTS)

Τα κυριακάτικα, προπάντων, φύλλα των εφημερίδων προϋποθέτουν ισχυρή την έσχατη, οριστικά grotesque εκδοχή του άλλοτε Homo Universalis: Αφού λοιπόν όλα ανεξαιρέτως τα φύλλα δημοσιεύσουν τις αναγκαίες δόσεις πληροφοριών επί παντός του επιστητού (και έτσι μαθαίνουμε και τι ανήκει στο νομίμως επιστητόν: οι περισσότερες εφημερίδες π.χ. δεν έκριναν σκόπιμο να ενημερώσουν τους αναγνώστες ότι συμπολίτες τους ενίστανται στο εθνικο-λαϊκό παραλήρημα κατά των αθλίων «Σκοπιανών»), όλα ανεξαιρέτως τα φύλλα δημοσιεύουν εκ προοιμίου και τα οιονεί σχόλια των αναγνωστών επί των θεμάτων που άλλα φύλλα ανέδειξαν. Είναι λογικό: πριν από τον όγδοο καφέ, κανείς αναγνώστης δεν έχει ξεκάθαρο μυαλό ώστε να σκεφτεί μόνος του. Είναι επιπλέον απαραίτητο: ένα είδος feed-back (που θα 'λεγε και ο Τσαγκαρουσιάνος), ικανό να παγιδεύσει και τους αμισθί σχολιάζοντες - καλή ώρα...

Την περασμένη Κυριακή λοιπόν, την Είδηση (κάθε είδηση είναι η Είδηση) περιείχε το *Βήμα*: «Ποιητικές βραδιές με χορηγούς!» «Είναι πλέον οι ποιητές "καταραμένοι";» Μ' αυτό το εναγώνιο ερώτημα ξεκινούσε το σχετικό κείμενο, και λίγο πριν τελειώσει μας συγκλόνιζε: «Εν πάση περιπτώσει, ένα ακόμη οχυρό έπεσε». Το επιβεβαίωναν άλλωστε και οι καθ' ύλην αρμόδιοι ποιητές Τζένη Μαστοράκη, Τάσος Δενέγρης, Ανδρέας Παγουλάτος, Κωστής Γκιμοσούλης που ερωτήθησαν: Ναι, Μπορεί Να Συμβεί - μπορεί (διότι περί αυτού επρόκειτο) να οργανωθούν αναγνώσεις ποιημάτων με σπόνσορα το ούισκυ Glenfiddich. Το δημοσίευμα πλαισίωσε μάλιστα και μιάν γοητευτική φωτογραφία των τριών εκ των τεσσάρων αναγνώσιμων ποιητών (Βασίλης Καλαμαράς, Θανάσης Χατζόπουλος, Γιάννης Τζανετάκης - ο Σπύρος Βρεττός γιατί δεν φωτογραφήθηκε;) που στοχάζονται σε ποιητικό ημίφως, ενώ στο βάθος υπάρχει, όπως στους πίνακες του Καραβάτζο, η εσωτερική πηγή φωτός: ένα μπουκάλι Glenfiddich έξω απ' το κουτί του. «Τουλάχιστον άκομψη» εύρισκε τη φωτογραφία η δημοσιογράφος (που γενικώς ενέτεινε τα αγχώδη ερωτήματά της ή τα οδυνηρά συμπεράσματα τόσο ώστε να υποπτευθούμε ότι ειρωνεύεται - και λοιπόν; οι νέοι ποιητές έχουν φάει την ειρωνεία με σιδερένιο κουτάλι, κατά τη γνωστή μπάροκ έκφραση). Τουλάχιστον φαιδρή, θα 'ταν πιο σωστό - αλλά δεν μπορώ να φανταστώ πώς μπορεί να 'ναι φαιδρή μια φωτογραφία με τόσο σοβαρό θέμα (εννοώ το Glenfiddich).

Όπως κι αν έχει, ανεζήτησα σε άλλη εφημερίδα το σχόλιο επί της ειδήσεως - και, επειδή τα πράγματα τα βρίσκεις συνήθως στη φυσική τους θέση αν είσαι τακτικός, το ανακάλυψα στην *Εποχή*: ο Ηλίας Κανέλλης, γράφοντας σε συνθήκες αμέσως προεπαναστατικές (λίγο πριν ανακαταληφθούν τα Χειμερινά Μπαρ από μισομεθυσμένους μπητνίκους), κατακεραύνωνε τους ιερόσυλους: «Θα πηγαίνουμε κάθε Δευτέρα βράδυ στο χώρο *Τσάι στη Σαχάρα*. Όμως, μας έχει περάσει η διάθεση να πάμε για τις ποιητικές βραδιές. Θα πηγαίνουμε για το τζάμπα ου«σχυ». (Τέτοιες σούρες έχουμε να δούμε απ' την εποχή που χωρίστηκε το Κοράνι σε κεφάλαια).

Έπεσα σε κατάθλιψη, το ομολογώ. Είναι δυνατόν νοήμονες κριτικοί (δηλαδή ο Ηλίας), οιστρηλατούμενοι -έστω και προς στιγμήν- από την επιθυμία ν' ακούσουν τα συγκεκριμένα ποιήματα, να παραβλέπουν το ουσιώδες και να προσηλώνονται σε ασήμαντες λεπτομέρειες; Μου αναλογεί ο ιστορικός ρόλος να βάλω τα πράγματα στη θέση τους (γιατί πρέπει να είμαστε τακτικοί):

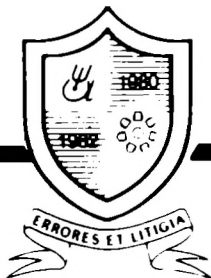
Καταρχήν, αδυνατώ να διακρίνω το οξύμωρο που εξόργισε τον ουίσκόφλυγα σχολιαστή. Εδώ πρόκειται για νέα ποίηση, ποίηση που αναπτύσσεται στις αχανείς εκτάσεις του σε «ανοιχτού ποιήματος» - ποίηση, με δυό λόγια, που «έχασε το κέντρο», δεν παίρνει άδεια από τη σημαία για να γραφεί (όπως έπαιρνε ο φουκαράς ο Μπωντλαίρ) και οι ρυθμοί της αποτυπώνουν κάθε έκλυση, κάθε κραδασμό, κάθε ταραχή, το ίδιο το ρίγος μιας κοινωνίας που τυφλά ζει και αδιέξοδα ονειρεύεται. Και δεν θα πιούμε; Επιπλέον, αν ο οίστρος το Κανέλη έμεινε αναπάντητος, οι αναγνώστες θα έτειναν να πιστέψουν πως η υπόθεση της ποίησης διακυβεύτηκε και εχάθη. «Όμορφα παιδιά, η περιπέτεια πέθανε», θρηνολογεί το άρθρο της *Εποχής* - ποια όμορφα παιδιά, ποια περιπέτεια; Πρόκειται για επιχορηγούμενες αναγνώσεις ποιημάτων χαρακτηριστικών της "γενιάς του '80" ή "γενιάς του Ιδιωτικού Οράματος" («στον καθρέφτη σου κοιτιέσαι κι από μόνη σου αγαπιέσαι»), και επομένως δεν παρατηρώ τίποτε ασύμβατο ή σκανδαλώδες. Στα ποιήματα, όπως και στα κοκτέιλ, εκείνο που μετρά σήμερα σωστή συνταγή - και δεν βλέπω γιατί κάποιο προϊόν πρέπει να μην διαφημιστεί, ενώ αυτονοήτως διαφημίζεται άλλο, ανάλογο. Αλλά αυτός ο φαινομενικός ενδοτισμός (για όσους επιμένουν να ηθικολογούν) υποκρύπτει επιπλέον οδυνηρή, αξιοζήλευτα στεντόρεια αυτοκριτική: «Για να γελάσω κάτι που με βρίσκει, / κάτι που με βρίσκει / -όλο και συχνότερα, / όλο κι ασφαλέστερα- / ήπια μόνο ούισκι. / Ήλεκτρο ρευστό. / Μόνο και πολύ», έγραφε στο ποίημα «Alcohol» ο Αλέξανδρος Μπάρας - και ιδού που, καμιά εξηταριά χρόνια αργότερα, τέσσερις νέοι ποιητές ανασύρουν την κρυμμένη αυτοαναφορικότητα αυτού του ποιήματος και αποδεικνύουν ότι τόσο συνειδητούς ποιητές δεν είχαμε ποτέ. Όλο και συχνότερα, όλο κι ασφαλέστερα μας βρίσκουν οι στίχοι της γενιάς του '80. Δότε να πίνω - ως εκλιπαρούσε άλλος Αλεξανδρινός. Δότε να πίνω, ναι - αλλά (παρασυρμένος από αναλογίες προφανείς) να πίνω «μπόμπες».

Ας μην το κρύβουμε: η νέα μας ποίηση δικαιώνεται απολύτως χάρη σε τέτοια επινοήματα, η πίστη μας στις δυνατότητές της παραμένει, κατ' εντολήν του Τερτυλλιανού, ακλόνητη. Εκείνο που διακυβεύτηκε και εχάθη εδώ είναι μόνον η υπόθεση του Glenfiddich. Είναι ποτέ δυνατόν malt ούισκυ να διαφημίζεται προσφεύγοντας σε blended ποίηση (τέσσερις ποιητές και όλα τα συστατικά της ποιητικής της "γενιάς του '80" στα ποιήματα); Είναι ποτέ δυνατόν ούισκυ που πίνεται σκέτο να διαφημίζεται με ποιητικές βραδιές (Ήταν η στιγμή του τρόμου / και του παγετώνος», γράφει στο ίδιο ποίημα ο Μπάρας); Είναι -προπάντων- δυνατόν ούισκυ ποιότητας να διαφημίζεται σε χώρο που ονομάζεται *Τσάι στη Σαχάρα*; Και καλά, οι αναγνώστες της σύγχρονης ποίησης τον υπαινιγμό για την *Σαχάρα* τον εννοούν - αλλά τσάι το Glenfiddich:

ΑΠΟ ΤΟΝ

ΓΙΩΡΓΟ

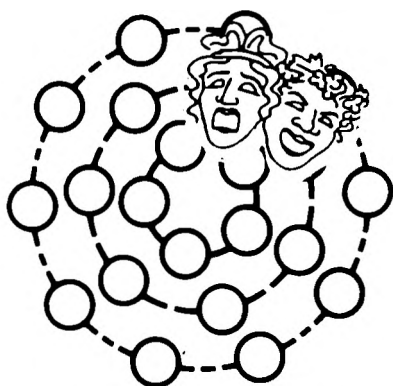
ΚΟΡΟΠΟΥΛΗ

ΑΝΟΙΚΤΟ ΨΥΧΟΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΟΜΑΔΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΨΥΧΟΔΡΑΜΑ

ΔΙΗΜΕΡΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Αθήνα, 3 - 4 Απριλίου 1993

Σ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗ 1 & ΜΑΥΡΟΜΙΧΑΛΗ 114 72 ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 644 7533-643.5980-644.5140

ΗΛΙΟΧΩΡΟΙ

FOUR SEASONS
SUNROOMS[®]

οι μόνοι μέ τον «μαγικό» ΚΑΘΡΕΦΤΗ ΘΕΡΜΟΤΗΤΑΣTM

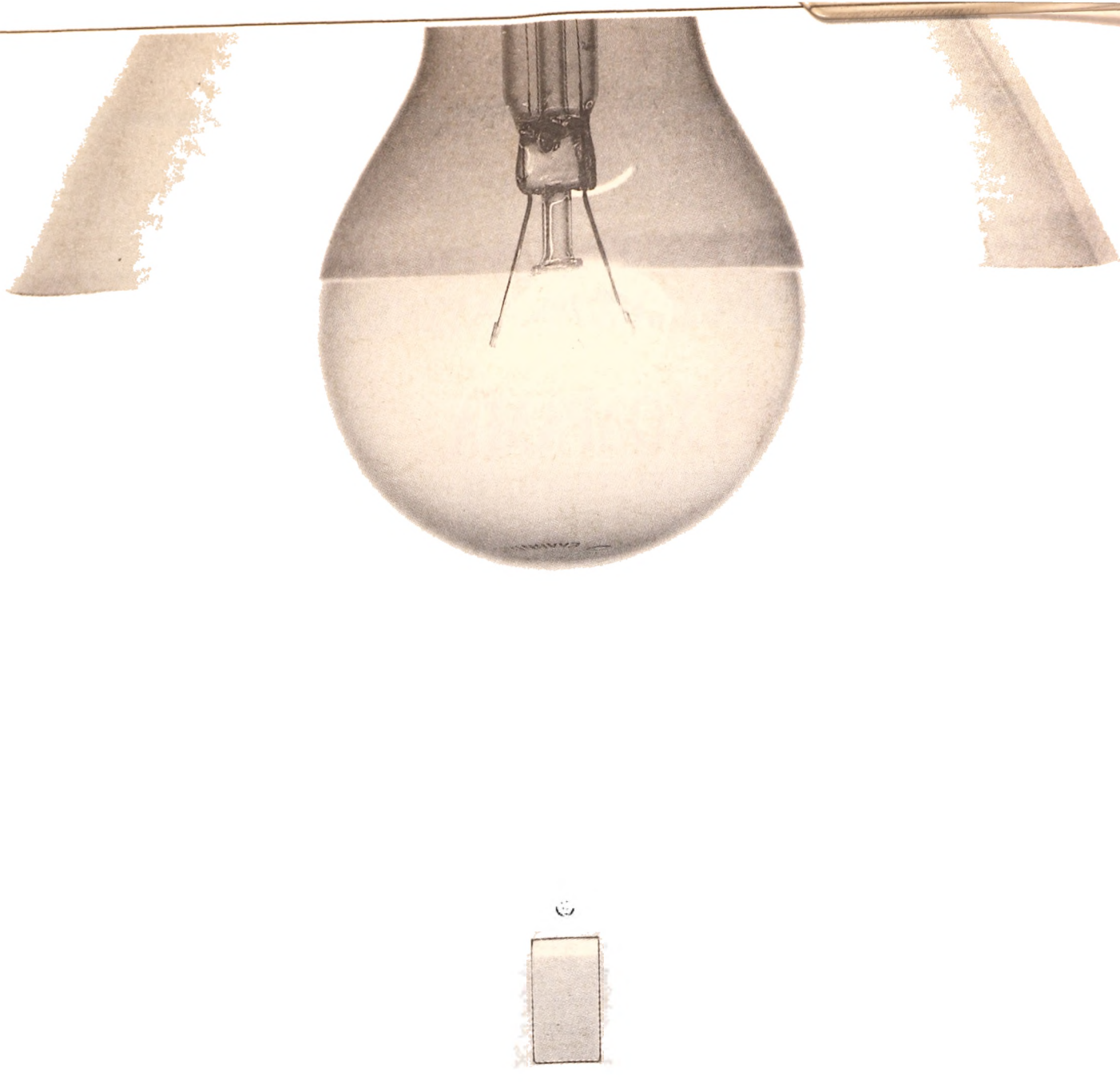
ο οποίος :

- * Απορροφά την υπεριώδη ακτινοβολία**
- * Τό καλοκαίρι αντανακλά τη ΘΕΡΜΙΚΗ ακτινοβολία του ήλιου**
- * Τό χειμώνα δέν αφήνει νά διαφύγει η εσωτερική θερμότητα του σπιτιού**
- * Ενισχύει την ηχομόνωση κατά 3 τουλάχιστον ντεσιμπέλ**

ΤΕΧΝΗ α.τ.ε. – ΜΟΝΤΕΡΝΑ ΔΟΜΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΓΙΑΝΝΕΝΑ, Ν. Ζέρβα 39 (στοά), τηλ. : (0651) 31- 9 - 32, fax : 309-70

αμεσότητα

Αμεσότητα: Η αίσθηση του μη επιδεχόμενου χρονοτριβή, του κατεπείγοντος.

Η Εμπορική Τράπεζα ανταποκρίνεται στα μηνύματα των καιρών για νέους ρυθμούς λειτουργίας. Πιο γρήγορους, πιο παραγωγικούς, πιο αποτελεσματικούς.

Εξυπηρετεί, αποφασίζει, ανταποκρίνεται, ενεργεί άμεσα. Με αυτοματοποιημένη εξυπηρέτηση και με τη συνείδηση, κυρίως, ότι απαιτούνται άμεσες λύσεις.

Η Εμπορική Τράπεζα παραχωρεί περισσότερο χρόνο στον άνθρωπο. Στην υπηρεσία του άλλωστε είναι ένα δίκτυο 300 και πάνω

καταστημάτων της Εμπορικής Τράπεζας.

Ένα μέγεθος που πέρα από σιγουριά και εξασφάλιση, για σας σημαίνει αμεσότερη εξυπηρέτηση.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
η τέχνη να είσαι Τράπεζα